

Jelenia Góra

Diagnoza społeczno-gospodarcza Miasta Jeleniej Góry

Zeszyt I

Jelenia Góra 2013

SPIS TREŚCI

1. OTOCZENIE LOKALNE I REGIONALNE.....	5
1.1. Położenie Jeleniej Góry.....	5
1.2. Otoczenie geograficzno-przyrodnicze.....	6
1.3. Aglomeracja Jeleniogórska i miejsce Jeleniej Góry w sieci osadniczej.....	7
1.4. Euroregion Nysa	8
1.5. Potencjał społeczny otoczenia.....	9
1.6. Potencjał ekonomiczny otoczenia	10
2. MIESZKAŃCY MIASTA JELENIA GÓRA	15
2.1. Demografia.....	15
2.1.1. Struktura wieku i płci.....	16
2.1.2. Ruch naturalny.....	20
2.1.3. Wariantowe predykcje liczby ludności	24
2.1.4. Ruch wędrowski (migracje na pobyt stały)	25
2.2. Kapitał ludzki	26
2.2. Kapitał społeczny	35
3. ZASPOKAJANIE POTRZEB MIESZKAŃCÓW	39
3.1. Ochrona zdrowia	39
3.1.1. Stan zdrowia mieszkańców i dostęp do usług medycznych.....	39
3.1.2. Profilaktyka zdrowotna, promocja zdrowia	44
3.2. Zasoby mieszkaniowe.....	47
3.3. Rynek pracy.....	54
3.3.1. Struktura zatrudnienia	54
3.3.2. Struktura bezrobocia	55
3.3.3. Przeciętne wynagrodzenia	61
3.4. Świadczenia opiekuńcze	63
3.4.1. Opieka społeczna.....	63
3.4.2. Opieka nad dziećmi, osobami starszymi i niepełnosprawnymi	65
3.5. Edukacja	66
3.5.1. Przedszkola (publiczne i prywatne)	66
3.5.2. Szkoły podstawowe i gimnazja	68
3.5.3. Kształcenie na poziomie ponadgimnazjalnym młodzieży i dorosłych.....	72
3.5.4. Wyposażenie oraz kadra pedagogiczna szkół podstawowych, gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych	73

3.5.5.	Kształcenie dorosłych (ustawiczne) w Jeleniej Górze	75
3.5.6.	Wychowanie pozaszkolne	77
3.5.7.	Kształcenie na poziomie wyższym	77
3.6.	Potencjał kulturowy	79
3.7.	Potencjał turystyczny	87
3.8.	Rekreacja i sport	90
3.9.	Bezpieczeństwo	92
3.9.1.	Policja	92
3.9.2.	Straż Miejska	92
3.9.3.	Straż Pożarna	94
3.9.4.	Zagrożenia powodziowe	95
3.9.5.	Zagrożenia chemiczne i ekologiczne	96
4.	POTENCJAŁ PRZYRODNICZY I JEGO ZAGROŻENIA	98
4.1.	Środowisko przyrodnicze	98
4.2.	Zanieczyszczenie powietrza	100
4.3.	Obszary chronione	101
5.	POTENCJAŁ INSTYTUCJONALNY	103
5.1.	Władze i administracja i ich zasoby	103
5.2.	Wsparcie dla przedsiębiorców i inwestorów	103
5.3.	Aktywność marketingowa i promocyjna miasta	105
6.	POTENCJAŁ GOSPODARCZY I STRUKTURA GOSPODARKI	109
6.1.	Struktura podmiotowa i potencjał gospodarki	109
6.2.	Innowacyjność i rozwój nowych technologii	111
7.	POTENCJAŁ MATERIALNO-FINANSOWY MIASTA	113
7.1.	Grunty komunalne	113
7.2.	Powiązania transportowe	114
7.2.1.	Układ drogowo-uliczny	114
7.2.2.	Transport lotniczy	117
7.2.3.	Kolej	117
7.2.4.	Miejski transport publiczny	118
7.2.5.	Elektroenergetyka	120
7.2.6.	Gazownictwo	121
7.2.7.	Zaopatrzenie w energię ciepłą	123
7.2.8.	Gospodarka wodno-ściekowa	124
7.2.9.	Oczyszczanie miasta i gospodarka odpadami stałymi	129

7.2.10. Tereny przemysłowe i zdegradowane	132
7.3. Budżet i inwestycje miasta	132
7.3.1. Dochody budżetu miasta	132
7.3.2. Wydatki budżetu miasta.....	134
7.3.3. Inwestycje miejskie	138
8. REALIZACJA DOKUMENTÓW O ZNACZENIU STRATEGICZNYM	140
9. Przykłady dobrych praktyk.....	142
SPIS TABEL.....	152
SPIS WYKRESÓW	156
SPIS RYSUNKÓW.....	157

1. OTOCZENIE LOKALNE I REGIONALNE

1.1. Położenie Jeleniej Góry

Jelenia Góra jest miastem na prawach powiatu (byłą stolicą województwa jeleniogórskiego), położonym w południowo-zachodniej części Polski. Miasto zlokalizowane jest w południowo - zachodniej części województwa dolnośląskiego. Jelenia Góra graniczy bezpośrednio z Czechami. Początki miasta sięgają roku 1108, kiedy to zgodnie z legendą, miasto założył Bolesław Krzywousty¹. Miasto, z liczbą ludności wynoszącą w 2012 roku 82 846 osób, jest czwarte pod względem liczby mieszkańców w województwie dolnośląskim (po Wrocławiu, Wałbrzychu i Legnicy), a przy powierzchni 109,2 km² gęstość zaludnienia wynosi 758,7 os./km². Miasto tworzą następujące jednostki osadnicze:

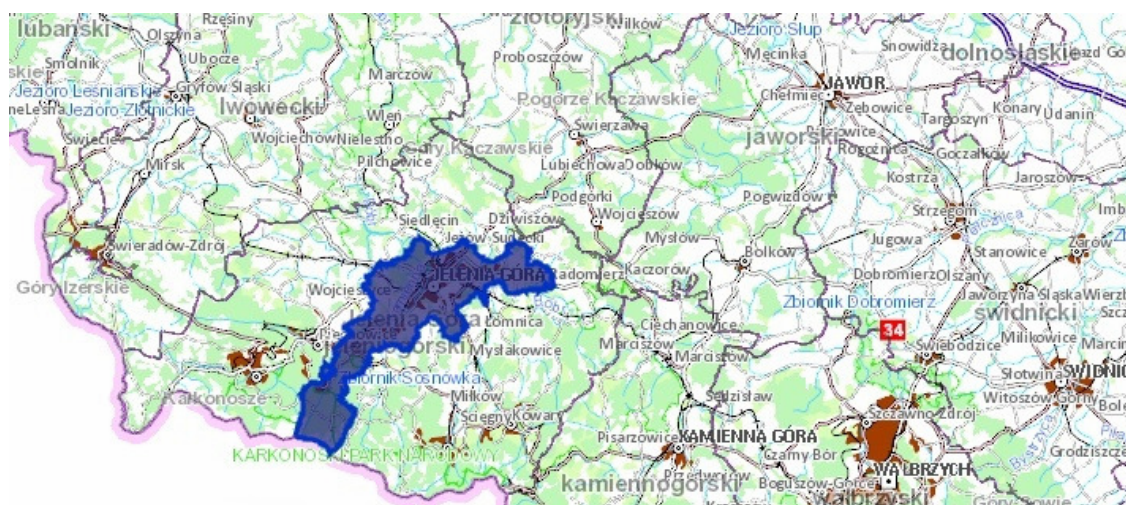
- Cieplice,
- Czarne,
- Goduszyn,
- Jagniątków,
- Maciejowa,
- Sobieszów,
- Śródmieście,
- Zabobrze.

Wg fizycznogeograficznego podziału prof. Kondrackiego Jelenia Góra leży w megaregionie Pozaalpejskiej Europy Środkowej, prowincji Masyw Czeski, podprowincji Sudety z Pogórzem Sudeckim, makroregionie Sudety Środkowe, mezoregionie Kotlina Jeleniogórska.

¹ <http://um.jeleniagora.pl>

Rysunek 1. Położenie Jeleniej Góry na tle regionu

Źródło: <http://mapy.geoportal.gov.pl>

1.2. Otoczenie geograficzno-przyrodnicze

Jelenia Góra położona jest w południowo-zachodniej części Polski, otoczona górami, od zachodu - Izerskimi, od północy - Kaczawskimi, od wschodu - Rudawami Janowickimi, a od południa najwyższym pasmem Sudetów - Karkonoszami, z dominującym szczytem Śnieżką (1 602 m n.p.m.).

Przez obszar Jeleniej Góry przepływa 16 rzek i potoków, które w dużej mierze należą do lewobrzeżnego dorzecza Odry. Do głównych rzek przebiegających przez miasto należą: Bóbr, Kamienna, Wrzosówka i Radomierka.

Część miasta w obrębie Karkonoszy objęte jest Karkonoskim Parkiem Narodowym. Na tym terenie zostały wyznaczone obszary ochrony ścistej, strefy ochrony czynnej, strefę ochrony krajobrazowej oraz otulina Parku. Na terenie miasta działa również Park Krajobrazowy Doliny Bobru oraz Rudawski Park Krajobrazowy.

Na terenie Jeleniej Góry funkcjonują również 4 obszary należące do sieci Natura 2000: Karkonosze (PLH020006, specjalny obszary ochrony siedlisk), Karkonosze (PLB020007, obszar specjalnej ochrony ptaków), Stawy Sobieszowskie (PLH020044, specjalny obszary ochrony siedlisk), Źródła Pijawnika (PLH020076, specjalny obszary ochrony siedlisk)².

Lasy na terenie miasta zajmują łącznie 3 701,5 ha. Podlegają one dwóm nadleśnictwom: „Śnieżka” w Kowarach i Szklarska Poręba oraz Karkonoskiemu Parkowi Narodowemu. Na terenie miasta znajdują się także lasy komunalne oraz tereny leśne będące prywatną własnością³.

² <http://natura2000.gdos.gov.pl/>

³ <http://isieko.jeleniagora.pl/>

1.3. Aglomeracja Jeleniogórska i miejsce Jeleniej Góry w sieci osadniczej

Aglomeracja Jeleniogórska znajduje się w południowo-zachodniej części województwa dolnośląskiego, a jej powierzchnia wynosząca 1 668 km² stanowi 8,36% jego powierzchni, natomiast populacja mieszkańców w liczbie 221 507 stanowi 7,60% ludności województwa.

Aglomerację Jeleniogórską tworzy 19 jednostek samorządu terytorialnego: miasto na prawach powiatu - Jelenia Góra, 6 gmin miejskich, 6 gmin miejsko - wiejskich, 6 gmin wiejskich.

Tabela 1. Jednostki należące do Aglomeracji Jeleniogórskiej

Wyszczególnienie	Jednostki samorządu terytorialnego
Gmina miejska	Karpacz Kowary Piechowice Szklarska Poręba Wojcieszów Złotoryja
Gmina miejsko-wiejska	Gryfów Śląski Lubomierz Mirsk Wleń Świerzawa Bolków
Gmina wiejska	Janowice Wielkie Jeżów Sudecki Mystakowice Podgórzyn Stara Kamienica Pielgrzymka
Miasto na prawach powiatu	Jelenia Góra

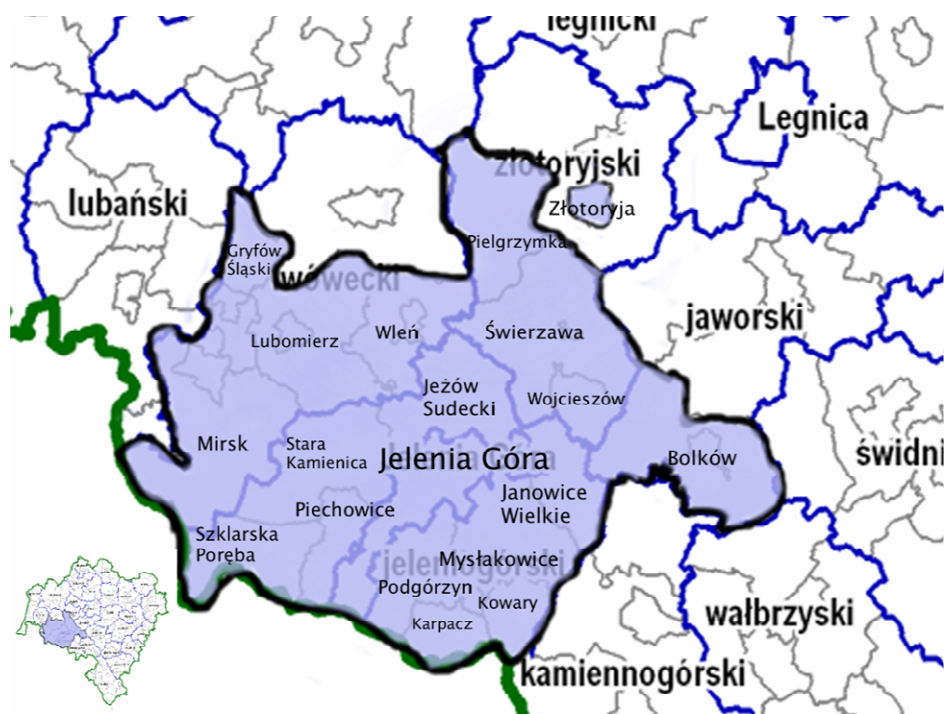
Źródło: opracowanie na podstawie dokumentów konstytuujących Aglomerację Jeleniogórską

Powstanie Aglomeracji Jeleniogórskiej zostało zainicjowane poprzez przyjęcie przez jednostki samorządu terytorialnego wspólnej deklaracji rozpoczynającej współpracę, która zaowocowała opracowaniem i zatwierdzeniem dokumentu, pn. Strategiczne kierunki rozwoju Aglomeracji Jeleniogórskiej na lata 2013 - 2020.

Inicjatywa powstania Aglomeracji Jeleniogórskiej wynika również z wyzwań i możliwości wynikających z nadchodzącego okresu programowania UE 2014 - 2020, w którym dużo większą rolę niż dotychczas odgrywały będą projekty realizowane przy współpracy kilku samorządów. W nowej perspektywie finansowej przewidywana jest możliwość pozyskania wsparcia ze środków Funduszy Strukturalnych i Funduszu Spójności w ramach Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych. Aglomeracja dąży do utworzenia Programu Działań, na podstawie którego możliwe będzie staranie się o przyznawanie wsparcia i wdrażania projektów.

Rysunek 2. Położenie gmin Aglomeracji Jeleniogórskiej

Źródło: opracowanie na podstawie dokumentów konstytuujących Aglomerację Jeleniogórską

1.4. Euroregion Nysa

Euroregion Neisse-Nisa-Nysa to wspólnota trzech odrębnych krajowych stowarzyszeń ukształtowana na przełomie lat 1991/1992. Ze strony polskiej tworzy go Stowarzyszenie Gmin Polskich Euroregionu Nysa. Cele i formuła poszczególnych stowarzyszeń bazują na wspólnym dokumencie pn. „Ramowe Porozumienie Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa”.

Euroregion obejmuje 384 gminy o łącznej powierzchni 13 018 km², zamieszkałych przez 1 607 021 osób (stan na 31.12.2011). Z polskiej strony do Euroregionu należy 7 powiatów: bolesławiecki, jeleniogórski, kamiennogórski, lubański, lwówecki, zgorzelecki, złotoryjski oraz miasto Jelenia Góra. Ze strony czeskiej 4: Česká Lípa, Jablonec nad Nisou, Liberec i Semily, a z niemieckiej 2: Bautzen i Görlitz.

Głównym celem ERN jest wszechstronna praca na rzecz rozwoju społecznego i gospodarczego oraz stałej poprawy warunków i jakości życia mieszkańców tych ziem. Wśród pozostałych celów wymienionych w porozumieniu ramowym wybijają się:

- przekształcenie się we wspólny, zintegrowany region urlopowy,
- angażowanie się na rzecz zawierania umów międzypaństwowych, które prowadzą do zobowiązującej współpracy transgranicznej,
- doглядanie euroregionalnych interesów, przy korzystaniu i zarządzaniu ważnymi funduszami i programami pomocowymi, które dotyczą obszaru Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa,

- i ostatecznie: utworzenie wspólnego podmiotu prawnego.

1.5. Potencjał społeczny otoczenia

W latach 2008-2012 liczba ludności w Jeleniej Górze systematycznie spadała. Dynamika liczby ludności w tym okresie wyniosła 3%. Największy spadek nastąpił wśród ludności w wieku przedprodukcyjnym, o 975 osób, tj. 7,52%. Blisko połowę tego spadku – 462 osoby – stanowiła młodzież w wieku 16-18 lat, której liczebność spadła o 16,17%. W przypadku ludności w wieku poprodukcyjnym, liczba ludności zwiększyła się o 1 796 osób, tj. o 10,88%.

Tabela 2. Ludność i struktura ludności miasta Jelenia Góra w latach 2008-2012

Wiek	Rok	2008	2009	2010	2011	2012	Dynamika (2008=100)
Przedprodukcyjny		12 973	12 623	12 531	12 278	11 998	92,48
W tym w wieku 16-18 lat		2 858	2 666	2 616	2 538	2 396	83,83
Produkcyjny		55 905	55 092	54 351	53 520	52 552	94,00
Poprodukcyjny		16 500	16 849	17 133	17 665	18 296	110,88
Ogółem		85 378	84 564	84 015	83 463	82 846	97,03

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS oraz obliczenia własne

Zgodnie z danymi przedstawionymi w poniższej tabeli wzrost ludności w 2012 r. w porównaniu do roku 2008 miał miejsce w prawie wszystkich powiatach podregionu jeleniogórskiego. Spadek miał miejsce tylko w przypadku powiatu kamiennogórskiego i miasta Jelenia Góra. We wszystkich powiatach zauważalny jest spadek udziału liczby osób zamieszkujących miasta. Najwyższy współczynnik urbanizacji (pomijając Jelenią Górę) został odnotowany w powiecie zgorzeleckim z największym miastem powiatu Zgorzelcem. Powiat ten jest jednocześnie zamieszany przez największą liczbę osób spośród powiatów wchodzących w skład podregionu jeleniogórskiego.

Tabela 3. Ludność otoczenia regionalnego miasta Jelenia Góra w latach 2008-2012

Jednostka	2008			2012			Dynamika (2008=100)
	ogółem	w miastach		ogółem	w miastach		
	osoba	osoba	%	osoba	osoba	%	
Powiat bolesławiecki	88 848	44 288	50%	90 420	44 087	49%	101,8%
Powiat jaworski	51 761	29 396	57%	52 356	29 505	56%	101,1%
Powiat jeleniogórski	63 757	30 049	47%	65 129	30 060	46%	102,2%
Powiat kamiennogórski	45 723	27 216	60%	45 487	26 738	59%	99,5%
Powiat lubański	56 427	35 619	63%	56 503	35 690	63%	100,1%
Powiat lwówecki	47 516	24 235	51%	47 661	24 299	51%	100,3%
Powiat zgorzelecki	93 408	64 116	69%	93 801	64 213	68%	100,4%
Powiat złotoryjski	45 447	22 773	50%	45 432	22 710	50%	100,0%
Powiat m. Jelenia Góra	85 378	85 378	100%	82 846	82 846	100%	97,0%

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS oraz obliczenia własne

W latach 2008-2012 wskaźnik salda migracji na 1 000 ludności w Jeleniej Górze oraz w całym podregionie jeleniogórskim był ujemny i wynosił odpowiednio -2,9 ‰ oraz -1,8‰. Miasto nie wyróżnia się na tle podregionu ani saldem migracji, ani obrotem migracyjnym, który wyniósł 22 osoby na 1 000 ludności. W strukturze ludności napływowej przeważają mieszkańcy miast, natomiast byli mieszkańcy Jeleniej Góry migrują głównie na wieś (62%).

Dodatnie saldo migracji w tym pięcioletnim okresie odnotowano w okalającym miasto powiecie jeleniogórskim i wyniosło ono 2,6‰.

Tabela 4. Migracje ludności na pobyt stały (zameldowania i wymeldowania) w podregionie jeleniogórskim w latach 2008-2012

Jednostka	Razem osób w latach 2008-2012						Na 1000 ludności średniorocznie		
	Napływ		Odływ		Saldo		napływ	odpływ	saldo
	ogółem	z miast	ogółem	do miast	ogółem	z miast			
Podregion jeleniogórski	34 010	20 306	39 291	20 368	-5 281	-62	11,7	13,5	-1,8
Powiat bolesławiecki	5 833	3 258	6 100	2 996	-267	262	13,0	13,6	-0,6
Powiat jaworski	2 712	1 457	3 258	1 699	-546	-242	10,4	12,5	-2,1
Powiat jeleniogórski	5 139	3 928	4 297	2 749	842	1 179	15,9	13,3	2,6
Powiat kamiennogórski	2 345	1 374	3 146	1 539	-801	-165	10,3	13,8	-3,5
Powiat lubański	3 196	1 862	3 966	2 173	-770	-311	11,3	14,0	-2,7
Powiat lwówecki	2 943	1 633	3 414	1 930	-471	-297	12,3	14,3	-2,0
Powiat zgorzelecki	5 381	3 173	6 991	3 757	-1 610	-584	11,5	14,9	-3,4
Powiat złotoryjski	2 437	1 363	2 896	1 541	-459	-178	10,7	12,7	-2,0
Powiat m. Jelenia Góra	4 024	2 258	5 223	1 984	-1 199	274	9,6	12,4	-2,9

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS oraz obliczenia własne

1.6. Potencjał ekonomiczny otoczenia

Potencjał ekonomiczny miasta Jelenia Góra i jego otoczenia w pewnym stopniu może zostać zobrazowany przez pokazanie PKB oraz PKB per capita.

PKB podregionu jeleniogórskiego w 2008 r. wynosiło 15 254 mln zł, co stanowiło 14,75% PKB województwa dolnośląskiego oraz 1,20% PKB całego kraju, przy czym średnie PKB podregionu w Polsce to 1,52% PKB kraju, czyli 19 326 mln zł. W 2011 r., w stosunku do 2008 r., PKB dla podregionu jeleniogórskiego wzrosło o 3 334 mln zł i wynosiło 18 588 mln zł, a dla średniego regionu w Polsce 23 153 mln zł. Udział % wartości PKB regionu w województwie spadł o 0,57 punktu procentowego (do 14,18%), a w skali kraju wzrost o 0,02 punktu procentowego (do 1,22%). Dynamika PKB podregionu wyniosła 121,86%, przewyższając względny przyrost wartości dla kraju.

Tabela 5. Produkt krajowy brutto ogółem w wybranych jednostkach w latach 2008-2011

Jednostka	PKB ogółem				Dynamika 2008=100
	2008 mln zł	2009 mln zł	2010 mln zł	2011 mln zł	
POLSKA	1 275 508	1 344 505	1 416 585	1 528 127	119,81
Woj. dolnośląskie	103 412	110 541	120 120	1 31 098	126,77
Podregion 1 - jeleniogórski	15 254	16 184	17 159	18 588	121,86
Podregion 2 - legnicko-głogowski	23 170	24 925	30 021	33 576	144,91
Podregion 3 - wałbrzyski	17 436	18 533	18 800	20 096	115,26
Podregion 4 - wrocławski	15 579	16 734	18 431	20 735	133,10
Podregion 5 - m. Wrocław	31 973	34 170	35 715	38 103	119,17
średnia dla podregionu w Polsce	19 326	20 371	21 463	23 153	119,81

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS oraz obliczenia własne

Poniższa tabela przedstawia PKB w przeliczeniu na 1 mieszkańca w podregionie jeleniogórskim oraz w pozostałych podregionach województwa dolnośląskiego, a także średnie PKB per capita w województwie i kraju.

PKB w podregionie jeleniogórskim w 2008 roku wyniosło 26 366 zł, sytuując go na 34 miejscu w kraju. W 2011 r. podregion jeleniogórski również w tej kategorii zajmował 34 pozycję, przy czym wzrost PKB podregionu wyniósł 5 526 zł, tj. 20,96%.

W województwie dolnośląskim szybszym przyrostem PKB na osobę mógł się pochwalić podregion wrocławski, ze wzrostem wynoszącym 27,15% oraz podregion legnicko-głogowski—42,93%.

Tabela 6. Produkt krajowy brutto na 1 mieszkańca w wybranych jednostkach w latach 2008-2011

Jednostka	PKB na 1 mieszkańca				PKB na 1 mieszkańca, Polska = 100				Dynamika 2008= 100
	2008	2009	2010	2011	2008	2009	2010	2011	
	zł	zł	zł	zł	%	%	%	%	
POLSKA	33 464	34 937	36 778	39 665	100,00	100,00	100,00	100,00	118,53
Woj. dolnośląskie	35 946	37 913	41 194	44 961	107,40	108,50	112,00	113,40	125,08
Podregion 1 - jeleniogórski	26 366	27 580	29 342	31 892	78,80	78,90	79,80	80,40	120,96
Podregion 2 - legnicko- głogowski	51 649	54 795	65 972	73 822	154,30	156,80	179,40	186,10	142,93
Podregion 3 - wałbrzyski	25 708	26 867	27 373	29 391	76,80	76,90	74,40	74,10	114,33
Podregion 4 - wrocławski	28 924	30 204	32 976	36 777	86,40	86,50	89,70	92,70	127,15
Podregion 5 - m. Wrocław	50 525	54 228	56 659	60 425	151,00	155,20	154,10	152,30	119,59
średnia dla	30 811	32 173	33 839	36 524	92,08	92,09	92,01	92,08	117,93

Jednostka	PKB na 1 mieszkańca				PKB na 1 mieszkańca, Polska = 100				Dynamika 2008= 100
	2008	2009	2010	2011	2008	2009	2010	2011	
	zł	zł	zł	zł	%	%	%	%	
podregionu w Polsce									

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS oraz obliczenia własne

Potencjał ekonomiczny miasta można również zobrazować za pomocą przeciętnego wynagrodzenia brutto. Dane te są bardziej obiektywne w stosunku do dwóch wymienionych wyżej, jednak obejmują tylko część zatrudnionych – w podmiotach gospodarczych zatrudniających od 10 osób.

W 2008 r. przeciętne wynagrodzenie w Jeleniej Górze wynosiło 2 795,85 zł i było wyższe od przeciętnego wynagrodzenia w podregionie jeleniogórskim o 73,16 zł (2,69%), niższe od średniej w województwie o 339,98 zł (10,84%), a w kraju niższe o 362,63 zł (11,48%).

W 2012 r. przeciętne wynagrodzenie brutto w mieście wyniosło 3 291,09 zł. Poziom przeciętnego wynagrodzenia spadł w stosunku do wynagrodzenia krajowego (w 2008 stanowiło 88,5%, a w 2012 87,9%). Dynamika wzrostu wynagrodzeń brutto w Jeleniej Górze, wynosząca 117,71%, była nieznacznie niższa od średniej dla województwa dolnośląskiego (118,29%) i kraju (118,55%), natomiast o blisko 3 punkty procentowe wyższa od przeciętnej dynamiki w podregionie, gdzie wartość zaniział powiat zgorzelecki, w którym wynagrodzenia spadły nie tylko w stosunku do średniej krajowej, ale i nominalne o 100,49 zł.

Tabela 7. Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w wybranych jednostkach w porównaniu do średniej w podregionie, województwie i kraju w latach 2008-2012

Jednostka	Ogółem					Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w relacji do średniej krajowej (Polska=100)					Dynamika 2008=100
	2008	2009	2010	2011	2012	2008	2009	2010	2011	2012	
	zł	zł	zł	zł	zł	%	%	%	%	%	
POLSKA	3 158,48	3 315,38	3 435,00	3 625,21	3 744,38	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	118,55
Woj. dolnośląskie	3 135,83	3 295,44	3 412,37	3 587,25	3 709,32	99,3	99,4	99,3	99,0	99,1	118,29
Podregion 1 - jeleniogórski	2 722,69	2 910,76	2 857,49	3 030,82	3 154,03	86,2	87,8	83,2	83,6	84,2	115,84
Powiat bolesławiecki	2 476,41	2 629,01	2 789,80	2 936,93	3 057,28	78,4	79,3	81,2	81,0	81,6	123,46
Powiat jaworski	2 368,60	2 506,86	2 654,67	2 837,23	2 983,89	75,0	75,6	77,3	78,3	79,7	125,98
Powiat jeleniogórski	2 369,63	2 562,15	2 699,92	2 867,09	3 031,43	75,0	77,3	78,6	79,1	81,0	127,93
Powiat kamiennogórski	2 374,82	2 546,98	2 701,25	2 864,01	2 983,93	75,2	76,8	78,6	79,0	79,7	125,65
Powiat lubański	2 314,66	2 464,38	2 600,59	2 809,95	2 937,03	73,3	74,3	75,7	77,5	78,4	126,89
Powiat lwówecki	2 487,06	2 613,72	2 714,29	2 915,48	3 010,71	78,7	78,8	79,0	80,4	80,4	121,05
Powiat zgorzelecki	3 506,50	3 765,10	3 133,95	3 264,77	3 406,01	111,0	113,6	91,2	90,1	91,0	97,13
Powiat złotoryjski	2 733,11	3 054,76	3 159,35	3 309,08	3 424,12	86,5	92,1	92,0	91,3	91,4	125,28
Powiat m. Jelenia Góra	2 795,85	2 913,03	2 969,75	3 192,15	3 291,09	88,5	87,9	86,5	88,1	87,9	117,71

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS oraz obliczenia własne

Ważnym miernikiem, który pokazuje potencjał gospodarczy regionu jest stopa bezrobocia. Stopa bezrobocia w Jeleniej Górze, zgodnie ze stanem na dzień 31.12.2012 r., wynosiła 10,3% i wzrosła w stosunku do roku 2008 o 3,8 punktu procentowego oraz była wyższa o 8 punktów procentowych niż w podregionie jeleniogórskim.

W 2012 r. w stosunku do roku 2008 nastąpił przyrost stopy bezrobocia w mieście Jelenia Góra o 58,46%. To najwyższy odnotowany w podregionie jeleniogórskim, w tym okresie, przyrost stopy bezrobocia, przy czym jej wartość jest nadal najniższa w stosunku do całego podregionu jeleniogórskiego.

W porównaniu do średniej krajowej, stopa bezrobocia w mieście była niższa o 3 punkty procentowe w roku 2008 i 3,3 punktu procentowego w roku 2012. Również w porównaniu do średniej wojewódzkiej wartości te były niższe odpowiednio o 3,5 punktu procentowego w roku 2008 oraz o 3,4 punktu procentowego w roku 2012.

W porównaniu do m. Poznań (który osiągnął najniższą stopę bezrobocia w kraju w roku 2012, 4,2%) stopa bezrobocia w Jeleniej Górze była wyższa o 6,1 punktu procentowego.

Tabela 8. Stopa bezrobocia w wybranych jednostkach w porównaniu do średniej w podregionie, województwie i kraju, w latach 2008-2012

Jednostka	ogółem					Dynamika 2008=100
	2008	2009	2010	2011	2012	
	%	%	%	%	%	
POLSKA	9,5	12,1	12,4	12,5	13,4	141,05
Podregion 28 - m. Warszawa	1,9	2,8	3,5	3,7	4,4	231,58
Region południowo-zachodni	9,9	12,8	13,2	12,6	13,7	138,38
Woj. dolnośląskie	10	12,8	13,1	12,4	13,5	135,00
Podregion 1 - jeleniogórski	13,9	18,1	18,5	17,5	18,3	131,65
Powiat bolesławiecki	11,3	15,8	14,9	12,2	13,9	123,01
Powiat jaworski	16,3	21,4	23,6	23,7	24,8	152,15
Powiat jeleniogórski	13,9	19,5	22,9	21	21,1	151,80
Powiat kamiennogórski	16,6	23,2	22,1	21,2	22	132,53
Powiat lubański	22,2	25,4	24,7	22,9	22,9	103,15
Powiat lwówecki	19,7	24,8	24,7	24,6	25,6	129,95
Powiat zgorzelecki	10,7	13,9	13,2	12,6	13,9	129,91
Powiat złotoryjski	23	26,4	26,6	26,6	27,1	117,83
Powiat m. Jelenia Góra	6,5	9,6	10,9	9,9	10,1	155,38

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS oraz obliczenia własne

2. MIESZKAŃCY MIASTA JELENIA GÓRA

2.1. Demografia

Jelenia Góra – jako byłe miasto wojewódzkie – należy do grupy 65 miast na prawach powiatu w Polsce. Liczba ludności, wynosząca w 2012 roku 82 846, plasuje ją na 43 pozycji w tym gronie.

Liczba ludności rzeczywiście zamieszkałej w Jeleniej Górze w roku 2012 spadła w stosunku do roku 2011 o 617 osób (320 kobiet, 297 mężczyzn), natomiast w stosunku do roku 2010 o 1 169 osoby – 555 kobiet, 614 mężczyzn), a tendencja spadkowa utrzymuje się od 1998 roku. Nie jest czymś szczególnym na tle całego kraju, ponieważ w tym okresie zmniejszyła się średnia liczba ludności dla wszystkich miast na prawach powiatu. Co ciekawe różnie liczba dzieci w wieku przedszkolnym, przy jednoczesnym spadku liczby ludności w pozostałych grupach edukacyjnych, szczególnie szybki przyrost można zaobserwować w grupie wiekowej 60-64, gdzie wyraźnie zarysowuje się przewaga kobiet.

Tabela 9. Ludność rzeczywiście zamieszkała w Jeleniej Górze wg edukacyjnych grup wieku i wg płci w latach 2010-2012

wiek	dane na 31.12.2010			dane na 31.12.2011			dane na 31.12.2012		
	ogółem	mężczyźni	kobiety	ogółem	mężczyźni	kobiety	ogółem	mężczyźni	kobiety
0-2	2 176	1 095	1 081	2 084	1 084	1 000	1 937	982	955
3-6	2 646	1 350	1 296	2 774	1 410	1 364	2 924	1 488	1 436
7-12	3 752	1 913	1 839	3 645	1 854	1 791	3 686	1 903	1 783
13-15	2 198	1 082	1 116	2 096	1 023	1 073	1 947	948	999
16-18	2 616	1 316	1 300	2 538	1 281	1 257	2 396	1 196	1 200
19-24	6 133	3 080	3 053	5 853	2 933	2 920	5 520	2 757	2 763
25-29	6 781	3 487	3 294	6 544	3 377	3 167	6 276	3 190	3 086
30-34	6 719	3 406	3 313	6 709	3 376	3 333	6 670	3 405	3 265
35-39	5 617	2 755	2 862	5 904	2 922	2 982	6 134	3 038	3 096
40-44	4 666	2 334	2 332	4 741	2 370	2 371	4 903	2 461	2 442
45-49	5 247	2 511	2 736	4 889	2 375	2 514	4 696	2 279	2 417
50-54	7 315	3 419	3 896	6 823	3 179	3 644	6 274	2 926	3 348
55-59	8 243	3 823	4 420	8 190	3 765	4 425	8 031	3 700	4 331
60-64	6 380	2 773	3 607	6 870	3 008	3 862	7 177	3 156	4 021
65-69	3 405	1 474	1 931	3 651	1 601	2 050	4 106	1 789	2 317
70-74	3 422	1 226	2 196	3 314	1 221	2 093	3 174	1 207	1 967
75-79	3 178	1 170	2 008	3 155	1 134	2 021	3 125	1 076	2 049
80-84	2 183	642	1 541	2 253	689	1 564	2 338	752	1 586
85 i więcej	1 338	346	992	1 430	365	1 065	1 532	394	1 138
Razem	84 015	39 202	44 813	83 463	38 967	44 496	82 846	38 647	44 199

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS oraz obliczenia własne

2.1.1. Struktura wieku i płci

Struktura wiekowa ludności Jeleniej Góry znacząco odbiega zarówno od średniej krajowej, jak i od średniej dla miast na prawach powiatu (MNPP), a także wyróżnia się na tle województwa dolnośląskiego. Wśród porównywanych miast na prawach powiatów, Jelenia Góra odznacza się najmniejszym procentowym udziałem ludności w wieku przedprodukcyjnym - 14,48% oraz największym udziałem procentowym ludności w wieku poprodukcyjnym w społeczeństwie ogółem – 22,08%. Odsetek osób w wieku produkcyjnym wynoszący 63,43% jest tylko nieznacznie niższy od średniej krajowej i wojewódzkiej. Na tle innych miast na prawach powiatu Jelenią Górę wyróżnia o ponad dwa punkty procentowe niższy udział osób w wieku przedprodukcyjnym, o jeden punkt procentowy niższy odsetek ludzi w wieku produkcyjnym i o ponad 3 punkty wyższy udział osób w wieku poprodukcyjnym. Świadczy to o istnieniu negatywnego zjawiska jakim jest starzenie się społeczeństwa oraz niekorzystnej, ze względu na niską względną liczebność najmłodszej grupy, prognozę rozwoju tejże struktury.

Starzenie się jeleniogórskiego społeczeństwa odwzorowuje też najwyższy wśród porównywanych jednostek terytorialnych współczynnik obciążenia osobami starszymi, którego wartość wynosząca 34,8 przekracza średnią dla miast na prawach powiatu i średnią krajową odpowiednio o ponad 5 i blisko 7 osób na 100. Pomimo faktu, że wartość ogólnego współczynnika obciążenia demograficznego nie jest w Jeleniej Górze alarmująca (średnią krajową przekracza tylko o 1,0), to stosunek osób w wieku poprodukcyjnym do osób w wieku przedprodukcyjnym, wynoszący ponad 152,5 jest znaczny, mimo że wartości przekraczające 100 są właściwe zarówno dla miast na prawach powiatu (115,0), jak i województwa dolnośląskiego (107,2). Spośród badanych miast najkorzystniejszą wartością wzmiankowanego współczynnika charakteryzuje się Nowy Sącz, gdzie wynosi zaledwie 90,3.

Tabela 10. Struktura wieku według grup ekonomicznych w 2012 r.

Jednostka	Ludność w wieku						
	w wieku przedprodukcyjnym [%]	w wieku produkcyjnym [%]	w wieku poprodukcyjnym [%]	przedprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	przed- i poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym ⁴	poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym
Polska	18,34%	63,86%	17,81%	28,7	27,9	56,6	97,1
woj. wielkopolskie	19,45%	64,09%	16,46%	30,3	25,7	56,0	84,6
Kalisz	17,10%	61,97%	20,93%	27,6	33,8	61,4	122,4
woj. zachodniopomorskie	17,91%	64,97%	17,12%	27,6	26,4	53,9	95,6
Koszalin	15,57%	63,99%	20,44%	24,3	31,9	56,3	131,3
woj. małopolskie	19,37%	63,35%	17,27%	30,6	27,3	57,8	89,2
Nowy Sącz	19,17%	63,52%	17,31%	30,2	27,3	57,4	90,3
woj. pomorskie	19,70%	63,85%	16,45%	30,9	25,8	56,6	83,5

⁴ Wskaźnik obciążenia demograficznego

Jednostka	Ludność w wieku						
	w wieku przedprodukcyjnym [%]	w wieku produkcyjnym [%]	w wieku poprodukcyjnym [%]	przedprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	przed- i poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym ⁴	poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym
Stupsk	16,08%	64,31%	19,61%	25,0	30,5	55,5	121,9
woj. podkarpackie	19,45%	63,83%	16,72%	30,5	26,2	56,7	85,9
Przemyśl	16,97%	63,41%	19,63%	26,8	31,0	57,7	115,7
woj. dolnośląskie	17,01%	64,75%	18,24%	26,3	28,2	54,4	107,2
Jelenia Góra	14,48%	63,43%	22,08%	22,8	34,8	57,6	152,5
średnia dla MNPP	16,56%	64,43%	19,00%	25,7	29,6	55,3	115,0

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS oraz obliczenia własne

Udział ludności ogółem w rocznikach w przedziale 0-19 oraz 20-39 w mieście jest dużo niższy niż w porównywanych jednostkach. Świadczy to o starości demograficznej Jeleniej Góry. Porównując te dane do ludności w kraju, wartości te są znacznie niższe, odpowiednio o 4,2 i 2,43 punktu procentowego. Jeżeli weźmie się pod uwagę tylko średnią dla miast w Polsce to różnica jest niższa, mimo to Jelenia Góra pod tym względem wypada dużo gorzej. Zwraca uwagę bardzo wysoki udział kobiet w najstarszej grupie wiekowej, który przewyższa aż o 5,62 punktu procentowego odsetek kobiet w tej grupie wiekowej w kraju.

Tabela 11. Struktura wieku i płci w % w 2012 r.

Jednostka	Ogółem				Kobiety			
	0-19	20-39	40-59	60 i więcej	0-19	20-39	40-59	60 i więcej
Polska	20,80%	31,08%	27,24%	20,88%	19,65%	29,66%	26,72%	23,97%
woj. wielkopolskie	21,97%	31,94%	26,60%	19,49%	20,76%	30,65%	26,29%	22,30%
Kalisz	19,42%	29,01%	27,28%	24,28%	17,98%	27,08%	27,21%	27,74%
woj. zachodniopomorskie	20,39%	31,00%	28,00%	20,61%	19,39%	29,57%	27,55%	23,50%
Koszalin	17,77%	31,15%	27,00%	24,09%	16,34%	29,39%	27,08%	27,18%
woj. pomorskie	22,17%	31,64%	26,63%	19,56%	21,05%	30,58%	26,24%	22,12%
Stupsk	18,22%	30,42%	28,21%	23,14%	16,84%	28,77%	28,21%	26,18%
woj. podkarpackie	22,18%	31,74%	26,62%	19,46%	21,18%	30,40%	26,02%	22,40%
Przemyśl	19,35%	29,91%	28,12%	22,62%	17,78%	28,04%	28,34%	25,85%
woj. małopolskie	21,96%	31,73%	26,30%	20,01%	20,81%	30,54%	25,73%	22,91%
Nowy Sącz	21,49%	31,72%	26,68%	20,11%	20,20%	30,09%	26,81%	22,91%
woj. dolnośląskie	19,30%	31,36%	27,62%	21,72%	18,15%	29,82%	27,02%	25,02%
Jelenia Góra	16,60%	28,65%	28,85%	25,89%	15,41%	26,64%	28,37%	29,59%
średnia dla MNPP	18,76%	31,00%	27,89%	22,35%	17,48%	29,34%	27,88%	25,30%
Polska - miasto	18,98%	31,19%	27,53%	22,30%	17,62%	29,56%	27,43%	25,39%
małopolskie - miasto	18,92%	32,11%	26,56%	22,41%	17,52%	30,58%	26,44%	25,45%
podkarpackie - miasto	19,83%	32,16%	27,56%	20,45%	18,58%	30,52%	27,86%	23,04%
wielkopolskie - miasto	19,74%	31,89%	26,85%	21,52%	18,33%	30,28%	26,88%	24,51%

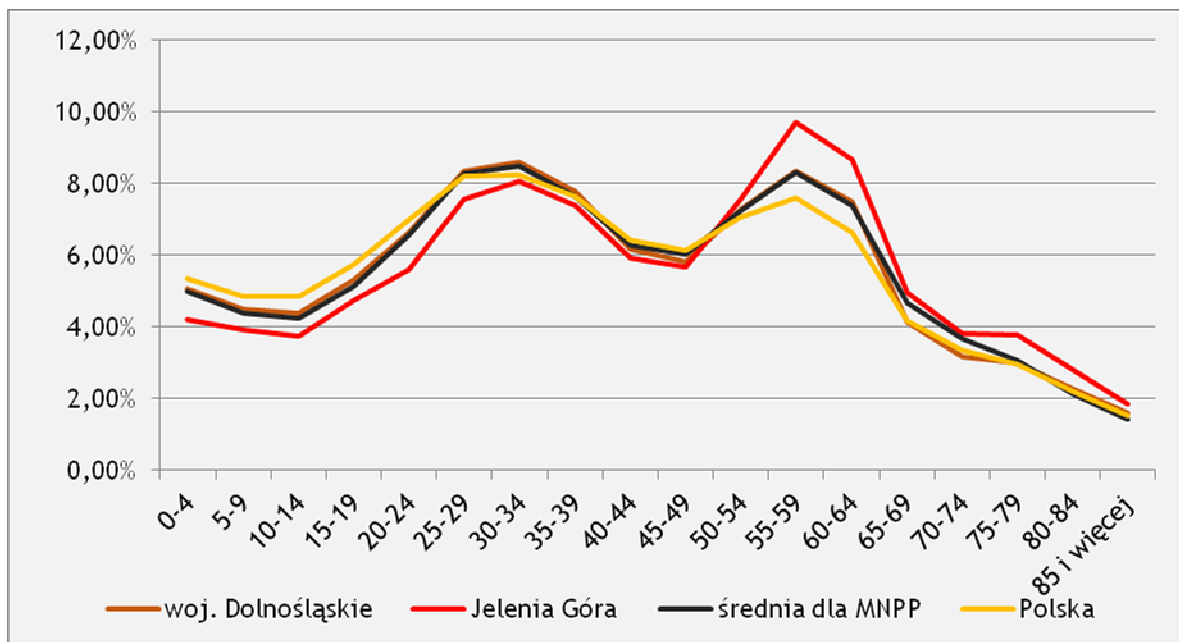
Jednostka	Ogółem				Kobiety			
	0-19	20-39	40-59	60 i więcej	0-19	20-39	40-59	60 i więcej
dolnośląskie - miasto	17,94%	31,24%	27,47%	23,35%	16,63%	29,51%	27,12%	26,74%
pomorskie - miasto	19,63%	31,40%	26,72%	22,24%	18,30%	30,09%	26,56%	25,05%

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS oraz obliczenia własne

Poniższy wykres obrazuje, iż miasto Jelenia Góra charakteryzuje się starszym społeczeństwem w porównaniu do pozostałych miast na prawach powiatu oraz do średniej wojewódzkiej i krajowej.

Odsetki ludności we wszystkich pięcioletnich przedziałach wiekowych poniżej 50 roku życia były znacząco niższe od pozostałych jednostek. Nadreprezentacja szczególnie uwidacznia się w grupach wieku 50-59 i 60-64. Świadczy to o niekorzystnej strukturze wiekowej, gdyż w perspektywie dziesięciu lat pokolenie wyżu lat czterdziestych dwudziestego wieku przejdzie na emeryturę, a na rynek pracy wejdzie grupa dzisiejszych 10-14-latków, która stanowi zaledwie 3,75% ludności ogółem.

Wykres 1. Struktura ludności według wieku - stan 2012 r.

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS oraz obliczenia własne

Udział kobiet w najmłodszych grupach wiekowych, 0-19 i 20-39, w większości porównywanych jednostek nie przekracza 50%, co jest właściwe dla całego społeczeństwa, a wynika z nierównej liczby urodzeń. Jelenia Góra wyróżnia się na tle kraju i województwa wysokim współczynnikiem feminizacji ogółem zarówno jeżeli weźmie się pod uwagę średnią ogółem, jak i średnią dla miast (tabela 12).

Tabela 12. Udział kobiet w poszczególnych grupach wiekowych - stan 2012 r.

Jednostka	W grupie wiekowej				Ogółem
	0-19	20-39	40-59	60 i więcej	
Polska	48,74%	49,24%	50,63%	59,24%	51,60%
woj. wielkopolskie	48,54%	49,28%	50,76%	58,77%	51,36%
Kalisz	49,53%	49,93%	53,35%	61,12%	53,50%
woj. zachodniopomorskie	48,77%	48,92%	50,46%	58,48%	51,29%
Koszalin	48,45%	49,72%	52,86%	59,47%	52,69%
woj. pomorskie	48,65%	49,54%	50,49%	57,96%	51,24%
Śłupsk	48,84%	49,96%	52,84%	59,79%	52,85%
woj. podkarpackie	48,73%	48,89%	49,89%	58,72%	51,03%
Przemyśl	48,81%	49,79%	53,54%	60,70%	53,12%
woj. małopolskie	48,81%	49,56%	50,38%	58,97%	51,49%
Nowy Sącz	49,08%	49,53%	52,47%	59,46%	52,22%
średnia dla MNPP	48,88%	50,12%	52,57%	59,94%	52,83%
woj. dolnośląskie	48,79%	49,36%	50,77%	59,78%	51,90%
Jelenia Góra	49,51%	49,60%	52,45%	60,96%	53,35%
Polska - miasto	48,80%	49,82%	52,35%	59,82%	52,55%
małopolskie - miasto	48,81%	50,21%	52,48%	59,86%	52,71%
podkarpackie - miasto	48,85%	49,48%	52,69%	58,73%	52,13%
wielkopolskie - miasto	48,69%	49,76%	52,47%	59,67%	52,41%
dolnośląskie - miasto	48,81%	49,73%	51,98%	60,26%	52,64%
pomorskie - miasto	48,63%	50,00%	51,86%	58,77%	52,18%

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS oraz obliczenia własne

Liczebność poszczególnych roczników jest zbliżona. Można zauważyć niewielką przewagę roczników 2-5 oraz 14-21. Struktura ludności wg pojedynczych roczników pokazuje, iż najbardziej liczny jest rocznik osiemnastolatków, a więc osób urodzonych w 1994 roku, co obrazuje wykres nr 2.

Tabela 13. Ludność Jeleniej Góry w wieku 0-21 lat według płci i wieku w 2012 r.

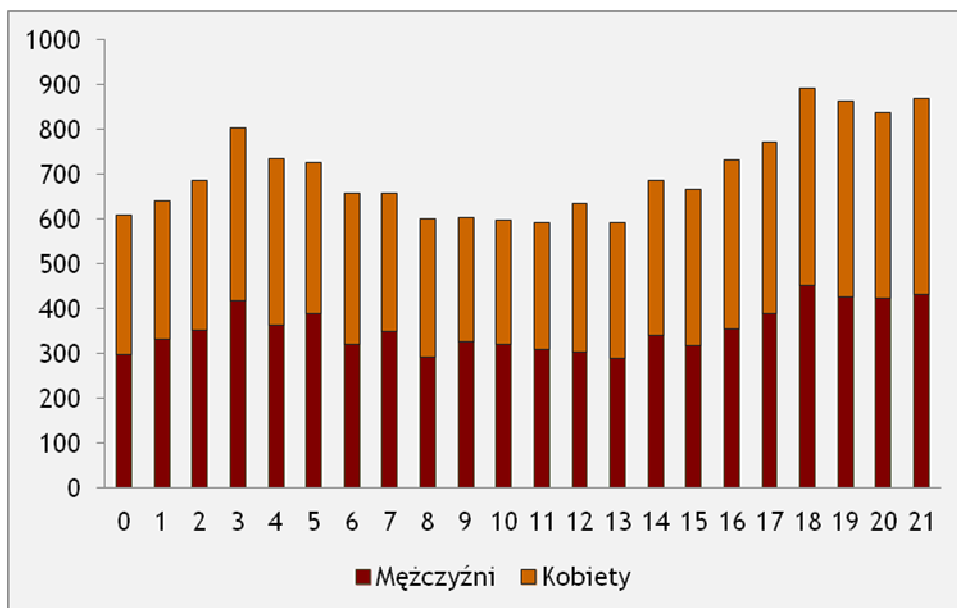
Wiek	Liczba ludności			Udział %		
	Ogółem	Mężczyźni	Kobiety	Mężczyzn	Kobiet	Osób w danym wieku w ogólnej liczbie ludności
0	609	298	311	48,93%	51,07%	0,74%
1	642	332	310	51,71%	48,29%	0,77%
2	686	352	334	51,31%	48,69%	0,83%
3	805	417	388	51,80%	48,20%	0,97%
4	735	363	372	49,39%	50,61%	0,89%
5	727	388	339	53,37%	46,63%	0,88%
6	657	320	337	48,71%	51,29%	0,79%
7	658	350	308	53,19%	46,81%	0,79%
8	600	292	308	48,67%	51,33%	0,72%
9	605	326	279	53,88%	46,12%	0,73%
10	597	322	275	53,94%	46,06%	0,72%

Wiek	Liczba ludności			Udział %		
	Ogółem	Mężczyźni	Kobiety	Mężczyzn	Kobiet	Osób w danym wieku w ogólnej liczbie ludności
11	592	308	284	52,03%	47,97%	0,71%
12	634	305	329	48,11%	51,89%	0,77%
13	592	288	304	48,65%	51,35%	0,71%
14	688	342	346	49,71%	50,29%	0,83%
15	667	318	349	47,68%	52,32%	0,81%
16	732	354	378	48,36%	51,64%	0,88%
17	772	390	382	50,52%	49,48%	0,93%
18	892	452	440	50,67%	49,33%	1,08%
19	864	427	437	49,42%	50,58%	1,04%
20	837	425	412	50,78%	49,22%	1,01%
21	869	431	438	49,60%	50,40%	1,05%

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS oraz obliczenia własne

Wykres 2. Ludność Jeleniej Góry wg roczników 0-21 w 2012 r.

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS oraz obliczenia własne

2.1.2. Ruch naturalny

W latach 2008-2012 przyrost naturalny w Jeleniej Górze był ujemny. W roku 2008 urodziło się 710 dzieci, natomiast w 2012 już o 83 dzieci mniej. Zmarło natomiast odpowiednio w 2008 r. 968, a w 2012 r. 1 021 osób. Wartość przyrostu naturalnego wynosiła odpowiednio w 2008 r. -3,02, a w 2012 r. wzrosła do poziomu -4,76 promila (‰).

Tabela 14. Liczba urodzeń, zgonów oraz przyrost naturalny w Jeleniej Górze, w latach 2008-2012

	2008	2009	2010	2011	2012
Liczba urodzeń	710	744	729	625	627
Liczba zgonów	968	1049	1 052	1 005	1 021
Przyrost naturalny	-258	-305	-323	-380	-394
Przyrost naturalny w ‰	-3,02	-3,61	-3,84	-4,55	-4,76

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS oraz obliczenia własne

W 2012 r. w Jeleniej Górze nastąpił skokowy spadek liczby zawieranych małżeństw. O ile w latach 2009-2011 liczba ta ustabilizowała się na poziomie odpowiednio 459 i 454 związków, to w 2012 roku można zaobserwować spadek o ponad 13% w stosunku do roku 2010. Tendencja ta jest nieco odmienna od średniej krajowej i średniej dla miast na prawach powiatu, gdzie rokiem większego spadku był rok 2011, po którym liczba zawieranych małżeństw malała wolniej. Poza wyjątkowym dla miasta 2011 r. wartość współczynnika małżeństw zawartych na 1 000 mieszkańców jest niższa niż przeciętnie w kraju, a dla 2012 roku jest najniższa w porównywanych miastach. Zależność ta nie dziwi biorąc pod uwagę strukturę demograficzną Jeleniej Góry (starzejące się społeczeństwo).

Tabela 15. Liczba małżeństw zawartych w Jeleniej Górze, w latach 2008-2012, na tle kraju i jednostek porównawczych

Jednostka	Liczba zawartych małżeństw									
	ogółem					na 1000 ludności				
	2008	2009	2010	2011	2012	2008	2009	2010	2011	2012
Powiat m. Jelenia Góra	498	459	457	454	397	5,83	5,43	5,44	5,44	4,79
Powiat m. Kalisz	726	635	585	521	510	6,78	5,93	5,54	4,96	4,87
Powiat m. Koszalin	685	719	603	568	552	6,39	6,72	5,52	5,20	5,05
Powiat m. Słupsk	618	637	555	544	501	7,32	7,53	6,58	6,45	5,96
Powiat m. Przemyśl	383	395	348	316	310	5,76	5,95	5,35	4,88	4,82
Powiat m. Nowy Sącz	581	600	552	432	478	5,97	6,18	5,75	4,52	5,04
średnia dla MNPP	1107	1093	986	876	848	6,45	6,38	5,78	5,14	5,00
Polska	257 744	250 794	228 337	206 471	203 850	6,76	6,57	5,93	5,36	5,29

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS

Liczba urodzeń żywych na 1 000 mieszkańców w Jeleniej Górze była najniższa wśród porównywanych miast. Wartość 7,5 urodzeń na 1 000 mieszkańców w 2012 roku była mniejsza od wartości ww. wskaźnika w kraju o 2,5, a więc 25%.

Pod względem liczby zgonów na 1 000 mieszkańców, wśród porównywanych jednostek, Jelenia Góra ponownie negatywnie wyróżnia się na tle innych jednostek, wartością 12,3 zgonów na 1 000 mieszkańców, która tym razem o 23% przekracza średnią krajową.

Połączenie obu tych danych daje bardzo duży ujemny przyrost naturalny, który również jest charakterystyczny na tle Polski, gdzie był on zbliżony do 0.

Tabela 16. Urodzenia żywe i zgony na 1 000 mieszkańców

Jednostka	urodzenia żywe na 1 000 mieszkańców											zgony na 1 000 mieszkańców										
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Polska	9,3	9,2	9,3	9,5	9,8	10,2	10,9	10,9	10,7	10,1	10,0	9,4	9,6	9,5	9,7	9,7	9,9	10,0	10,1	9,8	9,7	10,0
woj. wielkopolskie	9,9	10,0	10,0	10,5	10,8	11,3	12,1	12,0	11,9	11,0	10,9	9,1	9,2	9,1	9,0	9,2	9,2	9,2	9,3	9,0	8,9	9,1
Kalisz	8,5	8,7	8,0	9,5	9,3	9,6	9,5	9,5	9,6	9,1	8,8	10,4	9,7	9,5	10,0	9,9	10,8	10,3	11,3	10,6	10,3	11,2
woj. zachodniopomorskie	9,3	9,3	9,4	9,5	9,7	10,1	10,8	10,6	10,1	9,3	9,3	8,8	8,8	9,0	9,0	9,3	9,4	9,7	9,7	9,6	9,4	9,6
Koszalin	7,4	7,9	8,6	8,0	8,3	8,8	9,0	9,0	8,9	9,0	8,9	7,5	7,8	8,3	8,5	8,3	8,7	9,2	8,5	8,6	8,5	9,1
woj. pomorskie	10,2	10,3	10,4	10,7	11,0	11,6	12,4	12,3	11,8	11,0	11,0	8,2	8,3	8,4	8,4	8,5	8,9	8,9	8,8	8,5	8,5	9,0
Śłupsk	7,9	8,1	8,3	8,5	9,0	8,9	9,9	9,2	9,0	8,5	8,3	8,3	8,5	8,8	9,3	9,6	9,9	9,3	9,8	9,6	9,2	10,8
woj. podkarpackie	10,1	9,7	9,7	9,7	9,6	10,0	10,6	10,6	10,3	9,9	9,9	8,5	8,5	8,5	8,7	8,3	8,5	8,7	8,9	8,6	8,6	8,6
Przemyśl	8,9	8,8	8,2	9,5	8,4	9,2	9,6	10,0	8,7	8,0	8,3	9,5	9,5	9,8	10,0	9,5	10,1	9,3	9,7	9,6	9,7	9,3
woj. małopolskie	10,0	9,9	9,9	10,0	10,0	10,5	11,3	11,4	11,1	10,6	10,5	8,6	8,9	8,7	8,9	8,8	9,0	9,1	9,1	8,9	8,9	9,1
Nowy Sącz	9,9	10,2	9,6	10,6	10,5	10,2	11,6	11,1	11,7	10,4	10,4	7,3	7,3	7,4	7,4	7,5	7,1	8,2	7,7	7,5	7,5	8,3
woj. dolnośląskie	8,4	8,3	8,6	8,9	9,2	9,6	10,4	10,4	10,1	9,5	9,3	9,5	9,6	9,8	9,9	10,1	10,4	10,6	10,7	10,2	10,1	10,4
Jelenia Góra	7,1	7,3	7,2	7,5	7,8	8,0	8,3	8,8	8,6	7,5	7,5	10,2	9,9	10,8	10,5	11,8	11,0	11,3	12,4	12,5	12,0	12,3
Polska - miasto	8,4	8,5	8,8	9,0	9,4	9,7	10,4	10,6	10,3	9,6	9,6	9,1	9,2	9,3	9,4	9,5	9,7	9,9	10,0	9,7	9,6	10,0
małopolskie - miasto	8,6	8,7	8,8	9,1	9,2	9,6	10,4	10,8	10,4	9,8	9,7	8,6	8,9	8,8	9,1	9,1	9,3	9,3	9,4	9,1	9,0	9,5
podkarpackie - miasto	8,7	8,6	8,7	9,0	8,9	9,3	9,9	10,2	9,8	9,3	9,3	7,3	7,4	7,4	7,7	7,3	7,6	7,9	8,2	7,7	7,7	7,7
wielkopolskie - miasto	8,9	9,2	9,2	9,9	10,1	10,6	11,3	11,7	11,3	10,3	10,3	9,1	9,2	9,2	9,0	9,2	9,3	9,3	9,5	9,3	9,1	9,5
dolnośląskie - miasto	7,8	7,8	8,1	8,6	8,8	9,2	10,1	10,0	9,8	9,2	9,0	9,3	9,5	9,8	9,8	10,2	10,4	10,7	10,9	10,3	10,2	10,6
pomorskie - miasto	9,1	9,2	9,4	9,6	10,0	10,5	11,2	11,4	10,8	9,9	9,9	8,6	8,7	8,8	8,9	9,1	9,5	9,4	9,4	9,1	9,0	9,6

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS

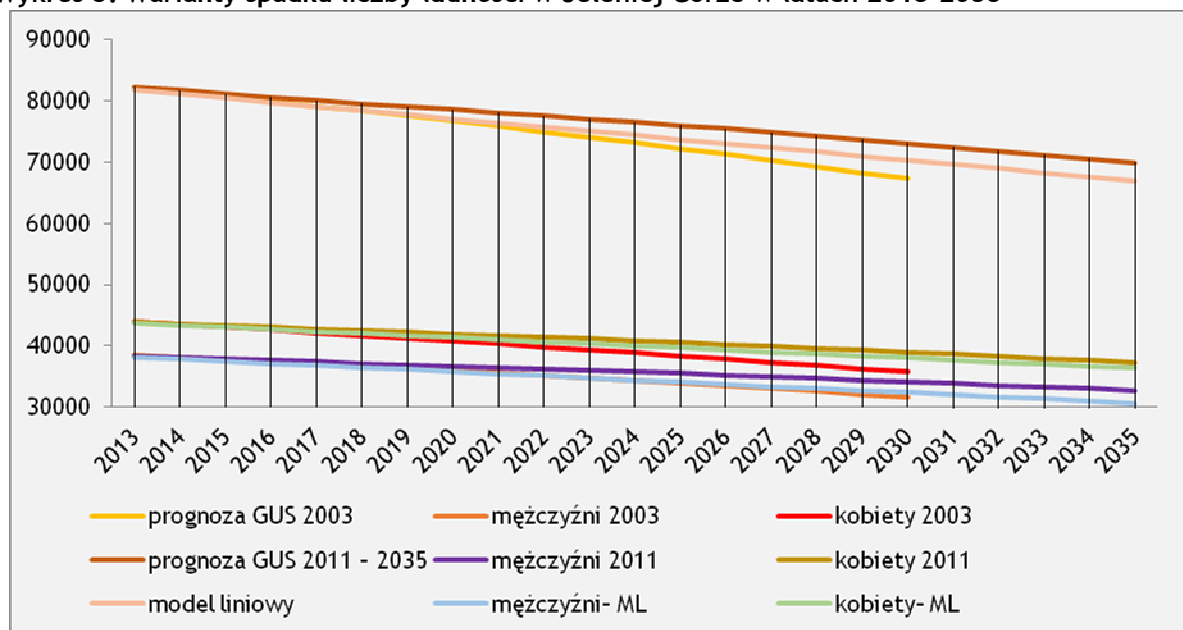
2.1.3. Wariantowe predykcje liczby ludności

Struktura wiekowa ludności, niski przyrost naturalny i ujemne saldo migracji utrzymujące się od lat powodują, że prognozy demograficzne dla miasta zakładają jego wyludnienie.

Dla lat 1995-2011 liczba mieszkańców Jeleniej Góry spadała średniorocznie o 676 osób (341 mężczyzn i 333 kobiet). Zakładający utrzymanie się tego tempa w długim terminie model liniowy wykazuje dopasowanie do danych na poziomie około 97%. Opracowane przez ekspertów Głównego Urzędu Statystycznego, Rządowej Rady Ludnościowej i Komitetu Nauk Demograficznych Polskiej Akademii Nauk prognozy ludności zakładały dalszy spadek współczynnika dzietności, utrzymania migracji na niskim poziomie i powolny wzrost długości życia. Dla Jeleniej Góry skutkowałoby to spadkiem populacji poniżej 70 000 już w 2028 roku i jest to najczarniejszy ze scenariuszy. Zaktualizowane w 2011 roku prognozy zakładały spadek zróżnicowania płodności i migracji oraz ujednoczenie długości życia wewnątrz województw. Wychodząc z bardzo podobnego poziomu dla roku 2013 liczba ludności spadłaby poniżej 70 000 dopiero w 2035 roku. Według tej prognozy dużo wolniej maleć będzie liczba mężczyzn niż kobiet, co wpłynie na zmniejszenie współczynnika feminizacji.

Wszystkie powyższe prognozy ludnościowe zakładają wyludnianie się Jeleniej Góry. Tempo spadku liczby ludności w mieście powoli maleje, a data przekroczenia granicy 70 000 mieszkańców jest odraczana wraz z kolejnymi prognozami. Jednakże szybszy spadek liczby mężczyzn niż kobiet może prowadzić do kolejnych negatywnych skutków demograficznych m. in. spadku współczynnika urodzeń, co skutkować może dalszym obniżaniem się liczby mieszkańców.

Wykres 3. Warianty spadku liczby ludności w Jeleniej Górze w latach 2013-2035

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS oraz obliczenia własne

2.1.4. Ruch wędrowski (migracje na pobyt stały)

Saldo migracji w Jeleniej Górze w latach 2002-2006 wynosiło średniorocznie (-3,46‰) i było drugim najniższym wśród porównywanych miast, ustępując tylko Przemyślowi. W latach 2007-2012 wartość ta wyniosła (-3,05‰), ale jest to charakterystyczne dla miast na prawach powiatu.

Tabela 17. Średnioroczne migracje na pobyt stały na 1 000 mieszkańców

Jednostka	Napływ		Odływ		Saldo migracji	
	2002-2006	2007-2012	2002-2006	2007-2012	2002-2006	2007-2012
Polska	11,56	11,53	12,03	11,75	-0,47	-0,22
woj. wielkopolskie	12,72	12,98	12,16	12,60	0,56	0,38
Kalisz	6,71	6,91	9,00	9,82	-2,29	-2,91
woj. zachodniopomorskie	13,00	12,78	13,93	13,43	-0,93	-0,65
Koszalin	12,17	11,64	14,14	13,06	-1,98	-1,42
woj. pomorskie	14,14	14,22	13,80	13,32	0,34	0,90
Słupsk	11,18	12,79	11,95	12,71	-0,78	0,09
woj. podkarpackie	10,14	9,54	11,47	10,60	-1,34	-1,06
Przemyśl	8,59	7,16	12,76	11,58	-4,17	-4,42
woj. małopolskie	10,19	10,13	9,31	9,04	0,88	1,09
Nowy Sącz	8,39	7,70	11,58	11,24	-3,19	-3,54
woj. dolnośląskie	11,18	12,79	11,95	12,71	-0,78	0,09
Jelenia Góra	9,28	9,97	12,73	13,03	-3,46	-3,05
Polska - miasto	10,30	10,03	12,22	12,07	-1,93	-2,04
małopolskie - miasto	9,63	9,34	10,59	10,49	-0,97	-1,14
podkarpackie - miasto	9,80	9,37	13,92	12,54	-4,12	-3,17
wielkopolskie - miasto	12,72	12,98	12,16	12,60	0,56	0,38
dolnośląskie - miasto	9,17	10,27	11,68	12,45	-2,52	-2,18
pomorskie - miasto	12,53	12,16	14,08	13,65	-1,55	-1,49
średnia dla MNPP	9,16	8,79	12,22	11,91	-3,06	-3,11

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS oraz obliczenia własne

2.2. Kapitał ludzki

Kapitał ludzki to wiedza, umiejętności, zdolności oraz inne właściwe jednostce atrybuty ułatwiające tworzenie osobistego, społecznego oraz ekonomicznego dobrostanu⁵.

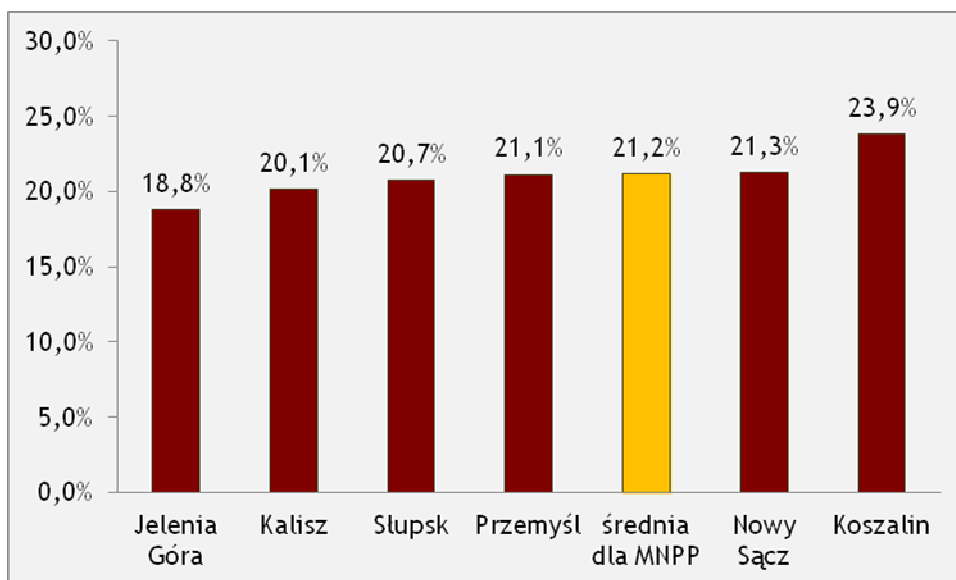
Kapitał ludzki to cechy jakościowe, które trudno jest zobrazować za pomocą danych ilościowych.

Najistotniejszym miernikiem kapitału ludzkiego jest poziom wykształcenia ludności. Dane na temat wykształcenia mieszkańców zostały zebrane podczas Narodowego Spisu Powszechnego przeprowadzonego w 2011 r.

Najliczniejszą grupę wśród mieszkańców Jeleniej Góry stanowili mieszkańcy z wykształceniem średnim ogólnokształcącym: 37,44% (co stanowi wysoki odsetek zarówno na tle miast na prawach powiatu, jak i kraju) oraz wykształceniem średnim zawodowym: 21,65% (najwyższy odsetek wśród porównywanych jednostek).

Według danych z Narodowego Spisu Powszechnego przeprowadzonego w 2011 r. w Jeleniej Górze było 18,83% osób z wykształceniem wyższym. Pod względem liczby osób z wykształceniem wyższym Jelenia Góra zajmowała ostatnią pozycję wśród porównywanych miast na prawach powiatu, zaledwie o 0,84 punktu procentowego przewyższając średnią krajową. Najwyższym odsetkiem osób z wyższym wykształceniem- 23,85% mógł się pochwalić Koszalin.

Wykres 4. Odsetek ludzi z wykształceniem wyższym w Jeleniej Górze oraz referencyjnych miastach na prawach powiatów

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS oraz obliczenia własne

Udział ludności z wykształceniem gimnazjalnym we wszystkich miastach na prawach powiatów jest bardzo zbliżony, od 3,81% w Koszalinie do 5,55% w województwie

⁵ Kapitał ludzki w Polsce w 2010 r., red. Jerzy Auksztol, Urząd Statystyczny w Gdańsku, ISSN 2299-775X, Gdańsk 2012, str. 3

podkarpackim, a Jelenia Góra z wartością 3,93% znajduje się pod tym względem na drugim miejscu spośród porównywanych miast.

Tabela 18. Poziom wykształcenia mieszkańców Jeleniej Góry w 2011 r. na tle jednostek referencyjnych

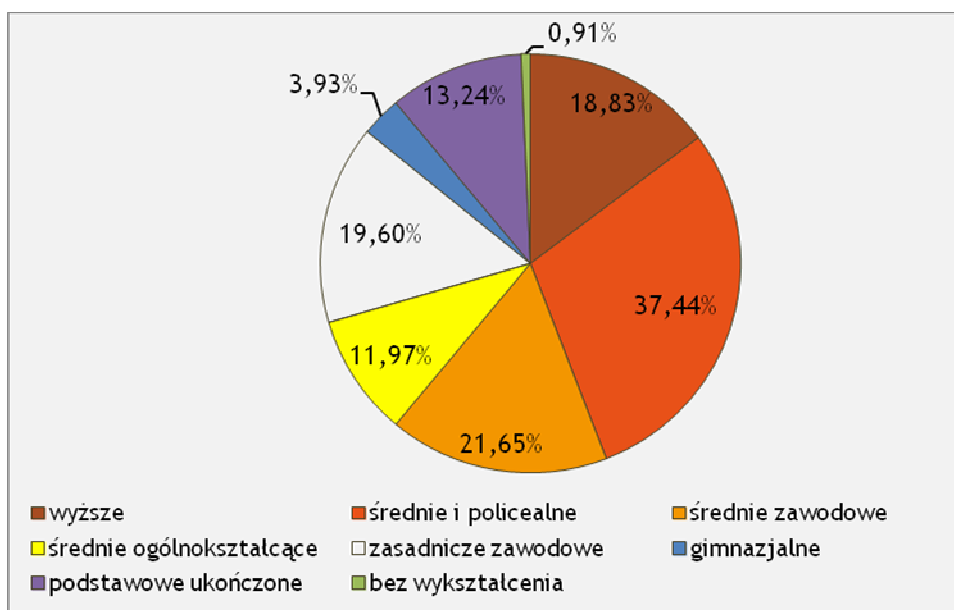
Jednostka	wyższe	średnie i policealne	średnie zawodowe	średnie ogólnokształcące	zasadnicze zawodowe	gimnazjalne	podstawowe ukończone	nieukończone i bez wykształcenia
Polska	16,99%	31,56%	17,20%	11,77%	21,67%	4,93%	18,31%	1,36%
woj. wielkopolskie	16,37%	30,65%	17,55%	10,92%	25,98%	5,11%	17,67%	1,05%
Kalisz	20,12%	34,69%	18,34%	13,76%	19,41%	4,65%	15,73%	0,93%
woj. zachodniopomorskie	16,61%	31,27%	16,25%	12,49%	20,57%	4,92%	19,07%	1,67%
Koszalin	23,85%	36,58%	19,18%	14,74%	15,26%	3,81%	12,27%	0,83%
woj. pomorskie	17,61%	31,30%	16,26%	12,54%	21,87%	4,99%	17,27%	1,10%
Słupsk	20,75%	35,08%	18,57%	14,29%	19,03%	4,37%	13,14%	0,93%
woj. podkarpackie	14,49%	30,27%	17,22%	10,63%	21,72%	5,55%	18,97%	1,30%
Przemysł	21,14%	38,26%	19,54%	14,80%	14,54%	4,59%	12,01%	0,83%
woj. małopolskie	17,17%	31,13%	16,77%	11,91%	22,80%	5,00%	17,08%	1,14%
Nowy Sącz	21,29%	38,76%	20,23%	14,65%	18,07%	5,02%	9,19%	0,84%
woj. dolnośląskie	16,82%	32,83%	17,79%	12,09%	21,43%	4,45%	17,04%	1,34%
Jelenia Góra	18,83%	37,44%	21,65%	11,97%	19,60%	3,93%	13,24%	0,91%
średnia dla MNPP	21,21%	35,18%	19,02%	13,06%	19,09%	4,35%	13,38%	0,82%

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS oraz obliczenia własne

O przeszło 5 punktów procentowych niższy od krajowego jest udział mieszkańców Jeleniej Góry z wykształceniem podstawowym, wynoszący 13,24% i bardzo zbliżony do średniej dla miast na prawach powiatu. Znikomy jest natomiast odsetek jeleniogórczan bez wykształcenia lub z podstawowym nieukończonym, który z wartością 0,91% nie wyróżnia miasta na tle jednostek porównywanych.

Wykres 5. Wykształcenie mieszkańców Jeleniej Góry w 2011 r. wg NSP

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS oraz obliczenia własne

Kolejnym bardzo istotnym wskaźnikiem kapitału ludzkiego są dane o wynikach sprawdzianu szóstoklasisty oraz egzaminach gimnazjalnych.

Średni wynik osiągnięty ze wszystkich szkół podstawowych w Jeleniej Górze na poziomie 24,9 był wyższy zarówno od średniej wojewódzkiej, jak i ogólnopolskiej o odpowiednio 1,3 i 0,9 punktu procentowego.

Tabela 19. Wyniki sprawdzianu szóstoklasistów w szkołach podstawowych w roku szkolnym 2012/2013 w Jeleniej Górze (max liczba do zdobycia 40 pkt.)

Nazwa szkoły	Średni wynik
Szkoła Podstawowa nr 5 w Jeleniej Górze	28,7
Szkoła Podstawowa nr 11 im. Fryderyka Chopina w Jeleniej Górze	27,7
Zespół Szkół Społecznych STO W Jeleniej Górze - Społeczna Szkoła Podstawowa STO	27,0
Szkoła Podstawowa nr 10 im. Marii Skłodowskiej-Curie w Jeleniej Górze	26,5
Szkoła Podstawowa nr 6 w Jeleniej Górze	25,5
Szkoła Podstawowa nr 3 Im. Mikołaja Kopernika w Jeleniej Górze	25,0
Szkoła Podstawowa nr 2 im. Bolesława Chrobrego w Jeleniej Górze	24,6
Szkoła Podstawowa nr 8 w Jeleniej Górze	24,0
Zespół Szkoły Podstawowej nr 15 i Gimnazjum nr 5 w Jeleniej Górze - Szkoła Podstawowa nr 15 Im. Bronisława Czecha w Jeleniej Górze	22,9
Zespół Szkoły Podstawowej nr 7 i Gimnazjum nr 2 w Jeleniej Górze - Szkoła Podstawowa nr 7 w Jeleniej Górze	22,0
Szkoła Podstawowa nr 13 im. Komisji Edukacji Narodowej w Jeleniej Górze	18,7
Młodzieżowy Ośrodek Socjoterapii w Jeleniej Górze - Szkoła Podstawowa Specjalna przy Młodzieżowym Ośrodku Socjoterapii w Jeleniej Górze	8,0
Średnia dla wszystkich szkół w Jeleniej Górze	24,9
Średnia ogólnopolska	24,0
Średnia dla szkół w województwie dolnośląskim	23,6

Źródło: www.oke.wroc.pl

Najlepsze wyniki z egzaminu gimnazjalnego w odniesieniu do średniej ogólnopolskiej uzyskali uczniowie z języka angielskiego na poziomie rozszerzonym. Wynik średni dla uczniów z Jeleniej Góry to 53,3%, tj. 21,3 pkt., natomiast średnia dla kraju to 45%, tj. 18,0 pkt. Również na poziomie podstawowym uczniowie szkół gimnazjalnych w Jeleniej Górze osiągnęli wyższe wyniki niż średnio dla Polski (68% w porównaniu z 63%). Uczniowie gimnazjów zlokalizowanych na terenie miasta Jelenia Góra wybierali język angielski bądź niemiecki jako zdawany na egzaminie. Tylko jedna osoba wybrała język francuski osiągając przy tym wysokie wyniki.

Z przedmiotów humanistycznych średnie wyniki uczniów z Jeleniej Góry był niższe o ok. 1% od średnich dla kraju. W przypadku części matematyczno-przyrodniczej średnie wyniki uzyskane przez uczniów z Jeleniej Góry nie odbiegały od średniej ogólnokrajowej.

Tabela 20. Wyniki egzaminu gimnazjalnego w rozbiciu na gimnazja oraz przedmioty w skali punktowej oraz procentowej w roku szkolnym 2012/2013 w Jeleniej Górze

Przedmiot	Historia i WOS (33 pkt.)		Język polski (32 pkt.)		Przedmioty przyrodnicze (28 pkt.)		Matematyka (29 pkt.)		Język angielski poziom podstawowy (40 pkt.)		Język angielski poziom rozszerzony (40 pkt.)		Język niemiecki poziom podstawowy (40 pkt.)		Język niemiecki poziom rozszerzony (40 pkt.)		Język francuski poziom podstawowy (40 pkt.)		Język francuski poziom rozszerzony (40 pkt.)		Język rosyjski poziom podstawowy (40 pkt.)		Język rosyjski poziom rozszerzony (40 pkt.)	
	Średni wynik																							
Gimnazjum	%	pkt	%	pkt	%	pkt	%	pkt	%	pkt	%	pkt	%	pkt	%	pkt	%	pkt	%	pkt	%	pkt	%	pkt
Zespół Szkół Rzemiosł Artystycznych im. Stanisława Wyspiańskiego w Jeleniej Górze - Gimnazjum	55	18,2	58,2	18,6	52	14,6	36	10,4	58,4	23,4	41	16,4	58,1	23,2	36,9	14,8								
Szkoły "Amicus" w Jeleniej Górze - Gimnazjum Dla Dorosłych "Amicus" w Jeleniej Górze	38,4	12,7	30,4	9,7	35,6	10,0	23,1	6,7	30,4	12,2	11,1	4,4	35,7	14,3	14,4	5,8	-	-	-	-	-	-	-	-
Gimnazjum nr 1 im. Tadeusza Kościuszki w Jeleniej Górze	63,1	20,8	72,4	23,2	67,6	18,9	58,7	17,0	79,2	31,7	65,4	26,2	74	29,6	56,7	22,7	-	-	-	-	-	-	-	-
Zespół Szkoły Podstawowej nr 7 i Gimnazjum Nr 2 w Jeleniej Górze - Gimnazjum Nr 2 w Jeleniej Górze im. Bolesława Krzywoustego	45,6	15,0	51	16,3	48,2	13,5	30	8,7	50,4	20,2	35,7	14,3	45,7	18,3	25,8	10,3	-	-	-	-	-	-	-	-
Zespół Szkół Elektronicznych i Gimnazjum Nr 3 w Jeleniej Górze - Gimnazjum Nr 3 im. Janusza Kusocińskiego w Jeleniej Górze	52,3	17,3	55,4	17,7	54,9	15,4	42,4	12,3	60,7	24,3	42,9	17,2	62,6	25,0	41,1	16,4	-	-	-	-	-	-	-	-
Gimnazjum Nr 4 im. Noblistów Polskich w Jeleniej Górze	54,3	17,9	52	16,6	53,7	15,0	37,2	10,8	55,4	22,2	33,5	13,4	35,3	14,1	17,3	6,9			-	-	-	-	-	-
Zespół Szkoły Podstawowej Nr 15 i Gimnazjum Nr 5 w Jeleniej Górze -	45,7	15,1	53,2	17,0	50,4	14,1	34,9	10,1	50,5	20,2	80,3	32,1	59	23,6	25,3	10,1			-	-	-	-	-	-

Przedmiot	Historia i WOS (33 pkt.)		Język polski (32 pkt.)		Przedmioty przyrodnicze (28 pkt.)		Matematyka (29 pkt.)		Język angielski poziom podstawowy (40 pkt.)		Język angielski poziom rozszerzony (40 pkt.)		Język niemiecki poziom podstawowy (40 pkt.)		Język niemiecki poziom rozszerzony (40 pkt.)		Język francuski poziom podstawowy (40 pkt.)		Język francuski poziom rozszerzony (40 pkt.)		Język rosyjski poziom podstawowy (40 pkt.)		Język rosyjski poziom rozszerzony (40 pkt.)	
	Średni wynik																							
Gimnazjum	%	pkt	%	pkt	%	pkt	%	pkt	%	pkt	%	pkt	%	pkt	%	pkt	%	pkt	%	pkt	%	pkt	%	pkt
Gimnazjum Nr 5																								
Młodzieżowy Ośrodek Socjoterapii w Jeleniej Górze - Gimnazjum Specjalne Przy Młodzieżowym Ośrodku Socjoterapii w Jeleniej Górze	38,7	12,8	33	10,6	37	10,4	28,8	8,4	85	34,0	58	23,2	39,2	15,7	13,8	5,5			-	-	-	-	-	-
Zespół Szkół Ogólnokształcących Nr 1 w Jeleniej Górze - Gimnazjum W Zespole Szkół Ogólnokształcących Nr 1 w Jeleniej Górze	75,1	24,8	83	26,6	80	22,4	80	23,2	93,9	37,6	85,5	34,2	92,4	37,0	76,4	30,6	95	-	75	-	-	-	-	-
Zespół Szkół Społecznych Sto w Jeleniej Górze - Społeczne Gimnazjum STO	60,4	19,9	54,3	17,4	53,4	15,0	53,4	15,5	70,7	28,3	52,7	21,1	74,7	29,9	68,3	27,3	-	-	-	-	-	-	-	-
Wynik średni dla gimnazjów w Jeleniej Górze	57,4	18,9	61,2	19,6	59,1	16,5	48,1	13,9	68	27,2	53,3	21,3	58,3	23,3	39,4	15,8	95	38,0	75	30,0			-	-
Średnia województwa dolnośląskiego	56,7	18,7	60	19,2	58,1	16,3	46,3	13,4	62,6	25,0	47,4	19,0	57,4	23,0	38,1	15,2	68,5	27,4	47,4	19,0	50,6	20,2	10	4,0
Średnia ogólnopolska	58%	19,1	62%	19,8	59%	16,5	48%	13,9	63%	25,2	45%	18,0	58%	23,2	40%	16	68%	27,2	59%	23,2	64%	25,6	43%	17,2

Źródło: www.oke.wroc.pl

Odsetek zdawalności egzaminów maturalnych otrzymujący świadectwa dojrzałości jako % przystępujących do co najmniej jednego przedmiotu obowiązkowego) w Jeleniej Górze w maju 2013 r. był jedną z wyższych wartości wśród powiatów (ziemskich i grodzkich) w województwie dolnośląskim i wyniósł 86,4%. Najwyższy odsetek zdających, którzy przystąpili do wszystkich obowiązkowych egzaminów maturalnych odnotowano w powiecie wołowskim, wyniósł on 92,9%, najniższy natomiast w powiecie wrocławskim: 73,6%. Należy również zauważyć, że w przypadku Jeleniej Góry najwyższy wskaźnik otrzymujących świadectwo został odnotowany wśród uczniów liceów ogólnokształcących.

Tabela 21. Zdawalność egzaminu maturalnego 2013 według powiatów - stan po sesji poprawkowej (sierpniowej)

Powiat	Liczba zdających												Otrzymujący świadectwo dojrzałości																		
	Przystępujący do co najmniej jednego przedmiotu obowiązkowego						Przystępujący do wszystkich egzaminów obowiązkowych						Liczba					w procentach													
																		Przystępujący do co najmniej jednego przedmiotu obowiązkowego					Przystępujący do wszystkich egzaminów obowiązkowych								
	LO ⁶	LP	LU	T	TU	Razem	LO	LP	LU	T	TU	Razem	LO	LP	LU	T	TU	Razem	LO	LP	LU	T	TU	Razem	LO	LP	LU	T	TU	Razem	
powiat bolesławiecki	422		39	271	3	735	422		30	263	3	718	399	8	243			650	94,5		20,5	89,7			88,4	94,5		26,7	92,4		90,5
powiat dzierzoniowski	452		15	166		633	451		15	160		626	430		6	132		568	95,1		40	79,5			89,7	95,3		40	82,5		90,7
powiat głogowski	505		33	431	23	992	489		24	413	20	946	459		5	330	8	802	90,9		15,2	76,6	34,8	80,8	93,9		20,8	79,9	40	84,8	
powiat górowski	141	11	14	79	3	248	140	9	12	73	3	237	132	5	2	56	1	196	93,6	45,5	14,3	70,9	33,3	79	94,3	55,6	16,7	76,7	33,3	82,7	
powiat jaworski	180	19		114		313	178	15		107		300	155	10		79		244	86,1	52,6		69,3		78	87,1	66,7		73,8		81,3	
powiat jeleniogórski	79			29		108	79			20		99	68			12		80	86,1			41,4		74,1	86,1			60		80,8	
powiat kamiennogórski	154	17	4	104		279	154	16	4	99		273	152	9	4	78		243	98,7	52,9	100	75		87,1	98,7	56,3	100	78,8		89	
powiat kłodzki	698		41	455		1194	693		26	423		1142	652		6	322		980	93,4		14,6	70,8		82,1	94,1		23,1	76,1		85,8	
powiat legnicki	32			52		84	32			49		81	29			33		62	90,6			63,5		73,8	90,6			67,3		76,5	
powiat lubański	250		10	164		424	246		8	159		413	234		5	132		371	93,6		50	80,5		87,5	95,1		62,5	83		89,8	
powiat lubiński	682	15	32	436		1165	663	13	21	416		1113	592	3	8	281		884	86,8	20	25	64,4		75,9	89,3	23,1	38,1	67,5		79,4	
powiat lwówecki	206		2	102		310	199		2	98		299	168			78		246	81,6			76,5		79,4	84,4			79,6		82,3	
powiat milicki	154		8	180		342	153		5	177		335	142			149		291	92,2			82,8		85,1	92,8			84,2		86,9	
powiat oleśnicki	459	25	42	226	4	756	449	23	38	214	3	727	430	11	9	184		634	93,7	44	21,4	81,4		83,9	95,8	47,8	23,7	86		87,2	
powiat otawski	268		9	186		463	263		8	178		449	244		1	155		400	91		11,1	83,3		86,4	92,8		12,5	87,1		89,1	
powiat polkowicki	110		8	120		238	105		7	117		229	95		2	90		187	86,4		25	75		78,6	90,5		28,6	76,9		81,7	
powiat strzebiński	170		5	110		285	159		5	108		272	140		4	82		226	82,4		80	74,5		79,3	88,1		80	75,9		83,1	

⁶ Oznaczenia typów szkół: LO - liceum ogólnokształcące, LP - liceum profilowane, LU - liceum uzupełniające, T - technikum, TU - technikum uzupełniające.

Powiat	Liczba zdających											Otrzymujący świadectwo dojrzałości																		
	Przystępujący do co najmniej jednego przedmiotu obowiązkowego						Przystępujący do wszystkich egzaminów obowiązkowych					Liczba					w procentach													
	LO ⁶	LP	LU	T	TU	Razem	LO	LP	LU	T	TU	Razem	LO	LP	LU	T	TU	Razem	LO	LP	LU	T	TU	Razem	LO	LP	LU	T	TU	Razem
powiat średzki	121	27		45		193	118	27		44		189	109	19		33		161	90,1	70,4		73,3		83,4	92,4	70,4		75		85,2
powiat świdnicki	845	20	10	457	9	1341	831	19	9	434	8	1301	747	10	4	338	1	1100	88,4	50	40	74	11,1	82	89,9	52,6	44,4	77,9	12,5	84,6
powiat trzebnicki	248	17	10	103		378	246	17	10	100		373	236	11	3	75		325	95,2	64,7	30	72,8		86	95,9	64,7	30	75		87,1
powiat wałbrzyski	665		17	279	1	962	654		16	262	1	933	603		3	198		804	90,7		17,6	71		83,6	92,2		18,8	75,6		86,2
powiat wołowski	190	5	5	106	2	308	189	5	5	104	1	304	180		5	101		286	94,7		100	95,3		92,9	95,2		100	97,1		94,1
powiat wrocławski	67			54		121	66			53		119	62			27		89	92,5			50		73,6	93,9			50,9		74,8
powiat ząbkowicki	189	79	2	155		425	189	73	2	149		413	183	46	1	123		353	96,8	58,2	50	79,4		83,1	96,8	63	50	82,6		85,5
powiat zgorzelecki	411	32	33	192	5	673	406	30	31	185	3	655	364	16	14	148		542	88,6	50	42,4	77,1		80,5	89,7	53,3	45,2	80		82,7
powiat złotoryjski	130			70		200	124			65		189	118			50		168	90,8			71,4		84	95,2			76,9		88,9
Miasto Jelenia Góra	613	11	26	408	5	1063	604	11	23	399	5	1042	575	8	6	327	2	918	93,8	72,7	23,1	80,1	40	86,4	95,2	72,7	26,1	82	40	88,1
Miasto Legnica	980	20	36	367	1	1404	953	16	34	347	1	1351	853	13	7	266	1	1140	87	65	19,4	72,5	100	81,2	89,5	81,3	20,6	76,7	100	84,4
Miasto Wrocław	3941	304	189	1120	49	5603	3877	276	162	1075	45	5435	3691	192	61	874	10	4828	93,7	63,2	32,3	78	20,4	86,2	95,2	69,6	37,7	81,3	22,2	88,8
ogółem	13362	602	590	6581	105	21240	13132	550	497	6291	93	20563	12242	353	164	4996	23	17778	91,6	58,6	27,8	75,9	21,9	83,7	93,2	64,2	33	79,4	24,7	86,5

Źródło: www.oke.wroc.pl

Kapitał ludzki można zobrazować również poprzez przedstawienie danych dotyczących czytelnictwa. Wskaźnik czytelników bibliotek publicznych w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców w Jeleniej Górze sytuował się poniżej przeciętnej wartości w kraju.

Mimo małej liczby czytelników bibliotek publicznych na 1 000 mieszkańców, Jelenia Góra odznacza się najwyższą wartością wskaźnika wypożyczeń księgozbioru w woluminach⁷ w przeliczeniu na 1 czytelnika. Jego wartość wyniosła 25,3, a więc przekroczyła średnią krajową o blisko 34%. Wypożyczenia przewyższyły także średnią dla województwa dolnośląskiego i to o prawie 30%.

Tabela 22. Dane dotyczące czytelnictwa w Jeleniej Górze oraz jednostkach porównywanych w 2012 r.

Jednostka	czytelnicy bibliotek publicznych na 1000 ludności	wypożyczenia księgozbioru na 1 czytelnika w woluminach
Polska	168	18,9
woj. wielkopolskie	155	22,7
Kalisz	112	14,8
woj. zachodniopomorskie	151	18,3
Koszalin	172	19,1
woj. pomorskie	155	16,5
Słupsk	174	17,0
woj. podkarpackie	168	20,1
Przemyśl	162	16,3
Nowy Sącz	254	17,0
woj. małopolskie	199	16,1
woj. dolnośląskie	173	19,5
Jelenia Góra	148	25,3
Polska - miasto	207	18,6
małopolskie - miasto	287	15,4
podkarpackie - miasto	240	19,1
wielkopolskie - miasto	191	24,0
dolnośląskie - miasto	199	19,5
pomorskie - miasto	188	15,6

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS

2.2. Kapitał społeczny

Według Roberta Putmana *Kapitał społeczny to te cechy organizacji społecznych, takich jak sieci (układy) jednostek lub gospodarstw domowych oraz powiązanych z nimi norm i wartości, które kreują efekty zewnętrzne dla całej wspólnoty.*

Podobnie, jak dla kapitału ludzkiego, wskaźnikami kapitału społecznego są cechy jakościowe. Jako mierniki ilustrujące pewien aspekt kapitału społecznego można zastosować wskaźnik frekwencji wyborczej, liczby stowarzyszeń i organizacji społecznych oraz fundacji na 10 000 ludności, a także aktywność przedsiębiorczą mieszkańców.

⁷ Wolumin - tom biblioteczny

W Jeleniej Górze frekwencja w wyborach samorządowych w 2010 roku wyniosła zaledwie 39,98%. Był to najniższy wynik spośród porównywanych jednostek, niższy od średniej krajowej o blisko 7,3 punktu procentowego. Wprawdzie w większości porównywanych jednostek frekwencja w wyborach samorządowych w 2010 była znacznie niższa od średniej krajowej, która wyniosła 47,32%, ale wynik Jeleniej Góry jest znaczący, zwłaszcza w porównaniu z Nowym Sączem, do wyniku którego brakuje ponad 10 punktów procentowych. Udział głosujących w lokalnych wyborach jest dobrym wskaźnikiem zainteresowania sprawami lokalnej społeczności, natomiast jego rekordowo niska wartość wskazuje na fakt, że mieszkańcy w niewystarczającym stopniu angażują się w sprawy swojego miasta.

W przypadku wyborów do Sejmu w 2011 r. frekwencja we wszystkich porównywanych miastach przekraczała średnią dla kraju (48,92%). Od Jeleniej Góry (z wartością 50,27%) niższą frekwencję zanotowano tylko w Przemyślu (49,67%).

Również w wyborach do Sejmu najwyższą frekwencją może poszczycić się Przemyśl, jednakże jego przewaga nad Jelenią Górą wynosi niecałe 7 punktów procentowych.

W II turze wyborów prezydenckich frekwencja wśród mieszkańców Jeleniej Góry (56,02%) była ponownie najniższa na tle porównywanych miast i tylko nieznacznie przekraczała wynoszącą 55,31% średnią krajową. Bardzo zbliżoną wartość przyjął ten wskaźnik w Słupsku, natomiast najlepszy wynik ponownie zanotował Nowy Sącz z odsetkiem 62,91.

Tabela 23. Frekwencja wyborcza [%]

Jednostka terytorialna	wybory samorządowe 2010	wybory do sejmu 2011	wybory prezydenckie 2010 II tura
Polska	47,32	48,92	55,31
Kalisz	41,83	54,17	57,32
Koszalin	40,78	55,21	59,84
Słupsk	42,49	52,18	56,07
Przemyśl	46,23	49,67	56,94
Nowy Sącz	49,66	57,02	62,91
Jelenia Góra	39,98	50,27	56,02

Źródło: www.pkw.gov.pl

Wśród porównywanych jednostek najwięcej organizacji pozarządowych w przeliczeniu na 10 000 mieszkańców zlokalizowanych jest w Przemyślu i Nowym Sączu, a Jelenia Góra znajduje się pod tym względem na trzecim miejscu. W mieście na 10 000 mieszkańców przypadają 43 organizacje, co jest wartością o 43% większą od średniej dla Polski i o 34% od średniej dla miast na prawach powiatu. Generalnie w badanych województwach liczba organizacji w miastach przeważa nad ogólną liczbą, jednakże dziwi niski wskaźnik dla miast na prawach powiatu ogółem wynoszący 32.

Tabela 24. Liczba organizacji pozarządowych na 10 000 w 2012 r. w Jeleniej Górze i jednostkach porównywanych

Jednostka	2012
Polska	30
woj. wielkopolskie	31
Kalisz	29
woj. zachodniopomorskie	31
Koszalin	41
woj. pomorskie	30
Słupsk	36
woj. podkarpackie	30
Przemyśl	47
woj. małopolskie	30
Nowy Sącz	46
woj. dolnośląskie	32
Jelenia Góra	43
średnia dla MNPP	32
Polska - miasto	30
małopolskie - miasto	37
podkarpackie - miasto	35
wielkopolskie - miasto	35
dolnośląskie - miasto	33
pomorskie - miasto	33

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS

W przeliczeniu na 10 000 mieszkańców w Jeleniej Górze do rejestru REGON wpisane były 1 523 podmioty. Pod względem tego wskaźnika miasto ustępowało jedynie Koszalinowi, gdzie wynosił on 1 680. Wartość wskaźnika dla Polski wyniosła 1 032 podmioty, natomiast dla miast na prawach powiatu przeciętnie 1 178 podmioty.

Wartość wskaźnika dotyczącego osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym w Jeleniej Górze wynosiła 16. Ponownie miasto miało niższy współczynnik jedynie od Koszalina, przekraczając o 33% średnią krajową, a o 23% średnią dla miast na prawach powiatu. Również na tle województwa dolnośląskiego miasto wyróżniało się przedsiębiorczością mieszkańców, którzy angażowali się w działalność gospodarczą nie tylko małą (jednoosobowe działalności gospodarcze), ale także większą (pozostałe podmioty z rejestru REGON).

Tabela 25. Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. mieszkańców oraz osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym w Jeleniej Górze i jednostkach porównywanych w 2012 r.

Jednostka	podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności	osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym
Polska	1 032	12
woj. wielkopolskie	1 121	13
Kalisz	1 126	14
woj. zachodniopomorskie	1 261	15
Koszalin	1 680	20

Jednostka	podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności	osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym
woj. pomorskie	1 157	13
Śląsk	1 401	15
woj. podkarpackie	728	9
Przemyśl	936	10
woj. małopolskie	1 024	12
Nowy Sącz	1 124	13
woj. dolnośląskie	1 156	12
Jelenia Góra	1 523	16
średnia dla MNPP	1 178	13
Polska - miasto	1 257	14
małopolskie - miasto	1 361	15
podkarpackie - miasto	1 016	11
wielkopolskie - miasto	1 377	16
dolnośląskie - miasto	1 320	14
pomorskie - miasto	1 350	15
zachodniopomorskie - miasto	1 435	16

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS

3. ZASPOKAJANIE POTRZEB MIESZKAŃCÓW

3.1. Ochrona zdrowia

3.1.1. Stan zdrowia mieszkańców i dostęp do usług medycznych

W okresie 2008-2012 w Jeleniej Górze nastąpił wzrost śmiertelności niemowląt na 1 000 urodzeń żywych. Wartość wskaźnika wzrosła z 1,4 w roku 2008 do 6,4 w roku 2012. W 2010 odnotowano rekordową śmiertelności niemowląt, wynoszącą blisko 1%, która negatywnie wyróżnia miasto na tle podobnych jednostek. Najniższa wartość została odnotowana w 2009 r. i wynosiła 1,3.

Zarówno w kraju, jak i w miastach na prawach powiatu tendencja śmiertelności niemowląt jest malejąca, tym bardziej niepokoi fakt wzrostu tego wskaźnika, który w województwie dolnośląskim mimo spadku przyjmuje ponadprzeciętne wartości.

Tabela 26. Zgony niemowląt na 1 000 urodzeń żywych w latach 2008-2012 w Jeleniej Górze i jednostkach porównywanych w latach 2008-2012

Jednostka	2008	2009	2010	2011	2012
Polska	5,6	5,6	5	4,7	4,6
woj. wielkopolskie	5,6	5,4	4,4	3,7	4,5
Kalisz	2,9	5,9	3,9	5,2	5,4
woj. zachodniopomorskie	5,1	6,7	5,2	6,1	5,2
Koszalin	7,4	7,4	2,1	9,1	4,1
woj. małopolskie	4,9	5,0	4,5	4,3	3,8
Nowy Sącz	3,1	6,4	2,0	0,0	1,1
woj. pomorskie	5,5	5,0	4,5	4,1	4,4
Słupsk	8,3	5,6	4,6	2,4	6,3
woj. podkarpackie	5,4	5,5	5,2	5,3	5,1
Przemyśl	4,7	1,5	0,0	11,6	3,7
woj. dolnośląskie	7,4	6,5	6,1	5,6	6,3
Jelenia Góra	1,4	1,3	9,6	3,2	6,4
średnia dla MNPP	5,6	5,7	5,4	5,0	4,5

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS

Łączna liczba mieszkańców Jeleniej Góry, u których zostały zdiagnozowane zaburzenia psychiczne wyniosła w 2011 r. 3 758. Liczba ta wzrosła w stosunku do roku 2009 o 6,2%. Najwięcej osób leczonych jest z powodu zaburzeń nerwicowych związanych ze stresem. Ta grupa stanowiła 26,6% leczonych z powodu zaburzeń psychicznych jeleniogórczan.

Tabela 27. Liczba mieszkańców Jeleniej Góry leczonych z powodu zaburzeń psychicznych w latach 2009-2011 z podziałem na jednostki chorobowe według DOW NFZ we Wrocławiu

Lp.	Zakres	Dane w latach		
		2009	2010	2011
1.	Organiczne zaburzenia niepsychotyczne	28	25	25
2.	Organiczne zaburzenia niepsychotyczne spowodowane używaniem alkoholu lub innych substancji psychoaktywnych	574	644	617
3.	Organiczne zaburzenia psychotyczne	234	175	192
4.	Organiczne zaburzenia psychotyczne spowodowane używaniem alkoholu lub innych substancji psychoaktywnych	574	644	617
5.	Schizofrenia	371	344	375
6.	Inne zaburzenia urojeniowe	86	62	78
7.	Depresja	379	414	477
8.	Inne afektywne zaburzenia nastroju	42	39	25
9.	Zaburzenia nerwicowe związane ze stresem	884	1 034	1 000
10.	Zespoły behawioralne	11	9	12
11.	Zaburzenia osobowości i zachowania dorosłych	36	38	23
12.	Zaburzenia zachowania i emocji zaczynające się w okresie młodzieńczym	125	85	100
13.	Upośledzenia umysłowe	78	67	67
14.	Pozostałe zaburzenia	117	99	150
RAZEM		3 539	3 679	3 758

Źródło: Program Ochrony Zdrowia Psychicznego Miasta Jelenia Góra na lata 2013-2015

Łączna liczba wydanych orzeczeń o niepełnosprawności wyniosła w 2011 r. 1 953, w tym liczba wydanych orzeczeń o niepełnosprawności z tytułu zaburzeń psychicznych wyniosła 136, co stanowiło 6,96% wszystkich orzeczeń. Najwięcej orzeczeń o niepełnosprawności z tytułu zaburzeń psychicznych zostało wystawionych dla dorosłych (81,95% orzeczeń w tej grupie niepełnosprawności).

Tabela 28. Liczba wydanych orzeczeń o niepełnosprawności z tytułu zaburzeń psychicznych w latach 2009-2011

Zakres	Dane w latach		
	2009	2010	2011
Liczba wydanych mieszkańcom Jeleniej Góry orzeczeń o niepełnosprawności ogółem	1 946	1 998	1 953
Liczba wydanych mieszkańcom Jeleniej Góry orzeczeń o niepełnosprawności z tytułu zaburzeń psychicznych, w tym:	133	154	136
- dzieci i młodzież	24	15	12
- dorośli	109	139	124

Źródło: Program Ochrony Zdrowia Psychicznego Miasta Jelenia Góra na lata 2013-2015

Łączna liczba lekarzy wraz z lekarzami dentykami na 10 000 mieszkańców wyniosła w 2011 r. w Jeleniej Górze 51,4 i była to wartość dużo niższa niż średnia dla wszystkich miast na prawach powiatu, ale jednocześnie wyższa niż wartość tego wskaźnika dla woj. dolnośląskiego. Biorąc pod uwagę porównywane miasta to Jelenia Góra wypada pod względem liczby lekarzy najłabiej. Należy również zauważyć, że dynamika liczby lekarzy tylko w Jeleniej Górze jest poniżej 100, co oznacza, że nastąpił spadek o 13,6 pkt procentowego w stosunku do 2008 r.

Tabela 29. Liczba lekarzy (łącznie z lekarzami dentykami) na 10 000 mieszkańców w latach 2008-2011

Jednostka	Liczba lekarzy na 10 000 mieszkańców				
	2008	2009	2010	2011	Dynamika (2008=100)
Polska	45,6	46,6	47,1	49,9	109,3
woj. wielkopolskie	33,3	29,8	31,4	30,2	90,6
Kalisz	52,7	41,9	50,8	54,5	103,4
woj. zachodniopomorskie	40,4	44,3	44,9	47,7	117,9
Koszalin	55,8	57,0	61,4	62,3	111,5
woj. pomorskie	44,8	46,0	46,5	46,0	102,6
Śtupsk	52,5	53,3	45,6	53,4	101,7
woj. podkarpackie	35,8	36,4	38,9	41,0	114,5
Przemyśl	68,6	66,7	75,6	82,7	120,5
woj. małopolskie	46,4	50,6	52,5	56,8	122,5
Nowy Sącz	80,7	87,4	90,8	89,2	110,5
woj. dolnośląskie	48,3	43,9	45,3	49,0	101,3
Jelenia Góra	59,5	43,8	41,5	51,4	86,4
średnia dla MNPP	69,0	70,1	72,5	77,1	111,8

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS oraz obliczenia własne

Wskaźnik liczby łózek w szpitalach ogólnych na 10 000 mieszkańców wyniósł w Jeleniej Górze w 2011 r. 67,2 i wzrost w stosunku do roku 2008 o 8,1 pkt procentowego. Miasto pod tym względem wypada nieźle na tle województwa dolnośląskiego (średnia dla woj. wyniosła w 2011 r. 48,4). Jednakże jeżeli weźmie się pod uwagę porównywane jednostki oraz średnią dla wszystkich miast na prawach powiatu to sytuacja Jeleniej Góry przedstawia się znacznie gorzej. Miasto osiąga pod tym względem najniższe wartości w porównaniu do analizowanych jednostek. Jedynie Koszalin ma zbliżoną wartość do Jeleniej Góry.

Tabela 30. Liczba łózek szpitalnych ogólnych na 10 000 mieszkańców w latach 2008-2011

Jednostka	Liczba łózek szpitalnych ogólnych na 10 000 mieszkańców				Dynamika (2008=100)
	2008	2009	2010	2011	
Polska	48,1	48,0	47,0	46,9	97,4
woj. wielkopolskie	47,2	46,7	45,4	45,2	95,7
Kalisz	81,1	81,2	84,2	81,5	100,5
woj. zachodniopomorskie	47,1	47,0	45,2	45,0	95,5
Koszalin	74,4	68,6	65,6	68,4	91,9
woj. pomorskie	39,3	39,8	38,3	37,4	95,2

Jednostka	Liczba łóżek szpitalnych ogólnych na 10 000 mieszkańców				Dynamika (2008=100)
	2008	2009	2010	2011	
Stupsk	70,9	69,1	68,8	72,2	101,9
woj. podkarpackie	46,4	46,2	44,9	44,9	96,7
Przemyśl	110,5	110,7	113,8	115,4	104,4
woj. małopolskie	44,2	43,6	42,8	42,9	97,0
Nowy Sącz	73,6	73,3	71,0	76,0	103,2
woj. dolnośląskie	47,2	48,3	48,4	48,4	102,5
Jelenia Góra	62,2	64,3	66,4	67,2	108,1
średnia dla MNPP	75,9	75,4	75,1	75,7	99,7

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS oraz obliczenia własne

Zgodnie z Rejestrem Podmiotów Wykonujących Działalność Leczniczą na terenie Jeleniej Góry zlokalizowanych jest 65 zakładów opieki zdrowotnej, z czego 10 obiektów to placówki publiczne, a pozostałe to niepubliczne zakłady opieki zdrowotnej.

Usługi lecznicze w ramach stacjonarnego lecznictwa oferowało 7 podmiotów, natomiast w przypadku leczenia ambulatoryjnego leczenie w ramach podstawowej opieki zdrowotnej świadczyło 16 podmiotów, natomiast leczenie stomatologiczne 19 podmiotów.

Usługi rehabilitacyjne oferowane są przez 15 jednostek, natomiast długoterminowa opieka pielęgnacyjna świadczona jest przez 8 podmiotów.

Na terenie Jeleniej Góry zlokalizowane jest Wojewódzkie Centrum Szpitalne Kotliny Jeleniogórskiej. Podmiotem tworzącym tę jednostkę jest Województwo Dolnośląskie. Centrum Szpitalne udziela świadczeń zdrowotnych na obszarze Jeleniej Góry, Bolkowa i Kowar. W skład Centrum wchodzi następujące oddziały:

- Szpitalny Oddział Ratunkowy,
- I Oddział Chorób Wewnętrznych,
- I Oddział Chirurgii Ogólnej i Onkologicznej,
- II Oddział Chirurgii Ogólnej i Naczyniowej,
- Oddział Chirurgii Dziecięcej,
- Oddział Kardiologiczny,
- Oddział Chorób Płuc,
- Oddział Onkologiczny,
- Oddział Pediatriczny,
- Oddział Ginekologiczno-Położniczy,
- Oddział Neonatologiczny,
- Oddział Neurologiczny,
- Oddział Urologiczny,
- Oddział Otolaryngologii,

- Oddział Okulistyczny,
- Oddział Chirurgii Urazowo-Ortopedycznej,
- II Oddział Chorób Wewnętrznych,
- Blok Operacyjny,
- Oddział Anestezjologii i Intensywnej Terapii,
- Oddział Neurochirurgiczny,
- Oddział Chorób Płuc i Gruźlicy- Kowary,
- Oddział Rehabilitacji Pulmonologicznej - Kowary,
- Pododdział Rehabilitacji Ogólnoustrojowej - Kowary,
- Zakład Opiekuńczo Leczniczy - Bolków.

Mieszkańcy mogą również skorzystać z poradni wchodzących w skład szpitala: poradnia medycyny sportowej, neonatologicznej, onkologicznej, ginekologiczno-położniczej, okulistycznej, diabetologicznej, zdrowia psychicznego, pulmonologicznej, chirurgii onkologicznej, laryngologicznej, chirurgii dziecięcej, urologicznej, chirurgii urazowo-ortopedycznej, kardiologicznej, medycyny paliatywnej, chirurgii przewodu pokarmowego, alergologicznej.

Na terenie miasta działa również Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej Szpital Specjalistyczny Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, którego organem prowadzącym jest minister właściwy do spraw wewnętrznych. W placówce w ramach umowy z Narodowym Funduszem Zdrowia świadczenia medyczne realizowane są na oddziale o łącznej liczbie 160 łóżek. Szpital ten jest jedyną placówką ochrony zdrowia w woj. dolnośląskim świadcząca usługi medyczne w zakresie leczenia i profilaktyki czynnościowych zaburzeń nerwicowych, a także ostrych reakcji na stres. W ramach tej jednostki funkcjonują następujące poradnie: Poradnia Zdrowia Psychicznego dla Dzieci i Młodzieży, Poradnia Zdrowia Psychicznego dla Dorosłych, Oddział Dzienny Psychiatryczny, Poradnia Leczenia Uzależnień, Poradnia Logopedyczna.

W Jeleniej Górze działa również SP ZOZ Sanatorium Uzdrowskie MSW „Agat”. Jest to nowoczesny obiekt w centrum Uzdrowiska Cieplice. W Sanatorium leczone są schorzenia narządu ruchu oraz choroby nerek i dróg moczowych. Mieszkańcy i osoby przyjeżdżające do Jeleniej Góry mogą skorzystać z następujących zabiegów: hydroterapia, termoterapia (borowina, krioterapia), kinezyterapia, ultradźwięki, magnetoterapia, elektroterapia, inhalacje, światłolecznictwo, masaże klasyczne, pole elektromagnetyczne.

Za placówki opieki zdrowotnej uważa się również żłobki. Głównym celem żłobków jest zapewnienie opieki nad dziećmi w celu umożliwienia pracy obojgu rodzicom i przyczynianie się przez to do lepszego zaspokojenia potrzeby zabezpieczenia materialnego oraz potrzeb: poczucia użyteczności, uznania, satysfakcji, a także w pewnym stopniu kontaktów społecznych.

Wg danych za rok 2013 liczba żłobków zlokalizowanych na terenie Jeleniej Góry wyniosła 5, w tym 1 Żłobek Miejski i 4 niepubliczne. W Żłobku Miejskim jest 116 miejsc dla dzieci

w wieku od 20-tego tygodnia życia do 3 lat. Korzysta z nich 116 dzieci. W żłobkach niepublicznych jest łącznie 69 miejsc. Korzysta z nich 58 dzieci. Oznacza to, że liczba dostępnych miejsc jest wyższa niż zapotrzebowanie na korzystanie ze żłobków.

3.1.2. Profilaktyka zdrowotna, promocja zdrowia

W latach 2011-2012 na terenie Jeleniej Góry przeprowadzono 3 programy zdrowotne dla mieszkańców. Stanowiło to konsekwentną realizację planu „Programów Zdrowotnych Dla Mieszkańców Jeleniej Góry na lata 2011-2015”.

Tabela 31. Wykaz realizatorów programów zdrowotnych dla mieszkańców Jeleniej Góry w latach 2011-2012

Lp.	Nazwa programu	Realizator programu
1.	Program zapobiegania czynnikom raka szyjki macicy poprzez szczepienia przeciw wirusowi HPV	NZOZ „Przychodnia Zabobrze” s.c. 58-506 Jelenia Góra, ul. Ogińskiego 1B
2.	Profilaktyka i korekcja wzroku u dzieci	NZOZ „Lekarz Rodzinny” 58-500 Jelenia Góra, ul. Wrocławska 58
3.	Profilaktyka zakażeń pneumokokowych	NZOZ „Przychodnia Zabobrze” s.c. 58-506 Jelenia Góra, ul. Ogińskiego 1B
		Przychodnia „Doktor” sp. z o.o. 58-500 Jelenia Góra, ul. Grottgera 10
		Centrum Pulmonologii i Alergologii SA 58-540 Karpacz, ul. Myśliwska 13

Źródło: Sprawozdania z realizacji „Programów Zdrowotnych dla mieszkańców Jeleniej Góry na lata 2011-2015” za 2011 rok i za rok 2012

Program zapobiegania czynnikom raka szyjki macicy poprzez szczepienia przeciw wirusowi HPV obejmował dziewczynki w wieku 12 lat mieszkające na terenie miasta Jeleniej Góry oraz przebywające w placówkach opiekuńczo-wychowawczych na terenie miasta. W jego ramach przeprowadzono akcję promocyjną wśród rodziców i dziewcząt w formie spotkania z ginekologiem, stworzenia dedykowanej strony internetowej i zamieszczenia ogłoszeń w miejscowych mediach. W 2012 roku akcja badań i szczepień objęła 192 dziewczynki, co stanowiło 60% 12-letnich mieszkanki Jeleniej Góry i spadek o 3 punkty procentowe w stosunku do 2011 roku, kiedy program objął 63% dziewcząt (190).

Program profilaktyki i korekcji wzroku u dzieci objął uczniów klas pierwszych szkół podstawowych i gimnazjum oraz wychowanków Młodzieżowego Ośrodka Socjoterapii.

Badania w 2012 roku dotyczyły większej liczby przebadanych dzieci – 1 499 z 1 518 pierwszoklasistów, co stanowi postęp w stosunku do roku poprzedzającego, w którym zbadano 1 497 uczniów. Cieszy fakt, że spadła liczba wystawionych recept dla dzieci z nieprawidłową refrakcją i niepełną ostrością wzroku (o 12,1%, ze 157 do 138), jednakże zanotowano również spadek o 11,1% (ze 161 do 143) liczby dzieci noszących okulary, którym nie zalecono zmiany szkieł, co wskazuje na częstsze zmiany wad wzroku u dzieci, u których były one wcześniej wykryte i korygowane.

Program profilaktyki i korekcji wzroku u dzieci był jednym z elementów akcji pn. „Ratujmy Wzrok Dzieciom”, realizowanej wspólnie przez miasto Jelenia Góra, JZO sp. z o.o. i Rotary Club. Program ten realizowany jest od 2003 r. i zgodnie z deklaracją organizatorów będzie funkcjonował do 31 grudnia 2015 r. Programem objęci są uczniowie klas pierwszych szkół podstawowych oraz gimnazjów. W ramach tej akcji miasto finansuje bezpłatne badania wzroku dla dzieci, po których każde dziecko z wykrytą wadą wzroku otrzymuje receptę. Partnerzy akcji, JZO sp. z o.o. funduje plastikowe soczewki okularowe, natomiast Rotary Club refunduje koszty opraw okularowych i montaż soczewek do opraw dzieciom z rodzin będących w trudnej sytuacji materialnej. Wady wzroku utrudniają dzieciom proces nauki w związku z tym tego typu akcje mają bardzo duże znaczenie dla rozwoju dzieci. Badania w ramach tej akcji przyczyniły się do wykrycia wad wzroku u 22% dzieci. Zostało wystawionych 164 recept, przy czym poziom ich realizacji wyniósł 61%. 64 uczniów, w tym 19 ze szkół podstawowych i 45 z gimnazjów nie zgłosiła się po odbiór okularów korekcyjnych, co jest zjawiskiem niepokojącym.

Tabela 32. Wyniki badań wykonanych w 2012 r. w poszczególnych szkołach

Lp.	Placówka	Liczba dzieci uczęszczających do I klas	Liczba dzieci przebadanych	Liczba dzieci z nieprawidłową refrakcją i niepełną ostrością wzroku (Liczba wystawionych recept)	Liczba dzieci w okularach, którym nie zalecono zmiany szkieł
1.	SP Nr 2	104	104	7	6
2.	SP Nr 3	66	66	9	8
3.	SP Nr 5	16	16	6	5
4.	SP Nr 6	54	54	4	2
5.	Zespół Szkoły Podstawowej Nr 7 i Gimnazjum Nr 2 - podstawowa	30	30	5	2
6.	SP Nr 8	114	114	7	7
7.	SP Nr 10	108	108	11	5
8.	SP Nr 11	157	157	5	12
9.	SP Nr 13	55	55	5	4
10.	Gimnazjum Nr 1	206	206	17	21
11.	Gimnazjum Nr 4	131	132	10	20
12.	Zespół Szkół Elektronicznych i Gimnazjum Nr 3	102	102	11	8
13.	Zespół Szkoły Podstawowej Nr 15 i Gimnazjum Nr 5 - podstawowa	33	33	2	2
14.	Zespół Szkoły Podstawowej Nr 15 i Gimnazjum Nr 5 - gimnazjum	36	36	5	4
15.	Gimnazjum przy Zespole Szkół Ogólnokształcących Nr 1	120	120	10	20
16.	Gimnazjum przy Zespole Szkół Rzemiosł Artystycznych	101	101	11	8
17.	Zespół Szkół i Placówek Specjalnych - podstawowa	14	14	5	4
18.	Zespół Szkół i Placówek	30	30	6	5

Lp.	Placówka	Liczba dzieci uczęszczających do I klas	Liczba dzieci przebadanych	Liczba dzieci z nieprawidłową refrakcją i niepełną ostrością wzroku (Liczba wystawionych recept)	Liczba dzieci w okularach, którym nie zalecono zmiany szkieł
	Specjalnych - gimnazjum				
19.	Niepubliczna Szkoła Podstawowa	0	0	0	0
20.	Niepubliczne Gimnazjum	5	5	0	0
21.	Młodzieżowy Ośrodek Socjoterapii - gimnazjum	16	16	2	0
22.	Publiczne Katolickie Gimnazjum u św. Pankracego	20	0	0	0
Razem:		1518	1499	138	143

Źródło: Sprawozdanie z realizacji „Programów Zdrowotnych dla mieszkańców Jeleniej Góry na lata 2011-2015” za 2012 rok

Program profilaktyki zakażeń pneumokokowych objął w 2011 roku 317 dzieci w wieku od 24 do 36 miesiąca życia, co stanowiło 44% tychże dzieci, mieszkających w Jeleniej Górze oraz przebywających w placówkach opiekuńczo-wychowawczych na terenie miasta. Pomimo promocji w lokalnej prasie, na stronie miejskiej, na stronie www.pneumokoki.pl oraz akcji plakatowania, frekwencja nie przekroczyła połowy, co tłumaczy się rozwojem ruchu „antyszczepionkowego” oraz opóźnieniem opinii Agencji Oceny Technologii Medycznych w sprawie programów zdrowotnych. W roku 2012 spadła zarówno liczba, jak i odsetek zaszczepionych dzieci do odpowiednio 245 dzieci i 32%.

W obu latach realizowany był program promocji zdrowia w postaci prowadzenia punktu konsultacyjno-diagnostycznego ds. HIV/AIDS, w którym wykonywane były anonimowe i bezpłatnie badania wykrywające zakażenia HIV połączone z poradnictwem okotestowym. Pomimo wydłużenia w 2012 roku godzin otwarcia punktu o jedną godzinę w tygodniu (z 3 do 4), liczba przeprowadzonych testów nie uległa znaczącej zmianie. W 2011 roku było to 913 anonimowych testów, spośród których 682 (75%) wykonano kobietom w ciąży, w roku 2012 spośród 912 badań 666 przeprowadzono u ciężarnych, co stanowiło 73%.

W roku 2012 przeprowadzono 4 akcje promocji zdrowia. W ramach Ogólnopolskiej Kampanii Społecznej „Piękna bo zdrowa” zorganizowano spotkanie dot. profilaktyki i leczenia raka szyjki macicy dla uczennic w wieku 18 lat.

Kolejnym przedsięwzięciem było we współpracy z Fundacją Ronalda McDonalda przebadanie ultrasonograficznie 150 dzieci w wieku od 9 miesięcy do 6 lat w ramach akcji „NIE nowotworom u dzieci”.

Miasto współfinansowało również X-Jubileuszową Naukową Konferencję pt. „Blok operacyjny - pielęgniarstwo operacyjne w Polsce”. Przeprowadzono także szkolenie dotyczące zdrowego i zbilansowanego żywienia dzieci i młodzieży dla przedstawicieli placówek oświatowych, prowadzących żywienie zbiorowe.

3.2. Zasoby mieszkaniowe

Według Narodowego Spisu Powszechnego przeprowadzonego w 2011 r., w Jeleniej Górze było ok. 34 400 mieszkań. Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania wynosiła 64,05 m², co dało miastu drugie miejsce wśród porównywanych miast na prawach powiatów, średnia dla kraju wyniosła 70,17 m², a województwie dolnośląskim 66,92 m².

Przeciętna liczba izb w mieszkaniu w roku 2011 wg NSP wyniosła 3,55, co ulokowało Jelenią Górę na 3 miejscu wśród porównywanych miast na prawach powiatów, średnia dla kraju wyniosła 3,76, natomiast dla województwa dolnośląskiego 3,66.

Tabela 33. Przeciętna liczba izb w mieszkaniu/domu oraz przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania/domu w Jeleniej Górze oraz jednostkach porównywanych wg Narodowego Spisu Powszechnego przeprowadzonego w 2011 r.

Jednostka	przeciętna liczba izb w mieszkaniu / domu	przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania / domu
Polska	3,76	70,17
woj. wielkopolskie	4,00	77,38
Kalisz	3,42	61,09
woj. zachodniopomorskie	3,74	66,41
Koszalin	3,56	60,47
woj. małopolskie	3,86	74,36
Nowy Sącz	3,83	69,31
woj. pomorskie	3,78	68,45
Słupsk	3,53	58,33
woj. podkarpackie	4,00	77,80
Przemyśl	3,40	59,45
woj. dolnośląskie	3,66	66,92
Jelenia Góra	3,55	64,05
średnia dla MNPP	3,51	60,32

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS

Na warunki mieszkaniowe w znacznym stopniu wpływa wyposażenie mieszkań w instalacje. W Jeleniej Górze w latach 2008-2010 o 0,1 punktu procentowego wzrost odsetek mieszkań wyposażonych w podłączenie do instalacji wodociągowej, dało to Jeleniej Górze lepszy wynik niż średnia wojewódzka i średnia dla miast na prawach powiatu. Średnia dla kraju wzrosła w tych latach z 98,5% do 98,6%, co jest rezultatem o około 0,8 punktu procentowego niższym od jeleniogórskich mieszkań.

Gorzej przedstawia się sytuacja wyposażenia mieszkań w Jeleniej Górze w łazienki oraz centralne ogrzewanie. W 2010 r. zaledwie 93,0% mieszkań było wyposażonych w Jeleniej Górze w łazienki, średnia dla kraju wyniosła 92,4%, a dla województwa dolnośląskiego 89,4%.

Na przestrzeni lat 2008-2010 regularnie rósł odsetek mieszkań wyposażonych w centralne ogrzewanie. Nie zmienia to faktu, że ten wskaźnik dla miasta był niższy niż w dolnośląskich miastach. Na tle kraju województwo dolnośląskie również odznacza się niskim odsetkiem mieszkań ogrzewanych centralnie. Najwyższą wartość spośród porównywanych jednostek odnotowano w 2010 roku w Koszalinie, wyniosła ona 92,5%.

Najgorzej wypadł Przemyśl, gdzie w 2008 roku zaledwie 72% mieszkań było wyposażone w centralne ogrzewanie.

Tabela 34. Wyposażenie mieszkań w instalacje w latach 2008-2010 w Jeleniej Górze i jednostkach porównywanych

Jednostka	wodociąg			łazienka			centralne ogrzewanie		
	2008	2009	2010	2008	2009	2010	2008	2009	2010
Polska	98,5	98,6	98,6	92,2	92,4	92,4	84,7	84,9	85,0
woj. wielkopolskie	99,3	99,3	99,3	93,2	93,3	93,3	83,3	83,5	83,7
Kalisz	99,0	99,1	99,1	89,5	89,6	89,6	77,2	77,5	77,5
woj. zachodniopomorskie	99,7	99,7	99,7	93,4	93,4	93,5	87,4	87,6	87,6
Koszalin	99,7	99,7	99,7	96,4	96,4	96,4	92,4	92,5	92,5
woj. małopolskie	98,3	98,4	98,4	95,1	95,2	95,3	85,2	85,5	85,6
Nowy Sącz	98,6	98,6	98,6	95,7	95,7	95,7	88,2	88,4	88,5
woj. pomorskie	99,7	99,7	99,7	94,5	94,6	94,7	86,3	86,6	86,8
Słupsk	99,8	99,8	99,8	92,9	93,0	93,1	83,3	83,6	83,7
woj. podkarpackie	97,8	97,9	97,8	94,6	94,6	94,5	87,5	87,5	87,5
Przemyśl	98,2	98,3	98,3	88,6	88,6	88,6	72,0	72,3	72,4
woj. dolnośląskie	99,1	99,1	99,1	89,2	89,3	89,4	80,3	80,6	80,8
Jelenia Góra	99,3	99,3	99,4	88,3	88,4	93,0	77,5	77,7	79,1
średnia dla MNPP	99,0	99,1	99,1	92,8	92,8	92,9	84,8	85,0	85,1

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS

Wartości wskaźników mieszkań oddanych na 1 000 ludności oraz mieszkań na 1 000 zawartych małżeństw w 2012 r. plasowały Jelenią Górę odpowiednio na 4 i 3 miejscu spośród porównywanych miast. Natomiast biorąc pod uwagę dynamikę wzrostu liczby oddanych mieszkań zarówno w przeliczeniu na liczbę ludności i liczbę zawartych małżeństw to była ona najwyższa w Jeleniej Górze w porównaniu z innymi jednostkami.

W przypadku mieszkań oddanych do użytku na 1 000 ludności w latach 2011-2012, wartość wskaźnika wzrosła o blisko 130%, przewyższając średnią ogólnopolską i przyjmując wartość 4,03 mieszkania na 1 000 osób. Jeszcze większy wzrost, o prawie 160%, zanotowano w przypadku mieszkań oddanych do użytku na 1 000 zawartych małżeństw w latach 2011-2012, z wartości 324 do 841, co było wartością wyższą od średniej krajowej i średniej dla miast na prawach powiatu. Najwyższą wartość wskaźnika mieszkań oddanych do użytku na 1 000 ludności (6,26), odnotowano w Koszalinie w 2012, natomiast minimalną w Przemyślu: 1,45 i 1,01 dla lat 2011 i 2012.

Najwyższa dynamika wzrostu dla tych wskaźników na przestrzeni lat 2011-2012 wystąpiła w Jeleniej Górze, przekraczając o ponad 100 punktów procentowych średnie krajowe i dla miast na prawach powiatu (wynoszących odpowiednio 116,8 i 114,2 dla liczby mieszkań na 1 000 ludności i 118,3 i 117,9 dla mieszkań na 1 000 zawartych małżeństw).

Natomiast jeżeli weźmiemy pod uwagę dynamikę zmian w latach 2008-2012 sytuacja wygląda odmiennie. Jelenia Góra w tym okresie odnotowała spadek liczby oddanych mieszkań do użytku na 1 000 ludności - dynamika wyniosła 93,53 i była to wartość niższa od średniej dla województwa, ale przekraczająca średnią dla kraju. Biorąc pod uwagę

liczbę oddanych mieszkań na 1 000 zawartych małżeństw to wyniosła ona 113,85, co stanowi jedną z najniższych wartości spośród porównywanych jednostek - niższą wartość dynamiki osiągnęło jedynie miasto Przemyśl.

Tabela 35. Liczba mieszkań oddanych na 1 000 ludności oraz na 1 000 małżeństw wraz z dynamiką wzrostu wskaźników w Jeleniej Górze i jednostkach porównywanych w latach 2011-2012

Jednostka	mieszkania na 1000 ludności					Dynamika	mieszkania na 1000 zawartych małżeństw					Dynamika
	2008	2009	2010	2011	2012	(2008=100)	2008	2009	2010	2011	2012	(2008=100)
Polska	4,33	4,19	3,53	3,40	3,97	91,61	640,90	637,98	594,89	634,25	750,08	117,03
woj. wielkopolskie	4,81	4,19	3,91	3,99	4,28	88,92	662,92	606,40	636,78	716,15	775,32	116,96
Kalisz	4,70	5,50	1,83	3,09	4,63	98,50	694,21	927,56	329,91	623,80	950,98	136,99
woj. zachodniopomorskie	4,12	4,57	3,56	3,46	4,11	99,90	601,87	700,40	644,37	692,75	827,08	137,42
Koszalin	4,35	6,34	3,56	4,13	6,26	143,83	680,29	942,98	645,11	794,01	1239,13	182,15
woj. małopolskie	4,87	5,69	3,68	3,77	4,56	93,61	726,46	861,29	601,74	683,51	840,47	115,69
Nowy Sącz	4,32	2,63	2,60	3,88	4,05	93,81	628,23	370,00	396,74	756,94	713,39	113,56
woj. pomorskie	6,47	6,45	5,19	5,21	6,20	95,75	897,99	937,40	868,49	962,43	1175,78	130,93
Śłupsk	1,17	7,01	1,33	1,55	2,94	251,14	184,47	1069,07	230,63	272,06	556,89	301,89
woj. podkarpackie	2,69	2,60	2,33	2,68	3,06	113,93	406,83	391,24	375,77	462,31	550,30	135,26
Przemyśl	2,54	1,14	2,63	1,45	1,01	39,79	441,25	192,41	491,38	297,47	209,68	47,52
woj. dolnośląskie	4,34	4,92	4,37	3,61	5,16	118,70	654,79	784,68	777,67	697,93	996,29	152,15
Jelenia Góra	4,31	4,80	3,44	1,76	4,03	93,53	738,96	884,53	632,39	323,79	841,31	113,85
średnia dla MNPP	4,80	4,85	3,90	3,81	4,65	96,80	744,67	760,58	674,51	739,81	930,15	124,91

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS oraz obliczenia własne

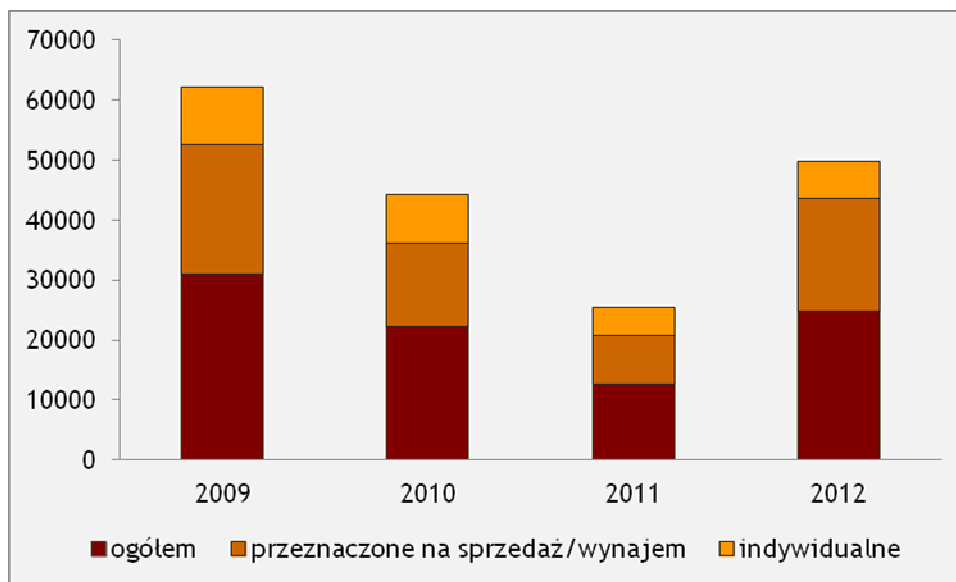
W Jeleniej Górze w latach 2008-2012 oddano do użytku 1 593 mieszkania. Najwięcej, 68,6% stanowiły mieszkania przeznaczone na sprzedaż lub wynajem (1 093 mieszkań). Łączna powierzchnia użytkowa oddanych w latach 2009-2012 mieszkań indywidualnych wynosiła 28 560 m², co stanowiło 31,4% powierzchni użytkowej wszystkich mieszkań. W latach 2008-2012 utrzymywał się zerowy udział budownictwa spółdzielczego i zakładowego oraz mieszkań społecznych czynszowych. W 2010 r. oddano do użytku 49 mieszkań komunalnych.

Tabela 36. Liczba mieszkań oddanych do użytku w Jeleniej Górze wg typu własności w latach 2008-2012

Rodzaj mieszkania	Rok					Razem	Udział [%]
	2008	2009	2010	2011	2012		
ogółem	368	406	338	147	334	1593	100,0%
przeznaczone na sprzedaż lub wynajem	279	305	220	80	209	1093	68,6%
indywidualne	89	101	69	67	125	451	28,3%
spółdzielcze	0	0	0	0	0	0	0,0%
zakładowe	0	0	0	0	0	0	0,0%
komunalne	0	0	49	0	0	49	3,1%
społeczne czynszowe	0	0	0	0	0	0	0,0%

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS oraz obliczenia własne

Wykres 6. Powierzchnia użytkowa mieszkań oddanych do użytkowania wg poszczególnych typów własności w Jeleniej Górze w latach 2009-2012

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS oraz obliczenia własne

Liczba oddanych do użytkowania mieszkań ogółem w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców w Jeleniej Górze (4,0) była równa średniej dla Polski i przewyższała średnią dla miast na prawach powiatu. Przeważały mieszkania przeznaczone na sprzedaż lub wynajem (2,5 na 100 mieszkańców), resztę stanowiły mieszkania indywidualne. Odwrotny

stosunek występował w kraju, natomiast w miastach na prawach powiatów oddawano też nieliczne mieszkania komunalne, społeczne czynszowe i spółdzielcze.

Tabela 37. Mieszkania oddane do użytkowania na 1 000 ludności w Jeleniej Górze na tle jednostek porównywanych w 2012 r.

Jednostka	ogółem	spółdzielcze	zakładowe	komunalne	społeczne czynszowe	przeznaczone na sprzedaż lub wynajem	indywidualne
Polska	4,0	0,1	0,0	0,1	0,0	1,7	2,1
woj. wielkopolskie	4,3	0,0	0,0	0,1	0,1	1,4	2,7
Kalisz	4,6	0,7	0,0	0,2	1,7	0,7	1,4
woj. zachodniopomorskie	4,1	0,1	0,0	0,1	0,0	1,9	2,0
Koszalin	6,3	0,0	0,0	0,8	0,0	2,5	3,0
woj. pomorskie	6,2	0,2	0,0	0,0	0,1	3,2	2,6
Słupsk	2,9	0,0	0,0	0,5	0,0	1,9	0,6
woj. podkarpackie	3,1	0,3	0,0	0,0	0,0	0,6	2,2
Przemyśl	1,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,4	0,6
woj. małopolskie	4,6	0,0	0,0	0,0	0,0	2,0	2,5
Nowy Sącz	4,1	0,0	0,0	0,0	0,0	1,7	2,4
woj. dolnośląskie	5,2	0,2	0,0	0,0	0,0	2,8	2,1
Jelenia Góra	4,0	0,0	0,0	0,0	0,0	2,5	1,5
średnia dla MNPP	3,6	0,1	0,0	0,1	0,1	2,0	1,2

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS oraz obliczenia własne

3.3. Rynek pracy

3.3.1. Struktura zatrudnienia

Jelenia Góra wyróżnia się na tle pozostałych porównywanych jednostek dużym odsetkiem mieszkańców pracujących w pozostałych usługach, w skład których wchodzi: działalność profesjonalna, naukowa i techniczna; administrowanie i działalność wspierająca; administracja publiczna i obrona narodowa, obowiązkowe zabezpieczenia społeczne; edukacja; opieka zdrowotna i pomoc społeczna; działalność związana z kulturą rozrywką i rekreacją oraz pozostała działalność usługowa.

Jednocześnie w mieście tylko 1,4% ludności pracuje w pierwszym sektorze gospodarki (rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo), co jest właściwe dla ośrodków miejskich i województwa dolnośląskiego, gdzie ten odsetek jest blisko dwukrotnie mniejszy od średniej krajowej (11% w porównaniu z 21,5%). Wyraźnie niższe od średniej dla miast na prawach powiatu jest zatrudnienie w dziale: handel; naprawa pojazdów samochodowych; transport i gospodarka magazynowa; zakwaterowanie i gastronomia; informacja i komunikacja, gdyż blisko połowa (45,4%) jeleniogórczyków pracuje w pozostałych usługach. Pod względem liczby osób zatrudnionych w działalności finansowej i ubezpieczeniowej oraz obsłudze rynku nieruchomości Jelenia Góra wypada słabo nie tylko na tle kraju (3,9%), ale ich udział jest też o 1 pkt proc. niższy od średniej dla województwa dolnośląskiego (odpowiednio 3,3% i 4,3%), i o 2,4 pkt. proc. od średniej dla miast na prawach powiatu.

Tabela 38. Pracujący wg PKD 2007 w 2011 r.

Jednostka	rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	przemysł i budownictwo	handel; naprawa pojazdów samochodowych; transport i gospodarka magazynowa; zakwaterowanie i gastronomia; informacja i komunikacja	działalność finansowa i ubezpieczeniowa ; obsługa rynku nieruchomości	pozostałe usługi
Polska	21,5%	28,0%	18,4%	3,9%	28,1%
woj. wielkopolskie	20,2%	33,2%	19,1%	3,1%	24,5%
Kalisz	5,4%	37,3%	22,9%	3,2%	31,2%
woj. zachodniopomorskie	12,9%	28,4%	21,1%	3,8%	33,8%
Koszalin	0,8%	30,2%	27,7%	4,2%	37,1%
woj. małopolskie	27,8%	24,1%	18,0%	2,9%	27,3%
Nowy Sącz	3,4%	32,8%	28,7%	3,1%	31,9%
woj. pomorskie	11,6%	29,9%	22,3%	5,6%	30,6%
Ślęsk	0,8%	28,9%	25,0%	6,0%	39,2%
woj. podkarpackie	38,1%	24,6%	13,1%	1,8%	22,4%
Przemysł	7,1%	23,1%	23,5%	3,5%	42,7%
woj. dolnośląskie	11,0%	33,9%	19,3%	4,3%	31,4%
Jelenia Góra	1,4%	30,6%	19,3%	3,3%	45,4%
średnia dla MNPP	1,9%	29,5%	24,8%	5,7%	38,1%

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS oraz obliczenia własne

3.3.2. Struktura bezrobocia

W latach 2008-2012 Jelenia Góra wraz z Kaliszem i Nowym Sączem odznaczały się najniższymi stopami bezrobocia rejestrowanego spośród jednostek porównywanych.

W stosunku do roku 2008 stopa bezrobocia rejestrowanego w Jeleniej Górze wzrosła z poziomu 6,5% do 10,1%. W Polsce stopa bezrobocia rejestrowanego wzrosła z poziomu 9,5% do 13,4%, natomiast w województwie dolnośląskim z poziomu 10% do 13,5%.

Dla wszystkich jednostek została policzona dynamika bezrobocia rejestrowanego w latach 2008-2012 rozumiana jako zmiana liczby bezrobotnych zarejestrowanych w czasie. Jako rok bazowy przyjęto 2008, natomiast jako rok docelowy 2012⁸.

Dynamika bezrobocia w Jeleniej Górze w latach 2008-2012 wyniosła 155,4. Wyższą dynamikę, 181,8, odnotowano w Słupsku, gdzie nastąpił blisko dwukrotny przyrost stopy bezrobocia, z poziomu 6,6% do 12,0%, przy czym należy zauważyć, że wartość tego wskaźnika była stosunkowo niska na tle województwa pomorskiego.

Średnia wartość stopy bezrobocia dla miast na prawach powiatu była ciągle wyższa od wartości dla Jeleniej Góry, a jej wzrost wyniósł na przestrzeni analizowanych lat 48,6% z wartości 7,8 do 11,6.

Tabela 39. Stopa bezrobocia rejestrowanego (do aktywnych zawodowo) w latach 2008-2012

Jednostka	2008	2009	2010	2011	2012	Dynamika (2008=100)
Polska	9,5	12,1	12,4	12,5	13,4	141,1
woj. wielkopolskie	6,4	9,2	9,2	9,1	9,9	154,7
Kalisz	5,8	8,4	8,6	7,8	8,4	144,8
woj. zachodniopomorskie	13,3	17,1	17,8	17,6	18,1	136,1
Koszalin	7,8	10,2	11,0	11,0	12,0	153,8
woj. małopolskie	7,5	9,7	10,4	10,5	11,5	153,3
Nowy Sącz	8,5	10,3	9,8	10,1	11,0	129,4
woj. pomorskie	8,4	11,9	12,3	12,5	13,4	159,5
Słupsk	6,6	11,0	12,3	11,5	12,0	181,8
woj. podkarpackie	13,0	15,9	15,4	15,5	16,3	125,4
Przemyśl	17,0	19,4	18,4	17,9	17,7	104,1
woj. dolnośląskie	10,0	12,8	13,1	12,4	13,5	135,0
Jelenia Góra	6,5	9,6	10,9	9,9	10,1	155,4
średnia dla MNPP	7,8	10,4	10,8	10,8	11,6	148,6

Źródło: Bank Danych Lokalnych oraz obliczenia własne

W Jeleniej Górze na koniec czerwca 2013 r. stopa bezrobocia była na poziomie 9,4 %. W odniesieniu do jednostek porównywanych była to jedna z najniższych wartości. Najniższa stopa bezrobocia została odnotowana w Kaliszu: 8,9%, natomiast najwyższa

$$\text{Dynamika} = \frac{\text{Rok docelowy}}{\text{Rok bazowy}} \times 100$$

⁸ Wzór dynamiki:

w Przemysłu: 16,9%. Średnia wartość dla kraju spadła do 13,2%, tę samą wartość osiągnęła dla województwa dolnośląskiego.

Tabela 40. Stopa bezrobocia rejestrowanego w pierwszym półroczu 2013 roku

Jednostka	styczeń	luty	marzec	kwiecień	maj	czerwiec
Polska	14,2	14,4	14,3	14,0	13,5	13,2
woj. wielkopolskie	10,6	10,9	10,7	10,5	10,1	9,7
Kalisz	9,1	9,5	9,3	9,4	9,2	8,9
woj. zachodniopomorskie	19,1	19,3	18,9	18,4	17,7	17,0
Koszalin	12,8	13,1	12,9	12,8	12,3	12,0
woj. małopolskie	12,3	12,6	12,5	12,2	11,8	11,5
Nowy Sącz	11,7	12,1	12,0	11,9	11,5	11,2
woj. pomorskie	14,3	14,6	14,5	14,2	13,7	13,2
Słupsk	12,7	12,9	12,8	12,6	12,4	12,0
woj. podkarpackie	17,0	17,1	16,9	16,4	15,9	15,5
Przemyśl	18,4	18,3	18,1	17,8	17,3	16,9
woj. dolnośląskie	14,3	14,6	14,5	14,1	13,6	13,2
Jelenia Góra	10,5	10,6	10,1	9,9	9,5	9,4
średnia dla MNPP	12,4	12,7	12,6	12,4	12,1	11,7

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS

W latach 2008-2012 znacząco wzrosła liczba bezrobotnych w wieku 18-24 pozostających bez pracy przez okres dłuższy niż 6 miesięcy oraz bezrobotnych w wieku 55-64 pozostający bez pracy przez okres dłuższy niż 1 rok.

W 2012 r. liczba osób bezrobotnych w wieku 18-24 pozostających bez pracy przez okres dłuższy niż 6 miesięcy wzrosła blisko 2-krotnie w stosunku do roku 2008. Najwyższą liczbę osób bezrobotnych wg tej kategorii odnotowano w 2010 r. – 115 osób. W 2012 69% osób tej kategorii stanowiły kobiety. Wartość ta obniżyła się w stosunku do roku 2008 o 14 punktów procentowych.

W 2012 r. liczba osób bezrobotnych w wieku 55-64 pozostający bez pracy przez okres dłuższy niż 1 rok również wzrosła w stosunku do roku 2008. Udział kobiet w tej kategorii utrzymywał się w latach 2008-2012 na niskim poziomie w przedziale 31-32%.

Tabela 41. Bezrobotni wg wieku i czasu pozostawania bez pracy w mieście Jelenia Góra

Wyszczególnienie	bezrobotni w wieku 18-24 pozostający bez pracy przez okres dłuższy niż 6 miesięcy					bezrobotni w wieku 55-64 pozostający bez pracy przez okres dłuższy niż 1 rok				
	2008	2009	2010	2011	2012	2008	2009	2010	2011	2012
Ogółem	40	79	115	101	78	124	142	251	315	324
Kobiety	33	61	69	71	54	38	49	67	96	103
Udział % kobiet	83%	77%	60%	70%	69%	31%	35%	27%	30%	32%

Źródło: Bank Danych Lokalnych oraz obliczenia własne

W 2008 r. osoby z wykształceniem gimnazjalnym i zasadniczym stanowiły 31,96% ogółu bezrobotnych, natomiast osoby z wykształceniem zasadniczym 25,70%. Liczba osób bezrobotnych z wykształceniem gimnazjalnym wzrosła na przestrzeni lat 2008-2012,

z 761 do 1 060 osób (wzrost o 39,3%). W 2012 r. osoby te stanowiły 28,9% wszystkich zarejestrowanych bezrobotnych w Jeleniej Górze. Natomiast liczba bezrobotnych z wykształceniem zasadniczym wzrosła o 476 osób (z 612 do 1 088 osób). W 2012 r. osoby te stanowiły 29,6% wszystkich zarejestrowanych bezrobotnych w Jeleniej Górze i była to największa grupa bezrobotnych w tym roku. Jednocześnie wzrost bezrobotnych na przestrzeni lat 2008-2012 w tej grupie był największy i wyniósł 77,8%.

W stosunku do roku 2008, liczba bezrobotnych z wykształceniem policealnym i średnim zawodowym w roku 2012 wrosła o 234 osoby. W odniesieniu do wszystkich bezrobotnych zarejestrowanych w Jeleniej Górze wartość ta zmalała o 1,8 punktu procentowego (rok 2008 – 23,4% wszystkich zarejestrowanych bezrobotnych w Jeleniej Górze, rok 2012 – 21,6% wszystkich zarejestrowanych bezrobotnych w Jeleniej Górze).

Pomimo utrzymywania się liczby osób z wykształceniem wyższym oraz średnim ogólnokształcącym na względnie stałym poziomie w latach 2009-2012, ich udział procentowy w stosunku do wszystkich bezrobotnych zarejestrowanych w Jeleniej Górze wzrósł i w 2012 roku wynosił odpowiednio 10,8% i 9,2%

Tabela 42. Bezrobotni w Jeleniej Górze w latach 2008-2012 wg poziomu wykształcenia

rok	ogółem	wyższe	policealne i średnie zawodowe	średnie ogólnokształcące	zasadnicze zawodowe	gimnazjalne i poniżej
2008	2381	231	558	219	612	761
2009	3537	364	777	313	952	1131
2010	4045	399	814	351	1132	1349
2011	3555	390	768	309	989	1099
2012	3673	396	792	337	1088	1060

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS

Najliczniejszą grupę bezrobotnych w Jeleniej Górze stanowiły osoby w wieku 45-54 lat (za wyjątkiem 2010 roku, kiedy wyprzedziła ją grupa bezrobotnych w wieku 25-34). Osoby te stanowiły w roku 2012 24,5% wszystkich bezrobotnych.

Drugą pod względem liczebności była liczba bezrobotnych w wieku 25-34. Osoby te stanowiły w 2012 r. 23,7% wszystkich bezrobotnych w Jeleniej Górze. Należy jednak nadmienić, iż liczebność tej grupy wzrosła na przestrzeni lat 2008-2012 o 236 osób.

Najmniejszą pod względem liczebności była grupa wiekowa 24 i mniej. Osoby z tej grupy stanowiły w 2012 roku zaledwie 9,3% wszystkich bezrobotnych.

Tabela 43. Bezrobotni w Jeleniej Górze w latach 2008-2012 wg wieku

rok	ogółem	24 i mniej	25-34	35-44	45-54	55 i więcej
2008	2 381	229	634	385	745	388
2009	3 537	447	963	608	985	534
2010	4 045	479	1 057	718	1 025	766
2011	3 555	353	884	673	892	753
2012	3 673	340	870	719	899	845

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS

Od czerwca 2008 do czerwca 2013 wzrosła o 1 086 liczba osób bezrobotnych bez prawa do zasiłku. Udział procentowy kobiet w tej grupie w czerwcu 2013 wynosił 46,8%. Nastąpił również nieznaczny wzrost liczby bezrobotnych osób niepełnosprawnych. Udział procentowy kobiet w tej grupie pozostających bez pracy, w czerwcu 2013, wynosił 39,7% i znacząco spadł w stosunku do czerwca 2008 roku, kiedy było to 53,1%.

Tabela 44. Liczba bezrobotnych bez prawa do zasiłku oraz liczba bezrobotnych osób niepełnosprawnych

Okres	Bezrobotni bez prawa do zasiłku		Osoby niepełnosprawne	
	Ogółem	Kobiety	Ogółem	Kobiety
06.2008	1 703	941	211	112
12.2008	1 999	1 015	248	116
06.2009	2 308	1 184	246	104
12.2009	2 948	1 400	283	134
06.2010	2 943	1 372	296	123

Okres	Bezrobotni bez prawa do zasiłku		Osoby niepełnosprawne	
	Ogółem	Kobiety	Ogółem	Kobiety
12.2010	3 394	1 559	3 6 3	1 5 3
06.2011	3 087	1 499	333	149
12.2011	2 914	1 388	339	141
06.2012	2 912	1 385	340	138
12.2012	3 072	1 431	357	144
06.2013	2 789	1 305	302	120

Źródło: www.urzadpracy.jgora.pl

W stosunku do roku 2008, liczba ofert pracy oferowanych w Jeleniej Górze wzrosła sześciokrotnie. W latach 2008-2009 nie było ofert dla osób niepełnosprawnych, natomiast w roku 2012 stanowiły już ponad połowę (61,7%). Najgorszym rokiem pod względem liczby ofert pracy był 2010, w którym zaoferowano tylko dwa stanowiska, z czego jedno dla niepełnosprawnych.

Tabela 45. Liczba ofert pracy dla osób niepełnosprawnych i ich udział w ogólnej liczbie ofert w Jeleniej Górze w latach 2008-2012

Liczba ofert	2008	2009	2010	2011	2012
ogółem	20	8	2	18	120
dla niepełnosprawnych	0	0	1	8	74
udział ofert dla niepełnosprawnych w ofertach ogółem	0,0%	0,0%	50,0%	44,4%	61,7%

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS

W latach 2004 - 2010 Powiatowy Urząd Pracy w Jeleniej Górze opracował i wdrożył „Program Aktywizacji Zawodowej Bezrobotnych Mieszkańców Jeleniej Góry”. W ramach tego programu PUP w Jeleniej Górze prowadził działania aktywizujące lokalny rynek pracy wykorzystując usługi runku pracy i wspierające je instrumenty rynku pracy przewidziane ustawą o promocji zatrudnienia i instrumentach rynku pracy.

Usługi rynku pracy:

- oferty pozyskane od pracodawców z Jeleniej Góry
- poradnictwo zawodowe, w tym:
 - poradnictwo indywidualne,
 - poradnictwo grupowe,
 - informacje zawodowe,
 - zajęcia aktywizacyjne w Klubie Pracy.

Instrumenty wspierające usługi rynku pracy:

- szkolenia indywidualne i grupowe,
- przygotowanie zawodowe,
- prace interwencyjne,
- roboty publiczne,

- staże,
- refundacja pracodawcom kosztów utworzenia stanowisk pracy,
- przyznanie jednorazowo środków na podjęcie działalności gospodarczej,
- prace społeczne użyteczne,
- zwrot kosztów przejazdu do pracodawcy,
- refundacja kosztów opieki nad dzieckiem do lat 7 lub osobą zależną,
- dodatki aktywizacyjne.

W 2012 roku i w okresie I - III 2013 roku bezrobotni z Jeleniej Góry, skorzystali z następujących usług i instrumentów rynku pracy:

- PUP posiadał w dyspozycji 1 500 wolnych miejsc pracy i aktywizacji zawodowej, zgłoszonych przez przedsiębiorstwa z Jeleniej Góry. Pracodawcy z Jeleniej Góry zgłosili w 2012 roku o 153 oferty więcej niż w 2011 r.
- Dla bezrobotnych niepełnosprawnych pozyskano 295 oferty pracy od firm prowadzących działalność gospodarczą na terenie Jeleniej Góry.
- W 2012 roku w ogólnej liczbie ofert pracy z firm jeleniogórskich było 878 miejsc finansowanych z Funduszu Pracy (oferty subsydiowanych) - tj. 58,5% ofert.
- PUP zorganizował 78 giełd pracy dla pracodawców z Jeleniej Góry. W giełdach pracy, które odbywały się w siedzibie Urzędu, a także w siedzibach pracodawców, wzięło udział 1 638 bezrobotnych zamieszkałych w Jeleniej Górze.

W okresie I - XII 2012 roku programy na rzecz promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia i aktywizacji zawodowej rozpoczęło ogółem 1 062 bezrobotnych i 77 bezrobotnych realizowało programy z 2011 roku. Ogółem w 2012 roku z form wsparcia finansowanych z Funduszu Pracy skorzystało 1 139 bezrobotnych.

W analizowanym okresie 2013 roku aktywne programy na rzecz promocji zatrudnienia rozpoczęło 390 bezrobotnych mieszkańców Jeleniej Góry i 113 osób realizowało programy z 2012 roku.

Ogółem aktywnymi formami wsparcia finansowanymi z Funduszu Pracy skorzystało do marca 2013 roku 503 bezrobotnych⁹.

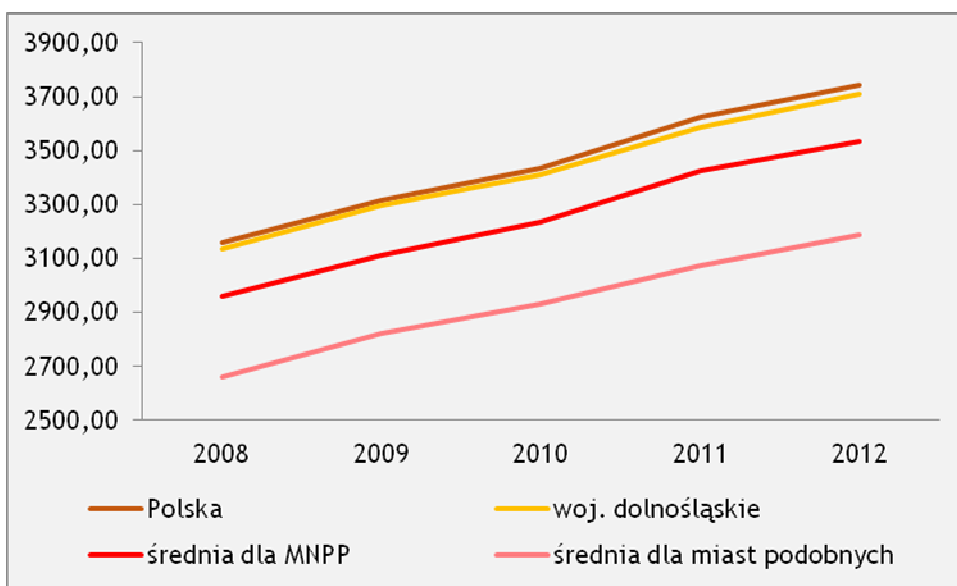
⁹ Sprawozdanie z realizacji „Strategii rozwoju Jeleniej Góry na lata 2004-2015”

3.3.3. Przeciętne wynagrodzenia

Przeciętne wynagrodzenie brutto w Jeleniej Górze w 2012 r. wynosiło 3 291,09 zł i w stosunku do roku 2008 wzrosło o 495,24 zł. W stosunku do średniej krajowej przeciętne wynagrodzenie brutto w Jeleniej Górze w 2012 roku było niższe o 12,1%, a w porównaniu do średniej wojewódzkiej niższe o 11,2 punktu procentowego.

Wykres 7. Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w odniesieniu do średniej krajowej, wojewódzkiej, dla miast na prawach powiatu oraz średniej dla miast podobnych

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS oraz obliczenia własne

Tabela 46. Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto

Jednostka	ogółem					przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w relacji do średniej krajowej (Polska=100)				
	2008	2009	2010	2011	2012	2008	2009	2010	2011	2012
Polska	3 158,48	3 315,38	3 435,00	3 625,21	3 744,38	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
woj. wielkopolskie	2 868,81	2 976,28	3 126,36	3 284,41	3 397,25	90,8	89,8	91,0	90,6	90,7
Kalisz	2 662,95	2 777,37	2 856,06	3 030,68	3 150,01	84,3	83,8	83,1	83,6	84,1
woj. zachodniopomorskie	2 881,00	3 021,51	3 120,15	3 289,56	3 417,76	91,2	91,1	90,8	90,7	91,3
Koszalin	2 774,00	2 931,88	3 070,78	3 181,23	3 323,31	87,8	88,4	89,4	87,8	88,8
woj. małopolskie	2 903,63	3 057,71	3 169,90	3 332,98	3 456,16	91,9	92,2	92,3	91,9	92,3
Nowy Sącz	2 603,28	2 726,15	2 825,56	2 925,11	2 985,71	82,4	82,2	82,3	80,7	79,7
woj. pomorskie	3 167,70	3 320,06	3 383,58	3 567,49	3 696,89	100,3	100,1	98,5	98,4	98,7
Słupsk	2 667,51	2 897,25	2 990,58	3 083,98	3 234,17	84,5	87,4	87,1	85,1	86,4
woj. podkarpackie	2 614,12	2 740,89	2 877,43	3 023,21	3 152,36	82,8	82,7	83,8	83,4	84,2
Przemyśl	2 587,68	2 778,98	2 913,67	3 141,56	3 234,16	81,9	83,8	84,8	86,7	86,4
woj. dolnośląskie	3 135,83	3 295,44	3 412,37	3 587,25	3 709,32	99,3	99,4	99,3	99,0	99,1
Jelenia Góra	2 795,85	2 913,03	2 969,75	3 192,15	3 291,09	88,5	87,9	86,5	88,1	87,9
średnia dla MNPP	2 958,97	3 109,33	3 233,51	3 422,22	3 531,70	93,68	93,78	94,13	94,41	94,32

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS

3.4. Świadczenia opiekuńcze

3.4.1. Opieka społeczna

Osobom najbardziej potrzebującym pomocy materialnej udziela Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej. Według stanu na dzień 31.12.2012 r. liczba ogółem zatrudnionych pracowników w MOPS w Jeleniej Górze wynosiła 111 osób, w tym 36 pracowników socjalnych wykonujących swoją pracę w środowisku. MOPS w Jeleniej Górze nie spełnia ustawowego wymogu zatrudniania co najmniej 1 pracownika socjalnego na 2 000 mieszkańców.

MOPS prowadząc swoją działalność realizuje zadania własne gminy, zadania własne powiatu oraz zadania zlecone z zakresu administracji rządowej.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, w ramach którego wyodrębnione są organizacyjnie Dom Pomocy Społecznej „Pogodna Jesień” i Dzienny Dom Pomocy Społecznej, wydatkował w 2012 r. kwotę 37 780 507,19 zł na realizację zadań polityki społecznej państwa z zakresu zabezpieczenia społecznego. Poniżej zaprezentowany jest podział środków na realizowane zadania:

Tabela 47. Kwoty wydatkowane na pomoc społeczną wraz z liczbą osób korzystających z pomocy w 2012 r.

Zadanie	Kwota	Liczba osób korzystająca z pomocy
zasiłki stałe	2 113 996,54	606
zasiłki okresowe, celowe i pomoc w naturze	3 295 359,19	3 276
usługi opiekuńcze	340 486,40	146
specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi	1 152,00	1
realizację wieloletniego programu „Pomoc państwa w zakresie dożywiania”	1 905 908,79	3136
odpłatność za pobyt mieszkańców Jeleniej Góry w domach pomocy społecznej na terenie innych powiatów	2 370 978,32	139
przeciwdziałanie i usuwanie skutków klęsk żywiołowych	1 121 154,07	110
ubezpieczenia zdrowotne za osoby pobierające zasiłki stałe	181 500,00	558
wynagrodzenie dla opiekunów prawnych	14 550,00	4
zapewnienie noclegu, posiłku i niezbędnego ubrania dla osób bezdomnych	252 000,00	99
kolacja wigilijna dla najuboższych	6 000,00	120
prace społecznie - użyteczne	185 400,34	
funkcjonowanie Dziennego Dom Pomocy Społecznej	544 141,95	85
świadczenia dla rodzin zastępczych	1 566 618,17	204
utrzymanie dzieci w placówkach opiekuńczo - wychowawczych	3 461 983,75	b.d.
ubezpieczenie zdrowotne dzieci w placówkach opiekuńczo - wychowawczych	49 046,40	b.d.
świadczenia pieniężne z tytułu kontynuowania nauki, zagospodarowania i usamodzielnienia	113 511,95	31

Zadanie	Kwota	Liczba osób korzystająca z pomocy
rehabilitację zawodową i społeczną osób niepełnosprawnych - świadczenia rodzinne i fundusz alimentacyjny - ubezpieczenia zdrowotne za osoby pobierające wybrane świadczenia rodzinne	2 593 615,50 (w tym środki PFRON - 2 416 140,10 , środki własne miasta - 177 475,40)	b.d.
realizacja rządowego programu wspierania niektórych osób pobierających świadczenia pielęgnacyjne	17 296 803,82	b.d.
	164 700,00	279
	201 600,00	515

Źródło: opracowanie własne na podstawie „Sprawozdania merytorycznego z działalności Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Jeleniej Górze za 2012 r.”

W 2012 roku 3 548 osobom udzielono pomocy finansowej oraz pomocy w naturze i usługach, a łączny koszt świadczeń wyniósł 7 838 402,92 zł, szczegółowe wydatki przedstawia poniższa tabela.

Tabela 48. Liczba beneficjentów świadczeń łącznie z kwotami według rodzaju w 2012 roku

Lp.	Rodzaj świadczenia	Liczba osób, którym przyznano świadczenie	Liczba świadczeń	Koszt świadczeń w zł	Średnia wysokość świadczenia w zł
1.	zasiłki stałe	606	606	2 113 996,54	3 488,44
2.	składki na ubezpieczenie zdrowotne	558	558	181 500	325,27
3.	zasiłki okresowe	1 490	8 669	2 043 651,76	235,74
4.	żywność, zaspokojenie niezbędnych potrzeb, śniadania	612	1 082	141 678,00	130,94
5.	opał	859	1 213	420 637,00	346,77
6.	bielizna, odzież, obuwie, pościel	453	510	62 260,00	122,07
7.	wydatki mieszkaniowe (energia, gaz, czynsz, woda)	520	2 255	224 585,00	99,59
8.	zaspokojenie innych potrzeb: zdjęcia do dowodu osobistego, przejazdu, cele wskazane we wniosku	408	841	117 649,00	139,89
9.	leki i leczenie	474	1 302	101 934,00	78,29
10.	specjalne zasiłki celowe i zwrotne	219	512	99 882	195,08
11.	zasiłek celowy na pokrycie skutków zdarzenia losowego	5	6	17 700,00	2 950,00

Źródło: opracowanie własne na podstawie „Sprawozdania merytorycznego z działalności Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Jeleniej Górze za 2012 r.”

3.4.2. Opieka nad dziećmi, osobami starszymi i niepełnosprawnymi

Dzienny Dom Pomocy Społecznej przy ul. Kilińskiego 16 świadczy swoje usługi wsparcia dziennego osobom starszym, samotnym, rencistom i emerytom o niskich dochodach oraz niepełnosprawnym w zakresie dwóch posiłków dziennie i organizacji czasu wolnego w formie imprez kulturalnych i terapii zajęciowej. W 2012 r. średnio miesięcznie z pobytu w placówce korzystało 85 osób, wydatki wyniosły 544 141,95 zł, a przychody z tytułu odpłatności pensjonariuszy – 117 245,00 zł. Działająca przy Domu świetlica środowiskowa dla dzieci z rodzin dysfunkcyjnych i niewydolnych wychowawczo, do której uczęszczało średnio miesięcznie 12 dzieci, oferuje zajęcia socjoterapeutyczne oraz profesjonalne poradnictwo dla rodziców.

Dom Pomocy Społecznej „Pogodna Jesień” oferuje całodobowe usługi z zakresu potrzeb bytowych, opiekuńczych i wspomagających dla osób starszych, poprzez zapewnienie odpowiednich warunków mieszkaniowych i pomoc w rozwiązywaniu problemów życiowych.

Ośrodek Interwencji Kryzysowej w Jeleniej Górze bezpłatnie i dyskretnie oferuje pomoc psychologiczną, terapeutyczną, pedagogiczną, prawną osobom znajdującym się w krytycznej sytuacji życiowej. Od 10.10.2013 r. do 14.12.2013 r. ośrodek realizował program „Partner”, którego celem jest psychoedukacja w kierunku zmiany zachowań typu przemocowego na rzecz postawy partnerskiej i poszanowania wobec członków rodziny.

Zadania z zakresu pomocy bezdomnym realizowało również w 2012 r. Towarzystwo Pomocy Św. Brata Alberta - Koło Jeleniogórskie, do którego skierowano 99 osób i przekazano dotację z budżetu miasta w kwocie 252 000,00 zł.

Dział Opieki nad Rodziną i Dzieckiem wydatkował łącznie 1 566 618,17 zł, w związku z organizowaniem opieki w rodzinach zastępczych dzieciom całkowicie lub częściowo pozbawionym opieki rodziców. Dział wydał 87 skierowań do placówek opiekuńczo - wychowawczych oraz rozdysponował środki w kwocie 3 461 983,75 zł na utrzymanie dzieci w placówkach opiekuńczo - wychowawczych.

Tabela 49. Skierowania do placówek opiekuńczo-wychowawczych i wydatkowane na ten cel środki w 2012 roku

Placówka	Liczba skierowań	Kwota wydatkowana (w zł)
Wielofunkcyjna Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza „Nadzieja”	32	1 567 293,01
Dom Dziecka „Nadzieja”	38	1 779 226,51
Dom Dziecka Nr 2 „Dąbrówka”-Placówka Wielofunkcyjna	17	b.d.

Źródło: opracowanie własne na podstawie „Sprawozdania merytorycznego z działalności Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Jeleniej Górze za 2012 r.”

Na pobyt dzieci z Jeleniej Góry w placówkach opiekuńczo-wychowawczych na terenie innych powiatów wydatkowo w 2012 r. środki w wysokości 115 464,23 zł.

Dom Dziecka Nr 2 „Dąbrówka” - Placówka Wielofunkcyjna, gdzie funkcjonują 3 rodziny socjalizacyjne, w skład których wchodzi 30 wychowanków oraz grupa interwencyjna licząca 10 wychowanków zatrudnia 15 wychowawców.

Od września 2009 w Jeleniej Górze działa organizacja pozarządowa typu non-profit-Karkonoskie Stowarzyszenie Pomocy Dziecku i Rodzinie „Nadzieja”. Prowadzi ono cztery placówki:

- Dom Dziecka „Nadzieja” - wielofunkcyjna placówka zapewniająca całodobową opiekę oraz wychowanie dla dzieci w niej przebywających. W placówce zamieszkuje 40 dzieci w wieku od 4 doby życia do 11 roku życia.
- Wielofunkcyjna placówka Opiekuńczo-Wychowawcza „Nadzieja” - placówka zapewniająca całodobową opiekę oraz wychowanie dla dzieci w niej przebywających. W placówce zamieszkuje 40 dzieci w wieku od lat 3 do uzyskania pełnoletniości lub po jej osiągnięciu - do czasu ukończenia szkoły, w której się uczą.
- Ośrodek Adopcyjny „Nadzieja” - placówka prowadząca klasyfikację dzieci przeznaczonych do przysposobienia, współpracująca z potencjalnymi rodzinami adopcyjnymi, sądem opiekuńczym oraz kobietami, które planują zostawić dziecko zaraz po urodzeniu.
- Dom dla Dzieci „Nadzieja” - placówka opiekuńczo-wychowawcza typu socjalizacyjnego dla dzieci z terenu powiatu jeleniogórskiego, zamieszkaną przez 14 dzieci w wieku do 10 do 18 roku życia na podstawie postanowienia Sądu Rejonowego oraz skierowania Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Jeleniej Górze.

Dział Rehabilitacji MOPS w Jeleniej Górze w 2012 roku rozdysponował 2 417 928,00 zł z PFRON: 218 114,00 zł na rehabilitację zawodową i 2 199 814,00 zł na rehabilitację społeczną.

Zadania z zakresu pomocy społecznej wykonuje także Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Jeleniej Górze, który zajmuje się wydawaniem orzeczeń o niepełnosprawności.

3.5. Edukacja

3.5.1. Przedszkola (publiczne i prywatne)

W Jeleniej Górze w latach 2008-2012 wzrosła zarówno liczba publicznych placówek przedszkolnych, jak i liczba dzieci do nich uczęszczających (tabela 50). W porównaniu do roku 2008 liczba dzieci uczęszczających do placówek przedszkolnych w 2012 r. wzrosła o 9,9%. W 2012 r. liczba przedszkoli publicznych wyniosła 19 i wzrosła w porównaniu do roku 2008 o 26,7%. Liczebność oddziałów przedszkolnych przy szkołach podstawowych spadła w 2012 r. w porównaniu do roku 2008 o 16,7%, natomiast wzrosła liczba uczęszczających do nich dzieci, która w 2012 roku wyniosła 399 (wzrost w porównaniu do 2008 r. o 25,1%). Pierwszy punkt przedszkolny został utworzony

w mieście w 2010 roku, liczba dzieci w nim jeszcze się nie ustabilizowała, w 2012 r. wyniosła ona 14.

Miejskie przedszkola w latach 2012-2013 dysponowały wystarczającą liczbą miejsc dla jeleniogórskich przedszkolaków, dzięki czemu odsetek odmów przyjęcia dzieci do przedszkola był zerowy. W roku 2013 spadły znacząco średnie opłaty za korzystanie z przedszkola w stosunku do 2012 roku. W przypadku pełnej opłaty był to spadek z 252,48 zł na 211,29 zł, a bez wyżywienia – ze 149,33 zł do 112,71 zł.

Z budżetu miasta finansowane były wszystkie zajęcia poza zajęciami dodatkowymi (np. język obcy, rytmika). W roku szkolnym 2013/2014 finansowanie z budżetu miasta Jelenia Góra obejmie wszystkie zajęcia podstawowe, a także rytmikę i język obcy.

Na terenie Jeleniej Góry funkcjonuje jedno Miejskie Integracyjne Przedszkole nr 14 przy ul. Junaków 2, gdzie opieką i wychowaniem obejmowane są dzieci posiadające orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego, opinię o potrzebie wczesnego wspomagania rozwoju wydane przez Poradnię Psychologiczno-Pedagogiczną. W przedszkolu obecnie jest 6 grup integracyjnych, do których uczęszczają zarówno dzieci niepełnosprawne jak i w pełni sprawne. Każda grupa liczy 20 dzieci, w tym od 3 do 5 dzieci z orzeczeniem.

Ważnym elementem usprawniającym proces naboru dzieci do miejskich przedszkoli publicznych jest wprowadzony od roku szkolnego 2011/2012 nabór elektroniczny. W poprzednich latach rodzice w celu zwiększenia prawdopodobieństwa otrzymania miejsca dla swojego dziecka, zapisywali dziecko do kilku przedszkoli. Skutkowało to tym, że w naborze brała udział większa liczba dzieci niż było faktyczne zapotrzebowanie. Dzięki elektronicznemu systemowi można uniknąć tej sytuacji, gdyż rodzic zapisując do przedszkola dzieci wskazuje przedszkole „pierwszego wyboru” oraz określa listę preferencji pozostałych przedszkoli, tj. kolejność przedszkoli, do których w przypadku nie zakwalifikowania się do przedszkola pierwszego wyboru, zostanie zakwalifikowane dane dziecko. System ten ujednoczył kryteria naboru dzieci i jednocześnie skrócił czas trwania naborów. Obecnie rodzice bez konieczności odwiedzania przedszkoli mogą sprawdzić, do którego przedszkola dziecko zostało zakwalifikowane bądź, gdzie są jeszcze wolne miejsca.

Tabela 50. Liczba publicznych placówek wychowania przedszkolnego i uczęszczających do nich dzieci według typów w latach 2008-2012

typ placówki	rok	liczba placówek					liczba dzieci				
		2008	2009	2010	2011	2012	2008	2009	2010	2011	2012
przedszkola		15	15	16	19	19	2 065	2 100	2 253	2 373	2 269
oddziały przedszkolne przy szkołach podstawowych		12	11	10	10	10	319	297	325	460	399
punkty przedszkolne		0	0	1	1	1	0	0	11	24	14
suma		27	26	27	30	30	2 402	2 414	2 595	2 855	2 690

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS

Na terenie miasta funkcjonuje również 11 przedszkoli niepublicznych oraz dwa punkty przedszkolne. Średnia opłata pełna w 2013 r. w przedszkolach niepublicznych wyniosła

424,73 zł i niewiele wzrosła w porównaniu do roku 2012, kiedy wynosiła 421,16 zł. Średnia opłata bez wyżywienia wyniosła w 2012 r. 268,45 zł, natomiast w 2013 r. 271,64 zł. Opłaty w punktach przedszkolnych były niższe i wynosiły w przypadku opłaty pełnej w 2012 r. 250 zł i w 2013 r. 342,5 zł, natomiast w przypadku opłat bez wyżywienia wynosiły one odpowiednio 150 zł i 217,5 zł.

3.5.2. Szkoły podstawowe i gimnazja

W roku szkolnym 2013/2014 w Jeleniej Górze funkcjonuje 12 szkół podstawowych, do których łącznie uczęszcza 4 045 uczniów. Największa jest populacja drugoklasistów – 740 uczniów, a najmniejsza szóstoklasistów – 634 osoby. W szkołach działają 192 oddziały, najwięcej jest klas drugich – 36, najmniej czwartych – 28.

Tabela 51. Liczba uczniów i oddziałów w szkołach podstawowych w roku szkolnym 2013/2014

placówka \ poziom	Liczba uczniów							Liczba oddziałów						
	1	2	3	4	5	6	Razem	1	2	3	4	5	6	Razem
Szkoła Podstawowa Nr 2	98	96	71	72	77	83	497	4	4	3	3	3	3	20
Szkoła Podstawowa Nr 3	50	67	47	44	58	68	334	2	3	2	2	2	3	14
Szkoła Podstawowa Nr 5	16	17	14	19	17	13	96	1	1	1	1	1	1	6
Szkoła Podstawowa Nr 6	69	49	65	54	55	47	339	3	2	3	2	3	2	15
Szkoła Podstawowa Nr 8	94	115	83	90	59	79	520	4	5	4	4	3	4	24
Szkoła Podstawowa Nr 10	111	99	99	95	81	79	564	4	4	4	4	4	3	23
Szkoła Podstawowa Nr 11	151	159	166	166	163	148	953	6	6	7	7	7	6	39
Szkoła Podstawowa nr 13	37	51	37	26	39	20	210	2	3	2	1	2	1	11
Zespół Szkoły Podstawowej Nr 7 i Gimnazjum Nr 2	40	34	20	27	36	34	191	2	2	1	1	2	2	10
Zespół Szkoły Podstawowej Nr 15 i Gimnazjum Nr 5	45	31	40	41	30	36	223	2	2	2	2	2	2	12
Zespół Szkół i Placówek Specjalnych	9	22	19		30	19	99	2	4	3		4	2	15
Młodzieżowy Ośrodek Socjoterapii				4	7	8	19				1	1	1	3
Razem	720	740	661	638	652	634	4 045	32	36	32	28	34	30	192

Źródło: dane UM Jelenia Góra

Największa liczba uczniów przypadająca na 1 oddział została odnotowana w Szkole Podstawowej Nr 2 (24,9 uczniów na 1 oddział). Najmniejsza liczba uczniów na 1 oddział przypada w Zespole Szkół i Placówek Specjalnych (6,6 uczniów na 1 oddział) oraz w Młodzieżowym Ośrodku Socjoterapii (6,3 uczniów na 1 oddział). Mniejsza liczba uczniów przypadająca na 1 oddział wynika z charakteru tych placówek i dostosowania ich do potrzeb i możliwości uczniów uczęszczających do nich.

W związku z tym, że obecnie do I klas szkoły podstawowej mogą uczęszczać dzieci w wieku 6 lat, ważne jest dostosowanie warunków szkół podstawowych do przyjęcia 6-latków. W roku szkolnym 2013/2014 do klas I w jeleniogórskich szkołach podstawowych uczęszcza 141 sześciolatków, co stanowi ok. 20% wszystkich uczniów klas I (717 uczniów klas I). Zgodnie z reformą obniżenia wieku szkolnego zajęcia w klasach prowadzone są, tak aby odpowiadały możliwościom i predyspozycjom dzieci młodszych, każda szkoła oferuje uczniom urozmaiconą ofertę edukacyjną zajęć lekcyjnych i pozalekcyjnych. Z opinii nauczycieli oraz dyrektorów wynika, że dzieci 6-letnie bez problemów odnajdują się w rzeczywistości szkolnej i integrują ze społecznością uczniowską. Ważną rolę odgrywają tu również zajęcia na świetlicy, skierowane do tych uczniów, którzy z uwagi na pracę ich rodziców muszą dłużej pozostawać w szkołach.

Szkoły podstawowe dostosowują się do przyjęcia grupy 6-latków, w miesiącu wrześniu 2013 r. zrealizowana została dostawa mebli szkolnych do klas I-III, zakupionych zostało 282 sztuki krzesłek regulowanych oraz 141 sztuk stolików szkolnych. W wyniku tego zakupu w każdej szkole podstawowej zostanie doposażona jedna sala dydaktyczna. W miarę możliwości dokonywane są bieżące remonty mające na celu przystosowanie pomieszczeń dla dzieci 6-letnich. Miasto Jelenia Góra co roku korzysta z dofinansowania w ramach Rządowego Programu „Radosna Szkoła”. W ramach tego programu miasto zakupiło i doposażyło wszystkie szkoły podstawowe w zabawki i pomoce dydaktyczne tworząc miejsca zabaw m.in. również dla dzieci 6-letnich. Wszystkie szkoły podstawowe posiadają place zabaw. Obecnie kończone są prace związane z utworzeniem placu zabaw przy Szkole Podstawowej Nr 5 oraz przy Zespole Szkoły Podstawowej Nr 7 i Gimnazjum Nr 2 w Jeleniej Górze.

Szkoły starają się też urozmaicać czas spędzony w szkole oraz czas wolny dzieci organizując różnego rodzaju aktywności. Uczniowie szkół podstawowych co roku biorą udział w różnego rodzaju formach współzawodnictwa międzyszkolnego m.in. w konkursie organizowanym przez Euroregion Nysa i Szkołę Podstawową Nr 8 „Uczę się bezpiecznie żyć”. Ponadto uczniowie uczestniczą w zawodach sportowych organizowanych przez Międzyszkolny Ośrodek Sportu w Jeleniej Górze. Szkoły współpracują także ze schroniskiem dla małych zwierząt i organizują coroczne spotkanie „Wigilię ze zwierzętami”. Szkoły biorą także czynny udział w „Majówce ze zwierzętami” uczestnicząc aktywnie w zbiórce pokarmu dla podopiecznych schroniska. Wszystkie szkoły współpracują również ze Strażą Miejską biorąc udział w akcji: „I ty możesz zostać Świętym Mikołajem”.

Szkoły współpracują także między sobą poprzez organizację przeglądów, jasełek, międzyszkolnych, konfrontacji artystycznych, konkursów przedmiotowych, konkursów recytatorskich, konkursów muzycznych, plastycznych.

W szkołach podstawowych zlokalizowanych na terenie Jeleniej Góry funkcjonują również programy rządowe: „Szlanka mleka” i „Owoce w szkole”, które dają możliwość uczniom otrzymania świeżych owoców i mleka. Ponadto uczniowie szkół podstawowych biorą udział w programie „Ratujmy wzrok dzieciom”, którego celem jest m.in. zapewnienie dzieciom prawidłowej korekcji wzroku (więcej informacji o programie znajduje się w rozdziale 3.1.2).

Na terenie miasta działa 9 gimnazjów publicznych, do których w roku szkolnym 2013/2014 uczęszcza 2 178 uczniów. Na jeden oddział przypada 23 uczniów. Największą populacją w tym okresie jest populacja pierwszoklasistów. Najwięcej uczniów w liczbie 610 uczęszcza do Gimnazjum Nr 1.

Tabela 52. Liczba uczniów i oddziałów w gimnazjach w roku szkolnym 2013/2014

placówka / poziom	Liczba uczniów				Liczba oddziałów			
	1	2	3	Razem	1	2	3	Razem
Gimnazjum Nr 1	218	202	190	610	8	8	7	23
Zespół Szkoły Podstawowej Nr 7 i Gimnazjum Nr 2			49	49			2	2
Zespół Szkół Elektronicznych i Gimnazjum Nr 3	88	89	94	271	4	4	4	12
Gimnazjum Nr 4	180	129	154	463	7	5	6	18
Zespół Szkoły Podstawowej Nr 15 i Gimnazjum Nr 5	34	41	17	92	2	2	1	5
Zespół Szkół Ogólnokształcących Nr 1	117	119	109	345	4	4	4	12
Zespół Szkół Rzemiosł Artystycznych	66	103	86	255	3	4	4	11
Zespół Szkół i Placówek Specjalnych	16	28	12	56	2	5	1	8
Młodzieżowy Ośrodek Socjoterapii	16	13	8	37	1	1	1	3
Razem	735	724	719	2 178	31	33	30	94

Źródło: dane UM Jelenia Góra

Na terenie miasta funkcjonuje również Publiczne Katolickie Gimnazjum św. Pankracego w Jeleniej Górze. Zgodnie ze stanem na dzień 26.09.2013 r. 60 uczniów uczy się w trzech oddziałach (dwie klasy pierwsze i jedna klasa druga). Uczniowie w tej szkole nie płacą czesnego. Szkoła korzysta z pomieszczeń budynku należącego do Parafii Matki Bożej Miłosierdzia w Jeleniej Górze ul. PCK 23, na zasadzie umowy użyczenia. Szkoła dysponuje trzema salami lekcyjnymi oraz jedną pracownią komputerową.

Gimnazja jeleniogórskie realizują oraz uczestniczą w akcjach profilaktycznych propagujących zdrowy tryb życia m.in.: badanie stanu jamy ustnej u 15-latków wykonane przez kadrę Akademii Medycznej we Wrocławiu na zlecenie Ministerstwa Zdrowia, realizacja programu profilaktycznego „Trzymajformę” (współpraca z SANEPID-em), organizacja konkursów prozdrowotnych (wiedzy, literackich, plastycznych), warsztaty dla młodzieży dotyczące profilaktyki uzależnień „Mity o narkotykach” (współpraca z „MONAR”-em), udział w kolejnych edycjach konkursu „Uczymy się

bezpiecznie żyć” (Stowarzyszenie Gmin Euroregionu Nysa). Ponadto Gimnazjum Nr 1 od jedenastu lat jest organizatorem Międzyszkolnego Konkursu Matematycznego dla uczniów szkół gimnazjalnych i podstawowych miasta Jeleniej Góry i okolic, Konkursu Fizycznego „Archimedes”, konkursów międzyszkolnych z języka angielskiego i języka niemieckiego. Gimnazjum w ZSO Nr 1 od wielu lat organizuje „Wiosenną Szkołę Matematyki” dla gimnazjalistów całej Kotliny Jeleniogórskiej. Gimnazja organizują również różnego rodzaju imprezy sportowe, integracyjne i zbiórki dla najbardziej potrzebujących.

3.5.3. Kształcenie na poziomie ponadgimnazjalnym młodzieży i dorosłych

Na terenie miasta Jelenia Góra działa 10 szkół ponadgimnazjalnych dla młodzieży i dorosłych. W roku szkolnym 2013/2014 łącznie uczęszcza do nich 4 716 uczniów. Najwięcej uczniów uczy się w Zespole Szkół Licealnych i Zawodowych Nr 2 i jednocześnie w tej placówce przypada największa liczba uczniów na 1 oddział (41,33). Wartości są takie wysokie, ponieważ wliczono tutaj również uczniów uczestniczących w kursach zawodowych na podstawie umów zawartych z innymi powiatami. Najmniej uczniów na 1 oddział przypada w Zespole Szkół Przyrodniczo-Uługowych i w Bursie Szkolnej (18,67).

Tabela 53. Liczba uczniów i liczba oddziałów w szkołach ponadgimnazjalnych w roku szkolnym 2013/2014

placówka	poziom	Liczba uczniów					Liczba oddziałów				
		1	2	3	4	Razem	1	2	3	4	Razem
Zespół Szkół Ogólnokształcących Nr 1		143	192	180		515	6	7	7		20
Zespół Szkół Ogólnokształcących Nr 2		189	176	155		520	7	7	6		20
Zespół Szkół Elektronicznych i Gimnazjum Nr 3		100	91	101	74	366	3	3	4		10
Zespół Szkół Ekonomiczno-Turystycznych		109	116	146	145	516	4	5	6	7	22
Zespół Szkół i Placówek Specjalnych		27	24	14		176	3	2	2	0	7
Zespół Szkół Licealnych i Zawodowych Nr 2		337	308	164	59	868	7	6	5	3	21
Zespół Szkół Ogólnokształcących i Technicznych		158	159	155		472	6	6	5		17
Zespół Szkół Przyrodniczo-Uługowych i Bursy Szkolnej		94	88	98	56	336	5	5	5	3	18
Zespół Szkół Rzemiosł Artystycznych		71	183	163	77	305	3	4	4	0	11
Zespół Szkół Technicznych „Mechanik”		198	198	198	89	642	7	9	7	3	26
Razem		1 426	1 535	1 374	500	4 716	51	54	51	16	172

Źródło: dane UM Jelenia Góra

Wszystkie szkoły ponadgimnazjalne posiadają własną salę gimnastyczną. Jeżeli chodzi o liczbę pracowni komputerowych to pod tym względem najlepiej wyposażony jest Zespół Szkół Technicznych „Mechanik”, który dysponuje ośmioma pracowniami komputerowymi.

Tabela 54. Stan bazy lokalowej szkół ponadgimnazjalnych (stan na 30.09.2013 r.)

Placówka	liczba pomieszczeń do nauczania	liczba pracowni komputerowych	liczba sal gimnastycznych
Zespół Szkół Ogólnokształcących Nr 1	47	3	1
Zespół Szkół Ogólnokształcących Nr 2	26	2	1
Zespół Szkół Elektronicznych i Gimnazjum Nr 3	31	6	2
Zespół Szkół Ekonomiczno-Turystycznych	39	5	1
Zespół Szkół Licealnych i Zawodowych Nr 2	25	4	1
Zespół Szkół Ogólnokształcących i Technicznych	40	4	2
Zespół Szkół Przyrodniczo-Uługowych i Bursy Szkolnej	16	2	1
Zespół Szkół Rzemiosł Artystycznych	54	6	3
Zespół Szkół Technicznych „Mechanik”	64	8	3

Źródło: dane z arkuszy organizacyjnych placówek

3.5.4. Wyposażenie oraz kadra pedagogiczna szkół podstawowych, gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych

Łączna liczba komputerów z dostępem do Internetu w szkołach zlokalizowanych na terenie Jeleniej Góry, dla których miasto jest organem prowadzącym wyniosła w 2013 r. 1 162, czyli średnio na 1 szkołę przypada 50,5 komputerów. Najgorzej sytuacja pod względem dostępności komputerów przedstawia się w Szkole Podstawowej Nr 10 (25,6 uczniów na 1 komputer) oraz w Gimnazjum Nr 1 (24,4 uczniów na 1 komputer). Najmniej uczniów na 1 komputer przypada w Młodzieżowym Ośrodku Socjoterapii (2,8 ucznia na 1 komputer) oraz w Zespole Szkół Ekonomiczno-Turystycznych (4,8 uczniów na 1 komputer).

Łączna liczba nauczycieli uczących w jeleniogórskich szkołach wyniosła w roku szkolnym 2013/2014 1 272, przy czym łączna liczba etatów wynosi 1 229,57. Średnio na 1 nauczyciela przypada 8,5 ucznia. Najwięcej nauczycieli zatrudnia Szkoła Podstawowa Nr 11, przy czym na 1 nauczyciela w tej placówce przypada 9,3 ucznia. Najwięcej uczniów na 1 nauczyciela przypada w Zespole Szkół Licealnych i Zawodowych Nr 2 (17 uczniów na 1 nauczyciela), najmniej, ze względu na charakter placówek, na 1 nauczyciela przypada uczniów w Młodzieżowym Ośrodku Socjoterapii (2,2) oraz w Zespole Szkół i Placówek Specjalnych (3,6).

Tabela 55. Liczba komputerów i liczba nauczycieli w poszczególnych szkołach w 2013 r.

Placówka	Liczba komputerów z dostępem do Internetu	Liczba nauczycieli	Liczba etatów
Szkoła Podstawowa Nr 2	26	51	43,13
Szkoła Podstawowa Nr 3	51	32	31,19
Szkoła Podstawowa Nr 5	12	17	16,15
Szkoła Podstawowa Nr 6	32	38	35,21
Zespół Szkoły Podstawowej Nr 7 i Gimnazjum Nr 2	32	38	30,08
Szkoła Podstawowa Nr 8	43	68	69,79
Szkoła Podstawowa Nr 10	22	54	50,95
Szkoła Podstawowa Nr 11	50	103	93,13
Szkoła Podstawowa Nr 13	26	29	25,19
Zespół Szkoły Podstawowej Nr 15 i Gimnazjum Nr 5	29	46	38,75
Gimnazjum Nr 1	25	59	59,67
Gimnazjum Nr 4	57	47	47,4
Zespół Szkół Elektronicznych i Gimnazjum Nr 3	91	83	76,26
Zespół Szkół Ogólnokształcących Nr 1	71	79	85,8
Zespół Szkół Rzemiosł Artystycznych	80	81	76,93
Zespół Szkół Ogólnokształcących Nr 2	63	47	45,17
Zespół Szkół Ogólnokształcących i Technicznych	85	49	46,71
Zespół Szkół Ekonomiczno-Turystycznych	108	61	62,34
Zespół Szkół Licealnych i Zawodowych Nr 2	91	51	48,75
Zespół Szkół Przyrodniczo-Uługowych i Bursy Szkolnej	50	61	49,9
Zespół Szkół Technicznych "Mechanik"	82	61	59,85
Młodzieżowy Ośrodek Socjoterapii	20	25	26,78
Zespół Szkół i Placówek Specjalnych	16	92	110,44

Źródło: dane UM Jelenia Góra

Liczba nauczycieli w roku szkolnym 2013/2014, w stosunku do roku poprzedniego spadła o 4 osoby. W roku szkolnym 2012/2013 zatrudnionych było 1 276 nauczycieli. Najliczniejszą grupę nauczycieli w roku 2012/2013 stanowili nauczyciele dyplomowani (49,5%). Spadek liczby nauczycieli zauważalny jest tylko w przypadku nauczycieli-stażystów. Przy pozostałych stopniach awansu widoczny jest systematyczny wzrost

liczby nauczycieli, największy wzrost w roku szkolnym 2012/2013 w stosunku do roku 2009/2010 został odnotowany w przypadku nauczycieli dyplomowanych (29,24%).

Tabela 56. Nauczyciele wg stopnia awansu

Nauczyciele wg stopnia awansu	2009/2010	2010/2011	2011/2012	2012/2013
dyplomowany	489	519	559	632
mianowany	346	349	346	383
kontraktowy	186	170	186	222
stażysta	67	63	61	39
RAZEM	1 088	1 101	1 152	1 276

Źródło: dane UM Jelenia Góra

3.5.5. Kształcenie dorosłych (ustawiczne) w Jeleniej Górze

Miasto Jelenia Góra jest organem prowadzącym dla Centrum Kształcenia Ustawicznego, które kształci osoby dorosłe od 1979 r. W placówce funkcjonują 4 typy szkół, które oferują naukę następujących zawodów:

Tabela 57. Typy szkół funkcjonujące w Centrum Kształcenia Ustawicznego

Typ szkoły	Zawód
Szkoła Policealna (2-letnia)	Technik administracji
	Technik rachunkowości
	Technik informatyk
	Technik usług fryzjerskich
	Technik archiwista
	Opiekun osoby starszej
	Opiekun w domu pomocy społecznej
	Technik ochrony fizycznej osób i mienia
Szkoła Policealna (1,5-letnia)	Technik bezpieczeństwa i higieny pracy
Szkoła Policealna (1-letnia)	Asystent osoby niepełnosprawnej
	Opiekunka środowiskowa
Liceum Ogólnokształcące dla Dorosłych (3-letnie) po gimnazjum	-----

Źródło: dane UM Jelenia Góra

Centrum Kształcenia Ustawicznego prowadzi również kursy kwalifikacyjne zawodowe nadające uprawnienia:

- T.13. Planowanie i realizacja imprez i usług turystycznych,
- T.14. Prowadzenie informacji turystycznej oraz sprzedaż usług turystycznych,
- A.18. Prowadzenie sprzedaży,
- A.22. Prowadzenie działalności handlowej,
- A.36. Prowadzenie rachunkowości,
- T.9. Wykonywanie usług kelnerskich,

- T.10. Organizacja usług gastronomicznych,
- E.12. Montaż i eksploatacja komputerów osobistych oraz urządzeń peryferyjnych,
- E.13. Projektowanie lokalnych sieci komputerowych i administrowanie sieciami,
- E.14. Tworzenie aplikacji internetowych i baz danych oraz administrowanie bazami,
- A.19. Wykonywanie zabiegów fryzjerskich,
- A.23. Projektowanie fryzur,
- T.11. Planowanie i realizacja usług w recepcji,
- T.12. Obsługa gości w obiekcie świadczącym usługi hotelarskie,
- A.30. Organizacja i monitorowanie przepływu zasobów i informacji w procesach produkcji, dystrybucji i magazynowania,
- A.63. Organizacja i prowadzenie archiwum,
- A.64. Opracowywanie materiałów archiwalnych,

oraz inne kursy:

- BHP dla pracodawców,
- przeciwpożarowy,
- udzielania pierwszej pomocy,
- kierowników wycieczek szkolnych,
- opiekunów kolonijnych,
- kierowników obozów wędrownych,
- obsługa komputera,
- pedagogiczny dla instruktorów praktycznej nauki zawodu,
- kursy językowe,
- kursy przygotowujące do egzaminów maturalnych,
- kursy przygotowujące do egzaminów potwierdzających kwalifikacje zawodowe.

Nowością są kursy przygotowujące do egzaminów eksternistycznych z zakresu liceum ogólnokształcącego oraz nauczanie w formie e-learningu.

Centrum Kształcenia Ustawicznego w swojej siedzibie organizuje egzaminy maturalne oraz egzaminy potwierdzające kwalifikacje zawodowe zlecane przez Okręgową Komisję Egzaminacyjną we Wrocławiu.

Szkoła posiada bardzo dobrze wyposażone pracownie dydaktyczne, sale komputerowe, pracownię techniki biurowej, pracownie językowe, centrum multimedialne.

Od roku szkolnego 2013/2014 w Centrum Kształcenia Ustawicznego rozpoczęto kształcenie w nowych zawodach:

- Technik informatyk,

- Opiekun osoby starszej.

Formy kształcenia szkolnego są bezpłatne. Pozostałe formy są płatne.

Placówka prowadzi także szkolenia wynikające z realizacji projektów finansowanych ze środków Unii Europejskiej:

- „Modernizacja kształcenia zawodowego na Dolnym Śląsku II”,
- „Aktywność szansą na przyszłość”,
- „Sprawni w pracy”.

3.5.6. Wychowanie pozaszkolne

Młodzieżowy Dom Kultury „Jelonek” w Jeleniej Górze jest placówką wychowania pozaszkolnego, która organizuje zajęcia pozalekcyjne dla dzieci i młodzieży miasta Jeleniej Góry. Mieści się przy ul. M. Skłodowskiej 12. W jego ramach działają: akademie malucha, dwie pracownie plastyczne, pracownia tańca nowoczesnego, pracownie muzyczne/wokalne/rytmiczne oraz pracownia teatralna. Ponadto placówka bierze udział w wielu konkursach artystycznych, organizuje prelekcje dotyczące tematyki ekologicznej i profilaktyki uzależnień oraz organizuje letni i zimowy wypoczynek dla dzieci.

3.5.7. Kształcenie na poziomie wyższym

W Jeleniej Górze funkcjonują 3 uczelnie wyższe, na których w 2012 roku studiowało 3 839 osób¹⁰.

Uczelnią z ponad 40-letnią historią, która funkcjonuje w Jeleniej Górze jest Wydział Ekonomii, Zarządzania i Turystyki Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu. Ta placówka naukowo-dydaktyczna prowadzi studia pierwszego, drugiego i trzeciego stopnia na kierunkach Ekonomia, Zarządzanie i Turystyka, zarówno w trybie stacjonarnym, jak i niestacjonarnym. Wydział ten funkcjonuje od 1969 r., jest jedynym w Polsce zamiejscowym wydziałem wyższej uczelni posiadającym pełne uprawnienia akademickie (prawo nadawania tytułu zawodowego magistra, doktora nauk ekonomicznych oraz stopnia naukowego doktora habilitowanego w dziedzinie nauk ekonomicznych w dyscyplinie ekonomia). Uprawnienia te tworzą możliwości przeprowadzenia na Wydziale przewodów doktorskich i habilitacyjnych oraz przygotowywania wniosków o nadanie tytułu naukowego profesora przez Prezydenta RP.

Karkonoska Państwowa Szkoła Wyższa w Jeleniej Górze oferuje studia pierwszego stopnia. Ta wyższa szkoła zawodowa składa się z dwóch wydziałów. Wydział Nauk Humanistycznych i Społecznych prowadzi studia w systemie stacjonarnym na następujących kierunkach: Dziennikarstwo i komunikacja społeczna, Filologia angielska i germańska, Pedagogika. Natomiast Wydział Przyrodniczo-Techniczny prowadzi studia pierwszego stopnia w systemie stacjonarnym i niestacjonarnym

¹⁰ Dane BDL GUS

na kierunkach przyrodniczych: Fizjoterapia, Pielęgniarstwo, Wychowanie fizyczne oraz na kierunkach technicznych (studia inżynierskie): Edukacja techniczno-informatyczna.

Studia inżynierskie pierwszego stopnia w systemie stacjonarnym prowadzone są w Zamiejscowym Ośrodku Dydaktycznym Politechniki Wrocławskiej na kierunkach Budownictwo, Inżynieria Środowiska, Telekomunikacja, Mechanika i Budowa Maszyn.

3.6. Potencjał kulturowy

Jedną z najważniejszych instytucji kultury w Jeleniej Górze jest, powstałe w wyniku połączenia Miejskiego Ośrodka Kultury i Regionalnego Centrum Kultury, Jeleniogórskie Centrum Kultury. Placówka ta oferuje szeroką gamę zajęć edukacyjno-artystycznych, a także organizuje szereg imprez i wydarzeń kulturalnych.

W ofercie edukacyjno-artystycznej JCK znajdują się: pracownie plastyczne (grafiki, ceramiki, witrażu, malarstwa i rysunku, artystycznej fotografii czarno-białej), konsultacje z zakresu gitary klasycznej i elektrycznej dla muzyków o różnym stopniu zaawansowania, warsztaty teatralne dla dzieci w ramach pracowni teatralnej, warsztaty i treningi teatralne w ramach Warsztatu EKSPRESS-JA dla młodzieży licealnej i studentów oraz konsultacje dla teatrów amatorskich i recytatorów, zajęcia baletowe, tańca towarzyskiego i dyskotekowego, tańca break-dance, zajęcia w ramach Amatorskiego Klubu Tańca.

Działalność doskonaląca to: Wyższe Studium Fotografii, kursy języków obcych, twórcze konsultacje fotografików w ramach Wszechnicy Fotograficznej, formy doskonalenia zawodowego dla animatorów kultury, pedagogów, nauczycieli, terapeutów z zakresu pedagogiki zabawy, pracy z grupami nieformalnymi, zajęcia i lekcje edukacyjne dla szkół, pracownia dokumentacji audiowizualnej. Przy JCK działa też Dyskusyjny Klub Filmowy KLAPS.

Kolejną instytucją kultury działającą na terenie Jeleniej Góry jest Osiedlowy Dom Kultury na Zabobrze oferujący zajęcia w zakresie sztuk plastycznych, rzeźby oraz filmu. Działają w nim kluby: tańca, fantastyki, komputerowy, szachowy, brydżowy i seniora. ODK organizuje kursy języków obcych, obsługi komputera, warsztaty teatralne oraz muzyczne. Przy ODK funkcjonują: studio piosenki, zespół tańca i śpiewu "Groszki", dziecięcy zespół estradowy "Aplauz", zespół tańca nowoczesnego "Impuls", zespół wokalny "Agat", zespół ludowy "Jeleniogórzanie", młodzieżowa grupa teatralna "Rrrym", dziecięca scena bajki oraz młodzieżowe zespoły muzyczne.

Najmłodszą instytucją kultury, działającą od 2009 roku jest, Przystań Twórcza - Cieplickie Centrum Kultury. Początkowo zajmowała się głównie działalnością impresaryjną, z czasem dołączyły sekcje edukacyjne, warsztaty i kursy oraz rozpoczęła działalność Przystań Café - czyli małe miejsce spotkań i koncertów, którego gośćmi są ciekawi i nietuzinkowi artyści, osobowości z różnych dziedzin sztuk wszelakich, nauki oraz szeroko pojętej rzeczywistości przydatnej.

Miejski Dom Kultury „Muflon” jest instytucją kulturalną powołaną przez Prezydenta Miasta Jelenia Góra. Jako placówka upowszechniania kultury funkcjonuje od 1976 roku. Celem MDK jest prowadzenie różnorodnej działalności rozwijającej i zaspakajającej potrzeby kulturalne mieszkańców Sobieszowa, promocja kultury oraz stymulowanie aktywności społeczności lokalnej.

Ważną instytucją kultury w Jeleniej Górze jest Teatr im. Cypriana Kamila Norwida. Historia Teatru sięga okresu przedwojennego, jednak pierwszą ważną polską premierą

była Zemsta Fredry, wystawiona przez Stefanię Domańską. Pod nazwą Teatr im. Cypriana Kamila Norwida w Jeleniej Górze instytucja funkcjonuje od 1.01.2009 r. w budynku dawnego Gmachu Sztuki i Stowarzyszeń na rogu al. Wojska Polskiego i ul. Sudeckiej, zaprojektowanym w 1904 roku przez Alfreda Daehmela. Teatr wystawia około 6 premier w sezonie, bierze także udział w cyklicznej akcji Lato w Teatrze, która umożliwia dzieciom wystawienie spektaklu opracowanego pod okiem profesjonalnych artystów.

Kolejnym teatrem działającym na terenie Jeleniej Góry jest Zdrojowy Teatr Animacji, który powstał w 1976 r. Obecnie mieści się w XIX-wiecznym budynku Teatru Zdrojowego w Jeleniej Górze, w Cieplickim Parku Zdrojowym. Wystawia głównie bajki, rzadziej sztuki dla dorosłych. ZTA organizuje letnie koncerty promenadowe w parku oraz warsztaty teatralne dla dzieci w wieku szkolnym. Oprócz przedstawień w klasycystycznym budynku z 1836, wg projektu Alberta Tollberga, teatr daje też przedstawienia plenerowe, w tym "Z życia smoków", które przez 6 lat nie schodziło z afisza. Zdrojowy Teatr Animacji w ciągu pierwszych 25 lat działalności wystawił 93 premiery, wziął udział w 80 festiwalach oraz zaprezentował się przed międzynarodową publicznością m.in. Japonii, Niemiec, Francji, Włoch, Belgii, Chorwacji, Finlandii, Austrii, Izraela, Czech i Ukrainy.

Na terenie Jeleniej Góry działa również Muzeum Karkonoskie, które może się poszczycić największą w Polsce kolekcją artystycznych wyrobów ze szkła. Zbiory liczą ponad 26 000 eksponatów powstałych od starożytności do czasów współczesnych. Stała wystawa prezentuje większą część kolekcji, będącej przeglądem technik, stylów, sposobów zdobienia szkła w aspekcie historycznym. W zbiorach muzealnych znajduje się także rzemiosło śląskie: cyna, wyroby kowalskie, fajans, adamaszki, a także dawne grafiki związane z regionem. Na uwagę zasługują: największa w Polsce kolekcja szkła artystycznego, malarstwo karkonoskie, grafika, kolekcja wyrobów z cyny oraz jedna z większych w Polsce kolekcja XVIII i XIX w. obrazów na szkle. W Muzeum znajduje się także zrekonstruowana chata karkonoska. Obecnie Muzeum Karkonoskie w Jeleniej Górze zatrudnia ponad 50 osób, w tym: archeologów, etnologów, historyków i historyków sztuki. Muzeum Karkonoskie posiada trzy oddziały: Muzeum Historii i Militariów w Jeleniej Górze; w Bolkowie - ruiny średniowiecznego zamku oraz w Szklarskiej Porębie - Dom Carla i Gerharta Hauptmannów.

Kolejną ważną instytucją kulturalną Jeleniej Góry jest Muzeum Przyrodnicze, które od września 2013 r. mieści się w zaadaptowanym i przebudowanym na cele kulturalne Zespole Pocysterskim, przy ul. Cieplickiej 11A. Wiele eksponatów Muzeum pochodzi z bogatej kolekcji rodu Schaffgotschów. Muzeum Przyrodnicze prezentuje wystawy stałe "Barwny świat ptaków" oraz "Motyle Karkonoszy i świata", a także wystawy czasowe. W jego zbiorach znajduje się ponad 6 600 okazów ptaków, jaj ptasich, ssaków, rogów, motyli, muszli, przekroji drzew, gipsowych modeli grzybów, minerałów oraz min - motyli minujących. Muzeum i liczącą około 3 000 woluminów bibliotekę odwiedziło w 2012 roku 48 689 osób. W Muzeum tym utworzono Wirtualne Muzeum Barokowych Fresków na Dolnym Śląsku - to pierwsza na świecie placówka prezentująca barokowe dekoracje freskowe za pomocą technik multimedialnych. Pierwsze dwadzieścia zespołów

malowideł freskowych z terenu Dolnego Śląska można wirtualnie zwiedzać na stronie internetowej Muzeum (www.wirtualnefreski.pl) oraz w specjalnej sali multimedialnej.

Obchodząca w tym roku pięćdziesięciolecie istnienia Filharmonia Dolnośląska powstała w roku 1963 z inicjatywy Stefana Strahla. W Filharmonii mieszczą się dwie sale kameralne i amfiteatralna sala koncertowa z widownią na ponad 300 miejsc. W repertuarze oprócz klasyków muzyki poważnej znajdują się również pozycje muzyki jazzowej, operowej, teatralnej czy filmowej. Jeleniogórska filharmonia jest współorganizatorem Ogólnopolskiego Festiwalu „Gwiazdy Promują”, międzynarodowych Festiwalu Muzyki Wiedeńskiej oraz Międzynarodowego Konkursu Chopinowskiego dla Dzieci.

W Jeleniej Górze działa również Biuro Wystaw Artystycznych zajmujące się prezentacją sztuki współczesnej, promocją jeleniogórskich artystów, edukacją i przygotowaniem młodego widza do odbioru sztuki. Istnieje ono od 1976 roku, a od 1999 roku jest samorządową instytucją kultury miasta Jelenia Góra. Galeria jest miejscem niekomercyjnego podejścia do sztuki, żywo reagującym na zjawiska aktualne, preferującym różnorodność programową. Szczególnie bliska jest sztuka odwołująca się do natury i fotografia. Dysponuje dwiema salami o powierzchni 100 m² i 50 m² przy ulicy Długiej 1.

W Jagniątkowie przy ulicy Michałowickiej 32 mieści się Muzeum Miejskie „Dom Gerharta Hauptmanna” – instytucja kultury przekształcona 1 maja 2005 roku w muzeum. Gerhart Hauptmann, laureat literackiej Nagrody Nobla w 1912 roku, zamieszkiwał willę w latach 1901-1946, do swojej śmierci. Dom, przypominający zamek, został zbudowany w latach 1900-1901 według projektu berlińskiego architekta Hansa Grisebacha w stylu będącym mieszanką historyzmu i neorenesansu. Zwiedzający mogą obejrzeć dawną bibliotekę, salę kominkową, jadalnię oraz ozdobiony w całości polichromią, wykonaną w 1922 r. przez J.M. Avenarius, hol - zwany ze względu na tematykę malowideł „Halą Rajską”. Stale eksponowane są pamiątki po pisarzu, rękopisy, pierwodruki, zdjęcia, archiwalia, opracowania naukowe i monografie na temat pisarza. Muzeum nie tylko promuje wielokulturowy charakter dziedzictwa regionu Dolnego Śląska, ale też prowadzi badania nad literaturą i historią Śląska, organizuje międzynarodowe warsztaty, sympozja i konferencje naukowe o charakterze literackim, teatralnym, muzealnym oraz historycznym, a także inne imprezy kulturalne, koncerty i odczyty, wieczory autorskie.

Największą instytucją biblioteczną w Jeleniej Górze jest Jeleniogórskie Centrum Informacji i Edukacji Regionalnej „Książnica Karkonoska”, posiadająca 6 filii we wszystkich dzielnicach miasta. Pod tą nazwą funkcjonuje od 1999 roku, a jej początki sięgają powstania Powiatowej Biblioteki Publicznej w 1947 roku. Biblioteka udostępnia literaturę piękną, wydawnictwa popularnonaukowe i naukowe z różnych dziedzin wiedzy, lektury szkolne, „książki mówione” dla osób niepełnosprawnych, roczniki czasopism oraz prasę bieżącą, gromadzi, dokumentuje i upowszechnia informacje o regionie jeleniogórskim, szczególnie poprzez Jeleniogórską Bibliotekę Cyfrową. Książnica była prekursorem tych działań w Polsce. Realizuje także działalność edukacyjną i wystawienniczą w Galerii Małych Form. „Książnica Karkonoska” współpracuje z bibliotekami czeskimi i niemieckimi w ramach Grupy Ekspertów EUREX

Biblioteki Euroregionu Nysa. Jako jedna z nielicznych bibliotek w Polsce digitalizuje zbiory.

W Jeleniej Górze odbywa się corocznie około 30 imprez cyklicznych o zasięgu regionalnym, ogólnokrajowym, a także transgranicznym. Najwięcej wydarzeń ma miejsce od maja do września.

Tabela 58. Cykliczne imprezy kulturalne w Jeleniej Górze

Miesiąc	Nazwa imprezy	Organizator	Opis
styczeń	Finale Wielkiej Orkiestry Świątecznej Pomocy	Miasto Jelenia Góra, Jeleniogórskie Centrum Kultury, Karkonoski Hufiec ZHP Chorągiew Dolnośląska im. hm Stefana Mirowskiego w Jeleniej Górze	Koncert muzyczny z udziałem zespołów jeleniogórskich oraz gwiazdy estrady, na zakończenie „Światelko do nieba” - Plac Ratuszowy.
	Karkonoski Festiwal Światła	Organizator komercyjny	Ideą festiwalu jest stworzenie miejsca, gdzie artyści i studenci szkół technicznych i artystycznych mogą się spotykać prezentując swoje prace lub tworzyć nowe dzieła w trakcie warsztatów i festiwalu.
luty	Ogólnopolski Festiwal „Gwiazdy Promują”	Filharmonia Dolnośląska, Uniwersytet Muzyczny im. Fryderyka Chopina w Warszawie	Ideą festiwalu jest promowanie młodego pokolenia muzyków, laureatów wielu prestiżowych konkursów (krajowych i zagranicznych) przez swych wybitnych pedagogów.
	Międzynarodowy Festiwal i Konkurs im. Łukasza Pietrzaka "Gitaromania"	Państwowa Szkoła Muzyczna im. Janiny Garści w Jeleniej Górze	W ramach festiwalu odbywają się koncerty, lekcje mistrzowskie oraz konkurs gitarowy.
	Międzynarodowy Festiwal Filmowy „Zoom - Zbliżenia”	Miasto Jelenia Góra, Osiedlowy Dom Kultury	Znaczące i poważne wydarzenie kulturalne zaliczane do wąskiego grona największych i najważniejszych tego typu w Polsce. Ma na celu przedstawienie kultur, języka filmowego, wymianę idei oraz prezentację i promocję niezależnej sztuki filmowej.
marzec	Międzynarodowy Dzień Teatru, przy aktywnym udziale mieszkańców, którzy wybierają najpopularniejszego aktora w formie plebiscytu organizowanego przez Nowiny Jeleniogórskie.	Teatr im. C. K. Norwida, Tygodnik „Nowiny Jeleniogórskie”, Mecenat Miasta Jelenia Góra	Uroczystość, podczas której wręczone są Srebrne Kluczyki najpopularniejszym aktorom scen jeleniogórskich; kapituła wyróżnia także spektakl roku poprzedniego.

Miesiąc	Nazwa imprezy	Organizator	Opis
	Dni Muzyki Pasyjnej	Filharmonia Dolnośląska	Koncerty wprowadzające w nastrój Świąt Wielkanocnych w Kościele pw. Podwyższenia Krzyża Świętego.
maj	Karkonoska Giełda Mineralatów, Skał i Skamieniałości	Miasto Jelenia Góra, Muzeum Przyrodnicze	Prezentowane są przede wszystkim kolekcje i zbiory mineralatów, skał i skamieniałości.
	Wiosna Cieplicka	Mecenat Miasta Jelenia Góra	Blok imprez kulturalnych, adresowanych przede wszystkim do kuracjuszy, turystów oraz mieszkańców Jeleniej Góry- koncerty jeleniogórskich zespołów muzycznych oraz gwiazd estrady, kabaret.
	Karkonoska Giełda Mineralatów, Skał i Skamieniałości oraz VI Cieplicka Giełda Staroci Przyrodniczo - Uzdrawiskowych	Miasto Jelenia Góra, Muzeum Przyrodnicze	Celem giełdy jest umożliwienie wystawienia i sprzedaży przez kolekcjonerów i zbieraczy ciekawych, historycznych przedmiotów różnego rodzaju związanych z przyrodą tj.: preparaty dermoplastyczne zwierząt, poroża, muszle, koralowce, skamieniałości itp., a także wyrobów rzemiosła i dzieł sztuki, do których wykonania inspiracją była przyroda, oraz pamiątek i przedmiotów związanych z funkcjonowaniem uzdrowisk, szczególnie Uzdrawiska Cieplice.
	Noc Muzeów	Miasto Jelenia Góra, Muzeum Karkonoskie, Muzeum Przyrodnicze, Muzeum Miejskie „Dom Gerharta Hauptmanna”, Zdrojowy Teatr Animacji, Biuro Wystaw Artystycznych	W tę noc w jeleniogórskich muzeach i instytucjach, tak jak w większości muzeów europejskich, można zwiedzić wystawy bez biletów, a także uczestniczyć w specjalnie przygotowanych wydarzeniach artystycznych.
	JUWENALIA	samorządy studenckie jeleniogórskich uczelni, Mecenat Miasta Jelenia Góra	Święto jeleniogórskich studentów.
	Finale Ligi Rocka	Miasto Jelenia Góra, Jeleniogórskie Centrum Kultury	Koncert muzyki rockowej na stadionie przy ul. Lubańskiej.
czerwiec	Międzynarodowy Festiwal Teatrów Awangardowych PESTKA	Miasto Jelenia Góra, Jeleniogórskie Centrum Kultury, Stowarzyszenie Teatr Odnaleziony	Spotkanie amatorskich, młodzieżowych grup teatralnych, które w ciągu kilku dni prezentują swe spektakle.
	Międzynarodowy Festiwal Folkloru -	Miasto Jelenia Góra, Miejski Dom Kultury	Wyjątkowe spotkanie z folklorem z polsko-czeskiego

Miesiąc	Nazwa imprezy	Organizator	Opis
	tradycja łączy pokolenia	„Muflon”	pogranicza, warsztaty, kiermasz, prelekcje.
	Karkonoska Wystawa Psów Rasowych	Związek Kynologiczny w Polsce, Oddział w Jeleniej Górze	Doroczna wystawa psów rasowych.
	Art & Glass Festiwal	Jeleniogórskie Centrum Kultury, Muzeum Karkonoskie, Biuro Wystaw Artystycznych, Mecenat Miasta Jelenia Góra	Pokazy wypalania i obróbki szkła i ceramiki; koncerty i pokazy artystyczne; happeningi plastyczne z udziałem publiczności; otwarte warsztaty artystyczne dla dzieci i dorosłych.
Lipiec / sierpień	koncerty promenadowe	Miasto Jelenia Góra, Zdrojowy Teatr Animacji	Seria cotygodniowych koncertów muzyki z całego świata.
	koncerty w ramach Ratuszowego Lata	Miasto Jelenia Góra, Jeleniogórskie Centrum Kultury	Cykl cotygodniowych koncertów.
	Cieplickie Koncerty Organowe	Parafia Ewangelicko-Augsburska, Mecenat Miasta Jelenia Góra	Stwarzanie możliwości występu młodym muzykom, absolwentom akademii muzycznych, dla których występ w Cieplicach jest ważnym krokiem do samodzielnej pracy i kariery artystycznej.
	Rowerowe Letnie Kino	Miasto Jelenia Góra, Osiedlowy Dom Kultury	Pokaz filmów nagrodzonych na ogólnopolskich i międzynarodowych festiwalach kina niezależnego.
	Dzień Otwartych Drzwi w Muzeum Miejskim „Dom Gerharta Hauptmanna”	Miasto Jelenia Góra, Muzeum Miejskie „Dom Gerharta Hauptmanna”	Koncert plenerowy z piknikiem w Jagniętkowie.
	Międzynarodowy Festiwal Teatrów Ulicznych	Miasto Jelenia Góra, Teatr im. Cypriana Kamila Norwida	Kilkudniowy festiwal teatrów z wielu krajów, prezentujących spektakle z udziałem publiczności na Placu Ratuszowym oraz ulicach Jeleniej Góry.
	XXIV Międzynarodowy Turniej Rycerski na Chojniku	PTTK „Sudety Zachodnie”	Konkurs kuszniczy, a także pokaz sztuk walk rycerskich, tańca dawnego, zdobywanie zamku, koncerty muzyki dawnej, wiele konkursów dla mieszkańców
WRZESIEŃ JELENIOGÓRSKI			Tradycyjne święto Miasta, w trakcie którego organizowanych jest szereg imprez artystycznych: spektakle, koncerty, festyny, jarmarki, turnieje tańca, a także imprezy rekreacyjne i sportowe. Miejscem

Miesiąc	Nazwa imprezy	Organizator	Opis
			wrześniowych imprez są place ulice miasta, sale teatralne i koncertowe.
	Inauguracja Września Jeleniogórskiego	Miasto Jelenia Góra, Jeleniogórskie Centrum Kultury	Uroczysty koncert z udziałem gwiazd polskiej estrady.
	Festiwal Silesia Sonans	Parafia Rzymskokatolicka pw. Podwyższenia Krzyża Świętego, Mecenat Miasta Jelenia Góra	Kilkudniowy festiwal z udziałem wybitnych artystów z wielu krajów.
	Wystawa Produktów Regionalnych „Wyprodukowano pod Śnieżką”	Karkonoska Agencja Rozwoju Regionalnego S.A.	Pokaz, połączony z promocyjną sprzedażą różnorodnych produktów regionalnych, takich jak: unikatowe wyroby rękodzieła artystycznego, pamiątki regionalne, wyroby ceramiczne, produkty pszczele i wyroby z miodu, ręcznie robiona biżuteria, odzież lniana oraz ozdobne z roślin.
	Międzynarodowe Warsztaty Pszczelarskie	Regionalny Związek Pszczelarzy w Jeleniej Górze, Mecenat Miasta Jelenia Góra	Celem warsztatów jest promocja polskiego pszczelarstwa w tym produktów pszczelich i sprzętu pszczelarskiego, wymiana wiedzy praktycznej i teoretycznej pomiędzy pszczelarzami sąsiednich krajów.
	Kiermasz Ekologiczny	Powiatowy Zespół Doradców, Oddział w Jeleniej Górze	Kiermasz z udziałem wielu producentów zdrowej żywności oraz gospodarstw oferujących usługi agroturystyczne na Placu Ratuszowym.
	Wystawa Świeżych Grzybów	Miasto Jelenia Góra, Muzeum Przyrodnicze	Wystawa prezentuje około 200 gatunków grzybów jadalnych i trujących; w czasie wystawy można zasięgnąć informacji u specjalisty mykologa.
	Turniej Tańca Karkonosze Open	UKTS „Karkonosze”, Szkoła Tańca „Kurzak i Zamorski”, Mecenat Miasta Jelenia Góra	Największa impreza taneczna w Jeleniej Górze o randze międzynarodowej.
	Jarmark Staroci i Osobliwości	Miasto Jelenia Góra, Osiedlowy Dom Kultury	Dwudniowy jarmark, na którym można nabyć, stare meble, broń, cacka ze szkła i porcelany, książki, bibeloty i tysiące innych rzeczy.
	Jeleniogórskie Spotkania Teatralne	Miasto Jelenia Góra, Teatr im. Cypriana Kamila Norwida	Prezentacja najlepszych spektakli teatralnych scen polskich i niemieckich.
październik	Krokus Jazz Festiwal	Miasto Jelenia Góra, Jeleniogórskie Centrum Kultury	W ramach festiwalu odbywają się warsztaty jazzowe dla uczestników konkursu i uczniów szkół muzycznych

Miesiąc	Nazwa imprezy	Organizator	Opis
			prowadzone przez wybitnych jazzmanów. Koncerty z udziałem gwiazd światowej sławy.
listopad	JGJ Festiwal Jeleniogórskie Gwiazdy Jazzu	Stowarzyszenie Inicjatyw Kulturalnych „Silesia Europaea”, Mecenat Miasta Jelenia Góra	Na zaproszenie gwiazd jazzu, wywodzących się z Jeleniej Góry; Marka Napiórkowskiego, Macieja Obary, Artura Lesickiego, scena jeleniogórskiej filharmonii gości największe gwiazdy polskiej estrady.
grudzień	Jarmark Świąteczny	Miasto Jelenia Góra	Prezentacja programu artystycznego, kolędy i prezentacje obrzędów w wykonaniu zespołów folklorystycznych; kiermasz świąteczny.
	Sylwester	Miasto Jelenia Góra	Sylwester pod Ratuszem, koncert, pokaz sztucznych ogni.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UM Jelenia Góra oraz stron internetowych: www.cieplice.pl/atracje, www.psm1st.art.pl, www.muzeum-cieplice.pl, www.jeleniagora.pl, www.muflon.sobieszow.pl, www.teatr.jgora.pl, www.cieplice.luteranie.pl, www.karr.pl, www.agencjasolo.pl

3.7. Potencjał turystyczny

Walory przyrodnicze oraz obszary chronione Jeleniej Góry zostały scharakteryzowane w rozdziale 4.

Jelenia Góra znana jest jako najstarszy w Polsce kurort, dzięki Uzdrowisku Cieplice, założonemu w 1281 roku przez Zakon Cystersów. W uzdrowskiej dzielnicy miasta znajdują się źródła termalne, których temperatura dochodzi do 87°C, wykorzystywane są one w celach leczniczych, a wody fluorkowo-krzemowe leczą szereg schorzeń. Kuracjusze chętnie spacerują po zrewitalizowanych Parkach: Zdrojowym i Norweskim. Zakończono również budowę Term Cieplickich.

Do najważniejszych budynków wartych odwiedzenia należy Ratusz Miejski wzniesiony w stylu klasycystycznym według projektu C.G.Hedemanna. Tablica na jego południowej ścianie przypomina, że historia miasta sięga 1108 roku i wiąże się z osobą Bolesława Krzywoustego. Atrakcją turystyczną stanowi także Rynek Miejski, okrażony odrestaurowanymi barokowymi kamienicami oraz fontanna Neptuna przypominająca o powiązaniach handlowych miejskich kupców z krajami zamorskimi.

Do najznamienitszych zabytków architektury sakralnej należą najstarsza w mieście Bazylika Mniejsza pw. św. św. Erazma i Pankracego – patronów miasta – wzniesiona w latach 1304-1346 z kamienia łamanego i piaskowca z 51 m wieżą, największy kościół Podwyższenia Krzyża Św., mieszczący łącznie około 10 000 wiernych oraz Kaplica św. Anny projektu Kaspara Jentscha zbudowana w latach 1709 -1715.

Długą listę atrakcji historycznych Jeleniej Góry uzupełniają m.in.:

- fragmenty murów obronnych,
- Wieża Bramy Zamkowej,
- Baszta Grodzka,
- Wieża Bramy Wojanowskiej,
- Brama Wojanowska,
- Cerkiew św. św. Piotra i Pawła,
- Wieża widokowa na Wzgórzu Krzywoustego,
- Dwór w Czarnem,
- Pałac Schaffgotschów,
- Długi Dom,
- Dom Zdrojowy i baseny kąpielowe,
- Galeria i Teatr w Parku Zdrojowym,
- Kościół św. Jana Chrzciciela,
- Kościół Zbawiciela (ewangelicki),
- Pawilon Norweski w Parku Norweskim,

- Park Zdrojowy,
- Zamek Chojnik,
- Kościół Najświętszego Serca Pana Jezusa,
- Kościół św. Marcina,
- Pałac Schaffgotschów w Sobieszowie,
- Dom Gerharta Hauptmanna.

Przez miasto przebiegają liczne szlaki turystyczne: Sudecka Droga św. Jakuba, Południowo-Zachodni Szlak Cysterski, Szlak Zamków Piastowskich, Sudecki Szlak Konny, euroregionalne szlaki rowerowe: ER-2 oraz ER-6, Szlak Kajakowy Rzeki Bóbr oraz wiele oznakowanych szlaków pieszych oraz ciekawych ścieżek dydaktycznych. Na szlaku Doliny Pałaców i Ogrodów znajduje się renesansowy Dwór Czarne, Zamek Chojnik, XIX-wieczny Pałac Paulinum z otaczającym go parkiem oraz barokowy Pałac Schaffgotschów w Cieplicach. Wymienione pałace wpisane są do Pomników Historii Prezydenta RP pod nazwą „Pałace i parki krajobrazowe Kotliny Jeleniogórskiej”.

W Jeleniej Górze mieści się wiele punktów widokowych, z których roztacza się widok na panoramę miasta i Karkonoszy np. w okolicy Krzyża Milenijnego na Zabobrze, Góry Szybowcowej. W mieście znajdują się trzy wieże widokowe: wspomniana powyżej na Wzgórzu Krzywoustego z 1911 roku, XVI-wieczna Wieża Zamkowa oraz najwyższej położona (600 m n.p.m) wieża widokowa Jeleniej Góry - stołp zamku Chojnik w Sobieszowie.

Przez Jelenią Górę przebiega Sudecki Szlak Konny rozciągający się na długości 350 km od Łądko Zdrój po Kliczków. Trasa szlaku wiedzie przez 13 Ośrodków Górskiej Turystyki Jeździeckiej, które stanowią jednocześnie bazy noclegowe dla załóg przemierzających malownicze masywy górskie Sudetów. Zachodni etap szlaku, rozpoczynający się w Western City w karpaczańskiej dzielnicy Ściegny, wiedzie do Podgórzyna, przez Cieplice (suchy zbiornik przeciwpowodziowy Cieplice), Sobieszów i dalej przez Piechowice w kierunku Gór Izerskich.

Aeroklub Jeleniogórski oferuje niecodzienną perspektywę podziwiania panoramy miasta i całej Kotliny Jeleniogórskiej. Znana na całym świecie Fala Karkonoska umożliwia szybowcom wznoszenie się na wysokość nawet 9 000 m, a w ciągu ponad 60 lat wykonując tysiące lotów falowych piloci zdobyli blisko 1 000 diamentów za przewyższenie 5 000 m i wiele ponad 1 000 przewyższeń 3 000 m do Złotej Odznaki Szybowcowej. Ponadto Aeroklub proponuje przeloty samolotami.

W 2011 roku Jelenia Góra dysponowała 25 obiektami noclegowymi, co jest wartością średnią wśród powiatów Euroregionu Nysa. Blisko połowę z nich stanowiły hotele.

Tabela 59. Obiekty noclegowe i liczba noclegów w powiatach Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa w roku 2011

powiat, miasto na prawach powiatu, euroregion	obiekty noclegowe	w tym		liczba łóżek	liczba noclegów	campingi
		hotele	pensjonaty			
czeska część- ogólna liczba obiektów noclegowych z minimum 5 pokojami lub 10 łózkami łącznie z kempingami						
Česká Lípa	130	16	42	9 207	403 847	9
Jablonec nad Nisou	229	33	107	8 282	-	1
Liberec	74	16	21	6 399	483 972	10
Semily	323	53	129	12 665	-	8
Ogółem	756	118	299	36 553	2 149 890	28
niemiecka część- obiekty noclegowe bez kempingów, obiekty zbiorowego zakwaterowania z min. 8 miejscami noclegowymi						
Bautzen	170	45	27	6 167	645 282	18
Görlitz	210	55	41	10 000	964 017	21
Ogółem	380	100	68	16 167	1 609 299	39
polska część- obiekty noclegowe wraz z kempingami						
Jelenia Góra	25	12	1	1 698	146 743	1
bolesławiecki	9	2	1	454	49 371	-
jeleniogórski	228	41	31	15 309	1 306 462	1
kamiennogórski	8	3	0	362	15 454	-
lubański	47	10	6	2 993	406 678	-
lwówecki	14	3	1	690	48 729	-
zgorzelecki	10	4	0	793	80 360	-
złotoryjski	3	1	0	146	19 773	-
ogółem	351	78	40	22 761	2 082 227	3
Euroregion- wraz z gminami z powiatów spoza Euroregionu						
ogółem ERN	1 487	296	407	75 481		70

Źródło: Strategia rozwoju Euroregionu Nysa 2014-2020, str. 37

W Jeleniej Górze w 2012 roku funkcjonowało 35 obiektów noclegowych, z czego 11 stanowiły hotele. Obiekty te dysponowały 2 652 miejscami noclegowymi, z czego 831 w hotelach.

Tabela 60. Obiekty noclegowe i miejsca w nich w Jeleniej Górze, z uwzględnieniem hoteli

Obiekty	2008	2009	2010	2011	2012
obiekty ogółem	30	32	29	25	35
- w tym hotele	12	10	12	12	11
miejsca noclegowe ogółem	2 173	2 625	1 875	1 698	2 652
-w tym hotele	896	1184	796	887	831

Źródło: Dane Bank Danych Lokalnych GUS

W stosunku do roku 2008, w roku 2012 nastąpił znaczny wzrost udzielanych noclegów w obiektach noclegowych turystom polskim. W ww. okresie nastąpił zaś nieznaczny spadek noclegów udzielanych turystom zagranicznym, którzy korzystają z ponad połowy

oferowanych noclegów w hotelach, natomiast maleje odsetek noclegów w pozostałych obiektach noclegowych.

Tabela 61. Noclegi udzielone turystom polskim i zagranicznym w Jelenie Górze w latach 2008-2012

obiekty hotelowe					inne obiekty noclegowe - razem				
2008	2009	2010	2011	2012	2008	2009	2010	2011	2012
udzielone noclegi rezydentom (Polakom)									
73 093	56 936	56 146	62 288	65 595	32 598	30 368	22 571	18 581	99 438
udzielone noclegi turystom zagranicznym									
56 460	45 169	53 029	53 839	51 502	20 428	18 640	16 490	12 035	18 386

Źródło: Dane Bank Danych Lokalnych GUS

W pierwszym kwartale 2014 r. zostanie uruchomiony Karkonoski Punkt Informacji Turystycznej prowadzony przez Dolnośląską Organizację Turystyczną przy współudziale miasta Jelenia Góra oraz Starostwa Powiatowego. Siedzibę swoją znajdzie przy placu Ratuszowym. Zadania informacji turystycznej realizuje również licencjonowane biuro podróży KORONA mieszczące się w uzdrowskiej dzielnicy miasta - Cieplicach.

Na terenie Jeleniej Góry zamontowanych jest 9 Infokiosków, które zostały zakupione w ramach projektu pn. „Południowo-zachodni Szlak Cysterski”, realizowanego w ramach działania 6.4. „Inwestycje w produkty turystyczne o znaczeniu ponadregionalnym” Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka 2007-2013, realizowanego w partnerstwie, którego Liderem jest Województwo Dolnośląskie.

3.8. Rekreacja i sport

Administracją obiektami sportowymi w Jeleniej Górze zajmuje się Międzyszkolny Ośrodek Sportu z siedzibą przy ul. Sudeckiej 42. Podlegają mu następujące obiekty: kąpielisko otwarte, sala sportowa, korty tenisowe, lodowisko oraz Spółka Termy Cieplickie, która administruje halą widowiskowo-sportową, stadionem sportowym. W trakcie budowy jest zespół basenowy Termy Cieplickie.

Trybuny hali widowiskowo-sportowej zlokalizowanej na terenie Jeleniej Góry mogą pomieścić 835 osób. W dostępnych halach można uprawiać wiele dyscyplin sportu, m. in. sztuki walki, grać w piłkę halową, siatkową, koszykową, ręczną (pełnowymiarowe boisko), tenisa ziemnego i stołowego. Na hali odbywają się liczne imprezy kulturalne (turnieje tańca towarzyskiego, koncerty wokально-instrumentalne, różnego rodzaju targi wystawiennicze), sportowe (mecze pierwszoligowego zespołu piłki ręcznej, halowe turnieje piłki nożnej, turnieje zapaśnicze, turnieje w tenisie stołowym) i sportowo-rekreacyjne. W bezpośrednim sąsiedztwie hal sportowych położone jest wyposażone w otwarte trybuny pełnowymiarowe boisko piłkarskie. Może być ono wykorzystywane od wiosny do jesieni. Obiekt jest przystosowany dla osób niepełnosprawnych, a na jego terenie znajduje się hotel i restauracja.

Całoroczna hala sportowa o wymiarach 24 m x 12 m znajduje się przy ulicy Skłodowskiej-Curie i zapewnia 30 miejsc dla widzów na trybunach usytuowanych na balkonie. Sala przystosowana jest do gry w siatkówkę i koszykówkę, z możliwością obniżenia koszy do gry w minikoszykówkę.

Przy ulicy Sudeckiej położony jest kompleks basenowy, otwarty w sezonie letnim, w skład którego wchodzi:

- niecka duża (50 m x 25 m) z wieżą i ślizgawką,
- niecka średnia (50 m x 25 m) ze ślizgawką,
- niecka mała w kształcie koła o średnicy 7 m ze ślizgawką,
- boiska piłki plażowej
- siłownia Fitness Centrum dostępna cały rok.

Szatnie i toalety przystosowane są dla osób niepełnosprawnych. W obrębie kąpieliska znajdują się również punkty gastronomiczne, zakład fryzjerski, sauna oraz piękne tereny rekreacyjne. Dla osób zainteresowanych sportem przygotowane jest boisko do gry w piłkę koszykową, piłkę siatkową, stoły do gry w tenisa i szachy plenerowe. Dla młodzieży jeżdżącej na rolkach zainstalowano rampę.

Przy ulicy Lubańskiej znajduje się stadion składający się z:

- pełnowymiarowego boiska sportowego,
- bieżni, skoczni, rzutni i innych urządzeń lekkoatletycznych,
- toru do jazdy rowerowej BMX,
- terenów rekreacyjnych,
- strzelnicy sportowej,
- boiska do piłki siatkowej, boiska do piłki koszykowej, treningowego boiska do piłki nożnej oraz innych urządzeń rekreacyjnych,
- rampy i innych elementów dla młodzieży jeżdżącej na rolkach.

W pobliżu stadionu znajduje się baza hotelowa oraz gastronomiczna. Stadion był dwukrotnie bazą Motocyklowych Mistrzostw Świata "Enduro".

Przy ulicy Sudeckiej 42 mieszczą się korty tenisowe, otwarte codziennie w godzinach 8:00-21:00. W okresie wakacji prowadzone są bezpłatne zajęcia tenisowe z profesjonalnymi trenerami.

W mieście działają również trzy lodowiska sezonowe zlokalizowane w:

- Zespole Szkół Ogólnokształcących i Techniczny, al. Jana Pawła II,
- Zespole Szkół Ogólnokształcących Nr 2, ul. Gimnazjalna,
- Szkole Podstawowej Nr 13, ul. P. Skargi.

W ewidencji Prezydenta Miasta Jelenia Góra figuruje 40 klubów sportowych. Czternaście z nich to szkolne kluby sportowe. Dużą popularnością cieszy się piłka nożna i sztuki walki, natomiast lokalną specyfiką jest duża liczba klubów zrzeszających narciarzy.

Nowo utworzony kompleks rekreacji wodnej - Termy Cieplickie zawiera halę basenową, w skład której wchodzi baseny rekreacyjne, baseny termalne, zjeżdżalnie wewnętrzne i zewnętrzne, jacuzzi. Na terenie kompleksu znajduje się również zespół odnowy biologicznej obejmujący: sauny na podczerwień, sauny fińskie, bicz wodny, grotę śnieżną, tepidarium, pomieszczenia do masażu, lodową fontannę. Ponadto w skład kompleksu wchodzi również baseny zewnętrzne.

3.9. Bezpieczeństwo

3.9.1. Policja

Na terenie Jeleniej Góry i powiatu jeleniogórskiego w 2012 roku odnotowano 2 246 zdarzeń o charakterze przestępczym. W stosunku do poprzedniego roku ich liczba wzrosła o 5,7% z 2 125. W tym samym okresie w kraju wartość ta spadła o 3,1%.

Najczęściej popełnianym przestępstwem była kradzież rzeczy cudzej, a spośród 978 przypadków 97 dotyczyło kradzieży samochodu. Stosunkowo częste są kradzieże z włamaniem, stanowiące blisko 32% przestępstw ogółem. Łączny udział przestępstw przeciwko zdrowiu (uszczerbek na zdrowiu, bójka lub pobicie, rozbój) nie przekroczył 10%.

Wykrywalność sprawców przestępstw nieznacznie przekracza połowę, a wartość 55,3% jest 12,5 punktu procentowego niższa od średniej wartości w kraju, wynoszącej przeszło dwie trzecie – 67,8%.

Tabela 62. Przestępczość na terenie Jeleniej Góry i powiatu jeleniogórskiego

kategoria przestępstwa	liczba przypadków w 2012 r.	udział	wykrywalność	dynamika
uszczerbek na zdrowiu	73	3,25%	55,3%	105,7%
bójka lub pobicie	49	2,18%		
kradzież cudzej rzeczy	978	43,54%		
-w tym kradzież samochodu	97	4,32%		
kradzież z włamaniem	715	31,83%		
rozbój	84	3,74%		
uszkodzenie rzeczy	347	15,45%		

Źródło: Komenda Miejska Policji w Jeleniej Górze

3.9.2. Straż Miejska

Jeleniogórska Straż Miejska została powołana do życia 22 stycznia 1991 roku. W 2012 r. Straż Miejska w Jeleniej Górze wystawiła ogółem 6 596 służb, 3 592 patroli oraz oddelegowała do pełnienia wspólnych służb z Policją 648 osób. Liczba interwencji, które wpłynęły do realizacji od mieszkańców i instytucji zlokalizowanych na terenie miasta w 2012 r. wyniosła 6 451.

Liczba interwencji inicjowanych przez monitoring wyniosła w 2012 r. 2 271 i nastąpił ich wzrost w stosunku do 2011 r. o 27%.

W 2012 r. w ramach prac interwencyjnych realizowanych przez Straż Miejską prowadzona była także obserwacja zakłócania porządku prawnego w okolicach szkół przy wykorzystaniu monitoringu mobilnego zainstalowanego na samochodzie Nissan Pathfinder. Rezultatem tych działań było zebranie dokumentacji przy prowadzonych postępowaniach wychowawczych (np. Liceum Ogólnokształcące nr 2 w Cieplicach). Działania podejmowane były przy ścisłej współpracy z dyrektorami szkół. Wykorzystanie tego typu monitoringu ma duże znaczenie w działaniach prewencyjnych w środowisku uczniowskim.

Łącznie w 2012 r. zostało zewidencjonowanych 13 374 wykroczeń, w ramach których, zostały zastosowane środki oddziaływania wychowawczego w liczbie 6 821, wystawiono 6 331 mandatów na łączną kwotę 1 325 000,2 zł, 171 spraw zostało skierowanych do sądu, natomiast 51 spraw zostało przekazanych innym organom lub instytucjom. Największą liczbę interwencji stanowiły wykroczenia przeciwko bezpieczeństwu i porządkowi w komunikacji (9 290 wykroczeń). Duża liczba wykroczeń zarejestrowana została także w kategorii przestrzegania przepisów Ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (1 600 wykroczeń) oraz wykroczeń przeciwko porządkowi i spokojowi publicznemu (880 wykroczeń).

Straż Miejska realizuje wspólnie ze Strażą Pożarną, Policją makroprogram „Koalicja na Rzecz Bezpieczeństwa - Bezpieczna Jelenia Góra”. Głównym celem programu jest pozyskanie Koalicjantów zainteresowanych stanem porządku publicznego i bezpieczeństwem oraz podjęcie wspólnych działań w celu podniesienia stanu wiedzy uczestników programu o problemach z zakresu nieprzestrzegania prawa i promocji wizerunku Koalicjanta.

Podejmowane są działania prewencyjne, skierowane głównie do dzieci, a podczas prelekcji o bezpieczeństwie wykorzystywane są materiały dydaktyczno-szkoleniowe PWN-u, MONAR-u, PCK, MOPS-u oraz Policji. Działania podejmowane są nie tylko w szkołach, ale także w miejscach, gdzie dzieci spędzają czas wolny, w tym podczas imprez plenerowych.

Wydzielony program o nazwie „Bezpieczne wakacje” objął szereg spotkań z dziećmi, podczas których omówiono zagadnienia bezpieczeństwa nad wodą, w lesie, górach i w mieście.

W ramach działań Straży wyodrębniono cztery makroproblemy miasta, z którymi służba ta walczy. Są to:

- bezdomność,
- niechciane grafitti, malowane głównie przez młodzież,
- nielegalne wysypiska.

3.9.3. Straż Pożarna

Na obszarze miasta Strażą Pożarną, z ramienia Państwowej Straży Pożarnej, kieruje Komendant Miejski Państwowej Straży Pożarnej.

W 2012 r. na terenie miasta Jelenia Góra i powiatu jeleniogórskiego, zanotowano 2 026 interwencji jednostek ochrony przeciwpożarowej i nastąpił ich wzrost w stosunku o 2011 roku o ok. 3,8 %. Łączna liczba zdarzeń, które miały miejsce w Jeleniej Górze wyniosła w 2012 r. 1 044 i wzrosła w porównaniu do roku poprzedniego o 8,3%.

Tabela 63. Liczba interwencji w poszczególnych kategoriach w latach 2008-2012 na terenie miasta Jelenia Góra i powiatu jeleniogórskiego

Rok	Požary	Miejscowe zagrożenia	Alarmy fałszywe	Ogółem
2008	936	870	70	1876
2009	901	1464	50	2415
2010	751	1096	52	1899
2011	955	892	105	1952
2012	832	1089	105	2026

Źródło: Informacja o stanie bezpieczeństwa pożarowego i realizacji zadań Komendy Miejskiej Państwowej Straży Pożarnej w Jeleniej Górze w 2012 roku

Ogólna liczba pożarów na terenie miasta Jelenia Góra oraz powiatu jeleniogórskiego uległa w 2012 r. w porównaniu do roku poprzedniego zmniejszeniu o 12,9%. W przypadku 409 pożarów nie ustalono przypuszczalnej przyczyny zdarzenia, natomiast w pozostałych przypadkach przyczynami powstawania pożarów były: podpalenia umyślne – 237, nieprawidłowa eksploatacja lub/i wady urządzeń grzewczych na paliwo stałe (piece i przewody kominowe) – 95, nieostrożność osób dorosłych – 28.

Liczba miejscowych zagrożeń wzrosła w 2012 r. w stosunku do roku poprzedniego o 22,1%. Najczęstszymi przyczynami powstania miejscowych zagrożeń były: gwałtowne opady atmosferyczne (214), huragany, silne wiatry (204), niezachowanie zasad bezpieczeństwa w ruchu drogowym i wady środków transportu (153), inne przyczyny (121), nieprawidłowa eksploatacja bądź wady urządzeń grzewczych inne niż elektryczne (57).

W Jeleniej Górze liczba pożarów spadła o 105 (22,2%), natomiast liczba miejscowych zagrożeń wzrosła o 35,3%.

Tabela 64. Liczba pożarów i miejscowych zagrożeń w latach 2011-2012 w podziale na jednostki terytorialne

Lp.	Miasto/gmina	Liczba pożarów		Liczba miejscowych zagrożeń	
		2011 r.	2012 r.	2011 r.	2012 r.
1.	Jelenia Góra	473	368	451	610
2.	Kowary	138	68	43	51
3.	Jeżów Sudecki	39	70	20	25
4.	Podgórzyn	77	95	98	66
5.	Mysłakowice	65	73	57	82
6.	Janowice Wielkie	31	24	72	56

Lp.	Miasto/gmina	Liczba pożarów		Liczba miejscowych zagrożeń	
		2011 r.	2012 r.	2011 r.	2012 r.
7.	Szklarska Poręba	29	26	53	33
8.	Piechowice	38	40	36	48
9.	Karpacz	33	30	43	61
10.	Stara Kamienica	32	38	19	57
	Razem	955	832	892	1089

Źródło: opracowanie własne na podstawie Informacji o stanie bezpieczeństwa pożarowego i realizacji zadań Komendy Miejskiej Państwowej Straży Pożarnej w Jeleniej Górze w 2012 roku

Straż Pożarna w celu zapewnienia wysokiego poziomu bezpieczeństwa, szczególnie dzieci i młodzieży, realizuje również różnego rodzaju programy prewencyjne. Zostały one przedstawione w poniższej tabeli:

Tabela 65. Działania prewencyjne podjęte w 2012 r. przez Komendę Straży Pożarnej

Lp.	Nazwa akcji, imprezy lub przedsięwzięcia	Liczba przedsięwzięć
1.	„Bezpieczne Ferie”	2
2.	„Olimpiada Bezpieczeństwa Malucha”	5
3.	„Pierwsza Pomoc”	7
4.	„Uczę się bezpiecznie żyć”	6
5.	„Zgubek”	2
6.	„Bezpieczne wakacje”	8
7.	„Bezpieczny przedszkolak”	7
8.	„Bezpieczny gimnazjalista”	6
9.	„Edukacja przez integracje - przekraczamy granice”	4
10.	„Jestem bezpieczny w domu, szkole i na drodze”	4

Źródło: opracowanie własne na podstawie Informacji o stanie bezpieczeństwa pożarowego i realizacji zadań Komendy Miejskiej Państwowej Straży Pożarnej w Jeleniej Górze w 2012 roku

Komenda Państwowej Straży Pożarnej uczestniczyła także w organizacji Turnieju Wiedzy Pożarniczej oraz konkursów plastycznych. Przeprowadzono również szereg pokazów sprzętu pożarniczego w ramach Dnia Dziecka i innych okolicznościowych imprez w szkołach i przedszkolach.

3.9.4. Zagrożenia powodziowe

Przez Jelenią Górę przepływają m.in. rzeki: Bóbr, Kamienna, Wrzosówka oraz potoki: Radomierka i Pijawnik. Większość cieków ma górski charakter i należy do zlewiska rzeki Bóbr, której dopływy Łomnica z Jedlicą i Kamienna z Wrzosówką charakteryzują się niewielką powierzchnią i dużymi spadkami, co skutkuje częstymi rozlewami i podtopieniami. Duża zmienność przepływów w ciągu roku sprawia, że oprócz powodzi występują również trudności w zaopatrzeniu w wodę w trakcie długich okresów bezopadowych. Powodzie występują najczęściej w lipcu, ostatnie duże podtopienia nawiedziły miasto w latach: 2006, 2009, 2010 i 2012.

Naturalne kulminacje wody są obniżane o 40-50% poprzez istniejący w zlewni górnego Bobru system zabezpieczenia przeciwpowodziowego należący do najbardziej rozwiniętych w Polsce. System ten tworzą:

- 3 zbiorniki retencyjne (Bukówka, Sosnówka, Kowary),
- 5 suchych zbiorników przeciwpowodziowych (Krzeszów I i Krzeszów II, Mysłakowice, Sobieszów i Cieplice),
- obwałowania o łącznej długości 12,45 km,
- uregulowane koryta rzek i potoków prawie na całych długościach¹¹.

Jelenią Górę przed powodzią zabezpieczają 3 suche zbiorniki przeciwpowodziowe Sobieszów, Cieplice i Mysłakowice, które umożliwiają regulację odpływu wody w czasie wezbrań i zostały wyremontowane w latach 1998-2001 po powodzi w 1997 roku.

Tabela 66. Zbiorniki przeciwpowodziowe

Lp.	Nazwa zbiornika	Rzeka	km rzeki	Pojemność [mln m ³]
1.	Cieplice	Wrzosówka	1,6	4,93
2.	Sobieszów	Kamienna	10,1	6,74
3.	Mysłakowice	Łomnica	8,7	3,56

Źródło: Raport 2011 o stanie Ochotniczych Straży Pożarnych powiatu jeleniogórskiego

3.9.5. Zagrożenia chemiczne i ekologiczne

Zgodnie z rejestrem prowadzonym przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska oraz Państwową Straż Pożarną, na terenie miasta Jelenia Góra nie działają zakłady przemysłowe, które wytwarzałyby bądź magazynowałyby takie rodzaje i ilości substancji niebezpiecznych pozwalające zakwalifikować je do zakładów o zwiększonym ryzyku wystąpienia awarii przemysłowej lub zakładów o dużym ryzyku wystąpienia awarii przemysłowej. W związku z tym w mieście nie ma ze strony istniejących zakładów zwiększonego bądź dużego ryzyka zagrożenia awarią przemysłową.

Na terenie miasta funkcjonują wyłącznie zakłady przemysłowe i obiekty, w których występują substancje niebezpieczne w mniejszych ilościach, które mogą stwarzać potencjalne zagrożenia dla środowiska. Są to przede wszystkim zakłady magazynujące materiały niebezpieczne (olej opałowy i napędowy, paliwa płynne, gazy techniczne i inne chemikalia). Do tych obiektów można zaliczyć:

- stacje paliw płynnych (12 obiektów),
- punkty sprzedaży gazu LPG (6 obiektów),
- hurtownie gazów technicznych (4 obiekty),
- Przedsiębiorstwo Farmaceutyczne „Jelfa”,
- magazyn oleju PKP,
- lokalne kotłownie olejowe¹².

¹¹ <http://isieko.jeleniagora.pl>

Oznaczenie tych obiektów jako potencjalnie stwarzających zagrożenie wynika z faktu, że zlokalizowane są one w bezpośrednim sąsiedztwie zabudowy mieszkalnej i cieków wodnych. Ponadto działanie obiektów związane jest z transportowaniem substancji niebezpiecznych. Należy zauważyć, że zabezpieczenia stosowane w tych obiektach znacznie ograniczają ryzyko wystąpienia zagrożeń.

¹² <http://isieko.jeleniagora.pl>

4. POTENCJAŁ PRZYRODNICZY I JEGO ZAGROŻENIA

4.1. Środowisko przyrodnicze

Otoczenie przyrodnicze miasta Jelenia Góra zostało opisane w podrozdziale 1.2.

Jelenia Góra leży w znacznej części w Kotlinie Jeleniogórskiej. Od południa miasto otaczają Karkonosze, na południowym-zachodzie Góry Izerskie, a niewielki fragment na zachód i północny zachód od Jeleniej Góry leży na Pogórzu Izerskim. Rzeźba terenu miasta jest bardzo urozmaicona, a całkowita deniwelacja przekracza 1 100 m, jednak w głównej części miasta, leżącej w Kotlinie Jeleniogórskiej nie przekracza 100 m. Najwyższym wyniesieniem na terenie miasta jest znajdująca się w Karkonoszach Góra Śmielec, mająca wysokość 1 424 m n.p.m., najniżej położony punkt osiąga w dolinie Bobru około 320 m n.p.m. Warunki hydrologiczne sprzyjają występowaniu znacznych zasobów wód termalnych o temperaturze 87°C i przepływie 54,56 m³/h. Rzeźba terenu wpływa nie tylko na walory krajobrazowe, ale także na zróżnicowanie klimatyczne w obrębie miasta. Dzielnica Jagniątek wraz z terenami Karkonoskiego Parku Narodowego, należy do chłodniejszych stref klimatycznych (umiarkowanie chłodna, chłodna i bardzo chłodna), natomiast pozostała część miasta objęta jest strefą umiarkowanie ciepłą.

Na wysoką erozję gleby znaczny wpływ mają wysokie dobowe sumy opadów – 80-110 mm w Kotlinie Jeleniogórskiej, wyższe w górach, gdzie dłużej zalega także pokrywa śniegowa. Zróżnicowane są także długości występowania termicznych pór roku. W Jeleniej Górze czas trwania termicznej zimy waha się w wieloleciu od 0 do 126 dni, a lata od 15 do 104 dni. Podwyższona frekwencja wiatrów fenowych oraz zastoisk powietrza z odwróconym pionowym gradientem termicznym sięga 66 dni w Karkonoszach i 128 dni w roku w Kotlinie Jeleniogórskiej. Występujące w mieście rzeki Bóbr, Kamienna i Wrzosówka cechują się znacznymi wahaniami przepływu, w tym wezbraniami, mającymi czasem charakter powodziowy.

Najczęściej spotykaną rośliną chronioną na terenie miasta jest dziewięciśli beztodygowy (17 stanowisk) rosnący na stokach wzgórz w miejscach nasłonecznionych oraz paprotka zwyczajna (14 stanowisk). Natomiast pod względem ochrony częściowej głównie występującymi roślinami jest kruszyna pospolita (48 stanowiska) oraz konwalia majowa (42 stanowiska)¹³.

W Jeleniej Górze wykazano 49 gatunków ssaków m.in.: jeż zachodni, kret, ryjówka nocek, karlik malutki, borowiec wielki, mroczek¹⁴.

Jelenią Górę cechuje bogactwo awifauny. Oprócz typowych miejskich ptaków w południowej części miasta występują gatunki leśne i typowe dla piętra subalpejskiego, natomiast na północ od Sobieszowa gatunki charakterystyczne dla terenów otwartych,

¹³ <http://www.isieko.jeleniagora.pl>

¹⁴ „Program Ochrony Środowiska dla Miasta Jelenia Góra na prawach powiatu w latach 2008-2012”

wodnych i górnolotnych, zwłaszcza w okolicach zbiorników przeciwpowodziowych „Cieplice” i „Sobieszów” oraz „Czarnego”.

W mieście stwierdzono obecność 13 gatunków płazów i 5 gatunków gadów, z których wszystkie objęte są na terenie kraju ochroną gatunkową oraz następujących gatunków ryb: pstrąg potokowy, szczupak, płoć, kleń, jelec, strzebla potokowa, lin, krap, karp, karaś, karaś srebrzysty, kielb, śliz, ciernik, okoń, jazgarz oraz sandacz. Trzy gatunki ryb występujące na terenie miasta to gatunki chronione: minóg strumieniowy, piskorz i śliz.

Łączna powierzchnia terenów zieleni w 2012 roku w Jeleniej Górze wynosiła 706,1 ha. Wartość ta stawia ją na pierwszym miejscu spośród porównywanych miast podobnej wielkości. Na ten wynik wpłynęła głównie duża powierzchnia lasów gminnych, która wyróżnia Jelenią Górę i przekracza o blisko 60% średnią dla miast na prawach powiatu. Pod względem parków, zieleńców i terenów zieleni osiedlowej miasto ustępuje jedynie Koszalinowi.

Tabela 67. Tereny zieleni w 2012 r. w mieście Jelenia Góra i jednostkach porównywanych

Jednostka	zieleni uliczna	parki, zieleńce i tereny zieleni osiedlowej	cmentarze	lasy gminne	Łącznie
Polska	13 411,70	57 469,70	17 977,10	84 170,80	173 029,30
woj. wielkopolskie	1 437,50	5 910,00	1 513,60	5 589,50	14 450,60
Kalisz	42,00	151,70	37,60	175,40	406,70
woj. zachodniopomorskie	787,70	3 075,70	1 157,00	4 397,40	9 417,80
Koszalin	118,40	182,80	36,00	96,80	434,00
woj. małopolskie	837,50	3 600,20	1 164,60	11 720,00	17 322,30
Nowy Sącz	51,30	90,10	17,90	59,90	219,20
woj. pomorskie	906,30	3 406,60	893,20	3 393,20	8 599,30
Słupsk	85,10	112,20	45,50	181,80	424,60
woj. podkarpackie	445,60	1 908,00	1 289,00	28 551,30	32 193,90
Przemyśl	4,00	109,40	34,30	103,10	250,80
woj. dolnośląskie	1 146,50	5 372,20	1 325,30	7 163,80	15 007,80
Jelenia Góra	69,90	172,60	29,40	434,20	706,10
średnia dla MNPP	115,70	361,30	48,50	271,70	1 158,50

Źródło: Bank Danych Lokalnych oraz obliczenia własne

Na terenie Jeleniej Góry znajduje się 19 pomników przyrody, które przedstawia poniższa tabela. Wśród nich przeważają buki pospolite i dęby szypułkowe (6 pojedynczych drzew rodzaju dąb, 5 pojedynczych drzew rodzaju buk, jedna grupa złożona z 2 sztuk drzew rodzaju dąb oraz aleja drzew złożona z 135 sztuk drzew gatunku dąb szypułkowy, klon pospolity i klon jawor). Obok 2 lip drobnolistnych występują również pojedynczy kasztanowiec, wierzba, miłorząb dwuklapowy, klon pospolity oraz grupa zeolizowanych gałęzi narzutowych.

Tabela 68. Pomniki przyrody

Forma ochrony	Nazwa	Data utworzenia
pomnik przyrody	"Broniek"- Dąb szypułkowy (Quercus robur) o obwodzie pnia 440 cm i wysokości 21 m. Drzewo stanowi charakterystyczny element krajobrazu z uwagi na ponadprzeciętne rozmiary. Drzewo wyróżnia się w okolicy bardzo zaawansowanym wiekiem, który jest szacowany na ok. 250 lat.	2012-03-29
pomnik przyrody	Pojedyncze drzewo z gat. Lipa drobnolistna o obwodzie pnia 428 cm	1994-05-13
pomnik przyrody	Grupa 2 sztuk drzew z gat. Dąb szypułkowy o obwodach pni 434 i 421	1994-05-13
pomnik przyrody	Drzewo Buk pospolity (Fagus silvatica) o obwodzie pnia 270 cm i wysokości ok. 22 m	2010-02-23
pomnik przyrody	Pojedyncze drzewo z gat. Buk pospolity o obwodzie pnia 378 cm	1993-04-03
pomnik przyrody	Pojedyncze drzewo z gat. Buk pospolity o obwodzie pnia 300 cm	1993-04-03
pomnik przyrody	Pojedyncze drzewo z gat. Buk pospolity o obwodzie pnia 297 cm	1993-04-03
pomnik przyrody	Pojedyncze drzewo z gat. Dąb szypułkowy o obwodzie pnia 279cm	1993-04-03
pomnik przyrody	Pojedyncze drzewo z gat. Lipa drobnolistna o obwodzie pnia 430 cm	1993-04-03
pomnik przyrody	Pojedyncze drzewo z gat. Kasztanowiec biały - „Jowisz”, o obwodzie pnia 355 cm	1991-05-10
pomnik przyrody	Pojedyncze drzewo z gat. Wierzba biała - „Piękna”, o obwodzie pnia 462 cm	1991-05-10
pomnik przyrody	Pojedyncze drzewo z gat. Dąb szypułkowy o obwodzie pnia 520 cm	1994-05-13
pomnik przyrody	Pojedyncze drzewo z gat. Klon srebrzysty o obwodzie pnia 435 cm	1991-05-10
pomnik przyrody	Pojedyncze drzewo dębu szypułkowego (obw. pnia 447 cm) na terenie założenia parkowego w Jeleniej Górze	2004-09-17
pomnik przyrody	Zeolizowane głązy narzutowe	1994-05-13
pomnik przyrody	Pojedyncze drzewo z gat. Buk pospolity o obwodzie pnia 270 cm	1993-04-03
pomnik przyrody	Pojedyncze drzewo z gat. Dąb szypułkowy o obwodzie pnia 435 cm	1994-05-13
pomnik przyrody	Aleja drzew z gat. Dąb szypułkowy, Klon pospolity i Klon jawor	1992-03-24
pomnik przyrody	Pojedyncze drzewo z gat. Miłorząb dwuklapowy o obwodzie pnia 80 cm	1993-04-03

Źródło: opracowanie na podstawie Bazy danych Centralnego Rejestru Form Ochrony Przyrody GDOŚ

4.2. Zanieczyszczenie powietrza

W stosunku do roku 2008, w roku 2012 nieznacznie wzrosła na obszarze miasta emisja dwutlenku węgla – gazu stanowiącego większość zanieczyszczeń. Pozostałe związki (dwutlenek siarki, tlenki azotu, tlenki węgla) stanowiły znikomy odsetek emisji zanieczyszczeń, przy czym ich ilość wzrosła w 2012 r. o 20,8% w porównaniu do roku

2008. W analizowanych latach nie zaobserwowano emisji metanu i podtlenku azotu. Największa emisja zanieczyszczeń gazowych została odnotowana w 2010 r.

Tabela 69. Emisja zanieczyszczeń gazowych w t/r z zakładów szczególnie uciążliwych w t/r w Jeleniej Górze w latach 2008-2012

Wyszczególnienie	2008	2009	2010	2011	2012
dwutlenek siarki	135	129	74	70	97
tlenki azotu	90	93	111	89	97
tlenek węgla	107	184	91	94	207
dwutlenek węgla	87 612	90 566	100 456	96 527	97 192
metan	0	0	0	0	0
podtlenek azotu	0	0	0	0	0
ogółem	87 959	90 991	100 746	96 795	97 608

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS

Zgodnie z przeprowadzoną *Oceną jakości powietrza na terenie województwa dolnośląskiego* cała strefa dolnośląska, do której należy również miasto Jelenia Góra, dla dwutlenku siarki, dwutlenku azotu, kadmu, arsenu, niklu, ołowiu, benzenu, tlenu węgla i poziomemu pyłu zawieszono PM_{2,5} została zaliczona do klasy A. Natomiast do klasy C zaliczono strefę ze względu na poziom pyłu zawieszono PM₁₀, benzo(a)pirenu. Oznacza to, że na części obszarów w tej strefie występują tereny, na których należy podjąć działania mające na celu poprawę jakości powietrza. Ponadto strefa, w której znajduje się Jelenia Góra w 2011 r. została zakwalifikowana do klasy D2 jeżeli chodzi o przekroczenie poziomu celu długoterminowego przez stężenia ozonu oraz klasę C za przekroczenia poziomu docelowego.

Badania jakości powietrza w Jeleniej Górze przeprowadzone w 2012 roku, obejmujące obszar całego miasta pod kątem oceny wielkości niskiej emisji zanieczyszczeń wykazały, że w Uzdrowisku Cieplice w Jeleniej Górze przekroczony został dopuszczalny poziom średniorocznego pyłu PM₁₀. Należy zauważyć, że średni poziom zanieczyszczenia powietrza pyłem zawieszonym PM₁₀ był około 3-krotnie wyższy w sezonie grzewczym niż poza sezonem grzewczym. Ponadnormatywny poziom pyłu PM₁₀ jest istotnym problemem dla Jeleniej Góry. Wysokie stężenia średniodobowe pyłu zawieszono PM₁₀, przekraczające wartości dopuszczalne, związane są głównie ze spalaniem paliw do celów grzewczych w indywidualnych kotłowniach, piecach i paleniskach domowych. Na wielkość emisji wpływ ma ilość i rodzaj oraz jakość spalanych paliw, a także rodzaje pieców/kotłów, w których następuje spalanie tych paliw. Czynnikiem utrudniającym rozproszenie zanieczyszczeń są warunki meteorologiczne i wiążące się z tym specyficzne położenie Jeleniej Góry w Kotlinie, które wzmacnia gromadzenie się zanieczyszczeń¹⁵.

4.3. Obszary chronione

Południowa część miasta leży na obszarze Karkonoskiego Parku Narodowego. Obszar o powierzchni 1 342,77 ha stanowi jedną ósmą powierzchni Jeleniej Góry i 24% KPN. Park o powierzchni 5 580,47 ha otacza 11 265 ha otuliny, której granica przebiega

¹⁵ Program Ochrony Środowiska dla Miasta Jelenia Góra na lata 2013-2016 z perspektywą do 2020 roku

na południe od Sobieszowa. Jego dyrekcja mieści się w Sobieszowie u stóp Góry Chojnik, która, obok wodospadu Szklarki jest enklawą KPN. Karkonoski Park Narodowy utworzono 16 stycznia 1959 roku, a jego obecny obszar rozciąga się od Przelęczy Okraj do zachodnich zboczy Mumławskiego Wierchu, obejmując Główny Grzbiet Karkonoszy. Większość Parku – 3 942 ha – zajmują lasy objęte częściową ochroną, natomiast 1 726 ha objęto ochroną ścisłą, tereny położone powyżej górnej granicy lasu, czyli piętro subalpejskie i alpejskie. Tundra w najwyższych partiach gór charakteryzuje się surowym klimatem, skalistą rzeźbą terenu, przemarzającymi głęboko gruntami oraz występowaniem roślin i zwierząt przystosowanych do tych niesprzyjających warunków życia.

Park posiada 112 km szlaków turystycznych pieszych, w Parku wyznaczoną są także szlaki narciarskie, w tym 17 km nartostrad, szlaki rowerowe, a także dwie ścieżki ekologiczne. W Parku działa 10 wyciągów i 12 schronisk, a rocznie odwiedza go ponad 1,5 mln turystów. Od 1992 roku Karkonoski Park Narodowy wraz z czeskim Krkonošským Národním Parkiem wchodzi w skład Bilateralnego Rezerwatu Biosfery Karkonosze/Krkonoše o powierzchni ponad 60 tys. ha.

Między Jelenią Górą a Lwówkiem Śląskim znajduje się Park Krajobrazowy Doliny Bobru o powierzchni 13 270 ha (wraz z otuliną 23 800 ha) utworzony w 1989 roku. Na terenie parku znajduje się przełom Bobru (Borowy Jar) oraz trzy jeziora zaporowe: Pilchowickie, Wrzeszczyńskie i Modre. Występują w nim wzgórza z ciekawymi formami skalnymi, olbrzymie połacie silnie zróżnicowanych i wzajemnie przenikających się siedlisk leśnych nizinnych, wyżynnych i górskich, z dobrze zachowanymi drzewostanami, często posiadającymi naturalny charakter.

Rudawski Park Krajobrazowy obejmuje obszar 15 705 ha: Rudawy Janowickie wraz z Górami Sokolimi i Wzgórzami Karpnickimi oraz Góry Ołowiane w Górach Kaczawskich i Góry Lisie w Kotlinie Kamiennogórskiej. Na terenie parku występuje 390 gatunków roślin naczyniowych (w tym 54 chronione), 203 gatunki kręgowców, 127 gatunków ptaków, 10 gatunków płazów (w tym salamandra plamista) i 17 gatunków ryb i kręgloustnych, z których najrzadsze to minóg strumieniowy i głowacz białołety. Przez Park przebiega 152 km szlaków turystycznych.

5. POTENCJAŁ INSTYTUCJONALNY

5.1. Władze i administracja i ich zasoby

W Urzędzie Miasta Jelenia Góra funkcjonuje 20 wydziałów oraz 3 wydzielone stanowiska pracy. Kierownikiem Urzędu jest Prezydent. Prezydent wykonuje wszystkie czynności w sprawach z zakresu prawa pracy w stosunku do pracowników samorządowych i może wyznaczać inne osoby do podejmowania tych czynności. Pod nieobecność Prezydenta lub z innych przyczyn niemożności pełnienia obowiązków przez Prezydenta czynności kierownika Urzędu podejmuje Zastępca Prezydenta lub Sekretarz na podstawie indywidualnych pełnomocnictw lub upoważnień¹⁶.

Zgodnie z danymi na grudzień 2013 r. liczba pracowników Urzędu Miasta wyniosła 341 osób, przy czym pracownicy z wykształceniem wyższym stanowili 70,97% wszystkich zatrudnionych.

5.2. Wsparcie dla przedsiębiorców i inwestorów

W Jeleniej Górze funkcjonuje wiele podmiotów służących wsparciem dla małych przedsiębiorców i osób myślących o rozpoczęciu własnej działalności. Oferta części instytucji w zakresie profesjonalnych szkoleń i doradztwa jest darmowa.

Największą instytucją wspierającą przedsiębiorczość jest Karkonoska Agencja Rozwoju Regionalnego S.A. Agencja funkcjonuje od 20 lat, pomagając rozwijać potencjał jeleniogórskiej przedsiębiorczości. Jej działania skupiają się na udzielaniu pożyczek na preferencyjnych warunkach przedsiębiorcom mającym trudności z uzyskaniem kredytu w bankach komercyjnych. Pożyczki udzielane są zarówno na cele obrotowe, jak i inwestycyjne. Obok działalności pożyczkowej Agencja oferuje szeroką gamę usług szkoleniowych i informacyjnych:

- szkolenia specjalistyczne i branżowe,
- szkolenia dla osób rozpoczynających działalność gospodarczą,
- informacja o targach, wystawach.

KARR zajmuje się również kojarzeniem partnerów biznesowych.

Pomoc mikro i małym przedsiębiorcom oferuje również zrzeszający ich Cech Rzemiosł Różnych i Przedsiębiorców. Prowadzona przezeń działalność obejmuje udzielanie informacji dotyczących:

- dostępnych dotacji z funduszy Unii Europejskiej i budżetu państwa,
- organizowanych targów i wystaw,
- administracyjno-prawnych aspektów prowadzenia działalności gospodarczej,

¹⁶ Zarządzenia nr 0050.1541.2013.VI Prezydenta Miasta Jeleniej Góry z dnia 31 października 2013 r.

- zasad przygotowania wniosków o pomoc publiczną i finansowania działalności gospodarczej z innych źródeł,
- prawa pracy, ubezpieczeń społecznych, podatków.

Podmioty gospodarcze prowadzące działalność w zakresie handlu, gastronomii i usług nieruchomości uzyskują wsparcie działającego w Jeleniej Górze od 1945 roku Zrzeszenia Handlu i Usług. ZHiU prowadzi i udostępnia informacje o działalności jego członków, informuje ich o nowych rozwiązaniach prawnych, zajmuje się doradztwem podatkowym i rachunkowym. Zrzeszenie reprezentuje też członków przed organami skarbowymi, rządowymi i samorządowymi, popierając działania zrzeszonych podmiotów w ramach prowadzonej przez nich działalności. ZHiU prowadzi także kursy i szkolenia z problematyki podatkowej, branżowej, prawa pracy i BHP.

Fundusz Poręczeń Kredytowych Sp. z o.o. w Jeleniej Górze to instytucja prowadząca wyłącznie działalność poręczycielską. Powstała w 2001 roku z inicjatywy KARR S.A., władz samorządowych gmin: Jeleniej Góry, Lwówka Śląskiego, Nowogrodźca, Zgorzelca oraz Specjalnej Strefy Ekonomicznej Małej Przedsiębiorczości S.A. w Kamiennej Górze. Na dzień 31.12.2012 kapitał poręczeniowy funduszu wynosił 7 925 000 zł. Wykorzystywany jest do udzielania poręczeń kredytów obrotowych i inwestycyjnych do kwoty 350 000 zł mikro, małym i średnim przedsiębiorcom prowadzącym działalność na terenie województwa dolnośląskiego.

W mieście funkcjonuje Strefa Przemysłowa obejmująca obszar ok. 80 ha przeznaczonych pod inwestycje. Strefa położona jest przy głównym szlaku komunikacyjnym w kierunku Czech i Niemiec. Tereny te obejmują również grunty należące do Kamiennogórskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej Małej Przedsiębiorczości. Oprócz atrakcyjnej lokalizacji, inwestorów zachęca do założenia swojej działalności w Strefie prawo do korzystania z pomocy publicznej w formie zwolnienia podatkowego. Dodatkowo dla inwestycji zlokalizowanych na terenie Kamiennogórskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej Małej Przedsiębiorczości przedsiębiorca może uzyskać zwolnienie z podatku dochodowego.

Warto zaznaczyć, że władze Miasta również podejmują działania na rzecz wspierania inwestorów, którzy chcieliby realizować swoje przedsięwzięcia na terenie Jeleniej Góry. Do tych działań można zaliczyć:

- 1) Zapewnienie profesjonalnej obsługi inwestora w trakcie całego procesu przygotowania i realizacji inwestycji oraz pomoc tzw. „pilota inwestycyjnego” – pracownika oddelegowanego do obsługi danego projektu inwestycyjnego,
- 2) Wsparcie inwestorów poprzez przyspieszenie procedur administracyjnych niezbędnych do rozpoczęcia inwestycji,
- 3) Budowę infrastruktury komunalnej sprzyjającej inwestowaniu,
- 4) „Programy zwolnienia z podatku od nieruchomości”: w ramach pomocy de minimis dla przedsiębiorców tworzących nowe miejsca pracy oraz w ramach regionalnej pomocy inwestycyjnej,
- 5) Wsparcie w zakresie poszukiwania wykwalifikowanych pracowników,

- 6) Wsparcie w rozmowach z Powiatowym Urzędem Pracy na temat możliwości uzyskania dofinansowania na szkolenia i tworzenie nowych miejsc pracy,
- 7) Dostosowanie kierunków kształcenia zawodowego do potrzeb inwestorów.

Dodatkowo na stronie internetowej miasta została wydzielona specjalna zakładka z informacjami dla przedsiębiorców i inwestorów.

Władze Miasta prowadzą również inwestycje i realizują projekty, których celem jest stworzenie dobrego klimatu inwestycyjnego. Duża część projektów realizowana jest ze wsparciem środków zewnętrznych, głównie funduszy unijnych. Podejmowane przedsięwzięcia dotyczą przede wszystkim: sieci wodno-kanalizacyjnej, infrastruktury drogowej, uatrakcyjnienia oferty turystycznej, kulturalnej i uzdrowiskowej.

Poza terenami przeznaczonymi na inwestycje przemysłowe, Miasto jest w posiadaniu atrakcyjnych nieruchomości niezabudowanych i zabudowanych zlokalizowanych w obszarach turystycznych oraz uzdrowiskowych m.in. z odwiertami wód geotermalnych.

Ze względu na swoją aktywność w zakresie obsługi inwestora, Jelenia Góra otrzymało Godło „Przyjazna Gmina 2012” wyróżniające Miasto w działaniach związanych z promocją, wspieraniem i obsługą inwestycji.

5.3. Aktywność marketingowa i promocyjna miasta

Działania marketingowe prowadzone przez Miasto wynikają ze „Strategii promocji Miasta Jelenia Góra 2006-2015”. Jest ona zgodna ze „Strategią rozwoju Miasta Jeleniej Góry” oraz „Strategią rozwoju turystyki w Mieście Jelenia Góra i powiecie jeleniogórskim”. Celem tejże strategii jest wykreowanie pozytywnego wizerunku miasta:

- na zewnątrz - co w konsekwencji ma na celu spowodowanie napływu kapitału i inwestycji,
- do wewnątrz - w celu integracji społeczności lokalnej i włączenie jej do realizacji strategii rozwoju miasta¹⁷.

Głównym działaniem w ramach strategii promocji było stworzenie i implementacja spójnego Systemu Identyfikacji Wizualnej. Dokonano tego za pomocą „Instrukcji stosowania Systemu Identyfikacji Wizualnej Miasta Jelenia Góra”, która nałożyła na instytucje podległe Urzędowi Miasta Jelenia Góra obowiązek umieszczania na materiałach promocyjnych jednolitej informacji o mieście, we wszystkich prowadzonych działaniach. Wyeliminowanie możliwości publikacji komunikatów niespójnych z opracowanym wizerunkiem miasta pozwoliło uzyskać efekt synergii w przekazach promocyjnych.

Ujednoczenie kolorystyki i logotypów w ramach Systemu Identyfikacji Wizualnej objęło również wydawnictwa takie jak ulotki, foldery i przewodniki o charakterze rekreacyjno-turystycznym i historycznym. Strategia zakładała powstanie materiałów promocyjnych dla potencjalnych inwestorów, ilustrowanych zdjęciami lotniczymi terenów

¹⁷ Strategia promocji Miasta Jelenia Góra 2006-2015, s. 4

inwestycyjnych, które oprócz przekazu komunikatu promocyjnego powinien podkreślać atuty miasta, poparte wypowiedziami lokalnych liderów biznesu i nauki, przytoczeniem pozycji Jeleniej Góry w rankingach, kierunków i wizji rozwoju oraz informacjami o przyszłości kształcenia, budownictwa, infrastruktury i rynku pracy.

Sześć kluczowych celów strategicznych, które nakreśliła Strategia Promocji to:

- Budowa/wzrost wizerunku wyróżniającej marki miasta Jelenia Góra,
- Rekreacyjna i turystyczna promocja walorów miasta Jelenia Góra,
- Promocja rozwoju przedsiębiorczości miasta Jelenia Góra – przyciąganie inwestorów i stymulowanie rozwoju istniejących podmiotów,
- Promowanie rozwoju kultury,
- Promowanie rozwoju nauki,
- Budowa/wzrost identyfikacji i tożsamości mieszkańców z miastem.

Zalecenia strategii objęły też nowoczesne prowadzenie strony www, które skutkować ma budową kompendium informacji nt. miasta dla mieszkańców, turystów i potencjalnych inwestorów. Serwis internetowy promowany był we wiodących wyszukiwarkach internetowych. Docelowo uzupełniony miał być o tapety i wygaszacze ze zdjęciami atrakcji turystycznych miasta. Strategia nie obejmowała promocji Jeleniej Góry w serwisach społecznościowych, które w okresie jej powstawania nie były popularne. Od 25 lutego 2011 roku prowadzony jest oficjalny profil miasta w serwisie Facebook, zawierający aktualne informacje z życia miasta, kalendarium nadchodzących wydarzeń kulturalnych, a także galerie zdjęć. Ponadto miasto jest obecne w serwisie Twitter.

Ważnym elementem promocji miasta jest promocja walorów turystycznych na targach turystycznych. Miasto promuje na imprezach wystawienniczych również powiat jeleniogórski i jego gminy.

Jelenia Góra jest często obecna w mediach ogólnopolskich. Miasto wielokrotnie pojawiało się na antenach telewizji z grupy TVN. Oprócz krótkich spotów promocyjnych w stacjach TVN Style, TVN24, TVN Meteo oraz TVN, cieplicki deptak był bohaterem emitowanego na żywo programu „Dzień dobry TVN”.

Jelenia Góra promuje się także na ogólnopolskiej antenie Programu Pierwszego Polskiego Radia. 25 sierpnia 2013 Jeleniogórskie Centrum Kultury i Miasto Jelenia Góra współorganizowały Finał trasy Koncertowej „Lato z Radiem 2013”. Impreza odbywająca się na Lotnisku Aeroklubu Jeleniogórskiego transmitowana była na żywo i poprzedzona została serią zapowiedzi. Inne przedsięwzięcia podejmowane w roku 2013 r. w celu promowania walorów turystycznych i wydarzeń kulturalnych Jeleniej Góry w mediach regionalnych i ogólnopolskich przedstawiają się następująco:

- Współpraca z Muzycznym Radiem (spoty reklamowe),
- Współpraca z gazetami i portalami internetowymi: JELONKA oraz Jelenia.pl Wirtualne Karkonosze - gazeta+portal internetowy,

- TVP Wrocław - realizacja programu pn. „Tylko u nas...na Dolnym Śląsku”. Program kręcono na Placu Piastowskim w Cieplicach (promocja oferty turystycznej i kulturalnej),
- Telewizja DAMI - produkcja filmów reklamowych o Jeleniej Górze w 3 wersjach językowych,
- Travel Channel - film o Jeleniej Górze, w tym pomoc w produkcji filmu o Jeleniej Górze, dobór obsady, udostępnienie materiału filmowego, wybór planów zdjęciowych itd.,
- TVP, TVN International Kanada - pomoc w produkcji filmu o Jeleniej Górze, dobór obsady, wybór planów zdjęciowych itd.,
- Radio Jedyńka - Lato z Radiem,
- Radio Żółte Przeboje - nagrania - informacje o imprezach,
- TVP Program I - „Piękniejsza Polska w UE” - Trakt Śródmiejski, Festiwal Teatrów Ulicznych,
- Ogłoszenia - druk plakatów, afiszy, ulotek,
- Telewizja Regionalna TVP - podjęto współpracę (przekazano zdjęcia, filmy reklamowe o mieście).

W 2013 r. wydano m.in.:

- Informator Jeleniogórski Kalendarz imprez kulturalnych, sportowych i turystycznych (na łamach bezpłatnej gazety Jelenia.pl) wydawany co 2 tygodnie,
- gazetę sezonową „Lato w mieście 2013. Jelenia Góra w Karkonoszach” w nakładzie 50.000 egzemplarzy kolportowana wśród gestorów bazy noclegowej, gastronomicznej, informacjach turystycznych, parkach rozrywki, instytucjach kultury itp. na terenie Kotliny Jeleniogórskiej oraz Dolnego Śląska,
- Folder - „Jelenia Góra kulturalnie i aktywnie w weekend”,
- Praktyczny Informator na Sezon Zimowy 2013/2014 Kulturalnie i aktywnie w Jeleniej Górze,
- mapę schematyczną Jeleniej Góry,
- dodruk foldera Wędrówki jeleniogórskim Traktem Śródmiejskim.

Poza wydawnictwami i współpracą z mediami Jelenia Góra promuje i informuje mieszkańców o wydarzeniach kulturalnych itp. za pomocą kalendarza imprez kulturalnych, sportowych, który w formie plakatów rozwieszany jest na wiatkach przystankowych (19 sztuk).

Poza wymienionymi formami promocji Jelenia Góra organizuje i bierze udział w różnego rodzaju akcjach promocyjnych. Była to w 2013 r. m.in. akcja w Świnoujściu podczas Dni Morza realizowana pod hasłem „Karkonosze” oraz „Jelenia Góra w Karkonoszach”. W akcjach tych uczestniczyła również Szklarska Poręba i Uzdrowisko Cieplice. Partnerem projektu było Muzeum Karkonoskie oraz Hotel Cieplice. Podczas tych imprez promowano ofertę turystyczną nie tylko miasta Jelenia Góra oraz gmin powiatu, ale także Termy Cieplickie. Akcja nie ograniczyła się wyłącznie do rozdawania materiałów promocyjnych,

ale przede wszystkim zorganizowano konferencję prasową z udziałem przedstawicieli władz miasta Świnoujścia, Jeleniej Góry, Szklarskiej Poręby, przedstawiciela Uzdrowiska Cieplice, Hotelu Cieplice, mediów lokalnych oraz innych zainteresowanych.

Przeprowadzono konkursy z nagrodami, animacje dla dzieci itp. Inicjatorem, organizatorem i koordynatorem tej akcji był Wydział Kultury i Turystyki UM Jelenia Góra.

Promocja m.in. walorów turystycznych miasta odbywa się również podczas imprez organizowanych przez inne podmioty np. Karkonoski Festiwal Światła - Magazyn Focus styczeń' 2013, National Geographic Traveler styczeń' 2013 - tzw. „produkt placement”.

Oferta turystyczna i kulturalna jest również promowana za pomocą portali internetowych takich jak: newsletter DOT, TTG Central Europe Dziennik Turystyczny, portalu samorządowego, Gazeta Wyborcza gazeta.wroclaw.pl, newsletter Miasta Jelenia Góra i in.

Miasto Jelenia Góra współpracuje również z Dolnośląską Organizacją Turystyczną i Polską Organizacją Turystyczną. Współpraca ta polega na przekazywaniu materiałów promocyjnych (kolportaż na Dworcu Głównym PKP oraz lotnisku we Wrocławiu), a także na m.in. współuczestnictwie w study tour, uczestnictwie miasta Jelenia Góra w akcji „Dolny Śląsk za pół ceny” (25-27.10.2013). Jelenia Góra jest również w stałej współpracy ze Stowarzyszeniem Gmin Uzdrowiskowych RP. W ostatnim czasie miasto w ramach tej współpracy przekazało materiał do gry mobilnej tworzonej przez Stowarzyszenie oraz materiały promocyjne na International Exhibition of Thermal Tourism w Ourense w Hiszpanii.

Miasto współpracuje również ze Związkiem Gmin Karkonoskich, w ramach której przekazuje materiały promocyjne miasta na imprezy organizowane przez Związek Gmin Karkonoskich (np. Bałtyk - Karkonosze Tour w dn. 19-25.05.2013 r.).

Jelenia Góra przekazuje także materiały promocyjne informacjom turystycznym w regionie m.in. w Karpaczu, Szklarskiej Porębie, Radomierzu, Kowarach, Świeradowie Zdroju. Ponadto na język czeski przetłumaczono kalendarz najważniejszych imprez w Jeleniej Górze i przekazano go do czeskich informacji turystycznych.

6. POTENCJAŁ GOSPODARCZY I STRUKTURA GOSPODARKI

6.1. Struktura podmiotowa i potencjał gospodarki

W 2012 r. w Jeleniej Górze zarejestrowanych było 12 619 podmiotów (608 publicznych i 12 011 prywatnych). Branżą dominującą była podmioty z sekcji G handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle.

Tabela 70. Liczba podmiotów gospodarki wg sekcji PKD 2007 w 2012 r. w Jeleniej Górze

Podmioty gospodarcze	Liczba
Ogółem	12 619
Publiczne	608
Prywatne	12 011
Według sekcji PKD 2007	
Sekcja A	83
Sekcja B	10
Sekcja C	776
Sekcja D	28
Sekcja E	35
Sekcja F	1 362
Sekcja G	2 993
Sekcja H	584
Sekcja I	453
Sekcja J	278
Sekcja K	445
Sekcja L	1 857
Sekcja M	1 109
Sekcja N	357
Sekcja O	33
Sekcja P	403
Sekcja Q	732
Sekcja R	253
Sekcje S i T	828

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS

W województwie dolnośląskim, wg sekcji PKD 2007, najwięcej podmiotów zostało zarejestrowanych w sekcji G (Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle) oraz sekcji F (Budownictwo). Duży udział w strukturze nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarki miały również sekcje: M - Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna oraz P - Edukacja.

W mieście w 2012 r. zarejestrowano 1 077 podmiotów (33 publicznych, 1 044 prywatnych). Najczęściej pojawiającą się sekcją wg PKD 2007 była sekcja G - Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle – 221. Drugą najczęściej pojawiającą się sekcją była sekcja F – Budownictwo.

Tabela 71. Liczba nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarki wg sekcji PKD 2007 w 2012 r. w Jeleniej Górze

Podmioty gospodarcze	Liczba
Ogółem	1 077
Publiczne	33
Prywatne	1 044
Według sekcji PKD 2007	
Sekcja A	2
Sekcja B	1
Sekcja C	40
Sekcja E	7
Sekcja F	195
Sekcja G	221
Sekcja H	41
Sekcja I	46
Sekcja J	36
Sekcja K	52
Sekcja L	68
Sekcja M	86
Sekcja N	42
Sekcja P	87
Sekcja Q	63
Sekcja R	15
Sekcje S i T	75

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS

W 2012 r. największy udział w podziale na sektory własnościowe, wśród podmiotów nowo zarejestrowanych, stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. Drugim pod względem liczby występujących podmiotów były spółki handlowe z sektora prywatnego.

Tabela 72. Liczba podmiotów wg struktury własnościowej nowo zarejestrowanych podmiotów funkcjonujących w Jeleniej Górze w 2012 r.

Sektory własnościowe	Liczba podmiotów
sektor publiczny - państwowe i samorządowe jednostki prawa budżetowego	5
sektor publiczny - spółki handlowe	1
sektor prywatny - osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	848
sektor prywatny - spółki handlowe	48
sektor prywatny - spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego	4
sektor prywatny - spółdzielnie	0
sektor prywatny - fundacje	8
sektor prywatny - stowarzyszenia i organizacje społeczne	14

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS

W stosunku do roku 2008 nastąpił znaczny wzrost liczby podmiotów wpisanych do rejestru REGON w przeliczeniu na 10 000 mieszkańców w Jeleniej Górze. Wartość dynamiki wzrostu wyniosła 108,2% przekraczając średnią krajową, wojewódzką i dla miast na prawach powiatu. Najwyższa dynamika w tym okresie została osiągnięta w Nowym Sączu - 112,3, natomiast w Koszalinie, Słupsku i Przemyśle wskaźnik zmalął.

Tabela 73. Podmioty wpisane do rejestru REGON w roku 2008 i 2012 na 10 000 mieszkańców

Jednostka	2008	2012	Dynamika 2008=100
Polska	985	1 032	104,8
woj. wielkopolskie	1 063	1 121	105,5
Kalisz	1 064	1 126	105,8
woj. zachodniopomorskie	1 259	1 261	100,2
Koszalin	1 722	1 680	97,6
woj. małopolskie	917	1 024	111,7
Nowy Sącz	1 001	1 124	112,3
woj. pomorskie	1 084	1 157	106,7
Słupsk	1 415	1 401	99,0
woj. podkarpackie	687	728	106,0
Przemyśl	941	936	99,5
woj. dolnośląskie	1 101	1 156	105,0
Jelenia Góra	1 407	1 523	108,2
średnia dla MNPP	1 128	1 178	104,4

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS oraz obliczenia własne

6.2. Innowacyjność i rozwój nowych technologii

W Jeleniej Górze w latach 2011 i 2012 udział przedsiębiorstw działających w branżach zaklasyfikowanych przez Eurostat¹⁸ jako wysokiej i średnio-wysokiej technologii ustabilizował się na poziomie 3,89%. To nieznaczny wzrost w stosunku do lat poprzednich i przedostatni wynik spośród porównywanych miast na prawach powiatu. Wartość dla Jeleniej Góry znajduje się cały czas poniżej średniej dla województwa dolnośląskiego (4,27%-4,77%), która jest około 0,5 punktu procentowego niższa od średniej krajowej.

Tabela 74. Odsetki podmiotów gospodarczych działających w branżach wysokiej technologii i średnio-wysokiej technologii

Jednostka	2009	2010	2011	2012
Polska	4,71%	4,90%	5,09%	5,23%
woj. wielkopolskie	4,80%	4,99%	5,15%	5,22%
Kalisz	4,36%	4,51%	4,81%	4,94%
woj. zachodniopomorskie	4,17%	4,24%	4,32%	4,40%
Koszalin	4,02%	4,18%	4,42%	4,49%
woj. małopolskie	4,60%	4,81%	5,00%	5,17%
Nowy Sącz	4,21%	4,24%	4,62%	4,61%
woj. pomorskie	6,28%	6,30%	6,46%	6,60%
Słupsk	4,01%	4,08%	4,22%	4,21%
woj. podkarpackie	4,16%	4,31%	4,57%	4,72%
Przemyśl	2,92%	2,86%	3,03%	3,13%
woj. dolnośląskie	4,27%	4,41%	4,62%	4,77%
Jelenia Góra	3,64%	3,83%	3,89%	3,89%
średnia dla MNPP	5,09%	5,33%	5,56%	5,72%

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS oraz opracowanie własne

¹⁸ http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_SDDS/EN/htec_esms.htm

W Euroregionie Nysa od 2003 roku wręczana jest Trójstronna Nagroda Innowacji INNOVATION w kategorii „BEST INNOVATION” oraz „BEST PARTNERSHIP”. Wprawdzie żadne z jeleniogórskich przedsiębiorstw nie otrzymało nagrody na najlepszą innowację, jednak dwukrotnie jeleniogórzanie byli odznaczani nagrodą za partnerstwo. Miano „Najlepsza współpraca transgraniczna 2007” otrzymały Ładziński Zakłady Metalowe i Brandschutztechnik Görlitz GmbH za zabudowy pożarnicze aluminiowe oraz żaluzje zamykające do wozów ratowniczych straży pożarnej montowanych na samochodach Iveco Magirus. W 2008 roku laureatem tej samej nagrody była Grupa Karkonoska Górskiego Ochotniczego Pogotowienia Ratowniczego.

Działające w mieście Jeleniogórskie Zakłady Optyczne produkują dwa typy soczewek (soczewka progresywna Anateo Mio oraz soczewka progresywna StartUp) nagrodzone zostały za nowoczesność i innowacyjność Złotym Medalem MTP na targach Optyka 2010.

Własnym działem badawczo-rozwojowym może się także poszczycić jeleniogórski oddział firmy DWS Draexlmaier Wyposażenie Wnętrz Samochodowych Sp. z o.o., w którym opracowywane są innowacje produktowe w zakresie wiązek przewodów i kabli.

Działająca w Jeleniej Górze od 1945 firma farmaceutyczna Jelfa poniosła w 2007 roku rekordowe koszty zakończonych prac rozwojowych, wynoszące 496 000 zł. Przedsiębiorstwo to charakteryzuje się bardzo wysoką oceną poziomu innowacyjności procesowej, wysoką oceną nakładów na działalność innowacyjną, wysoką oceną zdolności do uzyskiwania patentów oraz wysoką oceną zdolności do pozyskiwania finansowania innowacyjnych projektów ze środków unijnych. Ocena innowacyjności przedsiębiorstwa w systemie 5A to NBCCC.

Na terenie Jeleniej Góry działają również klastry. Klaster Innowacyjnych Technologii w Wytwarzaniu CINNOMATECH skupia pięć jeleniogórskich podmiotów, są to:

- Agencja Reklamy Interaktywnej DotCom,
- Biuro Rzeczoznawstwa Technicznego,
- Metal - Master,
- SIMET S.A.,
- Stowarzyszenie Inżynierów i Techników Mechaników Polskich Oddział w Jeleniej Górze.

Do klastra SIDE-CLUSTER, współpracującego w celu stworzenia śląskiego domu z drewna-kompleksowego ekologicznego produktu na polski rynek, wraz z wyposażeniem wnętrza, należą wspomniane Zakłady Metalowe ŁADZIŃSKI, specjalizujące się w wytwarzaniu konstrukcji spawanych, obróbce wiórowej i tłocznictwie. Ta rodzinna firma działająca od 1974 roku należy także do Dolnośląskiego Klastra Ekoenergetycznego EEI - Energia, Ekologia, Innowacje.

Finepharm S.A. to członek klastra NUTRIBIOMED podejmującego interdyscyplinarne działania mające na celu polepszenie sytuacji zdrowotnej oraz jakości życia społeczeństwa, dążąc do wprowadzania innowacji w sferze *wellbeing*.

7. POTENCJAŁ MATERIALNO-FINANSOWY MIASTA

7.1. Grunty komunalne

Powierzchnia ogólna miasta w latach 2010-2012 była niezmienna i wynosiła 109,22 km². Największy udział gruntów stanowiły w analizowanym okresie grunty Skarbu Państwa, ich udział wynosił w latach 2010-2012 ok. 42%. Grunty komunalne stanowiły ok. 21% powierzchni miasta, ich w 2012 r. powierzchnia zmniejszyła się w stosunku do 2010 r. o 0,74%. Grunty prywatne os. fizycznych w analizowany okresie były praktycznie na niezmiennym poziomie, ich udział w ogólnej powierzchni miasta wynosił 28,8%.

Tabela 75. Własność gruntów w mieście Jelenia Góra w latach 2010-2012

Rodzaj gruntów	Rok		
	2010	2011	2012
Powierzchnia miasta ogółem	10 922	10 922	10 922
Grunty komunalne - zasób	2 306	2 291	2 289
Grunty miasta na prawach powiatu - zasób	159	160	162
Grunty Skarbu Państwa	4 630	4 637	4 577
<i>w tym zasób</i>	1 915	1 929	1 917
Grunty prywatne os. fizycznych	3 147	3 146	3 146
Inne	687	694	750
Suma	10 929	10 928	10 924
Powierzchnia wyrównawcza	-7	-6	-2

Źródło: dane UM Jelenia Góra

Największy udział w gruntach komunalnych stanowiły grunty zabudowane i zurbanizowane. W 2012 r. nastąpiło zmniejszenie tych gruntów w stosunku do roku 2010 r. o 2,98%. W przypadku gruntów zakwalifikowanych do kategorii tereny różne nastąpił wzrost gruntów w analizowanym okresie o 177,78%.

Tabela 76. Struktura gruntów komunalnych Jeleniej Góry w latach 2010-2012

Rodzaj gruntów	Rok		
	2010	2011	2012
Użytki rolne	843	841	841
Grunty leśne i zakrzewione	430	430	430
Grunty zabudowane i zurbanizowane	1 005	978	975
Grunty pod wodami	9	9	8
Użytki ekologiczne	0	0	0
Nie użytki	10	10	10
Tereny różne	9	23	25
Łącznie	2 306	2 291	2 289

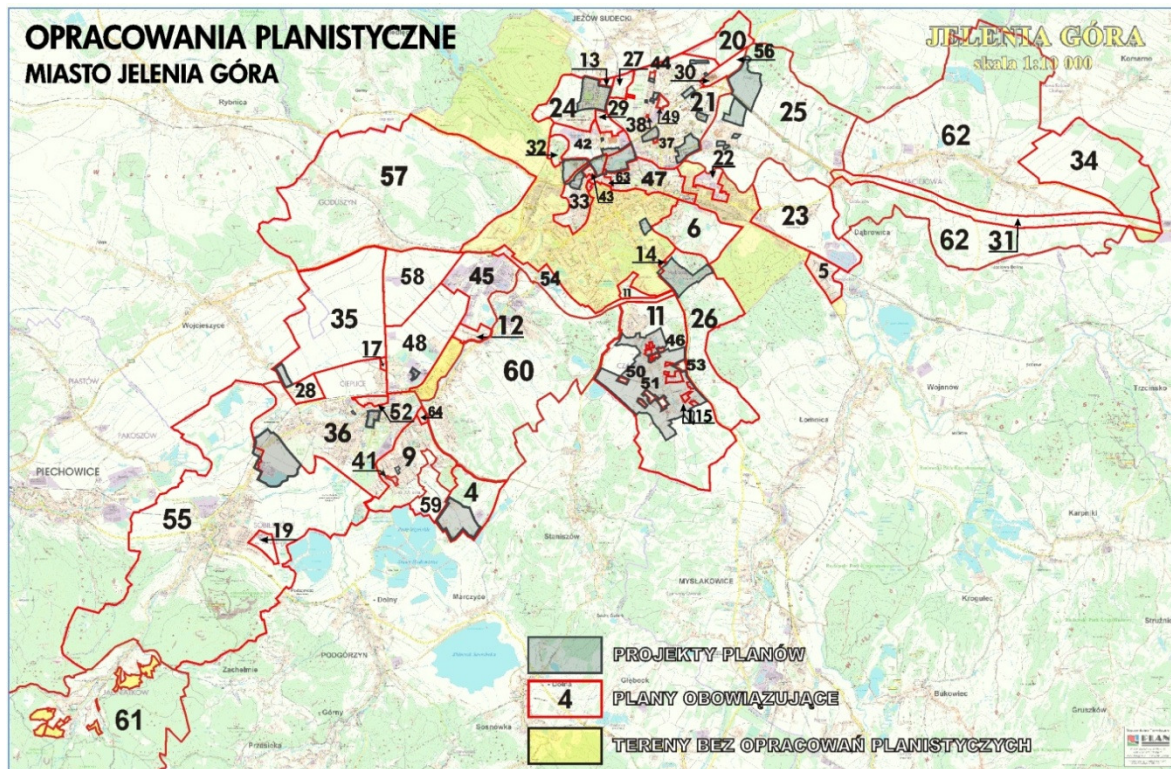
Źródło: dane UM Jelenia Góra

Jelenia Góra w ok. 85% pokryta jest miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego. Zgodnie ze stanem na dzień 28.11.2013 r. obowiązuje 55 planów dotyczących różnych obszarów miasta. Poniżej znajduje się opracowanie planistyczne

przedstawiające obszary, dla których zostały uchwalone miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego.

Rysunek 3. Opracowanie planistyczne

Źródło: dane UM Jelenia Góra

7.2. Powiązania transportowe

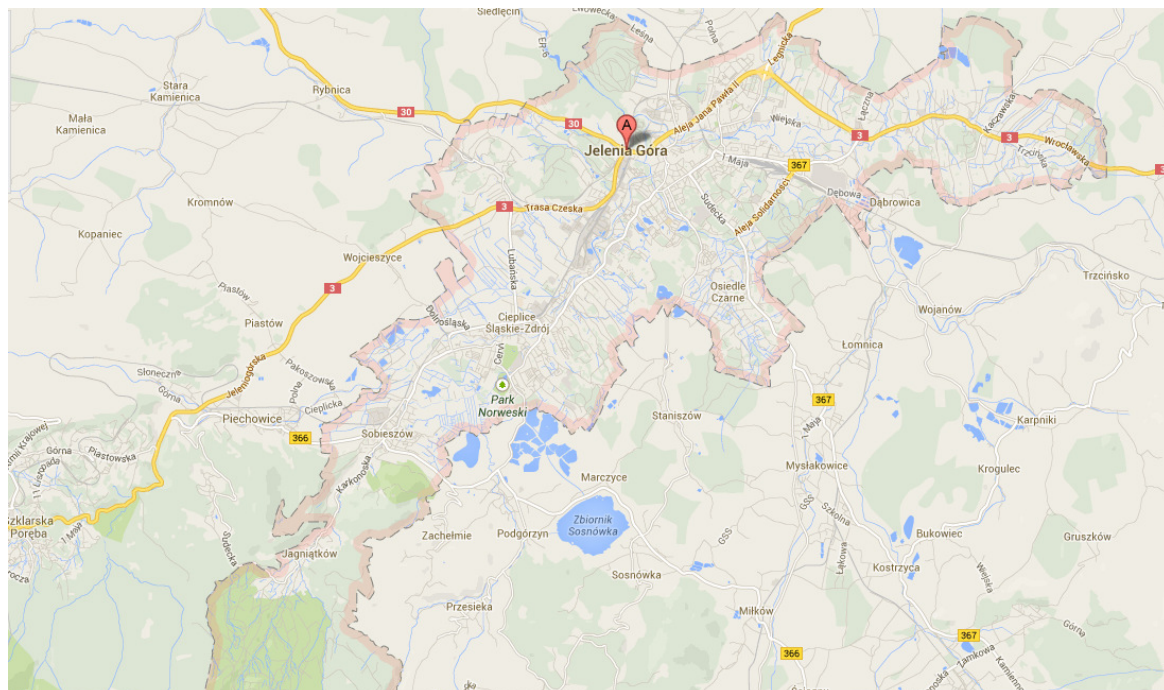
7.2.1. Układ drogowo-uliczny

Przez Jelenią Górę przebiegają dwie ważne drogi krajowe nr 30 i trasa europejska E65. Przez miasto przechodzą też drogi wojewódzkie: nr 365 z Jeleniej Góry do Legnicy, nr 366 relacji Kowary - Jelenia Góra - Szklarska Poręba i nr 367 relacji Jelenia Góra - Wałbrzych.

Przez Jelenią Górę prowadzą drogi m.in. do Wiednia (429 km), Berlina (303 km) i Pragi (156 km). Od stolicy województwa dolnośląskiego - Wrocławia, Jelenia Góra oddalona jest o 109 km, a od stolicy kraju - o 453 km.

Rysunek 4. Układ drogowy miasta Jelenia Góra i okolic

Źródło: www.google.pl/maps

W obrębie miasta w 2012 r. zlokalizowanych było łącznie 251,76 km dróg krajowych, wojewódzkich, powiatowych oraz gminnych, z czego 240,80 km (95,6%) to drogi o nawierzchni twardej.

Największy udział mają drogi gminne o łącznej długości 146,05 km, z czego 92,5%, tj. 135,09 km posiadało nawierzchnię twardą. 43% dróg gminnych znajduje się w złym stanie, a jako dobry określono stan tylko 22% dróg.

Drogi powiatowe o łącznej długości 71,68 km posiadały nawierzchnię twardą, w dobrym stanie technicznym było tylko 29% dróg, a w złym stanie 38%.

Drogi o statusie wojewódzkim, w 2012 r. miały łącznie długość 13,67 km, wszystkie posiadały nawierzchnię twardą, 43% znajdowało się w dobrym i przeciętnym stanie, stan zaledwie 14% oceniono jako zły.

Łączna długość dróg krajowych w mieście to 20,36 km, połowa znajdowała się w przeciętnym stanie, 38% w dobrym, a 12% w złym stanie technicznym.

Tabela 77. Drogi i ich stan na 31.12.2012 r.

Drogi	Długość km	W tym o nawierzchni twardej				
		km	%	w tym w stanie technicznym		
				dobrym	przeciętnym	złym
Krajowe	20,36	20,36	100	38%	50%	12%
Wojewódzkie	13,67	13,67	100	43%	43%	14%
Powiatowe	71,68	71,68	100	29%	33%	38%
Gminne	146,05	135,09	92,5	22%	35%	43%
Razem	251,76	240,80	95,6			

Źródło: Dane UM Jelenia Góra

Parkingi

Na mocy uchwały Rady Miejskiej Jeleniej Góry nr 555/LXVI/2010 wytyczono w mieście Strefę Płatnego Parkowania. Jednorazowe opłaty za parkowanie wahają się od 2 zł do 2 zł 80 gr za godzinę, a miesięczne abonamenty w granicach 50-400 zł.

Ponadto w mieście znajdują się parkingi strzeżone m.in.:

- ul. Sudecka (hotel „Mercure”),
- ul. Armii Krajowej (hotel „Europa”),
- ul. Kraszewskiego (hotel „Fenix”),
- ul. Grottgera,
- ul. Pijarska (wjazd od Podwala) parking wielopoziomowy.

Dla autokarów turystycznych wydzielono również 5 parkingów:

- ul. Obrońców Pokoju (Dworzec PKS),
- ul. Podwale (przystanek MZK) do 10 minut,
- ul. Grodzka (koło Hotelu Baron),
- ul. Podgórzyńska (niedaleko Parku Norweskiego),
- ul. O. Langego (wjazd dla autokarów od ul. Sobieszowskiej).

Samochody osobowe, ciężarowe i motocykle

W latach 2009-2012 odnotowywano stały wzrost liczby samochodów osobowych, ciężarowych i motocykli. Najbardziej wzrosła liczba motocykli na 1 000 ludności (o 16,96%) w latach 2009-2012. Nasycenie samochodami osobowymi na poziomie 496,2 sztuk na 1 000 ludności oznacza, że przeciętnie co drugi jeleniogórzanin posiada samochód, co przekłada się na rosnący ruch uliczny.

Tabela 78. Liczba samochodów osobowych, ciężarowych i motocykli na 1 000 ludności w Jeleniej Górze w latach 2009-2012

Rodzaj pojazdu	2009	2010	2011	2012
samochody osobowe na 1 000 ludności	440,1	458,3	484,3	496,2
samochody ciężarowe na 1 000 ludności	70,4	74,1	77,7	78,1
motocykle na 1 000 ludności	17,1	18,1	19,1	20

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS

Ścieżki/trasy rowerowe

W Jeleniej Górze przecinają się trzy szlaki rowerowe: ER2- Szlak Liczyrzepy, ER6 - Szlak Doliny Bobru i ER7 - Szlak Pogórza Izerskiego. Z Jeleniej Góry do „Perty Zachodu” i do Łomnicy prowadzą bardzo dobrze przygotowane ścieżki rowerowe, powstają także

nowe, bezkolizyjne ścieżki wzdłuż ulic wyjazdowych z miasta. W okolicach miasta organizowane są wyścigi kolarskie i maratony¹⁹.

Tabela 79. Długość ścieżek rowerowych w Jeleniej Górze w latach 2005-2012

Rok	Długość ścieżek rowerowych (km)
2005	14,2
2009	22,5
2012	40

Źródło: Dane UM Jelenia Góra

Należy zauważyć, że długość ścieżek rowerowych stale rośnie. W 2012 r. w porównaniu do roku 2005, długość ścieżek rowerowych wzrosła o 181,69%.

7.2.2. Transport lotniczy

Bardzo ważne pod względem komunikacyjnym jest położenie miasta względem lotnisk o znaczeniu międzynarodowym oraz krajowym. W odległości do 200 km znajdują się trzy porty lotnicze o znaczeniu międzynarodowym:

- najbliżej, w odległości ok. 120 km, zlokalizowany jest Port Lotniczy Wrocław, do którego dojazd samochodem zajmuje ok. 1,35 h,
- niecałe 190 km od miasta znajduje się międzynarodowy Port Lotniczy im. Václava Havla Praga-Ruzyně, do którego dojazd zajmuje ok. 2,5 h,
- w odległości niecałych 180 km znajduje się międzynarodowe lotnisko w Dreźnie, do którego wygodny dojazd, w znacznej części autostradą A4, trwa niespełna dwie godziny.

Ponadto w Jeleniej Górze przy drodze wojewódzkiej nr 367 zlokalizowane jest lotnisko o charakterze sportowo-usługowym. Lotnisko zarządzane jest przez Aeroklub Jeleniogórski. Lotnisko posiada dwa pasy trawiaste o długości 610 m i 420 m oraz pas awaryjny o długości 260 m²⁰. Z lotniska mogą korzystać turyści i przedsiębiorcy. Lotnisko ma także prawo do przyjmowania samolotów z zagranicy oraz do przeprowadzenia towarzyszącej temu odprawy paszportowej i celnej.

7.2.3. Kolej

Na terenie Jeleniej Góry znajduje się pięć czynnych stacji i przystanków kolejowych:

- Jelenia Góra,
- Jelenia Góra Zachodnia,
- Jelenia Góra Cieplice,
- Jelenia Góra Orle,
- Jelenia Góra Sobieszów.

¹⁹ http://i.jeleniagora.pl/index.php?option=com_content&view=article&id=42&Itemid=60&lang=pl

²⁰ <http://www.aeroklub.jgora.pl>

7.2.4. Miejski transport publiczny

Operatorem publicznego transportu zbiorowego na terenie miasta Jelenia Góra jest Miejski Zakład Komunikacyjny. Mieszkańcy Jeleniej Góry mają do wyboru 5 typów biletów, na trzy typy linii: normalne, pospieszne i nocne. MZK obsługuje nie tylko strefę miasta Jeleniej Góry, ale także 4 ościennie gminy i miasto Piechowice. Na liniach dziennych obowiązują dwa rodzaje ulg – obok ustawowej istnieje lokalna, udzielana wybranym grupom dzieci, niepełnosprawnym, emerytom i osobom po 70 roku życia.

Tabela 80. Wykaz cen biletów w MZK Jelenia Góra (zgodnie z Załącznikiem do Uchwały Nr 338.XXXIII.2012 Rady Miejskiej Jeleniej Góry z dnia 20 grudnia 2012 r. z późn. zmianami)

			na linie dzienne			na linie nocne					
			Normalny	Ulgowy ustawowy	Ulgowy lokalny	Normalny	Ulgowy				
Bilety jednorazowe jednokrotnego kasowania	Na linie normalne	1 strefa opłat ^a	3,00 zł	1,50 zł	1,80 zł	5,80 zł	2,90 zł				
		2 strefy opłat ^b	4,80 zł	2,40 zł	2,90 zł	9,60 zł	4,80 zł				
	na linie pospieszne	1 strefa opłat ^a	4,00 zł	2,00 zł	2,40 zł	X					
		2 strefy opłat ^b	7,80 zł	3,90 zł	4,70 zł						
Bilety jednorazowe wielokrotnego kasowania na linie normalne	10 przejazdów w 1 strefie opłat ^a		27,00 zł	13,50 zł	16,20 zł				X		
	5 przejazdów w 1 strefie opłat ^a		14,00 zł	7,00 zł	8,40 zł						
Bilety okresowe imienne na linie normalne^c	miesięczny		Ważny we wszystkie dni miesiąca			Ważny od poniedziałku do piątku z wyłączeniem dni świątecznych					
		Strefa miejska Jeleniej Góry	100,00 zł	50,00 zł	60,00 zł	80,00 zł	40,00 zł	48,00 zł			
		2 strefy opłat ^b	92,00 zł	46,00 zł	55,20 zł	74,00 zł	37,00 zł	44,40 zł			
		Wszystkie strefy opłat	160,00 zł	80,00 zł	96,00 zł	138,00 zł	69,00 zł	83,00 zł			

	wakacyjny, dla młodzieży szkolnej do 22 roku życia			75,00 zł ^d				
Bilety okresowe na okaziciela na linie normalne	1 dzień	-	12,00 zł	6,00 zł	7,20 zł			
	2 dni		22,00 zł	11,00 zł	13,20 zł			
	15 dni		64,00 zł	32,00 zł	38,40 zł			
	30 dni		124,00 zł	62,00 zł	74,40 zł			
	1 dzień		20,00 zł	10,00 zł	12,00 zł			
	2 dni		34,00 zł	17,00 zł	20,40 zł			
	15 dni		106,00 zł	53,00 zł	63,60 zł			
	30 dni		200,00 zł	100,00 zł	120,00 zł			
Bilety okresowe imienne ulgowe z ulgą 95% ^e	na 3 miesiące	Wszystkie strefy opłat	24,00 zł					
	na 6 miesięcy		48,00 zł					

^a 1 strefa opłat to strefa miejska Jeleniej Góry lub strefa gminy (miasta): Janowice Wielkie, Jeżów Sudecki, Mysłakowice, Piechowice, Podgórzyn, Stara Kamienica

^b 2 strefy opłat to strefa miejska Jeleniej Góry + jedna strefa innej gminy (miasta)

^c do linii pospiesznych i nocnych obowiązują znaczki dopłaty obowiązujące we wszystkie dni tygodnia, których koszt przedstawia poniższa tabela

Cena znaczka dopłaty do	Normalny	Ulgowy ustawowy	Ulgowy lokalny
Linii pospiesznych	18,00 zł	9,00 zł	11,00 zł
Linii nocnych	18,00 zł	9,00 zł	11,00 zł

^d ważny od 1 lipca do 31 sierpnia, tylko ulgowy

^e dla osób które ukończyły 70 rok życia a nie ukończyły 75 roku życia

źródło: <http://www.mzk.jgora.pl> i opracowanie własne

Liczba linii obsługiwanych przez MZK wynosi 24, w tym 13 linii obsługujących również wybrane miejscowości na terenie gmin Jeżów Sudecki, Mysłakowice, Podgórzyn, Piechowice i Janowice Wielkie Ponadto funkcjonuje linia nocna NOC oraz linia marketowa TES²¹. Komunikacja miejska korzysta z 226 przystanków, w tym z 19 pętli zlokalizowanych w granicach miasta.

W MZK Jelenia Góra obowiązują też bilety EURO-NYSA, w cenie 25 zł za całodzienny bilet normalny, 75 zł za całodzienny bilet dla grupy do 5 osób i 10 zł za przewóz roweru. Bilety te umożliwiają podróżowanie bez dodatkowych kosztów po terenie trzech krajów na obszarze Euregionu Nysa: Czech, Polski i Niemiec. Podróż może odbywać się autobusami miejskimi, tramwajami, autobusami regionalnymi oraz pociągami.

²¹ „Plan zrównoważonego rozwoju publicznego transportu zbiorowego dla Miasta Jeleniej Góry oraz Gmin, z którymi Miasto Jelenia Góra zawarło Porozumienie Międzygminne w zakresie organizacji publicznego transportu zbiorowego” - projekt

Przewoźnik dysponuje 81 pojazdami, przy czym ich struktura wielkości przedstawia się następująco:

- klasa mini - 7 szt. (8,6%),
- klasa midi - 21 szt. (25,9%),
- klasa maxi - 37 szt. (45,7%),
- klasa mega - 16 szt. (19,8%), w tym 7 autobusów przegubowych²².

Autobusy niskopodłogowe stanowią 79% taboru - 64 sztuki, w tym 26 posiada niską podłogę na całej długości (we wszystkich drzwiach). Tylko jeden autobus klasy mega ma wysoką podłogę.

7.2.5. Elektroenergetyka

Zużycie energii elektrycznej o niskim napięciu na 1 mieszkańca w kWh w Jeleniej Górze było na najwyższym poziomie w odniesieniu do porównywanych jednostek miejskich w latach 2010-2011, a w latach 2008-2009 ustępowało jedynie Słupskowi. W okresie 2008-2011 następował regularny wzrost zużycia energii elektrycznej o niskim napięciu na 1 mieszkańca, który wyniósł łącznie 39,1 kWh. Pomimo faktu, że konsumpcja energii na mieszkańca jest w Jeleniej Górze niższa niż średnia dla miast w Polsce, niepokoi brak spadku tej wartości w 2011 roku.

Tabela 81. Roczne zużycie energii elektrycznej o niskim napięciu na 1 mieszkańca miasta w kWh w okresie 2008-2011

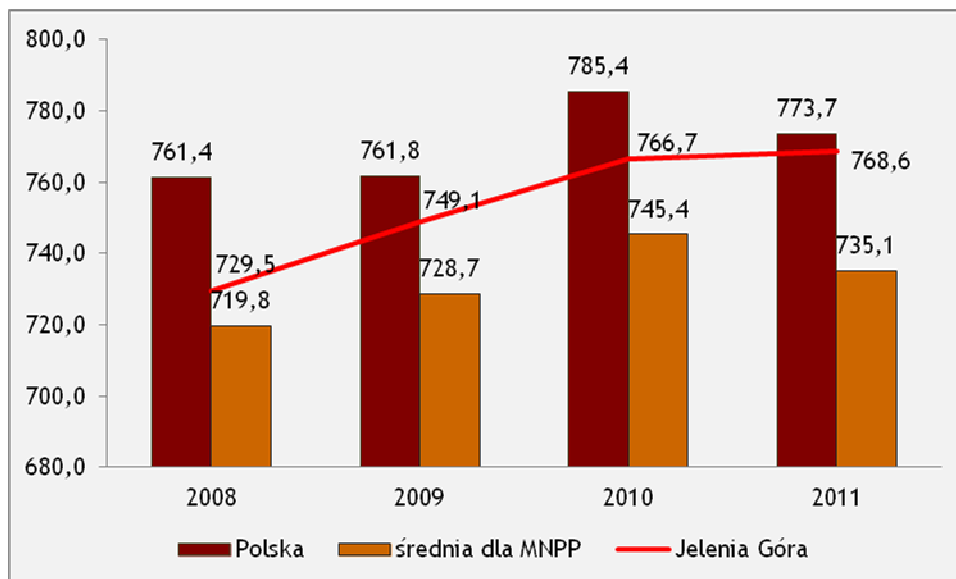
Jednostka	2008	2009	2010	2011
Polska	761,4	761,8	785,4	773,7
woj. wielkopolskie	746,9	755,0	762,7	748,7
Kalisz	699,1	707,1	717,3	722,6
woj. zachodniopomorskie	713,3	723,5	726,8	716,0
Koszalin	719,2	727,2	634,4	734,9
woj. małopolskie	889,6	880,4	918,1	891,5
Nowy Sącz	721,6	708,9	746,7	729,8
woj. pomorskie	821,6	836,7	840,3	826,0
Słupsk	735,2	758,6	678,8	713,8
woj. podkarpackie	591,4	600,5	605,3	609,6
Przemyśl	683,3	684,7	700,9	678,1
woj. dolnośląskie	725,3	668,1	765,8	758,7
Jelenia Góra	729,5	749,1	766,7	768,6
średnia dla MNPP	719,8	728,7	745,4	735,1

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS

²² „Plan zrównoważonego rozwoju publicznego transportu zbiorowego dla Miasta Jeleniej Góry oraz Gmin, z którymi Miasto Jelenia Góra zawarło Porozumienie Międzygminne w zakresie organizacji publicznego transportu zbiorowego” - projekt

Wykres 8. Zużycie energii elektrycznej w Jeleniej Górze w porównaniu do kraju oraz średniej dla miast podobnych w kWh w okresie 2008-2011

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS oraz opracowanie własne

Jelenią Górę oświetlają 8 463 punkty oświetlenia drogowego, z czego zaledwie 43 (0,5%) punkty wyposażone są w energooszczędne diody LED. Przekłada się to na wysokie zużycie energii elektrycznej, które w 2012 roku wyniosło 4 568 108 kWh:

- taryfa dzienna: 1 527 270 kWh,
- taryfa nocna: 3 040 838 kWh.

Łączny koszt zakupu energii elektrycznej wyniósł 2 274 735,54 zł, co daje 49,8 gr za 1 kWh. Dodatkowo koszt eksploatacji i konserwacji urządzeń oświetlenia drogowego to 1 033 052,40 zł.

7.2.6. Gazownictwo

W Jeleniej Górze zużycie gazu z sieci w przeliczeniu na 1 mieszkańca było wysokie i wynosiło w 2011 r. 172,8 m³ na osobę.

W przypadku wszystkich jednostek porównywanych zauważalna jest tendencja wzrostowa w przeliczeniu na jednego mieszkańca w okresie 2008-2010 (w Jeleniej Górze szczytowym rokiem był 2009 ze zużyciem na poziomie 203,5 m³) oraz spadek w okresie 2010-2011.

Tabela 82. Zużycie gazu sieciowego m³ w przeliczeniu na 1 mieszkańca w latach 2008-2011

Jednostka	2008	2009	2010	2011
Polska	99,5	101,5	110	100,1
woj. wielkopolskie	131,3	131,9	139,1	119,8
Kalisz	98,2	110,8	118,6	103,8
woj. zachodniopomorskie	138,5	142,6	156,0	133,4
Koszalin	252,4	247,4	270,2	239,9

Jednostka	2008	2009	2010	2011
woj. małopolskie	122,3	119,0	123,5	117,5
Nowy Sącz	165,5	162,5	173,9	168,8
woj. pomorskie	92,3	93,5	105,4	91,2
Słupsk	126,0	126,2	129,0	126,6
woj. podkarpackie	113,1	111,0	117,4	114,9
Przemyśl	130,1	128,0	136,8	132,1
woj. dolnośląskie	113,1	119,5	126,8	112,3
Jelenia Góra	181,5	203,5	195,6	172,8
średnia dla MNPP	122,1	124,4	136,5	124,2

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS

W okresie 2008-2011 nastąpił spadek liczby odbiorców (gospodarstw domowych) ogrzewających mieszkania gazem w Jeleniej Górze. Dynamika zmiany wyniosła 97,2%. Pozostałe jednostki odnotowały w tym zakresie wzrost.

Tabela 83. Gospodarstwa domowe ogrzewające mieszkania gazem w latach 2008-2011

Jednostka	2008	2009	2010	2011	dynamika 2008=100
Polska	1 450 099	1 438 968	1 759 981	1 664 231	114,8
woj. wielkopolskie	125 660	132 111	135 425	142 906	113,7
Kalisz	4 905	5 061	5 150	5 267	107,4
woj. zachodniopomorskie	118 395	117 205	119 225	121 333	102,5
Koszalin	7 207	6 512	7 920	8 194	113,7
woj. małopolskie	175 628	176 757	177 423	229 347	130,6
Nowy Sącz	3 632	3 469	3 228	6 226	171,4
woj. pomorskie	103 072	102 956	105 309	105 554	102,4
Słupsk	5 205	5 198	5 340	5 440	104,5
woj. podkarpackie	69 302	71 499	80 111	145 386	209,8
Przemyśl	3 578	3 832	4 215	4 397	122,9
woj. dolnośląskie	140 476	146 102	149 745	154 918	110,3
Jelenia Góra	4 606	4 609	4 499	4 475	97,2
średnia dla MNPP	8 643	7 914	8 316	8 739	101,1

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS

Udział procentowy korzystających z sieci gazowej w mieście, w stosunku do 2008 r., uległ nieznacznemu obniżeniu z 90,5% do 90,4% w 2011 r., a w latach 2009 i 2010 był minimalnie niższy.

W większości porównywanych miast na prawach powiatów odsetek korzystających z sieci gazowej był niższy, a wartości dla Jeleniej Góry wyróżniają się wśród średniej krajowej (na poziomie 52,5%), dolnośląskiej (ok. 62,5%), a nawet dla miast na prawach powiatu (ok. 77,7%). Wyższe wartości na przestrzeni lat 2008-2009 odnotowano w Koszalinie, gdzie % korzystających z sieci gazowej wyniosła ponad 92%, mimo regularnego spadku odsetek korzystających z sieci gazowej przekraczał w 2011 roku 92%.

Tabela 84. Korzystający z sieci gazowej w % ogółu ludności w latach 2008-2011

Jednostka	2008	2009	2010	2011
Polska	51,7	52,6	52,5	52,5
woj. wielkopolskie	44,1	47,7	47,9	48,1
Kalisz	71,8	71,4	71,4	71,2
woj. zachodniopomorskie	58,4	60,7	60,8	60,8
Koszalin	93,9	93,1	92,5	92,2
woj. małopolskie	62,8	63,3	63,1	63,2
Nowy Sącz	89,4	89,3	89,0	88,9
woj. pomorskie	50,8	51,1	50,9	50,8
Stupsk	87,5	86,4	86,2	86,1
woj. podkarpackie	69,9	71,8	71,9	71,8
Przemyśl	71,5	73,1	73,2	73,2
woj. dolnośląskie	62,4	63,1	62,8	62,7
Jelenia Góra	90,5	90,3	90,1	90,4
średnia dla MNPP	77,8	77,9	77,8	77,6

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS

7.2.7. Zaopatrzenie w energię ciepłą

W roku 2011 w stosunku do 2009 zmniejszeniu uległa liczba kotłowni w Jeleniej Górze o 8 sztuk (z 30 do 22). Dużo większy przyrost nastąpił w długości sieci ciepłowniczej (sieć przesyłową przedłużono o 5,9 km, a połączenia do budynków i innych obiektów o 4,5 km. Znacznie spadła liczba budynków mieszkalnych ogrzewanych centralnie (zapewne na rzecz sieci miejskiej), zwłaszcza budynków komunalnych – o 40,56%.

Tabela 85. Podstawowe dane dotyczące sieci ciepłowniczej w Jeleniej Górze

Rok	Długość rozdzielczej sieci gazowej w km	Korzystający z instalacji gazowej w % ogółu ludności ^a	Kotłownie	Długość sieci ciepłowniczej		Kubatura budynków mieszkalnych ogrzewanych centralnie	
				przesyłowej	połączenia do budynków i innych obiektów	ogółem	w tym komunalnych
				w km		w dam ³	
2009	218,6	90,3	30	40,0	25,4	3 297	286
2011	219,8	90,4	22	45,9	29,9	3 007	170

Źródło: opracowanie na podstawie: „Mienie gmin i powiatów w latach 2009-2011”, Warszawa 2013 oraz danych uzyskanych z Urzędu Statystycznego

W 2008 r. w Jeleniej Górze 82,55% mocy energii cieplnej produkowanej w mieście trafiło do budynków mieszkalnych. W 2012 r. nastąpił nieznaczny spadek ww. wartości do poziomu 79,91%. Pozostała energia trafiła do urzędów oraz instytucji.

Wartości te były nieznacznie wyższe od średniej dla miast na prawach powiatu, natomiast w skali kraju nastąpiła znaczna redukcja udziału budynków mieszkalnych w odbiorze energii cieplnej.

Tabela 86. Odsetek mocy energii cieplnej w skierowanej do odbiorców w podziale na budynki mieszkalne oraz urzędy i instytucje w latach 2008-2012

Jednostka	budynki mieszkalne		urzędy i instytucje	
	2008	2012	2008	2012
Polska	85,51%	78,84%	14,49%	21,16%
woj. wielkopolskie	90,14%	78,79%	9,86%	21,21%
Kalisz	96,19%	95,90%	3,81%	4,10%
woj. zachodniopomorskie	90,14%	85,47%	15,43%	14,53%
Koszalin	69,46%	73,05%	30,54%	26,95%
woj. małopolskie	81,96%	69,40%	18,04%	30,60%
Nowy Sącz	84,78%	76,42%	15,22%	23,58%
woj. pomorskie	91,27%	93,35%	8,73%	6,65%
Stupsk	84,90%	81,37%	15,10%	18,63%
woj. podkarpackie	84,87%	72,80%	15,13%	27,20%
Przemysł	99,88%	66,02%	0,12%	33,98%
woj. dolnośląskie	84,00%	79,55%	16,00%	20,45%
Jelenia Góra	82,55%	79,91%	17,45%	20,09%
średnia dla MNPP	83,93%	78,84%	16,07%	21,16%

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS oraz obliczenia własne autora

7.2.8. Gospodarka wodno-ściekowa

Siecią wodociagową i kanalizacyjną w Jeleniej Górze zarządza Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji „Wodnik” Sp. z o.o. ze 100% udziałem Miasta Jelenia Góra.

W eksploatacji PWiK „Wodnik” na dzień 31.12.2008 r. znajdowało się:

- 315,5 km sieci wodociagowej, w tym 61,0 km sieci magistralnej i 254,5 km sieci rozdzielczej,
- 4 powierzchniowe ujęcia wody,
- 4 zbiorniki zapasowo-wyrównawcze,
- 8 pompowni sieciowych i hydroforowych,
- 131,3 km kanalizacji sanitarnej,
- 57,4 km kanalizacji ogólnospławnej,
- oczyszczalnia ścieków o Qśr.d = 21 000 m³/d, odpowiadającej RLM = 90 800.

W związku z faktem, że w obrębie Aglomeracji Jeleniej Góry występuje znaczny deficyt zbiorczych systemów odprowadzania ścieków komunalnych, obejmujący ok. 9 000 mieszkańców, PWiK „Wodnik” realizuje projekt „Uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej aglomeracji Jelenia Góra”, dofinansowany z Funduszu Spójności w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko na lata 2007-2013.

Dodatkowo projekt obejmuje rozbudowę i modernizację miejskiej oczyszczalni ścieków w Jeleniej Górze poprzez:

- budowę bliźniaczego reaktora biologicznego z wyposażeniem technologicznym,

- budowę dwóch bliźniaczych osadników wtórnych z wyposażeniem technologicznym,
- budowę stacji wirówek z wyposażeniem technologicznym,
- budowę rurociągu tłoczego Dn800 od pompowni ścieków surowych do budynku kraty wtórnej i separatora piasku.

Główne źródła zaopatrzenia Jeleniej Góry w wodę to ujęcie powierzchniowe „Grabarów”, z którego zasilane są dzielnice Zabobrze i Śródmieście oraz Zakład Uzdatniania Wody „Sosnówka”, z którego uzdatniona woda zasila dzielnicę Cieplice i Sobieszów, docelowo również centrum miasta. Jednakże z powodu niedostatecznego stanu technicznego sieci występują okresowe niedobory w zaopatrzeniu miasta w wodę.

W latach 2008-2012 Jelenia Góra miała najdłuższą czynną sieć rozdzielczą wśród porównywanych miast na prawach powiatu, natomiast krótszą od średniej wartości dla wszystkich miast na prawach powiatu.

Tabela 87. Długość czynnej sieci wodociągowej rozdzielczej w km w latach 2008-2012

Jednostka	2008	2009	2010	2011	2012
Polska	262 687,1	267 332,1	272 888,0	278 300,4	283 102,5
woj. wielkopolskie	28 182,3	28 648,7	29 064,4	29 660,3	29 997,2
Kalisz	228,7	233,4	233,8	237,7	238,2
woj. zachodniopomorskie	8 707,0	8 940,8	9 661,8	10 340,2	10 465,8
Koszalin	190,5	193,2	197,2	203,9	195,6
woj. pomorskie	13 379,2	13 794,0	14 163,2	14 316,0	14 633,2
Słupsk	157,0	157,0	164,5	167,4	172,5
woj. podkarpackie	12 857,1	13 139,6	13 181,2	13 460,9	13 747,7
Przemyśl	137,5	140,6	143,2	145,0	148,0
woj. małopolskie	17 066,6	17 324,2	17 621,9	17 697,9	18 066,5
Nowy Sącz	178,7	204,9	182,2	183,4	184,9
woj. dolnośląskie	13 888,3	14 110,8	14 429,5	14 345,2	14 681,4
Jelenia Góra	257,5	257,7	257,7	196,9	330,0
średnia dla MNPP	340,5	352,7	354,0	357,0	364,9
Polska - miasto	58 445,2	59 955,0	61 003,2	62 009,5	63 147,7
małopolskie - miasto	3 992,1	4 112,8	4 125,3	4 195,9	4 297,8
podkarpackie - miasto	2 463,9	2 596,8	2 715,3	2 828,5	2 905,0
wielkopolskie - miasto	5 486,6	5 574,7	5 661,7	5 725,8	5 785,0
dolnośląskie - miasto	4 983,2	4 998,0	5 036,3	5 017,0	5 221,9
pomorskie - miasto	3 583,3	3 737,8	3 803,0	3 793,7	3 853,8

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS

W przeliczeniu na 100 km² długość sieci rozdzielczej w latach 2008-2011 w Jeleniej Górze znacznie spadła, o 23,6%. W odniesieniu do porównywanych miast na prawach powiatów sieć wodociągowa na 100 km² w Jeleniej Górze w całym okresie była niższa, a w 2011 roku wynosiła zaledwie połowę tego wskaźnika.

Tabela 88. Długość sieci rozdzielczej wodociągowej w kilometrach na 100 km² w latach 2008-2011

Jednostka	2008	2009	2010	2011
Polska	84,0	85,5	87,3	89,0
woj. wielkopolskie	94,5	96,1	97,4	99,4
Kalisz	329,4	336,2	336,8	342,4
woj. zachodniopomorskie	38,0	39,1	42,2	45,2
Koszalin	228,7	231,9	200,5	207,3
woj. pomorskie	73,1	75,3	77,4	78,2
Słupsk	363,8	363,8	381,2	387,9
woj. podkarpackie	72,0	73,6	73,9	75,4
Przemyśl	314,2	321,3	310,1	314,0
woj. małopolskie	112,4	114,1	116,1	116,6
Nowy Sącz	310,4	355,9	316,4	318,5
woj. dolnośląskie	69,6	70,7	72,3	71,9
Jelenia Góra	235,8	235,9	235,9	180,3
średnia dla MNPP	349,8	362,0	360,4	363,7

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS

Jelenia Góra w badanym okresie odznaczała się wysokim, stałym odsetkiem korzystających z sieci wodociągowej - 96,2%. Wartość ta była nieznacznie niższa od średniej dla miast na prawach powiatu, która podobnie jak wartości dla województwa dolnośląskiego i kraju powoli rosły. W pozostałych porównywanych miastach współczynnik przyjmował podobne wartości, negatywnie wyróżniał się jedynie Nowy Sącz, gdzie z instalacji wodociągowej korzystało w 2008 roku 79,9%, wartość ta urosła, osiągając w 2011 roku 83,3%, lecz nadal istotnie ustępując Jeleniej Górze.

Tabela 89. Ludność korzystająca z sieci wodociągowej w % ogółu ludności w latach 2008-2011

Jednostka	2008	2009	2010	2011
Polska	87,0	87,3	87,4	87,6
woj. wielkopolskie	92,3	92,4	92,5	92,6
Kalisz	97,1	97,2	97,2	97,2
woj. zachodniopomorskie	93,2	93,3	93,3	93,4
Koszalin	97,1	97,1	96,3	96,3
woj. małopolskie	74,7	75,3	75,7	76,0
Nowy Sącz	79,9	80,5	80,5	83,3
woj. pomorskie	92,4	92,6	92,7	92,8
Słupsk	97,8	97,9	97,9	97,9
woj. podkarpackie	75,2	75,5	75,7	75,9
Przemyśl	94,5	94,5	94,3	94,5
woj. dolnośląskie	91,3	91,4	91,5	91,6
Jelenia Góra	96,2	96,2	96,2	96,2
średnia dla MNPP	96,5	96,5	96,5	96,6

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS

Ilość wody dostarczanej na jednego mieszkańca w Jeleniej Górze w 2011 r. wynosiła 30,4 m³. Wartość ta spadła od 2008 roku o 3,6 m³ w przeliczeniu na osobę. Ilość wody dostarczanej na jednego mieszkańca w Jeleniej Górze regularnie spada, co jest zgodne

z ogólnopolskim trendem, wartość ta jest poniżej średniej dla kraju, województwa dolnośląskiego i dla miast na prawach powiatu.

Tabela 90. Woda dostarczona gospodarstwom domowym na 1 mieszkańca w m³ w latach 2008-2011

Jednostka	2008	2009	2010	2011
Polska	31,8	31,3	31,1	31,2
woj. wielkopolskie	36,0	35,3	35,0	35,5
Kalisz	36,2	35,9	34,7	34,0
woj. zachodniopomorskie	35,8	35,0	33,8	33,3
Koszalin	40,4	39,4	37,8	37,1
woj. małopolskie	26,6	26,9	26,8	26,6
Nowy Sącz	33,6	24,4	31,9	31,3
woj. pomorskie	34,0	33,7	32,9	32,9
Słupsk	38,8	37,6	37,0	36,2
woj. podkarpackie	22,3	22,2	22,0	22,2
Przemyśl	31,9	30,6	31,2	30,5
woj. dolnośląskie	32,4	31,9	32,0	31,5
Jelenia Góra	34,0	33,7	32,3	30,4
średnia dla MNPP	35,2	34,3	34,1	33,5

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS

W 2008 i 2012 roku Jelenia Góra miała najdłuższą czynną sieć kanalizacyjną wśród porównywanych miast na prawach powiatu. W okresie od 2008 do 2012 r. długość czynnej sieci rozdzielczej została zwiększona aż o 37,5 km, po nieznacznym skróceniu w 2012 roku, co współgra z rozwojem sieci wodociągowej.

Tabela 91. Długość czynnej sieci kanalizacyjnej w km w latach 2008-2012

Jednostka	2008	2009	2010	2011	2012
Polska	94 791,6	100 201,5	107 509,1	117 745,6	125 580,6
woj. wielkopolskie	8 528,9	9 032,3	9 520,8	10 398,9	11 051,3
Kalisz	139,1	144,0	143,2	156,5	193,0
woj. zachodniopomorskie	4 992,3	5 222,7	5 578,8	6 573,2	7 102,7
Koszalin	180,4	182,4	183,7	194,3	209,0
woj. pomorskie	6 764,3	7 308,1	7 779,2	8 291,8	8 826,8
Słupsk	137,7	140,2	150,1	151,1	151,9
woj. podkarpackie	10 477,5	11 182,0	12 414,9	13 780,0	14 482,4
Przemyśl	126,2	133,5	160,4	161,9	168,0
woj. małopolskie	8 697,2	9 487,1	10 008,2	10 649,2	11 390,4
Nowy Sącz	201,0	202,6	204,3	205,7	205,9
woj. dolnośląskie	7 584,0	7 918,9	8 248,6	8 733,2	9 290,4
Jelenia Góra	194,4	194,5	195,4	191,9	231,9
średnia dla MNPP	282,2	292,8	310,6	323,9	328,8

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS

W przeliczeniu na 100 km² w Jeleniej Górze przypadło w 2011 roku 175,7 km sieci rozdzielczej kanalizacyjnej. W stosunku do roku 2008 nastąpił nieznaczny spadek o 2,3 km na 100 km². Wśród porównywanych miast na prawach powiatu Jelenia Góra uplasowała się pod tym względem na ostatnim miejscu, znajdując się dużo poniżej

średniej dla miast na prawach powiatu i reprezentując odwrotny do krajowego, trend spadkowy.

Tabela 92. Długość sieci rozdzielczej kanalizacyjnej w kilometrach na 100 km² w latach 2008-2011

Jednostka	2008	2009	2010	2011
Polska	30,3	32,0	34,4	37,7
woj. wielkopolskie	28,6	30,3	31,9	34,9
Kalisz	200,4	207,4	206,3	225,4
woj. zachodniopomorskie	21,8	22,8	24,4	28,7
Koszalin	216,5	218,9	186,8	197,6
woj. pomorskie	36,9	39,9	42,5	45,3
Słupsk	319,1	324,9	347,9	350,2
woj. podkarpackie	58,7	62,7	69,6	77,2
Przemyśl	288,4	305,1	347,3	350,6
woj. małopolskie	57,3	62,5	65,9	70,1
Nowy Sącz	349,1	351,9	354,8	357,2
woj. dolnośląskie	38,0	39,7	41,4	43,8
Jelenia Góra	178,0	178,1	178,9	175,7
średnia dla MNPP	300,4	310,7	328,4	341,3

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS

Łączna ilość ścieków odprowadzanych Jeleniej Górze w 2012 r. w stosunku do roku 2008, wzrosła z poziomu 3 342,5 dekametrów sześciennych na 7 571. We wszystkich porównywanych miastach na prawach powiatów odnotowano tendencję spadkową. Wyjątkiem jest Jelenia Góra, w której liczba odprowadzanych ścieków wzrosła ponad dwukrotnie.

Tabela 93. Ścieki odprowadzane ogółem w dam³ w latach 2008-2012

Jednostka	2008	2009	2010	2011	2012
Polska	1 254 372,5	1 224 650,6	1 297 843,0	1 258 816,0	1 248 767,0
woj. wielkopolskie	106 578,6	107 824,1	105 632,0	106 710,0	108 090,0
Kalisz	4 745,1	4 505,0	4 439,0	4 348,0	4 525,0
woj. zachodniopomorskie	67 179,9	66 230,5	72 613,0	73 712,0	73 956,0
Koszalin	6 127,7	5 952,0	5 962,0	5 793,0	5 742,0
woj. pomorskie	91 536,7	79 968,2	80 316,0	79 380,0	79 373,0
Słupsk	5 032,7	4 818,0	4 762,0	4 748,0	4 303,0
woj. podkarpackie	53 024,2	51 636,5	53 631,0	55 811,0	56 718,0
Przemyśl	2 970,0	2 889,3	2 800,0	2 719,0	2 647,0
woj. małopolskie	99 048,0	98 430,1	115 857,0	105 960,0	101 847,0
Nowy Sącz	3 445,7	3 320,2	3 327,0	3 415,0	3 298,0
woj. dolnośląskie	97 911,6	99 450,2	102 064,0	102 219,0	101 331,0
Jelenia Góra	3 342,5	6 125,3	6 775,0	7 394,0	7 571,0
średnia dla MNPP	8 732,6	8 357,9	8 870,1	8 589,9	8 534,0

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS

Pomimo, że odsetek korzystających z kanalizacji w Jeleniej Górze jest niższy od średniej dla miast na prawach powiatu, sytuacja nie uległa w analizowanym okresie

poprawie. Jednocześnie należy zauważyć, że w porównywanych jednostkach wskaźnik ten z roku na rok jest coraz wyższy.

Tabela 94. Ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej w % ogółu ludności w latach 2008-2011

Jednostka	2008	2009	2010	2011
Polska	61,0	61,5	62,0	63,5
woj. wielkopolskie	59,7	60,4	61,0	62,6
Kalisz	85,8	86,5	86,9	87,7
woj. zachodniopomorskie	74,2	74,5	74,8	76,0
Koszalin	94,5	94,5	94,6	94,7
woj. małopolskie	51,1	51,9	52,7	54,5
Nowy Sącz	74,3	74,7	74,9	81,5
woj. pomorskie	74,6	74,9	75,4	76,5
Stupsk	94,0	94,2	94,2	94,4
woj. podkarpackie	53,8	54,9	56,9	60,7
Przemyśl	88,1	88,2	88,2	88,6
woj. dolnośląskie	67,5	67,8	68,1	69,3
Jelenia Góra	82,3	82,3	82,3	82,3
średnia dla MNPP	87,9	88,1	88,4	88,9

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS

7.2.9. Oczyszczanie miasta i gospodarka odpadami stałymi

Usługa odbioru i wywozu odpadów komunalnych obejmuje mieszkańców i przedsiębiorców zlokalizowanych w Jeleniej Górze. Odpady zbierane są zarówno selektywnie, jak i zmieszane. Te pierwsze gromadzi się w 4 rodzajach pojemników, a w przypadku zabudowy jednorodzinnej także w workach: na szkło, papier, tworzywa sztuczne, odpady ulegające biodegradacji. Następnie trafiają do magazynu na terenie PSZOK-u przy ul. Wolności 161-163 skąd przekazywane są do uprawnionych odbiorców, posiadających stosowne zezwolenia na przetwarzanie lub zbieranie odpadów. Odpady zmieszane wywożone do Regionalnej Instalacji Przetwarzania Odpadów Komunalnych

Odbiorem odpadów komunalnych z terenu miasta Jelenia Góra od sierpnia 2013 r. zajmuje się Konsorcjum firm:

- Miejskie Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej Sp. z o.o.,
- SIMEKO Sp. z o. o.

Największy udział miały zmieszane odpady komunalne, stanowiące 62,76% ogółu odebranych odpadów.

Tabela 95. Rodzaje odpadów komunalnych w Jeleniej Górze w 2012 r.

Kod odebranych odpadów komunalnych	Rodzaj odebranych odpadów komunalnych	Masa odebranych odpadów komunalnych [Mg]
10 01 01	żużle popioły	24,7
15 01 02	opakowania z tworzyw sztucznych	192,4
15 01 07	opakowania ze szkła	485,1
17 01 01	Odpady z betonu oraz gruz betonowy z rozbiórek i remontów	312,8
17 01 02	Gruz ceglany	178,6
17 01 07	Zmieszane odpady z betonu, gruzu ceglanego, odpadowych materiałów ceramicznych i elementów wyposażenia innych niż wymienione w 17 01 06	346
17 03 80	Odpadowa papa	24,3
17 05 04	Gleba i ziemia w tym kamienie, inne niż wymienione w 17 05 03	118,2
17 09 04	Zmieszane odpady z budowy, remontów i demontażu inne niż wymienione w 17 09 01, 17 09 02 i 17 09 03	760,6
20 02 02	gleba i ziemia , w tym kamienie	96,2
20 02 03	inne odpady nieulegające biodegradacji	196,8
20 03 03	odpady z czyszczenia ulic i placów	35,7
20 03 01	zmieszane odpady komunalne	8 487,50
		19 088,20
20 03 07	odpady wielkogabarytowe	15,2
		226,4
19 12 12	Inne odpady (w tym zmieszane substancje i przedmioty) z mechanicznej obróbki odpadów inne niż wymienione w 19 12 11	13 327,50
20 01 23*	Urządzenia zawierające freon	3,7
20 01 34	Baterie i akumulatory inne niż wymienione w 20 01 33	0,3
20 01 35*	Zużyte urządzenia elektryczne i elektroniczne inne niż wymienione w 20 01 21 i 20 01 23	8,5
20 01 36	Zużyte urządzenia elektryczne i elektroniczne inne niż wymienione w 20 01 21, 20 01 23 i 20 01 35	6,8
20 01 32	nieprzydatne i przeterminowane leki	1,3
	suma	43 936,8

Źródło: dane UM Jelenia Góra

Po zmianie tzw. „ustawy śmieciowej” przyjęto następujący sposób naliczania opłat (zgodnie z uchwałą Rady Miejskiej Jeleniej Góry nr 332.XXXIII.2012 z dnia 18 grudnia 2012 r. w sprawie wyboru metody ustalania opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi oraz ustalenia wysokości stawki):

- dla nieruchomości, na których zamieszkują mieszkańcy:
 - jeżeli odpady są zbierane i odbierane w sposób selektywny w wysokości 18 zł na mieszkańca,

- jeżeli odpady nie są zbierane i odbierane w sposób selektywny w wysokości 28 zł na mieszkańca,
- dla nieruchomości, na których nie zamieszkują mieszkańcy a powstają odpady komunalne opłata śmieciowa naliczana jest od pojemności pojemnika:

Tabela 96. Cennik wywozu nieczystości w Jeleniej Górze

stawka za jednorazowe opróżnienie pojemnika na odpady o pojemności [w m ³]	zmieszane odpady komunalne	zbierane selektywnie
0,11	17,65 zł	10,13 zł
0,12	19,24 zł	11,05 zł
0,24	38,50 zł	22,10 zł
1,1	176,45 zł	101,29 zł
2,2	352,90 zł	202,58 zł
worek 0,08-0,12	17,65 zł	10,13 zł
inna pojemność- cena za m ³	160,41 zł	92,08 zł

Źródło: dane UM Jelenia Góra

W Jeleniej Górze przewidywany jest średnioroczny wzrost produkcji odpadów na poziomie 7-8% w latach 2013-2020. Największy udział w produkcji odpadów, na poziomie 28,9% mają utrzymywać odpady kuchenne i ogrodowe, na drugim miejscu znajdować się będą papier i tektura z udziałem na poziomie 19,1%. W 2020 roku produkcja odpadów w mieście będzie o 5,6% większa od tegorocznej, co w porównaniu z malejącą liczbą ludności miasta skutkuje wyraźnym wzrostem produkcji odpadów per capita.

Tabela 97. Prognozowane frakcje odpadów wg Krajowego Planu Gospodarki Odpadami 2014

Frakcje odpadów	%	Ilość odpadów wytworzonych dla Jeleniej Góry [Mg]							
		2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Papier i tektura	19,1	6 481,3	6 531,3	6 582,4	6 633,3	6 685,4	6 738,0	6 790,8	6 845,3
Szkło	10,0	3 393,3	3 419,5	3 446,3	3 472,9	3 500,2	3 527,7	3 555,4	3 583,9
Metale	2,6	882,3	889,1	896,0	903,0	910,1	917,2	924,4	931,8
Tworzywa sztuczne	15,1	5 123,9	5 163,5	5 203,9	5 244,1	5 285,3	5 326,9	5 368,7	5 411,7
Odpady wielomateriałowe	2,5	848,3	854,9	861,6	868,2	875,0	881,9	888,9	896,0
Odpady kuchenne i ogrodowe	28,9	9 806,7	9 882,5	9 959,7	10 036,8	10 115,6	10 195,2	10 275,1	10 357,5
Odpady mineralne	3,2	1 085,9	1 094,3	1 102,8	1 111,3	1 120,1	1 128,9	1 137,7	1 146,9
Frakcja < 10mm	4,2	1 425,2	1 436,2	1 447,4	1 458,6	1 470,1	1 481,7	1 493,3	1 505,2
Tekstylia	2,3	780,5	786,5	792,6	798,8	805,0	811,4	817,7	824,3
Drewno	0,2	67,9	68,4	68,9	69,5	70,0	70,6	71,1	71,7
Odpady niebezpieczne	0,8	271,5	273,6	275,7	277,8	280,0	282,2	284,4	286,7
Inne kategorie	3,2	1 085,9	1 094,3	1 102,8	1 111,3	1 120,1	1 128,9	1 137,7	1 146,9

		Ilość odpadów wytworzonych dla Jeleniej Góry [Mg]							
Fracje odpadów	%	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Odpady wielkogabarytowe	2,6	882,3	889,1	896,0	903,0	910,1	917,2	924,4	931,8
Odpady z terenów zielonych	5,3	1 798,5	1 812,4	1 826,5	1 840,7	1 855,1	1 869,7	1 884,4	1 899,5
razem	100,0	33 933,3	34 195,5	34 462,6	34 729,3	35 002,0	35 277,4	35 554,1	35 839,2

Źródło: dane UM Jelenia Góra

7.2.10. Tereny przemysłowe i zdegradowane

W Jeleniej Górze znajdują się 3 tereny zdegradowane:

- składowisko odpadów przemysłowych na terenie Zakładów Chemicznych „Jelchem” S.A.,
- składowisko soli glauberskiej i żużla położone przy ulicy Grunwaldzkiej,
- składowisko odpadów komunalnych w rejonie ulic Wolności i Orkana.

Składowane na wysypisku przemysłowym ZCh „Jelchem” S.A. 81 ton kwaśnych półpłynnych osadów zawierało związki siarki (siarczany, siarczki takie jak np. dwusiarczek węgla, siarkowodór) oraz metale ciężkie, głównie cynk. Zasięg negatywnego oddziaływania na powietrze atmosferyczne, wody i gleby nie przekraczał 100 m. Prace rekultywacyjne prowadzone w latach 1992-2007 nie zostały zakończone.

Pomimo, że położony przy ulicy Grunwaldzkiej obszar o powierzchni 5,4 ha leży w atrakcyjnej dla rozwoju usług części miasta, jest w obecnym stanie zupełnie nieprzydatny do celów budowlanych oraz innych kierunków rekultywacji. Składowisko jest źródłem przedostawania się do wód gruntowych i wód rzeki Bóbr zanieczyszczeń siarczanowych oraz metalami ciężkimi.

Na terenie składowiska odpadów komunalnych w rejonie ulic Wolności i Orkana o powierzchni około 7,5 ha odnotowano przekroczenia stężeń miedzi, ołowiu, benzo-a-pirenu i WWA, w 2005 roku – w 25 lat po jego częściowej rekultywacji. Wpływ składowiska na środowisko nie jest obecnie monitorowany.

7.3. Budżet i inwestycje miasta

7.3.1. Dochody budżetu miasta

Dochody budżetu miasta rosną (za wyjątkiem 2009 roku) z roku na rok. W stosunku do 2008 roku dochody ogółem wzrosły o 27,9%. Dużo niższą dynamiką charakteryzują się natomiast dochody własne, których udział spadł z 61% w 2008 roku do 51,4% w roku 2012.

Tabela 98. Struktura dochodów w budżecie miasta

Wyszczególnienie	2008	2009	2010	2011	2012
OGÓLEM	291 336 500,42	279 292 385,28	313 036 277,47	340 560 990,90	372 676 347,85
Dochody własne, w tym:	177 828 554,22	151 548 633,78	156 680 420,64	157 468 832,33	191 595 445,18
Podatek od nieruchomości	33 422 554,78	33 399 881,95	34 443 196,93	35 664 759,71	37 297 940,71
Podatek od środków transportowych	1 015 053,71	946 645,75	1 234 650,60	1 262 970,88	1 271 171,59
Podatek rolny	104 735,57	103 935,22	64 513,14	74 173,76	139 300,22
Podatek leśny	48 347,91	43 246,47	39 806,79	45 369,95	54 319,34
Opłata skarbowa	2 580 412,31	1 445 871,36	1 666 991,54	1 180 340,59	1 428 585,03
Wpływy z usług	1 316 213,38	1 443 704,88	1 607 191,37	5 228 691,25	3 885 653,40
Udziały w podatkach stanowiących dochód budżetu państwa	69 927 412,07	64 435 649,97	63 074 157,52	71 199 885,35	70 600 844,19
- od osób prawnych	4 040 941,07	3 766 128,97	4 519 214,52	5 930 436,35	4 441 317,19
- od osób fizycznych	65 886 471,00	60 669 521,00	58 554 943,00	65 269 449,00	66 159 527,00
Dotacje celowe z budżetu państwa	32 289 381,94	32 291 893,98	34 386 536,60	38 070 486,00	39 633 138,36
na zadania własne	5 824 827,19	6 037 410,91	6 908 870,53	10 314 454,36	10 288 277,27
na zadania z zakresu administracji rządowej	26 006 795,85	26 246 483,14	26 741 831,24	27 746 031,85	29 274 188,21
na zadania realizowane na podstawie porozumień z organami administracji rządowej	457 758,90	7 999,93	735 834,83	9 999,79	70 672,88
Subwencje z budżetu państwa	76 531 481,00	84 736 345,00	94 642 117,00	101 816 753,00	98 781 760,00
część oświatowa	70 880 928,00	77 602 313,00	80 711 003,00	84 311 240,00	85 661 705,00
Dofinansowanie zadań własnych ze źródeł pozabudżetowych	16 335 706,16	2 423 363,82	1 820 073,09	73 752,62	22 178 482,18

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS

W porównaniu do innych miast Jelenia Góra charakteryzuje się przeciętnym dochodem ogółem w przeliczeniu na osobę. Cieszy natomiast fakt wysokiej dynamiki tychże dochodów, który pozwolił miastu na przekroczenie średniej dla miast na prawach powiatu w 2012 roku. Dochody własne pozostawały na poziomie poniżej średniej dla miast na prawach powiatu i średniej dla kraju.

Tabela 99. Dochody ogółem i dochody własne per capita Jeleniej Góry i innych miast na prawach powiatów

Jednostka	ogółem		dochody własne	
	2008	2012	2008	2012
Polska	3 890,30	4 865,08	2 704,15	2 971,43
woj. wielkopolskie	4 037,84	4 839,56	2 780,80	3 052,10
Kalisz	3 421,09	4 034,56	1 940,64	2 023,43
woj. zachodniopomorskie	3 267,25	4 110,65	2 156,83	2 408,02
Koszalin	3 113,01	3 899,04	1 891,38	2 007,36
woj. małopolskie	3 876,03	4 552,08	2 594,40	2 905,40
Nowy Sącz	3 728,52	4 530,29	1 666,02	1 984,72
woj. pomorskie	3 858,47	5 695,13	2 721,18	3 073,66
Słupsk	3 577,02	3 773,87	3 916,26	4 355,09
woj. podkarpackie	3 775,01	4 880,95	2 028,57	2 155,73
Przemyśl	3 375,44	5 080,88	1 320,76	1 639,21
woj. dolnośląskie	3 947,60	5 344,20	2 947,18	3 626,90
Jelenia Góra	3 405,81	4 484,84	2 078,87	2 305,68
średnia dla MNPP	3 536,79	4 421,75	2 130,51	2 376,10

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS

7.3.2. Wydatki budżetu miasta

Wydatki ogółem na 1 mieszkańca w Jeleniej Górze wyniosły 4 777,81 zł i wzrosły w stosunku do roku 2008 o 36,19%. Wydatki Jeleniej Góry były w 2012 r. wyższe niż średnio dla miast na prawach powiatu, ale niższe o 719,33 zł niż średnie wydatki budżetu w woj. dolnośląskim. Spośród porównywanych miast na prawach powiatu wyższe wydatki na 1 mieszkańca niż w Jeleniej Górze zostały odnotowane w Przemyślu i Słupsku.

Tabela 100. Wydatki budżetu na 1 mieszkańca w latach 2008-2012

Jednostka	2008	2009	2010	2011	2012
Polska	4 026,30	4 430,92	4 665,79	4 877,36	5 062,38
woj. wielkopolskie	4 064,40	4 614,18	5 006,26	5 208,83	4 924,87
Kalisz	3 833,32	4 037,02	4 072,06	4 179,25	3 712,11
woj. zachodniopomorskie	3 261,69	3 555,74	3 702,97	4 122,28	4 500,99
Koszalin	3 128,04	3 595,46	3 717,51	4 256,09	4 216,50
woj. małopolskie	4 062,89	4 430,17	4 493,42	4 403,67	4 593,04
Nowy Sącz	3 834,48	4 153,11	4 551,59	4 559,69	4 514,29
woj. pomorskie	4 120,35	4 372,79	4 870,32	5 246,22	5 865,03
Słupsk	3 682,40	4 116,06	4 204,06	4 793,59	4 988,37
woj. podkarpackie	3 733,19	3 966,94	4 614,35	5 286,51	5 179,10
Przemyśl	3 533,97	4 043,91	4 792,36	7 346,01	5 683,56

Jednostka	2008	2009	2010	2011	2012
woj. dolnośląskie	4 674,41	5 234,02	4 888,30	5 427,38	5 497,14
Jelenia Góra	3 508,16	3 420,36	3 817,25	4 816,12	4 777,81
średnia dla MNPP	3 635,98	3 932,79	4 275,17	4 462,10	4 549,17

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS

Najszybciej rosnącą kategorią wydatków w budżecie były wydatki w dziale turystyka, które w okresie 2008-2012 wzrosły przeszło dwudziestokrotnie i stanowiły w 2012 roku czwartą pod względem kosztu grupę (8,28% wydatków ogółem). Największą część stanowiły wydatki oświatowe (31,49%), drugą – transport i łączność (15,41%), a trzecią - pomoc społeczna (12,28%) Największy spadek wydatków o (80,42%) wystąpił w kategorii rolnictwo i łowiectwo na przestrzeni lat 2008-2012, jeszcze bardziej marginalizując jej udział w budżecie.

Tabela 101. Struktura wydatków w miasta Jelenia Góra wg działów klasyfikacji budżetowej (w zł)

Numer i nazwa działu	2008	2009	2010	2011	2012
Ogółem	300 091 583,69	291 055 152,46	321 786 356,26	403 460 973,70	397 021 771,28
Dział 010 - Rolnictwo i łowiectwo	659 968,22	248 414,81	293 714,79	313 154,05	129 222,37
Dział 020 - Leśnictwo	764 004,27	586 415,55	709 160,73	584 992,68	659 936,27
Dział 400 - Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	2 071 489,70	300 2941,88	3 624 600,56	1 137 527,43	0,00
Dział 600 - Transport i łączność	31079245,17	34 152 628,64	45 802 145,24	98 681 635,84	61 195 330,33
Dział 630 - Turystyka	1 389 829,74	4 569 726,06	11 527 009,20	21 917 978,39	32 860 936,01
Dział 700 - Gospodarka mieszkaniowa	11 485 341,97	9 356 694,64	14 086 244,03	1 6102 110,14	1 3042 103,07
Dział 710 - Działalność usługowa	1 299 263,40	1 680 257,26	1 309 963,92	1 372 999,32	1 119 510,88
Dział 750 - Administracja publiczna	21 136 742,98	22 727 293,51	25 178 809,32	23 647 223,62	25 595 039,42
Dział 751 - Urzędy naczelnych organów władzy państwowej, kontroli i ochrony prawa oraz sądownictwa	12 998,16	115 196,56	387 157,81	133 853,37	14 661,09
Dział 752 - Obrona narodowa	2 500,00	2 000,00	2 000,00	1 000,00	1 000,00
Dział 754 - Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	12 047 831,18	11 066 647,33	11 278 267,38	13 263 513,89	12 529 875,87
Dział 756 - Dochody od osób prawnych, od osób fizycznych i od innych jednostek nieposiadających osobowości prawnej oraz wydatki związane z ich poborem	997 834,16	1 141 583,21	1 158 939,20	1 714 524,63	-
Dział 757 - Obsługa długu publicznego	2 440 605,28	3 152 393,47	3 650 140,99	4 245 396,49	6 719 651,38
Dział 758 - Różne rozliczenia	-	-	-	1 316 585,00	-
Dział 801 - Oświata i wychowanie	97 129 893,28	102 106 612,20	109 531 461,34	114 335 474,87	125 035 929,76
Dział 851 - Ochrona zdrowia	2 332 976,85	2 932 023,72	3 037 143,46	2 295 065,53	2 140 009,30
Dział 852 - Pomoc społeczna	39 477 089,54	40 257 103,83	42 475 553,54	43 766 287,12	48 739 562,12
Dział 853 - Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej	2 115 194,86	2 214 101,78	2 387 950,24	2 789 293,69	3 657 966,75

Numer i nazwa działu	2008	2009	2010	2011	2012
Dział 854 - Edukacyjna opieka wychowawcza	10 595 400,35	11 416 553,63	12 839 010,37	16 782 735,13	13 760 910,40
Dział 900 - Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	38 767 574,32	20 803 351,17	10 903 940,72	13 157 879,66	14 298 375,52
Dział 921 - Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	20 499 701,92	15 622 621,87	15 976 497,71	21 408 139,92	19 022 213,97
Dział 925 - Ogrody botan. i zoolog. oraz naturalne obszary i obiekty chronionej przyrody	-	-	-	7 000,00	-
Dział 926 - Kultura fizyczna i sport	3 786 098,34	390 0591,34	5 626 645,71	4 486 602,93	16 499 536,77

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS

7.3.3. Inwestycje miejskie

Jelenia Góra jest istotnym beneficjentem środków unijnych na Dolnym Śląsku. Zgodnie z Mapą Dotacji UE opracowana przez Ministerstwo Rozwoju Regionalnego (www.mapadotacji.gov.pl) w perspektywie na lata 2007-2013 r. Jelenia Góra otrzymała dofinansowanie na 40 projektów. Łączna wartość projektów wyniosła 274 368 092,68 zł, natomiast dofinansowanie UE – 139 525 947,80 zł.

Największym zrealizowanym projektem była Budowa obwodnicy południowej I Etap - Zadanie I (ul. W. Pola - ul. Sudecka) w Jeleniej Górze, którego wartość to 87 228 894,81 zł. W ramach projektu zrealizowano następujące działania²³:

- budowa odcinka drogowego długości 2,1 km wraz z obiektami inżynierskimi i przebudową uzbrojenia podziemnego na odcinku od skrzyżowania z ulicą Wincentego Pola do skrzyżowania z ulicą Sudecką - wylot w kierunku Karpacza i Kamiennej Góry,
- budowa węzła „Grabarów” na skrzyżowaniu ulic Konstytucji 3-go Maja i Wincentego Pola z budową wiaduktu jednoprzęsłowego o konstrukcji stalowej nad drogą krajową nr 3 z przebudową istniejących jezdni (zjazdów) w kierunku ulicy Wincentego Pola
- budowa skrzyżowań obwodnicy z ulicą Wincentego Pola i ulicą Sudecką w jednym poziomie,
- modernizacja istniejącego mostu na rzece Bóbr o długości 65,0 m z dostosowaniem jego nośności do klasy obciążeń A,
- budowa nowego mostu na rzece Bóbr (druga nitka obwodnicy) długości 75,0 mb,
- budowa estakady drogowej konstrukcji stalowo - żelbetowej długości 149,0 mb nad ulicą Łomnicką i torami kolejowymi linii Wrocław - Zgorzelec.

Drugim znaczącym projektem jest stworzenie „Term Cieplickich - Dolnośląskiego Centrum Rekreacji Wodnej”. Całkowita wartość projektu to 52 672 946,40 zł. Projekt jest obecnie w fazie końcowej. W ramach projektu powstał całoroczny, kompleks basenowo-rekreacyjny, wykorzystujący zasoby cieplickich wód termalnych, o właściwościach leczniczych i profilaktycznych.

Ww. wymieniony projekt ma duże znaczenie dla rozwoju turystyki w Jeleniej Górze. Projektem, który ma również znaczenie dla rozwoju tej dziedziny jest projekt „Zespołu pocysterskiego w Jeleniej Górze-Cieplicach”. Na to przedsięwzięcie przeznaczono 17 790 267,76 zł. Głównym celem projektu była poprawa stanu zasobów dziedzictwa kulturowego jako podstawy aktywności kulturalnej dzielnicy uzdrowiskowej miasta Jeleniej Góry, wzrost konkurencyjności dolnośląskiego potencjału turystycznego oraz rozszerzenie oferty kulturalnej regionu i wzmocnienie wizerunku oraz atrakcyjności turystycznej Cieplic.

²³ <http://um.jeleniagora.pl>

W wyniku realizacji projektu 3 obiekty zabytkowe, stanowiące jeden unikalny kompleks, zostały poddane konserwacji i restauracji, a jeden obiekt został zaadaptowany do pełnienia nowej funkcji – centrum kultury, którym jest Muzeum Przyrodnicze²⁴.

²⁴ <http://um.jeleniagora.pl>

8. REALIZACJA DOKUMENTÓW O ZNACZENIU STRATEGICZNYM

Głównym dokumentem strategicznym, na podstawie którego planowany był rozwój miasta stanowi *Strategia Rozwoju Jeleniej Góry na lata 2004-2015*. Dokument ten został przyjęty przez Radę Miejską Jeleniej Góry uchwałą Nr 302/XXIV/2004 z dnia 28 września 2004 r. Strategia ta określa 3 cele strategiczne:

Cel strategiczny 1 - Wysoki poziom rozwoju i wzrostu gospodarczego.

Cel strategiczny 2 - Wysoki poziom rozwoju społecznego.

Cel strategiczny 3 - Utrzymanie ewolucji gospodarki i sfery społecznej miasta w ramach ekorozwoju.

Celom strategicznym zostały przyporządkowane 33 cele operacyjne. Cele strategiczne i operacyjne realizowane są przez 59 zadań strategicznych. Zadania zostały podzielone na trzy strefy: gospodarczą, społeczną i środowiskową. W ramach strefy gospodarczej zostało zaplanowanych do realizacji 19 zadań strategicznych, w sferze społecznej 26 zadań, natomiast w sferze środowiskowej 14.

Miasto od momentu wejścia w życie tejże Strategii do chwili obecnej podjęło realizację większości zadań, w ramach tych zadań zostały zrealizowane działania przyczyniające się do osiągnięcia celów operacyjnych i celów strategicznych. Podsumowanie z realizacji strategii stanowi *Sprawozdanie z realizacji „Strategii rozwoju Jeleniej Góry na lata 2004-2015”*, które zostało przedstawione Radzie Miejskiej.

9. Przykłady dobrych praktyk

Dobra praktyka 1: Projekt współpracy pomiędzy podmiotami sektora publicznego i prywatnego (PPP) na przykładzie doświadczeń Miasta Sopotu - Zagospodarowanie Centrum Sopotu

Wprowadzenie:

Projekt Centrum Sopotu był ściśle powiązany z Programem rewitalizacji zabytkowego centrum w Sopocie, który był wdrażany w tym mieście od 1997 r. Projekt realizowany był w formule partnerstwa publiczno-prywatnego. Powodem, dla którego zdecydowano się na taką formę współpracy był fakt, że w ramach projektu przewidziano utworzenie obiektów o różnym potencjale komercyjnym - dochodowym. Projekt przewidywał budowę hotelu, budynku mieszkalnego i centrum handlowo-usługowego, które są obiektami dochodowymi oraz parking, infrastruktura techniczna i Dom Zdrowy, w którym część powierzchni przeznaczona była na muzeum i galerię przekazaną miastu. Te obiekty zdecydowanie byłyby mniej dochodowe dla podmiotów komercyjnych. Ponadto współpraca różnych podmiotów pozwoliła na skrócenie czasu realizacji przedsięwzięcia.

Co?

Projekt Centrum Sopotu realizowany przez spółkę „Centrum Haffnera” w latach 2006-2009 przewidywał budowę pięciu budynków: Hotelu SHERATON, Domu Zdrojowego, Centrum Handlowo-Usługowego, budynku mieszkalnego, Budynku Parkingowo-Biurowego. Całkowita sumaryczna powierzchnia tych obiektów to 51 000 m². Na całym terenie objętym inwestycją została również wykonana kompletnie nowa infrastruktura techniczna, której istotnym elementem jest tunel dla samochodów w ciągu ulicy Grunwaldzkiej. Powstanie tunelu umożliwiło ruch ciągły pojazdów i bezkolizyjne przejście pieszych z głównego bulwaru miasta „Monciaka” w kierunku mola. Długość tunelu ze zjazdami wyniosła 191 m, zaś część zakryta 70 m.

Kto?

Inwestorem projektu było Centrum Haffnera sp. z o.o. Spółka realizująca powyższe przedsięwzięcie składa się z następujących współników:

- Gmina Miasta Sopotu - 32,3% udziałów,
- PKO BP - 49,4 % udziałów,
- NDI - 18,3 % udziałów.

Gdzie?

Projekt zakładał zagospodarowanie ścisłego centrum Sopotu, okolice ul. Bohaterów Monte Cassino, Placu Zdrojowego oraz budowę tunelu nad ul. Grunwaldzką.

Zrealizowane zostały następujące obiekty:

- Dom Zdrowy - 10 105 m², ul. Boh. Monte Cassino/Grunwaldzka,

- Centrum handlowo-usługowe - 7 480 m², ul. Boh. Monte Cassino, w tym Multikino,
- Hotel - 6 030 m², ul. Powstańców Warszawy,
- Budynek mieszkalny - 1 310 m², ul. Morska/Królowej Jadwigi,
- Budynek parkingowy - 9 750 m², ul. Powstańców Warszawy,
- Tunel 191 m z krytą częścią 70 m. ul. Grunwaldzka/Powstańców Warszawy.

Kiedy?

Budowa nowego centrum Sopotu, przygotowywana była 10 lat, projekt przebudowy zrealizowany został w latach 2006-2009 za łączną kwotę ponad 91 mln euro. Otwarcie obiektu nastąpiło w lipcu 2009 r.

Jak?

Budowa obiektów objętych Projektem Centrum Sopotu stanowi przykład partnerstwa publiczno-prywatnego realizowanego w związku z programem rewitalizacji centrum Sopotu. Dzięki przyjętej formule PPP podmiot publiczny, w tym przypadku miasto, nie ponosiło odpowiedzialności za to czy projekt w przyszłości będzie rentowny, gdyż w momencie zakończenia realizacji przedsięwzięcia miasto otrzymało określone z góry elementy projektu. Korzyścią dla miasta było również to, że wyłącznie inwestor prywatny odpowiedzialny był za organizację procesu budowlanego. Z drugiej strony podmiotu prywatnego nie obowiązują w tym momencie przepisy ustawy *Prawo zamówień publicznych*, co znacznie skróciło proces realizacji przedsięwzięcia.

Koszty przygotowania inwestycji ponosił inwestor na własne ryzyko. Miasto natomiast wniosło grunt do spółki po spełnieniu określonych warunków tj.: zapewnienia finansowania w postaci gotówki i kredytu, uzyskania wszystkich pozwoleń administracyjnych, podpisania umowy z operatorem hotelu. Po zakończeniu realizacji inwestycji miasto otrzymało w zamian za udziały w spółce na własność powierzchnię użytkową w Domu Zdrojowym, tunel i infrastrukturę towarzyszącą.

Do głównych obiektów projektu należą Dom Zdrojowy z Państwową Galerią Sztuki oraz Hotel Sheraton. Sheraton to kompleks hotelowo-konferencyjno-rekreacyjny składający się z:

- części hotelowej kategorii ***** z 190 pokojami i apartamentami oddanej do użytku w lipcu 2008,
- części konferencyjnej dostępnej dla ok. 2 500 osób, przy czym największą wielofunkcyjną salą pomieści 624 osoby,
- SPA,

uzupełniony funkcjami gastronomiczno-usługowymi charakterystycznymi dla tradycji miejsca.

Ponadto w Domu Zdrojowym zlokalizowane są:

- Państwowa Galeria Sztuki (2840 m²)- największa w Polsce północnej,
- Punkt Informacji Turystycznej, do której dostęp zapewnia, m.in. przeszklona winda widokowa dla 10 osób,
- Pijalnia wód solankowych,
- parking podziemny na 126 miejsc.

Rezultaty dobrej praktyki

Rezultatem przedstawionej dobrej praktyki w obszarze współpracy pomiędzy podmiotami sektora publicznego i prywatnego (PPP) – Zagospodarowanie Centrum Sopotu, jest powstanie nowoczesnego centrum Miasta, dzięki któremu poprzez różnorodne funkcje została wzbogacona oferta wobec mieszkańców jak i turystów.

Budowa różnorodnych obiektów o wysokich walorach architektonicznych i użytkowych, wzbogaciła ofertę usług turystycznych przez co wydłużony został sezon turystyczny. Zmianie uległ również profil gości odwiedzających Sopot, kompleksowa oferta przyciąga nowych gości chętnie korzystających z profesjonalnych usług na bardzo wysokim poziomie.

Dla mieszkańców Sopotu istotne było powstanie ok. 600 nowych miejsc pracy oraz nowego parkingu mieszczącego ok. 400 samochodów. W nowo wybudowanych obiektach nową siedzibę znalazło ponad 30 firm.

Źródło opracowania dobrej praktyki:

Aleksandra Czyżewska, Program rewitalizacji zabytkowego centrum w Sopocie [w:] Rewitalizacja Miast Polskich, Instytut Rozwoju Miast, tom 12, Przykłady Rewitalizacji Miast, Praca zbiorowa pod red. Aliny Muzioł-Węclawowicz, Kraków 2010, str. 47-79.

Tomasz Tabeau, Połączenie partnerów z sektora publicznego, finansowego i prywatnego w przedsięwzięciu „Centrum Haffnera” w Sopocie.

Dobra praktyka 2: Działalność Wrocławskiego Centrum Seniorów

Wprowadzenie:

Nasze społeczeństwo starzeje się, w otoczeniu funkcjonuje coraz więcej osób starszych, które z jednej strony potrzebują wsparcia, opieki, ale także chcą rozwijać swoje zainteresowania i spędzać przyjemnie czas. Ważne jest także wspieranie rodzin osób starszych, którzy ze względu na swój stan zdrowia nie mogą samodzielnie funkcjonować w społeczeństwie. Dlatego też powstało Wrocławskie Centrum Seniora (WCS), które prowadzi działania skierowane dla seniorów, a także rodzin i opiekunów osób starszych często chorych i niesamodzielnych. W swojej ofercie WCS posiada propozycje dot. promocji zdrowia, prowadzi punkty informacyjne i punkt wsparcia dla rodzin niesamodzielnych i schorowanych seniorów.

Kto?

Wrocławskie Centrum Seniora powstało jako projekt finansowany przez miasto Wrocław. Obecnie stanowi ono jeden z wydziałów Centrum Informacji i Rozwoju Społecznego - jednostki budżetowej miasta.

Gdzie?

Wrocławskie Centrum Seniora mieści się przy pl. Dominikańskim 6 we Wrocławiu.

Kiedy?

Wrocławskie Centrum Seniora zostało utworzone na mocy uchwały Rady Miejskiej Wrocławia 1 stycznia 2009 roku. Jest wydziałem Centrum Informacji i Rozwoju Społecznego (CIRS). Działania WCS opierają się na zasobach miasta Wrocławia oraz organizacji pozarządowych wchodzących w skład Centrum.

Co?

Wrocławskie Centrum Seniora stanowi platformę wymiany informacji między organizacjami, firmami, instytucjami, które świadczą usługi na rzecz seniorów, a odbiorcami tych usług. Ponadto Centrum realizuje własne programy aktywizujące osoby starsze jak np. Miejsca Przyjazne Seniorom, Akademia Rozwoju Seniora. W ramach programu Miejsca Przyjazne Seniorom Centrum nawiązuje współpracę z wrocławskimi przedsiębiorcami, której celem jest zachęcenie do działań na rzecz osób 50+. Rezultatem tego programu jest zwiększająca się liczba miejsc dla osób pow. 50 roku życia, które są przystosowane do potrzeb i możliwości osób starszych bądź posiadają specjalną ofertę dla seniorów. Akademia Rozwoju Seniora oferuje natomiast możliwość uczestnictwa w wykładach, seminariach oraz rozwijanie pasji artystycznych w ramach warsztatów z rękodzieła.

Jednym z głównych działań Centrum jest prowadzenie punktu informacyjnego wraz z telefonem Seniora i portalu informacyjnego www.seniorzy.wroclaw.pl. Ponadto WCS utworzyło i na bieżąco aktualizuje bazę Klubów Seniora i Uniwersytetów Trzeciego Wieku. Centrum wprowadziło także program pn: Wrocławska Karta Seniora.

Uczestnictwo w tym programie daje możliwość seniorom skorzystania z promocji i ofert, przygotowanych przez różnego rodzaju firmy i organizacje.

Centrum organizuje także bezpłatne konsultacje i spotkania ze specjalistami, m. in. psychologiem, prawnikiem i farmaceutką. Ponadto WCS realizuje warsztaty artystyczne, kursy komputerowe, zajęcia sportowe oraz wykłady z różnych dziedzin.

Rezultaty dobrej praktyki

Działania Wrocławskiego Centrum Seniora mają bardzo duże znaczenie dla przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu osób starszych. Stanowi ono także wsparcie dla rodzin i opiekunów osób w podeszłym wieku niesamodzielnych i przewlekle chorych. Działania podejmowane przez Centrum mają także za zadanie zmianę społecznego wizerunku osób starszych. WCS wyznacza kierunki działania miasta na rzecz osób starszych.

Źródło opracowania dobrej praktyki: <http://superstarsi.pl>, <http://cirs.wroclaw.pl>, <http://www.seniorzy.wroclaw.pl/>

Dobra praktyka 3: Przebudowa Domu Opieki Społecznej w Kobylnicy (pow. słupski)

Wprowadzenie:

W ramach partnerstwa publiczno-privatnego gmina Kobylnica zrealizowała projekt dot. przebudowy domu opieki społecznej na potrzeby zakładu opiekuńczo-leczniczego oraz wykonywania zadań o charakterze komplementarnym z zakresu ochrony zdrowia lub pomocy społecznej. W związku z tym, że gmina nie miała środków budżetowych na dokończenie inwestycji, podjęto decyzję o kontynuację przedsięwzięcia w ramach współpracy z inwestorem prywatnym.

Co?

W ramach projektu przewidziano realizację przedsięwzięcia obejmującego przebudowę istniejącego Domu Pomocy Społecznej w Kobylnicy na potrzeby zakładu opiekuńczo-leczniczego. Ponadto po zakończeniu inwestycji w obiekcie zapewniona zostanie realizacja usług uzupełniających z zakresu opieki zdrowotnej lub pomocy społecznej. Budynek objęty inwestycją został przekazany przez gminę. Jego łączna powierzchnia to 2 665,92 m². Wartość realizowanych robót budowlanych objętych projektem oszacowano na 4 295 128 zł. Projekt zakładał wykonanie robót budowlanych związanych z dokończeniem budowy na już częściowo wykonanym obiekcie w stanie surowym, wyposażenie obiektu i zagospodarowaniem terenu.

Kto?

Projekt jest realizowany na podstawie umowy o partnerstwie publiczno-privatnym zawartej między Gminą Kobylnica a Niepublicznym Psychiatrycznym Zakładem Opieki Zdrowotnej SON Sp. z o.o.

Gdzie?

Projekt został zrealizowany przy ul. Franciszkańskiej 1 76 - 251 w Kobylnicy (pow. słupski) działki nr 901/, 901/11 oraz 901/13 - obręb Kobylnica.

Kiedy?

Umowa na realizację przedsięwzięcia z Niepublicznym Psychiatrycznym Zakładem Opieki Zdrowotnej SON Sp. z o.o. została zawarta w dniu 5 października 2010 r. Czas realizacji robót budowlanych wyniósł 24 miesiące. Umowa z podmiotem prywatnym została zawarta na 30 lat.

Jak?

Powodem, dla którego Gmina Kobylnica zdecydowała się na realizację projektu była konieczność zapewnienia swoim mieszkańcom usług opiekuńczo-leczniczych na odpowiednim poziomie. W tym celu gmina przekazała siostram zakonnym grunt, na którym miały one wybudować obiekt umożliwiający świadczenie takich usług. Jednakże po wyczerpaniu się środków finansowych klasztoru, gmina nabyła nieruchomość, na której była już rozpoczęta budowa Domu Opieki Społecznej na potrzeby Zakładu Opiekuńczo-Leczniczego, gdyż zgodnie z ustawą o samorządzie gminnym zobowiązana jest do świadczenia usług zdrowotno-opiekuńczych swoim mieszkańcom w ramach zadań własnych. Aby możliwe było ukończenie budowy konieczne było poszukiwanie alternatywnych źródeł finansowania inwestycji, gdyż gmina nie posiadała odpowiednich środków finansowych na ten cel. W związku z tym gmina zdecydowała się na realizację inwestycji w formule partnerstwa publiczno-prywatnego. Doprowadziło to podjęcia decyzji dot. budowy obiektu dla pacjentów z nerwicami i chorobami psychicznymi opartego na ustawie o koncesji.

Zgodnie z umową przedsięwzięcie realizowane było w dwóch etapach:

- etap I: roboty budowlane obejmujące parter, poddasze niższe, części wspólne budynku oraz zagospodarowanie terenu,
- etap II (fakultatywny): roboty budowlane obejmujące poddasze wyższe oraz uzyskanie pozwolenia na użytkowanie.

Dużą zaletą projektu był fakt, że ryzyko finansowe jego realizacji było podzielone - podmiot publiczny, czyli gmina zabezpieczył część kredytu partnera prywatnego poprzez uruchomienie hipoteki na nieruchomości, których dotyczyła inwestycja, natomiast podmiot prywatny SON spółka z o.o. ponosiła całkowitą odpowiedzialność za roboty budowlane, utrzymywanie obiektu i zarządzanie nim, a także ponosiła ryzyko związane z popytem, dostępnością oraz finansowaniem świadczeń z Narodowego Funduszu Zdrowia. Ponadto podmiot prywatny przez ostatnie pięć lat trwania umowy będzie płacił dzierżawę na rzecz gminy oraz przez cały okres trwania umowy będzie uiszczał podatek od nieruchomości. W momencie zakończenia obowiązywania umowy podmiot prywatny przekaze nieodpłatnie obiekt podmiotowi publicznemu.

Rezultaty dobrej praktyki

Wyżej opisany projekt stanowi dobry przykład skutecznego przygotowania i przeprowadzenia inwestycji w formule partnerstwa publiczno-prywatnego. Projekt był o tyle trudny do przeprowadzenia, gdyż dotyczył kwestii z zakresu świadczenia usług medycznych podlegających systemowi finansowania o kontrakty z NFZ, co generuje wysoki poziom ryzyka popytu. Dodatkowo projekt realizowany był przez małą gminę. Przy realizacji projektu obie strony korzystały z doradztwa zewnętrznego

Źródło: <http://www.parp.gov.pl>, <http://www.ppp.it.kielce.pl/index.php/ppp-w-teorii-i-praktyce/110-przebudowa-domu-opieki-spoecznej-w-kobylnicy-pow-supski>

Dobra praktyka 4: „Pomorskie Miasteczko Zawodów”

Wprowadzenie:

Miasto Gdynia dostrzegając konieczność oraz pozytywne skutki aktywizacji społecznej od wielu już lat podejmuje działania mające na celu ożywienie poszczególnych grup społecznych w Gdyni. W działaniach tych coraz większą rolę odgrywają gdyńskie organizacje pozarządowe. Fundacja Gospodarcza jako jedna z pierwszych organizacji w mieście dostrzegła potrzebę pracy z ludźmi znajdującymi się w nowej, trudnej sytuacji. W celu sprostania oczekiwaniom i potrzebom trójmiejskiego rynku pracy Fundacja Gospodarcza we współpracy z Urzędem Miasta realizuje Pomorskie Miasteczko Zawodów. Projekt ten umożliwi poszukującym pracy podniesienie lub zmianę kwalifikacji.

Co?

Pomorskie Miasteczko Zawodów to nowatorska inicjatywa, której celem jest oferowanie bezpłatnej pomocy mieszkańcom Gdyni oraz województwa pomorskiego - bezrobotnym, absolwentom poszukującym pracy i osobom pragnącym zdobyć nowe kwalifikacje lub rozpocząć działalność gospodarczą. Projekt wpisuje się w program gdyńskiego samorządu „Przedsiębiorcza Gdynia”, który ma na celu wspieranie aktywności gospodarczej oraz przeciwdziałanie bezrobociu. Realizowany jest przez Fundację Gospodarczą w formie zlecenia. Z usług Miasteczka może skorzystać każdy zainteresowany uzyskaniem pomocy przy planowaniu kariery zawodowej, kierowaniu nią i poszukiwaniu zatrudnienia. Klientami Miasteczka głównie są: ucząca się młodzież i absolwenci szkół, dorośli poszukujący pracy, bezrobotni oraz osoby, które planują założyć własną firmę. Projekt jest realizowany dzięki dofinansowaniu Urzędu Miasta Gdyni.

Kto?

Pomorskie Miasteczko Zawodów powstało we wrześniu 2001 z inicjatywy Urzędu Miasta Gdyni. Partnerzy Urzędu Miasta Gdyni w realizacji zadań w projekcie:

- Ministerstwo Gospodarki, Pracy i Pomocy Społecznej w Warszawie,
- Krajowy Urząd Pracy w Warszawie,

- Powiatowy Urząd Pracy w Gdyni,
- Fundacja Gospodarcza w Gdyni - operator PMZ,
- oraz lokalne firmy.

Gdzie?

Projekt Pomorskie Miasteczko Zawodów obejmuje swoim zasięgiem całe województwo pomorskie, chociaż w głównej mierze służy pomocą mieszkańcom Gdyni.

Kiedy?

Pomorskie Miasteczko Zawodów działa od września 2001 roku do chwili obecnej. Projekt jest realizowany dzięki dofinansowaniu Urzędu Miasta Gdyni.

Jak?

W ramach projektu mieszkańcy Gdyni oraz całego województwa pomorskiego mają możliwość skorzystania z oferty wysokiej jakości usług związanych z podniesieniem ich poziomu wiedzy i kwalifikacji. W projekcie możliwe jest skorzystanie z dwóch ścieżek pomocy: Przedsiębiorczość i Rozwój Zawodowy. Ścieżka pierwsza realizowana jest poprzez szkolenia z zakładania działalności gospodarczej, marketingu, tworzenia biznesplanu oraz konsultacje dla osób chcących założyć własną firmę i przedsiębiorców. Do ścieżki drugiej zalicza się: prowadzenie doradztwa indywidualnego, szkolenia komputerowe, szkolenia interpersonalne oraz Targi Pracy. Te ostatnie odbywają się cyklicznie dwa razy w roku i mają za zadanie ułatwić kontakt między osobami poszukującymi pracy. Wszystkie szkolenia prowadzone są w sposób ciągły. Fundacja Gospodarcza co miesiąc zamieszcza na swojej stronie internetowej nową ofertę szkoleń. Zajęcia prowadzone są przez wysokiej klasy specjalistów z różnych dziedzin. Stosują oni nowoczesne metody szkoleń oraz posługują się zawsze aktualnymi informacjami. Bazę Miasteczka stanowią obiekty wyposażone w niezbędny sprzęt komputerowy, oprogramowanie oraz materiały informacyjne i szkoleniowe.

Rezultaty dobrej praktyki

Wszyscy zainteresowani mogą skorzystać z uzyskania pomocy przy poznaniu swoich predyspozycji zawodowych i podejmowaniu decyzji dotyczącej wyboru zawodu, mogą uczestniczyć w warsztatach z zakresu aktywizacji zawodowej i przedsiębiorczości oraz w szkoleniach poświęconych zakładaniu i prowadzeniu działalności gospodarczej. Największym efektem funkcjonowania Pomorskiego Miasteczka Zawodów jest wzrost aktywności osób poszukujących pracy.

Źródło: Podmioty Ekonomii Społecznej - praktyczny przewodnik dla doradcy zawodowego: Ilona Gosk, Agnieszka Pyrka, Różne formy współpracy z podmiotami ekonomii społecznej; <http://fungo.com.pl/projekty/projekty-w-fazie-realizacji/pomorskie-miasteczko-zawodow.html>

Dobra praktyka 5: Zagospodarowanie terenów wokół rzeki Neckar „Uferwiesen”

Wprowadzenie

Racjonalne gospodarowanie terenami położonym w sąsiedztwie rzek jest niezwykle istotne z punktu widzenia ich zrównoważonego rozwoju. Takie racjonalne gospodarowania powinny prowadzić do zwiększenia atrakcyjności terenów przybrzeżnych przy jednoczesnym zachowaniu w dobrym stanie zasobów naturalnych wraz ze stworzeniem warunków do dalszego ich rozwoju.

Potrzebę takiego gospodarowania dostrzeżono w Niemczech, w Badenii-Witembedze, w okolicach miasta Ludwigsburga na rzece Neckar. Na wschód od Miasta przebiega regulowany odcinek rzeki, mający status drogi wodnej. Praktycznie do lat 70 dwudziestego wieku ów odcinek rzeki otoczony był wysokimi wybetonowanymi skarpami. Wynikiem takiego zagospodarowania było gęste pasy roślinności drzewiastej uniemożliwiającej korzystanie z rzeki. Proces przystosowania rzeki dla mieszkańców rozpoczął się już na początku lat 80 ubiegłego stulecia. Natomiast w pierwszej dekadzie XXI w. proces „odnawiania więzi mieszkańców z rzeką” został skierowany do mieszkańców miasta Ludwigsburg.

Co?

Program „odnowienia więzi mieszkańców miasta Ludwigsburg z rzeką” dotyczył udostępnienia obszarów o przeznaczeniu rekreacyjnym i obiektów sportowych mieszkańcom oraz połączeniu tych działań z poprawą warunków przyrodniczych w strefie nadbrzeżnej rzeki.

Głównym celem podejmowanych działań było stworzenie obszaru o przeznaczeniu rekreacyjno-sportowym z jednoczesnym zachowaniu obecnych walorów przyrodniczych.

Kto?

Realizatorami przedsięwzięcia są: Miasto Ludwigsburg i Federalny Zarząd Gospodarki Wodnej i Żeglugi reprezentowany przez Regionalne Wydział Zarządu Gospodarki Wodnej i Żeglugi w Stuttgarcie (WSA).

Gdzie?

Inwestycja zlokalizowana jest z Ludwigsburgu, dzielnica Hoheneck, Badenia-Wirtembergia w Niemczech. Projekt obejmuje 500- metrowy odcinek rzeki Neckar.

Kiedy?

W 2005 r. rozpoczęto proces planowania, który skupił się na kwestii „odnowienia więzi mieszkańców miasta Ludwigsburg z rzeką”. Prace budowlane rozpoczęły się w 2008 r. Projekt został ukończony w 2009 r.

Jak?

W 2005 r. w ramach prac nad stworzeniem koncepcji zagospodarowania przestrzennego miasto Ludwigsburg zostało zorganizowane „lato dialogu”, a następnie cykl konferencji.

W ramach ww. działań wszyscy interesariusze mieli możliwość udziału w procesie planowania.

Do procesu planowania włączono również Zarząd Gospodarki Wodnej i Żeglugi. Większość obszaru projektowego stanowiła własność miasta Ludwigsburg.

W ramach prac modernizacyjnych rozebrano nabrzeże na odcinku 500 - metrów. W miejsce zdemontowanego, betonowanego nabrzeża zastosowano rozwiązania półnaturalne. W miejsce betonowych elementów pojawiła się roślinność drzewiasta oraz ostrogi regulacyjne w postaci faszyny wierzbowej i nagromadzonych kamieni, które zaczęły chronić brzegi przed erozją.

Na zmodernizowanych terenach wytyczono ponadregionalną trasę rowerową oraz ścieżki dla osób pieszych (spacerujących, biegających). Obniżony brzeg umożliwił oraz naturalne stopnie z kamieni umożliwił mieszkańcom dostęp bezpośrednio do rzeki oraz półnaturalnej strefy przybrzeżnej.

Rezultaty dobrej praktyki

Dzięki ścisłej współpracy uczestników projektu oraz dotacjom zewnętrznym realizacja projektu została zakończona bez komplikacji. Nowe rozporządzenie WSA w sprawie integracji aspektów ekologicznych przy realizacji działań na rzecz konserwacji brzegów rzeki miało istotny wpływ na eko-rachunku miasta Ludwigsburg.

Obszar cieszy się popularnością wśród mieszkańców miasta, dzięki powstaniu nowych baz w obszarze rekreacyjno- sportowym. Poprawa warunków przyrodniczych zachęca mieszkańców do wypoczynku i spędzaniu wolnego czasu w części nadrzecznej miasta.

Źródło opracowania dobrej praktyki: Rzeki w miastach - Przestrzenie pełne życia. Podręcznik, http://www.reuris.gig.eu/assets/files/handbook_PL%20ostateczna.pdf

SPIS TABEL

Tabela 1. Jednostki należące do Aglomeracji Jeleniogórskiej	7
Tabela 2. Ludność i struktura ludności miasta Jelenia Góra w latach 2008-2012	9
Tabela 3. Ludność otoczenia regionalnego miasta Jelenia Góra w latach 2008-2012.....	9
Tabela 4. Migracje ludności na pobyt stały (zameldowania i wymeldowania) w podregionie jeleniogórskim w latach 2008-2012	10
Tabela 5. Produkt krajowy brutto ogółem w wybranych jednostkach w latach 2008-2011	11
Tabela 6. Produkt krajowy brutto na 1 mieszkańca w wybranych jednostkach w latach 2008-2011	11
Tabela 7. Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w wybranych jednostkach w porównaniu do średniej w podregionie, województwie i kraju w latach 2008-2012	13
Tabela 8. Stopa bezrobocia w wybranych jednostkach w porównaniu do średniej w podregionie, województwie i kraju, w latach 2008-2012	14
Tabela 9. Ludność rzeczywiście zamieszkała w Jeleniej Górze wg edukacyjnych grup wieku i wg płci w latach 2010-2012	15
Tabela 10. Struktura wieku według grup ekonomicznych w 2012 r.....	16
Tabela 11. Struktura wieku i płci w % w 2012 r.	17
Tabela 12. Udział kobiet w poszczególnych grupach wiekowych - stan 2012 r.	19
Tabela 13. Ludność Jeleniej Góry w wieku 0-21 lat według płci i wieku w 2012 r.	19
Tabela 14. Liczba urodzeń, zgonów oraz przyrost naturalny w Jeleniej Górze, w latach 2008-2012	21
Tabela 15. Liczba małżeństw zawartych w Jeleniej Górze, w latach 2008-2012, na tle kraju i jednostek porównawczych	21
Tabela 16. Urodzenia żywe i zgony na 1 000 mieszkańców.....	23
Tabela 17. Średnioroczne migracje na pobyt stały na 1 000 mieszkańców.....	25
Tabela 18. Poziom wykształcenia mieszkańców Jeleniej Góry w 2011 r. na tle jednostek referencyjnych	27
Tabela 19. Wyniki sprawdzianu szóstoklasistów w szkołach podstawowych w roku szkolnym 2012/2013 w Jeleniej Górze (max liczba do zdobycia 40 pkt.)	28
Tabela 20. Wyniki egzaminu gimnazjalnego w rozbiciu na gimnazja oraz przedmioty w skali punktowej oraz procentowej w roku szkolnym 2012/2013 w Jeleniej Górze.....	30
Tabela 21. Zdawalność egzaminu maturalnego 2013 według powiatów - stan po sesji poprawkowej (sierpniowej)	33
Tabela 22. Dane dotyczące czytelnictwa w Jeleniej Górze oraz jednostkach porównywanych w 2012 r.	35
Tabela 23. Frekwencja wyborcza [%]	36
Tabela 24. Liczba organizacji pozarządowych na 10 000 w 2012 r. w Jeleniej Górze i jednostkach porównywanych	37
Tabela 25. Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. mieszkańców oraz osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym w Jeleniej Górze i jednostkach porównywanych w 2012 r.....	37
Tabela 26. Zgony niemowląt na 1 000 urodzeń żywych w latach 2008-2012 w Jeleniej Górze i jednostkach porównywanych w latach 2008-2012	39
Tabela 27. Liczba mieszkańców Jeleniej Góry leczonych z powodu zaburzeń psychicznych w latach 2009-2011 z podziałem na jednostki chorobowe według DOW NFZ we Wrocławiu	40
Tabela 28. Liczba wydanych orzeczeń o niepełnosprawności z tytułu zaburzeń psychicznych w latach 2009-2011	40

Tabela 29. Liczba lekarzy (łącznie z lekarzami dentystami) na 10 000 mieszkańców w latach 2008-2011	41
Tabela 30. Liczba łóżek szpitalnych ogólnych na 10 000 mieszkańców w latach 2008-2011	41
Tabela 31. Wykaz realizatorów programów zdrowotnych dla mieszkańców Jeleniej Góry w latach 2011-2012	44
Tabela 32. Wyniki badań wykonanych w 2012 r. w poszczególnych szkołach.....	45
Tabela 33. Przeciętna liczba izb w mieszkaniu/domu oraz przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania/domu w Jeleniej Górze oraz jednostkach porównywanych wg Narodowego Spisu Powszechnego przeprowadzonego w 2011 r.	47
Tabela 34. Wyposażenie mieszkań w miastach w instalacje w latach 2008-2010 w Jeleniej Górze i jednostkach porównywanych.....	48
Tabela 35. Liczba mieszkań oddanych na 1 000 ludności oraz na 1 000 małżeństw wraz z dynamiką wzrostu wskaźników w Jeleniej Górze i jednostkach porównywanych w latach 2011-2012.....	50
Tabela 36. Liczba mieszkań oddanych do użytku w Jeleniej Górze wg typu własności w latach 2008-2012.....	51
Tabela 37. Mieszkania oddane do użytkowania na 1 000 ludności w Jeleniej Górze na tle jednostek porównywanych w 2012 r.	53
Tabela 38. Pracujący wg PKD 2007 w 2011 r.	54
Tabela 39. Stopa bezrobocia rejestrowanego (do aktywnych zawodowo) w latach 2008-2012	55
Tabela 40. Stopa bezrobocia rejestrowanego w pierwszym półroczu 2013 roku	56
Tabela 41. Bezrobotni wg wieku i czasu pozostawania bez pracy w mieście Jelenia Góra	56
Tabela 42. Bezrobotni w Jeleniej Górze w latach 2008-2012 wg poziomu wykształcenia.....	58
Tabela 43. Bezrobotni w Jeleniej Górze w latach 2008-2012 wg wieku	58
Tabela 44. Liczba bezrobotnych bez prawa do zasiłku oraz liczba bezrobotnych osób niepełnosprawnych	58
Tabela 45. Liczba ofert pracy dla osób niepełnosprawnych i ich udział w ogólnej liczbie ofert w Jeleniej Górze w latach 2008-2012.....	59
Tabela 46. Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto	62
Tabela 47. Kwoty wydatkowane na pomoc społeczną wraz z liczbą osób korzystających z pomocy w 2012 r.	63
Tabela 48. Liczba beneficjentów świadczeń łącznie z kwotami według rodzaju w 2012 roku	64
Tabela 49. Skierowania do placówek opiekuńczo-wychowawczych i wydatkowane na ten cel środki w 2012 roku	65
Tabela 50. Liczba publicznych placówek wychowania przedszkolnego i uczęszczających do nich dzieci według typów w latach 2008-2012.....	67
Tabela 51. Liczba uczniów i oddziałów w szkołach podstawowych w roku szkolnym 2013/2014.....	69
Tabela 52. Liczba uczniów i oddziałów w gimnazjach w roku szkolnym 2013/2014	71
Tabela 53. Liczba uczniów i liczba oddziałów w szkołach ponadgimnazjalnych w roku szkolnym 2013/2014	72
Tabela 54. Stan bazy lokalowej szkół ponadgimnazjalnych (stan na 30.09.2013 r.).....	73
Tabela 55. Liczba komputerów i liczba nauczycieli w poszczególnych szkołach w 2013 r.	74
Tabela 56. Nauczyciele wg stopnia awansu	75
Tabela 57. Typy szkół funkcjonujące w Centrum Kształcenia Ustawicznego	75

Tabela 58. Cykliczne imprezy kulturalne w Jeleniej Górze	82
Tabela 59. Obiekty noclegowe i liczba noclegów w powiatach Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa w roku 2011	89
Tabela 60. Obiekty noclegowe i miejsca w nich w Jeleniej Górze, z uwzględnieniem hoteli	89
Tabela 61. Noclegi udzielone turystom polskim i zagranicznym w Jelenie Górze w latach 2008-2012	90
Tabela 62. Przystępczość na terenie Jeleniej Góry i powiatu jeleniogórskiego	92
Tabela 63. Liczba interwencji w poszczególnych kategoriach w latach 2008-2012 na terenie miasta Jelenia Góra i powiatu jeleniogórskiego	94
Tabela 64. Liczba pożarów i miejscowych zagrożeń w latach 2011-2012 w podziale na jednostki terytorialne	94
Tabela 65. Działania prewencyjne podjęte w 2012 r. przez Komendę Straży Pożarnej ..	95
Tabela 66. Zbiorniki przeciwpowodziowe	96
Tabela 67. Tereny zieleni w 2012 r. w mieście Jelenia Góra i jednostkach porównywanych	99
Tabela 68. Pomniki przyrody	100
Tabela 69. Emisja zanieczyszczeń gazowych w t/r z zakładów szczególnie uciążliwych w t/r w Jeleniej Górze w latach 2008-2012	101
Tabela 70. Liczba podmiotów gospodarki wg sekcji PKD 2007 w 2012 r. w Jeleniej Górze	109
Tabela 71. Liczba nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarki wg sekcji PKD 2007 w 2012 r. w Jeleniej Górze	110
Tabela 72. Liczba podmiotów wg struktury własnościowej nowo zarejestrowanych podmiotów funkcjonujących w Jeleniej Górze w 2012 r.	110
Tabela 73. Podmioty wpisane do rejestru REGON w roku 2008 i 2012 na 10 000 mieszkańców	111
Tabela 74. Odsetki podmiotów gospodarczych działających w branżach wysokiej technologii i średnio-wysokiej technologii	111
Tabela 75. Własność gruntów w mieście Jelenia Góra w latach 2010-2012	113
Tabela 76. Struktura gruntów komunalnych Jeleniej Góry w latach 2010-2012	113
Tabela 77. Drogi i ich stan na 31.12.2012 r.	115
Tabela 78. Liczba samochodów osobowych, ciężarowych i motocykli na 1 000 ludności w Jeleniej Górze w latach 2009-2012	116
Tabela 79. Długość ścieżek rowerowych w Jeleniej Górze w latach 2005-2012	117
Tabela 80. Wykaz cen biletów w MZK Jelenia Góra (zgodnie z Załącznikiem do Uchwały Nr 338.XXXIII.2012 Rady Miejskiej Jeleniej Góry z dnia 20 grudnia 2012 r. z późn. zmianami)	118
Tabela 81. Roczne zużycie energii elektrycznej o niskim napięciu na 1 mieszkańca miasta w kWh w okresie 2008-2011	120
Tabela 82. Zużycie gazu sieciowego m ³ w przeliczeniu na 1 mieszkańca w latach 2008-2011	121
Tabela 83. Gospodarstwa domowe ogrzewające mieszkania gazem w latach 2008-2011	122
Tabela 84. Korzystający z sieci gazowej w % ogółu ludności w latach 2008-2011	123
Tabela 85. Podstawowe dane dotyczące sieci ciepłowniczej w Jeleniej Górze	123
Tabela 86. Odsetek mocy energii cieplnej w skierowanej do odbiorców w podziale na budynki mieszkalne oraz urzędy i instytucje w latach 2008-2012	124
Tabela 87. Długość czynnej sieci wodociągowej rozdzielczej w km w latach 2008-2012	125

Tabela 88. Długość sieci rozdzielczej wodociągowej w kilometrach na 100 km ² w latach 2008-2011	126
Tabela 89. Ludność korzystająca z sieci wodociągowej w % ogółu ludności w latach 2008-2011	126
Tabela 90. Woda dostarczona gospodarstwom domowym na 1 mieszkańca w m ³ w latach 2008-2011	127
Tabela 91. Długość czynnej sieci kanalizacyjnej w km w latach 2008-2012	127
Tabela 92. Długość sieci rozdzielczej kanalizacyjnej w kilometrach na 100 km ² w latach 2008-2011	128
Tabela 93. Ścieki odprowadzane ogółem w dam ³ w latach 2008-2012	128
Tabela 94. Ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej w % ogółu ludności w latach 2008-2011	129
Tabela 95. Rodzaje odpadów komunalnych w Jeleniej Górze w 2012 r.	130
Tabela 96. Cennik wywozu nieczystości w Jeleniej Górze.....	131
Tabela 97. Prognozowane frakcje odpadów wg Krajowego Planu Gospodarki Odpadami 2014.....	131
Tabela 98. Struktura dochodów w budżecie miasta	133
Tabela 99. Dochody ogółem i dochody własne per capita Jeleniej Góry i innych miast na prawach powiatów	134
Tabela 100. Wydatki budżetu na 1 mieszkańca w latach 2008-2012	134
Tabela 101. Struktura wydatków w miasta Jelenia Góra wg działów klasyfikacji budżetowej (w zł)	136

SPIS WYKRESÓW

Wykres 1. Struktura ludności według wieku - stan 2012 r.	18
Wykres 2. Ludność Jeleniej Góry wg roczników 0-21 w 2012 r.....	20
Wykres 3. Warianty spadku liczby ludności w Jeleniej Górze w latach 2013-2035.....	24
Wykres 4. Odsetek ludzi z wykształceniem wyższym w Jeleniej Górze oraz referencyjnych miastach na prawach powiatów	26
Wykres 5. Wykształcenie mieszkańców Jeleniej Góry w 2011 r. wg NSP	28
Wykres 6. Powierzchnia użytkowa mieszkań oddanych do użytkowania wg poszczególnych typów własność w Jeleniej Górze w latach 2009-2012.....	51
Wykres 7. Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w odniesieniu do średniej krajowej, wojewódzkiej, dla miast na prawach powiatu oraz średniej dla miast podobnych	61
Wykres 8. Zużycie energii elektrycznej w Jeleniej Górze w porównaniu do kraju oraz średniej dla miast podobnych w kWh w okresie 2008-2011	121

SPIS RYSUNKÓW

Rysunek 1. Położenie Jeleniej Góry na tle regionu	6
Rysunek 2. Położenie gmin Aglomeracji Jeleniogórskiej	8
Rysunek 3. Opracowanie planistyczne	114
Rysunek 4. Układ drogowy miasta Jelenia Góra i okolic	115